UCHWAŁA NR V(22)2015
RADY GMINY DYNÓW

z dnia 22 stycznia 2015 r.

w sprawie przyjęcia „Programu Rozwoju Gospodarczego Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Wsparcia" wraz z „Prognozą oddziaływania na środowisko"

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz.U.2013.594 z późn. zm.) oraz w związku z Umową partnerską dotyczącą wspólnego przedsięwzięcia o nazwie "Zintegrowany Rozwój Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Wsparcia" współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej, z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013 z dnia 13 marca 2014 roku. **Rada Gminy Dynów uchwala co następuje:**

§ 1. Przyjmuje się **„Program Rozwoju Gospodarczego Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Wsparcia"** wraz z **„Prognozą oddziaływania na środowisko"** stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Dynów.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

UZASADNIENIE

„Program Rozwoju Gospodarczego Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Wsparcia” wraz z **„Prognozą oddziaływania na środowisko”** jest ostatnim dokumentem planistycznym opracowywanym w ramach projektu **„Zintegrowany Rozwój Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Wsparcia”** współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013 w ramach *„Konkursu dotacji na działania wspierające jednostki samorządu terytorialnego w zakresie planowania miejskich obszarów funkcjonalnych”* ogłoszonym przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego. **„Program Rozwoju Gospodarczego Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Wsparcia”** opiera się na dwóch głównych dokumentach powstałych w ramach realizacji niniejszego projektu tj. na *„Analizie potencjału gospodarczego, turystycznego i społecznego Przeworsko- Dynowskiego Obszaru Wsparcia*” oraz *„Strategii Rozwoju Gospodarczego Przeworsko – Dynowskiego Obszaru Wsparcia”.*

Dokument ma na celu stworzenie optymalnych warunków rozwoju gospodarczego, które zachodzą równolegle do przebiegających procesów utrzymywania i rozbudowy infrastruktury społecznej i technicznej oraz wskazanie konkretnych działań i projektów do wspólnej realizacji w nowej perspektywie finansowej 2014-2020. Dokument opracowany jest w procesie strategicznego planowania rozwoju i ukierunkowany na realizację długofalowych celów PDOW i w efekcie przyczyni się do osiągnięcia rozwoju ekonomicznego i społecznego zarówno w kategoriach ilościowych jak i jakościowych.

Do projektu *Programu* została opracowana *Prognoza oddziaływania na środowisko*, której celem jest identyfikacja przewidywanych ewentualnych skutków wpływu ustaleń Programu na środowisko, ocena zaproponowanych w nim rozwiązań funkcjonalno-przestrzennych, a także ich zgodność z przepisami prawa z zakresu ochrony środowiska. Projekt *Programu* wraz z *Prognozą oddziaływania na środowisko* został zaopiniowany przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska (RDOŚ) oraz Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego (PWIS). Wynikiem procesu opiniowania było uzyskanie pozytywnej opinii od PWIS oraz RDOŚ.

Dokument pn. „Program Rozwoju Gospodarczego Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Wsparcia” wraz z „Prognozą oddziaływania na środowisko” został poddany konsultacjom społecznym w dniach od 2.10.2014r. do 15.10.2014r. na terenie wszystkich gmin wchodzących w skład Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Wsparcia. Uwagi oraz opinie zgłoszone w trakcie konsultacji zostały poddane analizie pod kątem ich zasadności oraz uwzględnione w tekście końcowym *Programu*.

W związku z powyższym podjęcie uchwały w proponowanym brzmieniu uważa się za zasadne.

Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr V(22)2015
Rady Gminy Dynów
z dnia 22 stycznia 2015 r.

Program Rozwoju Gospodarczego PDOW

„Program Rozwoju Gospodarczego Przeworsko – Dynowskiego Obszaru Wsparcia”

Gmina Adamówka, Gmina Dynów, Miasto Dynów, Gmina Gać, Gmina Hyżne, Gmina Jawornik Polski, Miasto i Gmina Kańczuga, Gmina Miejska Przeworsk, Powiat Przeworski, Gmina Przeworsk, Miasto i Gmina Sieniawa, Gmina Tryńcza, Gmina Zarzecze

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013

POMOC TECHNICZNA
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

„Program Rozwoju Gospodarczego Przeworsko – Dynowskiego Obszaru Wsparcia” został wykonany w ramach projektu „Zintegrowany Rozwój Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Wsparcia” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej, Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013. Opracowanie zostało wykonane w ramach „Konkursu dotacji na działania wspierające jednostki samorządu terytorialnego w zakresie planowania miejskich obszarów funkcjonalnych” ogłoszonego przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego.

Opracowanie:

Instytut Gospodarki Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie

Zespół Redakcyjny:

dr Adam Tittinger (nadzór merytoryczny),
dr Leszek Kisiel, dr Anna Miarecka, Monika Pudło, Andrzej Sawicki

Rzeszów, październik 2014 r.

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013

POMOC TECHNICZNA
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Spis treści

1. Wstęp 4
2. Charakterystyka Przeworsko – Dynowskiego Obszaru Wsparcia 6
   2.1. Uwarunkowania geograficzne 8
   2.2. Uwarunkowania demograficzne 8
   2.3. Uwarunkowania gospodarcze 9
   2.4. Uwarunkowania społeczne 11
   2.5. Potencjał turystyczny 13
3. Strategiczne obszary rozwojowe, cele i kierunki działań 17
4. Kryteria wyboru projektów 19
5. Zasady współpracy instytucjonalnej jednostek samorządu terytorialnego z terenu PDOW 22
6. Opis przedsięwzięć inwestycyjnych realizowanych bądź planowanych do realizacji na terenie PDOW 26
7. Kluczowe projekty realizujące strategiczne cele PDOW 29
8. Odniesienie kluczowych projektów do Strategii Rozwoju Gospodarczego PDOW 60
9. Plan i system monitoringu i ewaluacji Programu PDOW 62

1. Wstęp

Systematyczny proces wzrostu jakości życia lokalnych społeczeństw jest oparty na wzajemnie ze sobą zrównoważonych czynnikach o charakterze społecznym, ekonomicznym i ekologicznym. Długookresowe programowanie rozwoju jest obecnie podstawą dla procesów decyzyjnych zachodzących w jednostkach samorządowych, a sam proces zarządzania, oparty na podejściu strategicznym ma charakter aktywny.

Dlatego też celem opracowania „Programu Rozwoju Gospodarczego Przeworsko – Dynowskiego Obszaru Wsparcia" jest tworzenie optymalnych warunków rozwoju gospodarczego, które zachodzą równolegle do przebiegających procesów utrzymywania i rozbudowy infrastruktury społecznej i technicznej. Dokument, opracowany w procesie strategicznego planowania rozwoju, będzie ukierunkowany na realizację długofalowych celów PDOW i w efekcie przyczyni się do osiągnięcia rozwoju ekonomicznego i społecznego zarówno w kategoriach ilościowych jak i jakościowych.

Program Rozwoju Gospodarczego PDOW opiera się na dwóch głównych dokumentach powstałych w ramach realizacji niniejszego projektu:

- Analiza potencjału gospodarczego, turystycznego i społecznego Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Wsparcia.
- Strategia Rozwoju Gospodarczego Przeworsko – Dynowskiego Obszaru Wsparcia.

Naczelną zasadą przy sporządzaniu Programu jest operacjonalizacja wizji rozwoju PDOW nakreślona w Strategii. Koncepcja opracowania Programu PDOW prowadzona jest podobnie jak w przypadku Strategii PDOW w oparciu o współdziałanie strategiczne charakterystyczne dla podejścia ekspercko – partycypacyjnego. W metodzie tej założono połączenie podejścia eksperckiego z podejściem społecznym. Współdziałanie strategiczne przyczyni się do uruchomienia większego potencjału Przeworsko – Dynowskiego Obszaru Wsparcia, przy jednoczesnej redukcji poziomu ryzyka podejmowanych przedsięwzięć wobec zagrożeń wynikających ze zmiennego otoczenia.

Realizacja Programu oparta została na współpracy JST tworzących PDOW oraz na wspólnym planowaniu rozwoju, w tym wspólnych inwestycji rozwojowych, w celu skutecznego rozwiązywania wspólnych problemów oraz pełniejszego wykorzystania istniejących potencjałów.

W trakcie prac nad Programem prowadzony był następujący tryb pracy:

1. Założenia Programu PDOW opracowano przy wykorzystaniu informacji i materiałów zebranych we współpracy z osobami wyznaczonymi przez JST do kontaktu z Wykonawcą.
2. Założenia Programu PDOW opracowane przez konsultantów były przedmiotem weryfikacji przez gminy wchodzące w skład PDOW.

3. Wyniki prac konsultantów były prezentowane i dyskutowane z Zespołem pracującym nad Programem w trakcie spotkania warsztatowego, które odbyło się 5 września 2014 r. W skład Zespołu wchodzili przedstawiciele gmin tworzących Przeworsko – Dynowski Obszar Wsparcia, w tym między innymi:
    - przedstawiciele władz samorządowych,
    - pracownicy samorządowi,
    - przedstawiciele lokalnych instytucji.
4. Projekt Programu PDOW podlegał konsultacjom społecznym.
    - Konsultacje Programu PDOW prowadzone były w trakcie spotkań konsultacyjnych w każdej z 12 gmin wchodzących w skład Przeworsko – Dynowskiego Obszaru Wsparcia oraz w Starostwie Powiatowym w Przeworsku. Konsultacje społeczne dla przedmiotowego opracowania przeprowadzone zostały w dniach 2 - 15 października 2014 r. W ramach konsultacji społecznych przeprowadzono 39 spotkań (po 3 w każdym samorządzie PDOW). W spotkaniach brali udział: wójt/burmistrz/starosta, przewodniczący rady gminy/miasta/powiatu, mieszkańcy (dyżur eksperta).
    - Konsultacje prowadzono także poprzez udostępnienie na stronie internetowej projektu Programu PDOW oraz formularza uwag.
    - Wnioski i uwagi z konsultacji społecznych zostały przeanalizowane i w przypadku uznania ich zasadności – uwzględnione. W efekcie powstała finalna wersja Programu PDOW.

Dnia 13 marca 2014 r. samorządy tworzące Przeworsko-Dynowski Obszar Wsparcia zawarły umowę partnerską dotyczącą wspólnego projektu o nazwie „Zintegrowany Rozwój Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Wsparcia", współfinasowanego ze środków Unii Europejskiej. Liderem porozumienia jest Powiat Przeworski. Porozumienie ma doprowadzić do efektywnego wykorzystania PDOW, jako obszaru współpracy samorządów w celu zwiększania konkurencyjności i spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym. Ponadto współpraca samorządów ma przyczynić się do rozwoju PDOW, zwiększać jego atrakcyjność inwestycyjną i podnosić jakość życia mieszkańców. Porozumienie zakłada również wspólne przygotowanie dokumentacji technicznych dla wspólnie wybranych projektów.

2. Charakterystyka Przeworsko – Dynowskiego Obszaru Wsparcia

Przeworsko-Dynowski Obszar Wsparcia (PDOW) wyznaczono w oparciu o Strategię Rozwoju Powiatu Przeworskiego i Powiatu Rzeszowskiego oraz inne dokumenty o charakterze strategicznym i planistycznym, jak również w oparciu o analizy i przeprowadzone konsultacje. PDOW leży na obszarze, na którym KZPK 2030 przewiduje tworzenie tzw. wiejskich obszarów funkcjonalnych uczestniczących w procesach rozwojowych. Wskazuje to na istotną rolę ośrodków miejskich PDOW - w szczególności Przeworska, jako miasta powiatowego – jako centrów aktywizujących obszar poprzez koncentrację funkcji pozarolniczych oraz jako zaplecza usługowego dla terenów wiejskich.

Celem utworzenia PDOW jest współpraca między samorządami w celu zwiększenia konkurencyjności i spójności obszaru w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym, a także wykorzystanie wewnętrznego potencjału obszaru współpracy samorządów poprzez wspólną realizację przedsięwzięć.

Przeworsko-Dynowski Obszar Wsparcia położony jest w południowo-wschodniej Polsce, w województwie podkarpackim, na terenie dwóch powiatów: przeworskiego i rzeszowskiego. Od strony wschodniej obszar graniczy z powiatami: przemyskim, jarosławskim i lubaczowskim; od zachodniej z rzeszowskim ziemskim, łańcuckim i leżajskim, zaś od strony północnej stanowi granicę województwa. Powierzchnia Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Wsparcia wynosi 892 km^2 i wyznaczona jest granicami administracyjnymi 12 gmin, z czego 9 gmin na terenie powiatu przeworskiego i 3 gmin na terenie powiatu rzeszowskiego. W skład PDOW wchodzą dwie gminy miejskie Przeworsk i Dynów oraz dwie gminy miejsko-wiejskie Kańczuga i Sieniawa.

Liczba ludności zamieszkująca PDOW wynosi 99,5 tys. osób, z czego 27,6% stanowi ludność miejska. Terytorium PDOW stanowi jedynie 5% powierzchni województwa podkarpackiego wynoszącego 17 845,76 km^2. Liczba mieszkańców PDOW stanowi 4,7% ogólnej liczby mieszkańców województwa podkarpackiego. Obszar zachowuje zwartość przestrzenną, a przede wszystkim wykazuje znaczne i rozwinięte powiązania funkcjonalne. Głównym punktem odniesienia dla obszaru jest miasto Przeworsk – siedziba powiatu. W szerszym kontekście PDOW należy odnosić do miasta Rzeszów i Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Tabela 1 Obszar i ludność Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Wsparcia

Samorząd	Powierzchnia		Liczba mieszkańców	
	km^2	% ogółu	liczba	% ogółu
Przeworsk (miasto)	22,13	2,47	15 779	15,87
Adamówka	134,28	15,04	4 174	4,20
Gać	35,96	4,03	4 672	4,70
Jawornik Polski	62,93	7,05	4 612	4,64
Kańczuga	105,03	11,76	12 586	12,66
Przeworsk	90,80	10,17	14 876	14,96
Sieniawa	127,65	14,31	7 026	7,06
Tryńcza	70,06	7,85	8 337	8,38
Zarzecze	49,18	5,51	7 200	7,24
Dynów (miasto)	24,55	2,74	6 186	6,22
Dynów	119,02	13,33	7 034	7,07
Hyżne	51,26	5,74	6 968	7,00
Razem PDOW	**892,85**	**100,00**	**99 450**	**100,00**

Źródło: GUS, 31. XII. 2013 r.

Osią wyznaczającą PDOW są:

- droga wojewódzka Nr 835 Lublin – Adamówka – Sieniawa - Przeworsk – Kańczuga - Dynów - Grabownica Starzeńska,
- droga krajowa nr 4 oraz autostrada A4,
- magistrala kolejowa E-30,
- linia przebiegu Przeworskiej Kolei Dojazdowej – zabytkowej turystycznej kolejki wąskotorowej Przeworsk- Dynów.

Do elementów wyróżniających obszar PDOW należą:

- „kultura przeworska” (kultura archeologiczna epoki żelaza) datowana na V - III wiek p.n.e. charakteryzująca się wysoką techniką obróbki żelaza, garncarstwa i rolnictwa,
- kolej wąskotorowa Przeworsk-Dynów wraz z atrakcjami wzdłuż przebiegu linii kolejki,
- tradycje jarmarków, wywiedzione z czasów średniowiecznych (przez Przeworsk przebiegał szlak handlowy, wiodący z Krakowa do Lwowa oraz „szlak bursztynowy”),

- zespoły pałacowe i dworskie związane z dziedzictwem kultury polskich rodów magnackich.

2.1. Uwarunkowania geograficzne

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego określa, że miasto Przeworsk położone jest w pasie przyśpieszonego rozwoju w województwie, obejmujący pasmo środkowe wzdłuż drogi krajowej nr 4 (trasa międzynarodowa E-40) i magistrali kolejowej E-30 oraz miasta Dębica, Rzeszów, Przeworsk, Jarosław i Przemyśl (pasmo o znaczeniu europejskim). Przeworsk jest ośrodkiem o znaczeniu ponadlokalnym dla rozwoju funkcji produkcyjnych, usługowo-handlowych i administracyjnych w zakresie szkolnictwa wyższego i średniego wyspecjalizowanego oraz zdrowia. Wąskotorowa linia kolejowa relacji Przeworsk-Dynów o nazwie Przeworska Kolej Dojazdowa dopuszcza możliwość modernizacji i rozbudowy. Według Planu, obszarami o intensywnej produkcji rolnej są następujące gminy: Gać, Kańczuga, Jawornik Polski, Zarzecze, Sieniawa oraz Hyżne. Oznacza to, że są to tereny o bardzo korzystnych walorach do produkcji rolnej. Plan zakłada intensyfikację produkcji rolnej na tych obszarach.

2.2. Uwarunkowania demograficzne

Mimo pesymistycznych prognoz dotyczących liczby mieszkańców kraju, perspektywy demograficzne dla PDOW można uznać za pozytywne. Analiza wskaźników potencjału demograficznego pokazuje, że istnieją szanse rozwojowe dla obszaru. Liczba mieszkańców PDOW stanowi około 5% ogółu mieszkańców województwa podkarpackiego. Wiodącą pod względem zaludnienia gminą miejską jest Przeworsk, której liczba mieszkańców wynosi ponad 15 tys. osób. Miasto Dynów z liczbą mieszkańców nieco ponad 7 tys. osób pozostaje najmniej liczną spośród trzech gmin powiatu rzeszowskiego należących do PDOW. Spośród gmin wiejskich PDOW najbardziej zaludnioną gminą wiejską jest Gmina Przeworsk.

Liczba mieszkańców PDOW, od co najmniej dekady utrzymuje się na zbliżonym poziomie. Takie zjawisko ma duże znaczenie dla potencjału demograficznego obszaru i warunkuje dobre perspektywy dla jego rozwoju. W PDOW widoczna jest nieznaczna przewaga liczby kobiet nad liczbą mężczyzn, również utrzymująca się na zbliżonym poziomie w ostatnich dziesięciu latach.

Badając strukturę ludności PDOW w przedziale od 2002 roku do 2012 roku można zauważyć systematyczny wzrost liczby kobiet i mężczyzn w wieku produkcyjnym. Udział osób w wieku produkcyjnym w porównaniu do udziału osób klasyfikowanych, jako nieaktywne zawodowo potwierdza potencjał rozwojowy obszaru. Istotne jest, że udział ludności w wieku produkcyjnym układa się równomiernie we wszystkich gminach, przy czym wiodącymi są gmina miejska Przeworsk i gmina miejsko-wiejska Sieniawa.

Dominująca liczba gmin wiejskich z relatywnie gorszym dostępem do takich zasobów jak: praca, kapitał czy informacja oraz niższy poziom rozwoju infrastruktury technicznej i społecznej determinują procesy demograficzne. Mogą być przyczyną zewnętrznych migracji, mogą także wpływać na przyrost naturalny.

2.3. Uwarunkowania gospodarcze

Na obszarze PDOW do rejestru REGON wpisanych było 5 486 podmiotów gospodarki narodowej (31.12.2013, GUS). Jedynie 293 (5,3%) spośród nich należało do sektora publicznego. Najliczniejszą grupę z tego sektora stanowią państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego (jednostki sektora finansów publicznych, bez osobowości prawnej). Pozostałe, to podmioty z sektora prywatnego, których najliczniejszą grupę stanowią osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

W latach 2000 - 2013 liczba podmiotów gospodarczych na obszarze PDOW systematycznie rosła. Mimo niewielkiego spadku w latach 2004-2005 przedsiębiorczość wyrażona liczbą podmiotów wpisanych do rejestru REGON rozwija się dynamicznie.

W 2013 roku podmioty gospodarcze zarejestrowane na obszarze PDOW stanowiły jedynie 3,4% ogółu na poziomie województwa podkarpackiego. Liderem pod względem liczby podmiotów gospodarczych jest gmina miejska Przeworsk, na terenie, której zarejestrowano 4 406 podmiotów gospodarczych. Poziom przedsiębiorczości wyrażony liczbą podmiotów gospodarki narodowej w stosunku do liczby mieszkańców na obszarze PDOW jest dość niski (506), w porównaniu do średniej wojewódzkiej wynoszącej 728. Najwyższy wskaźnik przedsiębiorczości (wyższy od średniej wojewódzkiej) odnotowano w Przeworsku (946). Przyczyn niskiego wskaźnika przedsiębiorczości można upatrywać w rolniczym charakterze obszaru. W kontekście niskiego wskaźnika przedsiębiorczości obszaru, duża liczba tworzonych przedsiębiorstw, których większość stanowią osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą wymaga szczególnej uwagi władz samorządowych i wsparcia tych podmiotów, które są bardzo istotne z punktu widzenia lokalnego rynku pracy.

Na mapie gospodarczej Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Gospodarczego dominują podmioty gospodarcze zakwalifikowane do sekcji G PKD - **handel,** (stanowią blisko 27% ogółu podmiotów z sektora prywatnego). Wśród 1 478 takich podmiotów, aż 66% zajmuje się handlem detalicznym. Ważnym działem gospodarki jest **budownictwo** - dla 14,5% podmiotów gospodarczych to działalność dominująca. Spośród 628 przedsiębiorstw w sekcji C PKD - **przetwórstwo przemysłowe**, największa ich liczba, bo aż 166, zajmuje się produkcją wyrobów z drewna oraz korka; a 110 produkcją metalowych wyrobów gotowych.

Na obszarze PDOW występuje głownie sektor małych i średnich przedsiębiorstw. Właściwie brak jest przedsiębiorstw zatrudniających powyżej 1 000 pracowników. Struktura podmiotów Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Wsparcia ze względu na wielkość zatrudnienia:

- 95,21 % to podmioty zatrudniające do 9 osób,
- 3,99% to podmioty zatrudniające od 10-49 osób,
- 0,71 % to podmioty zatrudniające od 50-249 osób,
- 0,09% to podmioty zatrudniające od 250 osób.

Dobrze rozwinięta mała przedsiębiorczość, nastawiona głównie na świadczenie usług i drobną wytwórczość (handel, budownictwo, przetwórstwo przemysłowe) stanowi o charakterze lokalnej przedsiębiorczości i rynku pracy PDOW.

Bardzo dużym problemem w zakresie polityki inwestycyjnej PDOW jest brak dużych uzbrojonych terenów inwestycyjnych zlokalizowanych w pobliżu budowanej autostrady A4, którymi mógłby być zainteresowany potencjalny duży przedsiębiorca (inwestor).

- Infrastruktura techniczna

Samorządy PDOW prowadzą aktywną politykę inwestycyjną. Na przestrzeni ostatnich lat we wszystkich gminach powiatu sieć wodno-kanalizacyjna jest ciągle rozwijana. Większość gmin jest w trakcie planowania i budowy dalszych odcinków sieci. Korzystający z kanalizacji sanitarnej: średnia dla województwa podkarpackiego wynosi 61,5%, a dla kraju 64,3%. Spośród samorządów tworzących Przeworsko-Dynowski Obszar Wsparcia prawie pełne zwodociągowanie posiada Przeworsk (miasto i gmina), Adamówka, Gać oraz Kańczuga. Najkrótszą sieć wodociągową posiada gmina wiejska Dynów.

Funkcjonujący system linii energetycznych i stacji transformatorowych w większości pokrywa potrzeby w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną. Gminy są zelektryfikowane, ale system wymaga jednak ciągłej rozbudowy i modernizacji, szczególnie w miejscowościach, gdzie intensywnie rozwija się budownictwo i przedsiębiorczość.

Poziom dostępności do sieci instalacji gazowej na terenie PDOW jest zróżnicowany. Najwyższy wynoszący 88,7% w mieście Przeworsk, najniższy 0,3% w gminie Adamówka.

- Infrastruktura komunikacyjna

Wzdłuż obszaru przez Przeworsk przebiega droga wojewódzka nr 835, łącząca Lublin z Grabownicą Starzeńską i dalej Sanokiem. Sieć drogową PDOW tworzą drogi powiatowe i gminne, w powiązaniu z drogami wyższej kategorii - wojewódzkimi i krajowymi.

Układ najważniejszych powiązań komunikacyjnych stanowią:

a) w układzie wschód – zachód:

- droga krajowa Nr 4 (E40) relacji: Niemcy (Drezno) - granica państwa – Wrocław - Kraków - Rzeszów /Przeworsk/ - granica państwa - Ukraina (Lwów, Kijów);
- magistrala kolejowa E-30 relacji: Zgorzelec (granica państwa) – Wrocław – Kraków - Rzeszów - /Przeworsk/ - Przemyśl - Medyka (granica państwa);

- droga wojewódzka nr 884 Przemyśl - Dubiecko – Bachórz – Dynów – Domaradz;

b) w układzie północ – południe:

- droga wojewódzka Nr 835 Lublin – Adamówka – Sieniawa - Przeworsk – Kańczuga - Dynów - Grabownica Starzeńska.

Głównymi problemami w zakresie infrastruktury drogowej jest występujące znaczne zróżnicowanie stanu technicznego dróg w poszczególnych gminach, jak również nierównomierna gęstość sieci drogowej. W zakresie transportu ciężkiego najważniejszym problemem są niewystarczające parametry nośności mostów na drogach powiatowych. Jest to znaczna bariera rozwojowa dla przedsiębiorców zajmujących się sprzedażą kruszywa i drewna (zwłaszcza w Sieniawie i Kańczudze).

W zakresie komunikacji kolejowej najważniejszą rolę odgrywa linia kolejowa zachód - wschód biegnąca od Zgorzelca i Wrocławia, przez Rzeszów i Przeworsk, do granicy państwa (Medyka). Jest to magistrala międzynarodowa, łącząca funkcje towarowe i pasażerskie.

- Infrastruktura mieszkaniowa

Infrastrukturę mieszkaniową na terenie PDOW można uznać za dobrze rozwiniętą, a zarazem bardzo zróżnicowaną. Niejednolity jest stan techniczny oraz stopień wyposażenia budynków w media. Na terenie PDOW znajduje się 24 876 budynków mieszkalnych (dane za 2012 rok, GUS), co stanowi 5,8% ogólnej liczby budynków mieszkaniowych w województwie podkarpackim. Najwięcej budynków znajduje się w gminie wiejskiej Przeworsk (4 048) oraz mieście i gmina Kańczuga (3 566).

W latach 1995 - 2013 na terenie gmin stanowiących PDOW oddano do użytkowania 3 204 mieszkań. Najwięcej w Przeworsku, w mieście 614, na obszarach wiejskich 623. W tym aspekcie zauważalna jest dominacja Przeworska w zakresie rozwoju budownictwa mieszkaniowego. W ostatnich latach rozwija się w głównej mierze budownictwo indywidualne (budownictwo jednorodzinne).

2.4. Uwarunkowania społeczne

Na terenie PDOW występują obszary szczególnie dotknięte problemami społecznymi, wynikającymi w dużej części z bezrobocia. Bezrobociem bardziej obciążeni są mieszkańcy powiatu przeworskiego, gdzie stopa bezrobocia osiągnęła poziom 19,2% (dla porównania w powiecie rzeszowskim 15,4%, średnia dla województwa wynosi 16,4% - dane marzec 2014 r.).

Liczba bezrobotnych na obszarze Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Wsparcia wyniosła 8 279 osób, spośród których 4 123 (49,8%) stanowili mężczyźni, a 4 156 (50,2%) kobiety (dane 31.12.2013 r., GUS). Problemem bezrobocia dotknięte są w głównej mierze

osoby młode - do 35 roku życia. W powiecie przeworskim odsetek osób bezrobotnych w tej grupie wyniósł 32,4%, a w rzeszowskim 29,5%. Wyróżniającą się liczebnie grupą bezrobotnych są osoby nieposiadające kwalifikacji.

Biorąc pod uwagę samorządy Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Wsparcia najwyższy udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnych zanotowano w gminach wiejskich powiatu przeworskiego - Jawornik Polski (14,3%), Przeworsk (14,8%) oraz Tryńcza (15,1%). Najniższa stopa bezrobocia jest w gminie Hyżne (8,5%). Biorąc pod uwagę lata 2010 - 2012 w żadnym z samorządów nie spadła stopa bezrobocia.

Intensywne działania władz samorządowych Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Wsparcia w zakresie aktywizacji zawodowej w ostatnich latach nie wpłynęły na zmniejszenie stopy bezrobocia, jednakże złagodziły skalę zjawiska. W 2012 roku urzędy pracy w Przeworsku i Rzeszowie przekazały 29,4 mln PLN na wsparcie osób pozostających bez pracy. W programach skierowanych do osób bezrobotnych wzięło udział blisko 5 tys. osób. Zatrudnienie lub samozatrudnienie znalazło 3 tys. osób.

Według danych statystycznych, przeciętne wynagrodzenie brutto w 2012 roku w powiecie przeworskim (2.859 zł) i rzeszowskim (2.937 zł) jest zdecydowanie niższe niż średnia zarówno krajowa (3.744 zł), jak i dla województwa podkarpackiego (3.152 zł).

Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej pokazuje rzeczywistą skalę problemów społecznych na danym obszarze. W 2012 roku w województwie podkarpackim 11% ogółu mieszkańców zamieszkiwało gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej. W skali Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Wsparcia największy odsetek osób korzystających z pomocy społecznej odnotowano w gminie Adamówka (27,8%) oraz Jawornik Polski (23,4%). Skala potrzeb i problemów społecznych jest bardzo wysoka. Najlepsza sytuacja pod tym względem jest w mieście Przeworsk (6,5%).

Infrastruktura opieki nad osobami starszymi na terenie PDOW nie jest dobrze rozwinięta. Do głównych zasobów obszaru w zakresie opieki zdrowotnej należą 53 przychodnie opieki zdrowotnej, z których tylko 12 prowadzonych jest przez jednostki samorządu terytorialnego.

Liczba szkół kształcenia podstawowego nie spada radykalnie w ostatniej dekadzie, natomiast systematycznie obniża się liczba uczniów (o 28,8% w analizowanym okresie). W ostatniej dekadzie odnotowano także spadek liczby uczących się w gimnazjach o 1 657 osób, co stanowi 31,8%. Podobnie dynamika zmian w liczbie uczniów oraz absolwentów szkół ponadgimnazjalnych w latach 2005-2012, jest ujemna - łączna liczba uczniów spadła o 376, co stanowi spadek o 24,6%. Liczba przedszkoli i punktów przedszkolnych na terenie PDOW wzrasta, aczkolwiek zapotrzebowanie w tym względzie także rośnie.

Na terenie PDOW istnieje sieć bibliotek, gminne i wiejskie ośrodki kultury, koła gospodyń wiejskich i inne organizacje kultywujące tradycję lokalną - chóry, kapele, zespoły

pieśni i tańca. Na terenie PDOW wspierana jest działalność stowarzyszeń oraz fundacji realizujących działalność kulturalną.

Ważnym aspektem polityki prospołecznej jest stwarzanie warunków dla uprawiania kultury fizycznej i aktywności rekreacyjnej. Działalność w tym zakresie na terenie PDOW realizowana jest przez miejskie ośrodki sportu i rekreacji, oraz przez zarejestrowane kluby i stowarzyszenia. Każda gmina PDOW dysponuje obiektami sportowymi. W mniejszych gminach są to boiska do gry w piłkę nożną i przyszkolne sale gimnastyczne, wykorzystywane dla działalności małych klubów sportowych (jak w gminie wiejskiej Adamówka czy w gminie wiejskiej Gać). Natomiast większe gminy dysponują halami sportowymi i stadionami czy kompleksami boisk (gmina miejska Przeworsk, gmina miejsko-wiejska Sieniawa, gmina miejsko-wiejska Kańczuga, gmina wiejska Zarzecze). Ponadto na terenie PDOW funkcjonują pływalnie, sale korekcyjne, boiska o sztucznej nawierzchni i ogródki jordanowskie.

W ostatnich latach na obszarze Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Wsparcia liczba organizacji pozarządowych sukcesywnie wzrastała. W 1995 roku ich liczba wyniosła 8, w 2013 była już o 256 wyższa. Na ogólną liczbę 264 organizacji pozarządowych wpisanych do rejestru REGON 7 to fundacje, reszta stowarzyszenia i organizacje społeczne. Należy zwrócić szczególną uwagę na wsparcie organizacji pozarządowych w tworzeniu przez nie oferty turystycznej na obszarze PDOW. Organizacje III sektora na obszarze PDOW borykają się z problemami braku środków finansowych.

2.5. Potencjał turystyczny

Przeworsko-Dynowski Obszar Wsparcia obejmuje w głównej mierze gminy wiejskie, o charakterze rolniczym. Niewątpliwym atutem obszaru są bogate walory przyrodnicze oraz architektoniczne.

Symbolem i głównym atrybutem atrakcyjności turystycznej obszaru są:

- kolej wąskotorowa Przeworsk-Dynów,
- zespoły pałacowe i dworskie,
- drewniane i murowane obiekty sakralne,
- wykopaliska z okresu „kultury przeworskiej”.

Gminy PDOW w coraz większym stopniu stawiają na turystykę, jako ważne ogniwo w procesie budowania zrównoważonego rozwoju lokalnego. Bogactwo przyrody powoduje, że na terenie PDOW znajduje się wiele obszarów chronionych, co z jednej strony uniemożliwia rozwój przemysłu, z drugiej jest potencjałem dla rozwoju turystyki. Istotne znaczenie dla oferty turystycznej mogą mieć także rzeki i zbiorniki wodne obecne na terenie PDOW.

Tabela 2 Zestawienie wybranych atrakcji turystycznych w gminach PDOW

Gmina	Atrakcje turystyczne
Adamówka	• Dzwonnica drewniana - Majdan Sieniawski • Park Nordic Walking • Kapliczka św. Stanisława
Sieniawa	• Cerkiew greko-katolicka p.w. zaśnięcia Bogurodzicy w Rudce (obecnie nieużytkowana) • Rezerwat przyrody Lupa - Dobra • Ratusz w Sieniawie • Cmentarz Żydowski w Sieniawie • Park Nordic Walking • Zespół Pałacowo-Parkowy Czartoryskich w Sieniawie • Kościół parafialny pod wezwaniem Jana Chrzciciela w Sieniawie • Drewniany kościół pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Leżachowie (obecnie nieużytkowany) • Cmentarz wojenny z I wojny światowej - Czerce
Tryńcza	• Strażnica kolejowa- Chodaczów k. Tryńczy • Kościół pw. Świętego Kazimierza • Spichlerz dworski • Park Nordic Walking
Przeworsk (Miasto)	• Muzeum pałac Lubomirskich w Przeworsku wraz z parkiem • Bazylika kolegiacka p. w. Ducha Św., z kaplicą Grobu Bożego • Zespół klasztorny Sióstr Miłosierdzia • Zespół klasztorny OO. Bernardynów • Ratusz w Przeworsku • Zespół dworca kolei wąskotorowej Przeworsk Główny • Zespół zabudowy drewnianej – Skansen Pastewnik
Przeworsk (Gmina)	• Zespół Pałacowy w Urzejowicach • Kościół p.w. Marii Magdaleny w Nowosielcach • Dom myśliwski - Nowosielce -Borek
Gać	• Park Nordic Walking • Kościół par. p.w. Wniebowzięcia NMP – Białoboki • Budynek Uniwersytetu Ludowego - Białoboki • Trasa rowerowa: pętla wokół Przeworska: Przeworsk-Studzian-Nowosielce-Białoboki-Ostrów-Kiulice-Krzeczowice-Urzejowcie-Przeworsk
Zarzecze	• Zespół Pałacowo-Parkowy Hrabiostwa Dzieduszyckich w Zarzeczu • kościół pw. Św. Michała Archanioła w Zarzeczu • Kościół p.w. Wszystkich Świętych w Siennowie • pozostałości zespołu dworskiego w Siennowie • Park Nordic Walking
Kańczuga	• Cerkiew p.w. Św. Michała w Krzeczowicach • Zespół Pałacowy Kellermannów w Żuklinie • Kościół par. p.w. Św. Michała Archanioła w Kańczudze • Rezerwat Husówka (florystyczny) w Sieteszy • Pozostałości zespołu dworskiego w Krzeczowicach • Zespół dworski w Lipniku • Dworzec kolejki wąskotorowej – Kańczuga, Krzeczowice

Gmina	Atrakcje turystyczne
Jawornik Polski	• Zespół dworski w Hadlach Szklarskich • Kościół par. p.w. Św. Andrzeja Apostoła w Jawornik Polski • Cerkiew greko-katolicka p.w. Przemienienia Pańskiego, z cmentarzem cerkiewnym - Hadle Szklarskie • Dworzec kolejki wąskotorowej – Hadle Szklarskie, Jawornik Polski, Manasterz • Kościół par. pw. św. Andrzeja Apostoła, z cmentarzem kościelnym - • Jawornik Polski
Hyżne	• Zespół dworski z parkiem • Kościół pw. Narodzenia NMP • Sanktuarium Matki Bożej Hyżneńskiej • Zespół kościelny (kościół parafialny z cudownym obrazem Matki Boskiej, renesansowa chrzcielnica) • Kaplica Jędrzejowiczów • Drewniane schronisko kolejowe w Szklarach • Tunel kolejowy w Szklarach
Dynów (Miasto)	• Kościół pw. św. Wawrzyńca • Cmentarz rzymsko – katolicki z kapliczką • Dwa cmentarze żydowskie (kirkuty) • Pozostałości ziemnych fortyfikacji miejskich i zamkowych • Pozostałości zabudowań dworskich Trzecieskich (murowana oficyna dworska, pozostałości parku i studnia drewniana) • Szkoła z bogatą dekoracją snycerską, ob. Urząd Gminy • Zespół dworca kolejki wąskotorowej • Ośrodek turystyczny „Błękitny San” • Galeria „Pniak”, Galeria „Na Zabramie”, „Galeria Dworska – Rzeźba w lipie” • Punkty widokowe i trasa turystyczna (rowerowo – piesza)
Dynów (Gmina)	• Zespół zamkowy - Dąbrówka Starzeńska • Kościół w stylu romańskim rzymskokatolicki (1906 – 1911) – Dylągowa • Kościół par. pw. św. Zofii - Dylągowa • Kościół parafialny p.w. św. Mikołaja Biskupa – Harta • Młyn gospodarczy - Harta • Park dworski w Bachórzu • Dworzec kolejki wąskotorowej w Bachórzu • Kościół Św. Wojciecha w Bachórzu • Kompleks Rekreacyjno- Sportowy "Pod Dębiną" w Bachórzu • Ścieżka przyrodniczo-dydaktyczna „Kopaniny” • Rowerowa trasa przyrodniczo – edukacyjno – turystyczna „Doliną Sanu”

Źródło: opracowanie własne w oparciu o Analizę potencjału…, op.cit.

Rdzeniem oferty turystycznej PDOW jest Przeworska Kolej Dojazdowa pierwotnie funkcjonująca pod nazwą: Wąskotorowa Kolej Lokalna Przeworsk - Dynów. Jest to linia kolejowa łącząca Przeworsk i Dynów, biegnąca doliną rzeki Mleczki. Kolej słynie z tunelu

w Szklarach, jedynego na kolejach wąskotorowych w Polsce i najdłuższego w Europie, o długości 602 m. Po całej 46 kilometrowej linii kursuje turystyczny pociąg Pogórzanin, a od 2010 r. także mała 4-osobowa drezyna DOC. PKD, jako linia przewozowa z kompleksem budynków dworcowych jest na pewno unikatowym obiektem zabytkowym w swojej kategorii. Linia kolejowa obejmuje następujące stacje: Przeworsk-Wąskotorowy (gmina miejska Przeworsk), Urzejowice (gmina Przeworsk), Krzeczowice (gmina Kańczuga), Kańczuga (gmina Kańczuga), Łopuszka Mała (gmina Kańczuga), Łopuszka Wielka (gmina Kańczuga), Manasterz (gmina Jawornik Polski), Zagórze (gmina Jawornik Polski), Hadle Szklarskie (gmina Jawornik Polski), Jawornik Polski (gmina Jawornik Polski), Szklary Tunel (gmina Hyżne), Szklary (gmina Hyżne), Bachórz (gmina Dynów), Dynów (gmina miejska Dynów).

3. Strategiczne obszary rozwojowe, cele i kierunki działań

Strategiczne obszary rozwojowe PDOW, cele i kierunki działań zdefiniowano w Strategii Rozwoju Gospodarczego Przeworsko – Dynowskiego Obszaru Wsparcia w oparciu o diagnozę obszaru wsparcia oraz o analizę otoczenia. Pod uwagę wzięto także spójność celów PDOW z celami polityki rozwoju Unii Europejskiej określonymi w dokumentach strategicznych i programowych na szczeblu regionalnym, krajowym i Unii Europejskiej.

Budowa struktury celów pozwoliła na selekcję najważniejszych kierunków działań i najbardziej pożądanych stanów przyszłości PDOW. Cele strategiczne i szczegółowe zostały określone przy zachowaniu zasady ogólności, gdyż ujęte w ten sposób najdłużej zachowują swoje walory dla społeczności lokalnej, a co za tym idzie przekładają się na długofalową perspektywę ich realizacji.

GŁÓWNY CEL STRATEGICZNY:

ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ I WZROST JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW PRZEWORSKO – DYNOWSKIEGO OBSZARU WSPARCIA

Dla realizacji głównego celu strategicznego zdefiniowano trzy obszary strategiczne (osie strategiczne) w ramach, których wyznaczono cele strategiczne. Cele strategiczne pokazują, poprzez jakie obszary działań zamierza się osiągnąć cel główny. Strukturę celów strategicznych Strategii prezentuje poniższa tabela.

Tabela 3 Układ osi priorytetowych oraz celów strategicznych PDOW

Os priorytetowa 1 **Rozwój konkurencyjnej gospodarki w oparciu o nowoczesne technologie oraz wzrost kapitału ludzkiego i społecznego PDOW**	**Os priorytetowa 2** **Tworzenie warunków dla zrównoważonego rozwoju PDOW**	**Os priorytetowa 3** **Wzmocnienie potencjału turystycznego PDOW.**
Cele realizowane w ramach Osi 1 zmierzają do osiągnięcia rozwoju gospodarczego, rozwoju przedsiębiorczości, podniesienia atrakcyjności inwestycyjnej, w tym poprzez tworzenie stref i terenów inwestycyjnych, wzrostu innowacyjności gospodarki, promowania inteligentnych powiązań gospodarczych, w tym tworzenie inicjatyw klastrowych, generowania nowych miejsc pracy.	Cele realizowane w ramach Osi 2 obejmują działania na rzecz przyjaznego środowiska, rozwoju społecznego, gospodarki niskoemisyjnej, gospodarki odpadami, gospodarki wodnej, w tym ochrony przeciwpowodziowej, rewitalizację miast i obszarów zdegradowanych.	Cele realizowane w ramach Osi 3 przyczynią się do podniesienia atrakcyjności turystycznej, wypromowania marki turystycznej obszaru, rozwoju infrastruktury obsługi ruchu turystycznego, szlaków turystycznych, poprawa stanu dziedzictwa kulturowego, w tym rewaloryzacja obiektów zabytkowych, promocja imprez i obiektów kulturotwórczych.
Cel strategiczny 1.1. Tworzenie warunków dla lokalizacji inwestycji i tworzenia nowych miejsc pracy w sektorach wzmacniających konkurencyjność PDOW **Cel strategiczny 1.2.** Tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości **Cel strategiczny 1.3.** Wzmocnienie potencjału zasobów ludzkich i dostosowanie ich do potrzeb rynku pracy **Cel strategiczny 1.4.** Rozwój klastrów[1] **Cel strategiczny 1.5.** Rozwój grup producenckich i przetwórstwa spożywczego	**Cel strategiczny 2.1.** Poprawa dostępu do usług publicznych **Cel strategiczny 2.2.** Rozwój aktywnego społeczeństwa obywatelskiego **Cel strategiczny 2.3.** Rozwój infrastruktury technicznej warunkującej rozwój społeczno – gospodarczy **Cel strategiczny 2.4.** Rozwój infrastruktury transportowej drogowej i kolejowej oraz powiązań komunikacyjnych w ramach PDOW i z Rzeszowem **Cel strategiczny 2.5.** Wzrost efektywności energetycznej i wykorzystania odnawialnych źródeł energii	**Cel strategiczny 3.1.** Rozwój infrastruktury turystycznej w celu generowania zwiększonego ruchu turystycznego **Cel strategiczny 3.2.** Rozwój infrastruktury rekreacyjno – sportowej **Cel strategiczny 3.3.** Zachowanie i ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego, **Cel strategiczny 3.4.** Rozwój agroturystyki w oparciu o wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego, wód geotermalnych oraz potencjału dziedzictwa kulturowego **Cel strategiczny 3.5.** Podniesienie konkurencyjności produktów turystycznych o charakterze ponadlokalnym oraz rozwój promocji turystycznej PDOW **Cel strategiczny 3.6.** Kształtowanie przestrzeni miejskiej i wiejskiej, umożliwiającej rozwój turystyki na terenie PDOW

Źródło: Strategia Rozwoju Gospodarczego Przeworsko – Dynowskiego Obszaru Wsparcia, wrzesień 2014

[1] Cel 1.4. dotyczy rozwoju klastrów gospodarczych. Wg http://www.klastry.org klastry to grupy niezależnych przedsiębiorstw, które podejmują wspólne przedsięwzięcia gospodarcze. Przedsiębiorstwa te mogą równocześnie ze sobą konkurować i współpracować.

4. Kryteria wyboru projektów

Działalność samorządów odbywa się zawsze w warunkach ograniczonych środków finansowych. Zachodzi, więc konieczność dokonywania wyborów poprzez nadanie działaniom priorytetów. Przejawem takiego podejścia jest opracowanie Strategii PDOW, która określa strategiczne obszary (osie priorytetowe) i kierunki działań zdefiniowane w procesie planowania strategicznego. Program PDOW stanowi doprecyzowanie zapisów Strategii PDOW, określając zbiór projektów kluczowych w ramach poszczególnych strategicznych osi priorytetowych.

Portfel projektów kluczowych Programu PDOW, ze względu na duże terytorium oraz złożoność potrzeb rozwojowych obszaru, jest dość obszerny. Stanowi on wypadkową potrzeb i oczekiwań poszczególnych samorządów PDOW w perspektywie całego obszaru. Niewątpliwie jednak, poszczególne projekty kluczowe (grupy projektów) cechują się różnym znaczeniem i potencjalnym oddziaływaniem na PDOW, jako całość. Zależy to zarówno od skali projektów, jak i obszaru tematycznego, w jakim projekt jest realizowany. Taka sytuacja może powodować potrzebę określenia priorytetów w ramach zbudowanego portfela projektów. Dodatkowo przemawia za tym formuła projektu pn. „Zintegrowany Rozwój Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Wsparcia". Projekt zakłada, że dla czterech kluczowych dla PDOW projektów będzie opracowywana dokumentacja techniczna, z dofinansowaniem z programu POPT 2007 – 2013.

W związku z powyższym opracowano zestaw kryteriów wyboru projektów. Przyjęto następujące kryteria:

1) Spójność projektu ze strategią PDOW,
2) Ponadlokalny charakter projektu,
3) Zintegrowany charakter projektu,
4) Udział partnerów spoza JST,
5) Projekt w obszarze turystyki i dziedzictwa kulturowego,
6) Projekt w obszarze aktywizacji zawodowej i rozwoju przedsiębiorczości.

Ad. 1) Spójność projektu ze strategią PDOW

Przyjmuje się, iż wg tego kryterium projekty planowane do uwzględnienia w Programie PDOW swoją tematyką i zakresem przedmiotowym zawierają się w konkretnych sformułowaniach szczegółowych przynajmniej jednego z kierunków działań strategicznych, zapisanych w Strategii PDOW. Kryterium to ma charakter dopuszczający do uwzględnienia projektu w Programie PDOW.

Ad. 2) Ponadlokalny charakter projektu

Przyjmuje się, iż wg tego kryterium projekty zgłaszane do realizacji w Programie PDOW cechuje obszar realizacji i/lub zasięg oddziaływania obejmujący minimum 2 gminy z obszaru PDOW, a optymalnie cały teren PDOW. Oddziaływanie należy tu rozumieć, jako korzystny wpływ na sytuację społeczno - gospodarczą PDOW. Im szerszy obszar realizacji projektu i/lub zasięg jego oddziaływania tym wyższa ocena w ramach tego kryterium. Maksymalnie projekt może uzyskać 10 pkt.

Ad. 3) Zintegrowany charakter projektu

Zgodnie z założeniami podejścia terytorialnego w polityce rozwoju, najskuteczniejszym sposobem rozwiązywania ponadlokalnych problemów jest realizacja projektów zintegrowanych. Rozumie się przez to realizację projektu (przedsięwzięcia) o znaczeniu ponadlokalnym, którego efekty byłyby niemożliwe do uzyskania w formie projektów indywidualnych (punktowych), lub efekty te byłyby znacznie mniejsze. Projekt zintegrowany realizowany powinien być we współpracy JST danego obszaru. Przyjmuje się, że wspólna realizacja projektu zintegrowanego wnosi wartość dodaną w stosunku do projektów realizowanych indywidualnie. Maksymalnie projekt może w ramach tego kryterium uzyskać 15 pkt.

Ad. 4) Udział partnerów spoza JST

Według tego kryterium preferowane powinny być projekty realizowane w partnerstwie z podmiotami spoza JST, np.: organizacjami pozarządowymi, instytucjami kultury, kołami gospodyń wiejskich. Zakłada się, że każda forma partnerstwa przyczynia się do lepszego osiągnięcia celów strategicznych PDOW. Zgodnie z wytycznymi dotyczącymi planowania i realizacji projektów zintegrowanych, zaangażowanie tzw. aktorów lokalnych, zwiększa skuteczność działań na poziomie lokalnym i ponadlokalnym. Kryterium to należy uznać za spełnione, jeśli projekt realizowany będzie w partnerstwie z minimum jednym podmiotem spoza JST. Czym większy udział partnerów, tym wyższa ocena w ramach tego kryterium. Maksymalnie projekt może uzyskać 5 pkt.

Ad. 5) Projekt w obszarze turystyki i dziedzictwa kulturowego

W procesie opracowania diagnozy społeczno – gospodarczej PDOW oraz planowania strategicznego ustalono, że największym potencjałem rozwojowym obszaru jest turystyka. W związku z tym Strategia PDOW dedykuje turystyce odrębną oś strategiczną. Z kolei jednym z najważniejszych czynników kształtujących ten potencjał jest bogactwo obiektów dziedzictwa kulturowego na obszarze PDOW. Przytoczone przesłanki powinny decydować

o preferowaniu projektów w obszarze turystyki i dziedzictwa kulturowego. Maksymalnie projekt może w ramach tego kryterium uzyskać 10 pkt.

Ad 6) Projekt w obszarze aktywizacji zawodowej i rozwoju przedsiębiorczości

Wysokie bezrobocie i niedostatek ofert pracy to najpoważniejsze problemy społeczno – gospodarcze i zarazem największe wyzwanie dla władz samorządowych PDOW. Wynika to jednoznacznie z diagnozy społeczno – gospodarczej PDOW. Z całą pewnością, bez poprawy sytuacji na rynku pracy PDOW nie będzie możliwe ograniczenie zewnętrznych migracji mieszkańców oraz poprawa wskaźników demograficznych. W związku z tym, preferowane powinny być projekty w obszarze w obszarze aktywizacji zawodowej i rozwoju przedsiębiorczości. Punkty w ramach tego kryterium przyznano projektom, których realizacja w sposób bezpośredni powinna przyczynić się do wzrostu zatrudnienia. Maksymalnie projekt może w ramach tego kryterium uzyskać 10 pkt.

Pierwszym etapem procesu wyboru projektów była weryfikacja całego portfela pod kątem kryterium spójności projektu ze strategią PDOW. W wyniku tej weryfikacji uznano, że wszystkie projekty (grupy projektów) PDOW w ramach portfela spełniają to kryterium. Odniesienie kluczowych projektów do celów Strategii PDOW przedstawia Rozdział 8 w zestawieniu tabelarycznym.

W drugim etapie, w celu uszeregowania projektów PDOW według ich znaczenia dla realizacji celów strategicznych PDOW, dokonano oceny punktowej na opisanych powyżej kryteriów. Projektom, w ramach poszczególnych kryteriów, przyznano punkty w przedziale od zera do maksymalnego pułapu określonego dla każdego kryterium. Różne pułapy maksymalnej punktacji odzwierciedlają wagę poszczególnych kryteriów. Po zsumowaniu punktów z poszczególnych kryteriów uzyskano ogólną ocenę punktową projektu. Na tej podstawie uszeregowano projekty wg ich znaczenia dla realizacji strategicznych celów PDOW, od najwyższej do najniższej punktacji, tworząc swoisty ranking projektów. Przyjmuje się, że projekty z czołówki tego rankingu powinny uzyskać najwyższy priorytet realizacyjny, w tym wskazanie do opracowania dokumentacji technicznej w ramach dofinansowania z programu POPT 2007 – 2013. Zestawienie portfela projektów kluczowych PDOW uszeregowanych wg powyższych zasad, wraz ze szczegółową punktacją zawiera Rozdział 7.

5. Zasady współpracy instytucjonalnej jednostek samorządu terytorialnego z terenu PDOW

Przeworsko-Dynowski Obszar Wsparcia (PDOW) wyznaczono w oparciu o Strategię Rozwoju Powiatu Przeworskiego i Rzeszowskiego, Strategię Rozwoju Turystyki Województwa Podkarpackiego, Strategie rozwoju poszczególnych gmin, Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Dynów i Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Przeworska, Plany odnowy miejscowości Hucisko Jawornickie i Manasterz, a także prowadzone badania i analizy przez pracowników naukowych Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Państwowej Wyższej Szkoły Techniczno-Ekonomicznej w Jarosławiu, Wyższej Szkoły Społeczno-Gospodarczej w Przeworsku oraz opracowania naukowe dotyczące osadnictwa i rozwoju turystyki regionu.[2]

PDOW nie ma statusu jednostki administracyjnej, nie posiada też osobowości prawnej. Istnienie PDOW należy rozpatrywać w kategoriach funkcjonalno – przestrzennych, jako dobrowolną formułę współpracy JST danego obszaru na rzecz realizacji wspólnych celów rozwojowych.

- **Umowa partnerstwa w ramach PDOW**

W dniu 13 marca 2014 r. samorządy tworzące Przeworsko-Dynowski Obszar Wsparcia zawarły umowę partnerstwa (dalej Umowę) dotyczącą realizacji projektu pn. „Zintegrowany Rozwój Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Wsparcia" (dalej Projektu), współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej, w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013, w ramach „Konkursu dotacji na działania wspierające jednostki samorządu terytorialnego w zakresie planowania miejskich obszarów funkcjonalnych", ogłoszonego przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego. Umowa określa zasady funkcjonowania Partnerstwa, zasady współpracy Lidera Projektu i Partnerów Projektu przy realizacji Projektu. Strony Umowy zobowiązują się do czynnego udziału i współpracy w realizacji Projektu. Strony upoważniają Lidera do ich reprezentowania w ramach Umowy. Umowa określa zadania Lidera, jako Koordynatora Projektu. Umowa określa zadania Partnerów, w szczególności zobowiązuje każdego z Partnerów do utworzenia Zespołu Projektowego w celu realizacji zadań Partnera. Umowa konstytuuje ciało kolegialne – Radę Partnerów, do której każdy z Partnerów deleguje dwóch przedstawicieli. Umowa reguluje także zasady partycypacji Lidera i Partnerów w kosztach projektu (wkład własny JST) oraz określa prawo własności do produktów projektu. Funkcję Lidera pełni Powiat Przeworski. Zgodnie z zapisem § 4, ust. 4 Umowy, w zakresie realizacji Projektu, Lider jest podmiotem wszelkich praw i obowiązków wobec Instytucji Zarządzającej programem POPT 2007-2013.

[2] Oficjalna Strona Projektu Zintegrowany Rozwój Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Wsparcia – www.zrpdow.powiatprzeworsk.pl/index.php/partnerzy-projektu/16-o-projekcie

- **Uregulowanie kontynuacji współpracy samorządów w ramach PDOW**

Umowa partnerstwa dotycząca realizacji projektu pn. „Zintegrowany Rozwój Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Wsparcia", zgodnie z zapisem § 8, ust. 9 obowiązuje w okresie realizacji Projektu oraz 5 lat od dnia zakończenia realizacji Projektu, tj. w przybliżeniu do II kwartału 2020 roku. Zapis ten zapewnia swego rodzaju ciągłość instytucjonalną i organizacyjną Przeworsko – Dynowskiego Obszaru Wsparcia po zakończeniu realizacji Projektu. Z racji braku podmiotowości i osobowości prawnej PDOW, nie można mówić o ciągłości prawnej sensu stricto. Należy rozważyć, czy przyjęta formuła współpracy JST w ramach PDOW oraz jej podstawa prawna (umowa partnerstwa) będą wystarczające w perspektywie do roku 2020. Rozważyć można zasadniczo dwa scenariusze:

1) Funkcjonowanie PDOW w oparciu o obecną formułę na mocy obowiązującej Umowy,
2) Usankcjonowanie współpracy samorządów PDOW poprzez przyjęcie jednej z form prawnych przewidzianych w Ustawie o samorządzie gminnym i odpowiednio Ustawy o samorządzie powiatowym.

Analizując drugi scenariusz należy stwierdzić, że obie ww. ustawy przewidują możliwość wykonywania zadań publicznych w drodze współpracy samorządów tego samego szczebla bądź różnych szczebli. Na gruncie obowiązujących przepisów można wyróżnić trzy formy takiej współpracy:

1) Porozumienie międzygminne lub porozumienie między powiatami,
2) Związek międzygminny lub związek powiatów,
3) Stowarzyszenie jednostek samorządu terytorialnego.

Z trzech powyższych form prawnych tylko jedna, tj. stowarzyszenie jest odpowiednia dla usankcjonowania współpracy samorządów różnego szczebla (powiatu i gmin), stąd dwie pozostałe formy nie są brane pod uwagę. Zgodnie z zapisami Ustawy o samorządzie gminnym stowarzyszenia JST tworzy się „w celu wspierania idei samorządu terytorialnego oraz obrony wspólnych interesów". Forma ta jest adekwatna do koordynacji polityki rozwojowej grupy samorządów. Nie jest to natomiast forma rekomendowana do wspólnego wykonywania zadań publicznych.[3] Niedostatki w zakresie prawnych form współpracy samorządu zaowocowały projektem nowelizacji Ustawy o samorządzie gminnym, która dopuści tworzenie związków powiatowo-gminnych. Umożliwi to wspólną realizacje zadań publicznych samorządom szczebla powiatowego i gminnego. Reasumując, samorządy

[3] I. Ratuszniak, Realizacja Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Polsce, Ekspertyza na zlecenie MRR, Wrocław 2013

tworzące Przeworsko – Dynowski Obszar Wsparcia mogą rozważać zawiązanie Stowarzyszenia JST lub Związku Powiatowo – Gminnego.

Wybór jednej z ww. form prawnych współpracy samorządów nie jest obligatoryjny. Potwierdzają to wytyczne MIR (dawniej MRR) mówiąc, że przyjęcie mniej lub bardziej zinstytucjonalizowanej formy partnerstwa powinno być pochodną zakresu zadań, jakie partnerstwo będzie realizować, tj. na ile potrzebne będą:

- Wspólne mechanizmy wdrożeniowe,
- Wspólne mechanizmy decyzyjne,
- Wspólna reprezentacja.[4]

Przeworsko – Dynowski Obszar Wsparcia nie będzie najprawdopodobniej dysponował wspólnym budżetem, w przeciwieństwie do samorządów realizujących ZIT[5] czy RIT[6], nie musi, więc tworzyć skomplikowanych struktur. Stąd też uzasadnione może być pozostanie przy obecnej formule współpracy, na podstawie umowy partnerstwa. Należałoby jednak rozważyć doprecyzowanie jej zapisów, w formie aneksu, w następujących aspektach:

1) Przedmiot umowy,
2) Czas obowiązywania,
3) Ponoszenie wspólnych wydatków po zakończeniu realizacji Projektu.

Ad 1) Umowa koncentruje się na etapie realizacji projektu. Mając na względzie termin obowiązywania umowy zakładać należy, że intencją Stron było także uregulowanie współpracy samorządów w ramach PDOW po zakończeniu realizacji Projektu. Wskazane jest dodanie stosownego zapisu mówiącego, że przedmiotem umowy jest także koordynacja oraz monitorowanie działań związanych z realizacją zapisów Strategii Rozwoju Gospodarczego Przeworsko – Dynowskiego Obszaru Wsparcia oraz Programu Rozwoju Gospodarczego Przeworsko – Dynowskiego Obszaru Wsparcia. W celu realizacji zadań monitoringu i ewaluacji należałoby ukonstytuować Komitet Monitorujący, o którym mówią oba dokumenty, lub powierzyć jego zadania Radzie Partnerów.

Ad2) Warto rozważyć, czy Umowa nie powinna obowiązywać do końca 2020 roku lub nieco dłużej, celem dokonania podsumowań na koniec okresu programowania.

Ad 3) Funkcjonowanie PDOW w formule umowy partnerskiej nie powinno generować znaczących wydatków bieżących, niemniej jednak takowe mogą się pojawić, np. koszty usług doradczych, koszty wspólnej promocji, itp. Odpowiedni zapis powinien sprecyzować zasady partycypacji Partnerów w tych wydatkach.

[4] na podst. Zasady realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Polsce, MRR, Warszawa 2013

[5] Zintegrowane Inwestycje Terytorialne

[6] Regionalne Inwestycje Terytorialne

- **Uregulowanie wspólnej realizacji projektów w ramach PDOW**

Program Rozwoju Gospodarczego Przeworsko – Dynowskiego Obszaru Wsparcia zakłada realizację projektów partnerskich, polegających na współpracy dwóch lub więcej samorządów oraz ewentualnie także innych podmiotów, np. organizacji pozarządowych.

Wspólna realizacja projektów wiąże się z koniecznością uregulowania kluczowych kwestii, takich jak:

- Zasady reprezentowania „na zewnątrz",
- Podział zadań w projekcie,
- Podział budżetu i określenie zobowiązań finansowych,
- Zasady współpracy i podejmowania decyzji, itp.

Obowiązująca Lidera i Partnerów Umowa w ramach PDOW nie może rozstrzygać szczegółowych kwestii dotyczących projektów, które będą realizowane w perspektywie do 2020 roku w różnym układzie instytucjonalnym. W zasadzie dla każdego projektu partnerskiego niezbędna będzie odrębna umowa partnerska.

Współpraca pomiędzy samorządami powinna być w tym względzie regulowana zgodnie z zapisami art. 74 Ustawy o samorządzie gminnym oraz art. 5 Ustawy o samorządzie powiatowym. Współpraca pomiędzy samorządami a innymi podmiotami realizowana może być na mocy art. art. 9 ust. 1 Ustawy o samorządzie gminnym oraz Art. 6 ust. 1 i 2 Ustawy o samorządzie powiatowym.

6. Opis przedsięwzięć inwestycyjnych realizowanych bądź planowanych do realizacji na terenie PDOW

Na rozwój społeczno – gospodarczy Przeworsko – Dynowskiego Obszaru Wsparcia wpływają nie tylko inwestycje realizowane i planowane do realizacji przez Jednostki Samorządu Terytorialnego należące do PDOW, ale również przedsięwzięcia inwestycyjne realizowane bądź planowane do realizacji ze szczebla krajowego i regionalnego lub znaczące przedsięwzięcia sektora prywatnego. Dlatego też dokonano przeglądu projektów inwestycyjnych, które w istotny sposób mogą wpływać na sytuację społeczno - gospodarczą PDOW oraz na potrzeby inwestycyjne obszaru.

- Projekty kluczowe

Nazwa projektu: Budowa autostrady A4 Rzeszów-Korczowa

Inwestor: Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, Oddział w Rzeszowie

Lokalizacja: inwestycja liniowa

Wpływ na gospodarkę PDOW:

Inwestycja w sposób radykalny poprawi zewnętrzną dostępność komunikacyjną terenu PDOW, w szczególności Przeworska i okolic, co powinno zaowocować wzrostem atrakcyjności inwestycyjnej tego obszaru. Można oczekiwać wzrostu aktywności inwestorów i powstawania miejsc pracy. Mieszkańcy uzyskają szybszy dojazd do Rzeszowa i innych miast wzdłuż autostrady A4, a w przyszłości także drogi S19 poprzez węzeł w Rzeszowie. Można także oczekiwać pozytywnego wpływu na rozwój turystyki. Inwestycja implikuje potrzebę kolejnych inwestycji drogowych pozwalających na połączenie istniejącej sieci drogowej z węzłami autostradowymi.

Nazwa projektu: Rewitalizacja linii kolejowej E-30 Kraków – Medyka

Inwestor: PKP Polskie Linie Kolejowe S.A.

Lokalizacja: inwestycja liniowa

Wpływ na gospodarkę PDOW:

Inwestycja w sposób znaczący zwiększy szybkość przejazdu pociągów, co powinno zaowocować wzrostem atrakcyjności tej formy podróżowania, wzrostem liczby pasażerów, wzrostem mobilności mieszkańców, spadkiem zatłoczenia dróg i spadkiem liczby wypadków na drogach. Inwestycja może także mieć wpływ na wzrost przewozów towarowych transportem kolejowym. Ta inwestycja przełoży się na poprawę dostępności komunikacyjnej zewnętrznej i wewnętrznej PDOW. Można także oczekiwać pozytywnego wpływu na rozwój

turystyki. Inwestycja implikuje potrzebę kolejnych inwestycji w zakresie infrastruktury dworcowej, parkingowej, itd.

Nazwa projektu: Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 835 Lublin – Biłgoraj – Sieniawa – Przeworsk – Kańczuga – Dynów – Grabownica Starzeńska

Inwestor: Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich

Lokalizacja: inwestycja liniowa

Wpływ na gospodarkę PDOW:

Inwestycja w sposób znaczący poprawi zewnętrzną i wewnętrzną dostępność komunikacyjną terenu PDOW. Jest to obok drogi krajowej nr 4 i autostrady A4 kluczowy korytarz transportu drogowego PDOW. Można oczekiwać aktywizacji gospodarczej obszaru oraz wzrostu mobilności mieszkańców. Można także oczekiwać pozytywnego wpływu na rozwój turystyki.

Nazwa projektu: Budowa łącznika węzła Przeworsk z drogą krajową nr 4 w miejscowości Gwizdaj

Inwestor: Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich

Lokalizacja: inwestycja liniowa

Wpływ na gospodarkę PDOW:

Inwestycja w sposób znaczący poprawi zewnętrzną i wewnętrzną dostępność komunikacyjną terenu PDOW. Teren pomiędzy autostradą A4 a droga krajową nr 4 zostanie zaktywizowany gospodarczo. Można oczekiwać inwestycji w budownictwo mieszkaniowe, handel i usługi. Poprzez przejęcie części potoków ruchu z centrum Przeworska inwestycja pozytywnie wpłynie na jakość życia i aktywność gospodarczą w Przeworsku i okolicach.

- Inne istotne projekty

Nazwa projektu: Budowa Stacji Dializ z Poradnią Nefrologiczną w Przeworsku

Inwestor: DIAVERUM Polska Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie

Lokalizacja: Przeworsk, ul. Szpitalna

Wpływ na gospodarkę PDOW:

Mieszkańcy PDOW uzyskają dostęp do nowoczesnych usług medycznych w zakresie schorzeń nefrologicznych, które są bardzo rozpowszechnione, a ich leczenie jest długotrwałe. Inwestycja znacząco wzbogaci ofertę usług medycznych PDOW prowadząc do wzrostu

jakości życia mieszkańców. Inwestycja prywatna zupełni ofertę placówek medycznych sektora publicznego. Powstaną ponadto nowe miejsca pracy.

Nazwa projektu: Budowa zakładu produkcji oleju diesel drugiej generacji

Inwestor: Zielona Energia Sp. z o.o. z siedzibą w Leżajsku

Lokalizacja: Tryńcza

Wpływ na gospodarkę PDOW:

Inwestycja podniesie ocenę innowacyjności gospodarki PDOW i wpisze się w wizerunek obszaru dbającego o środowisko. Inwestycja wygeneruje popyt na surowce roślinne, co jest ważne dla mieszkańców PDOW zatrudnionych w rolnictwie. Powstaną ponadto nowe miejsca pracy.

7. Kluczowe projekty realizujące strategiczne cele PDOW

Celem opracowania Programu Rozwoju Gospodarczego Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Wsparcia jest, co do zasady, operacjonalizacja wizji i celów strategicznych określonych w Strategii PDOW, poprzez zdefiniowanie projektów do realizacji na poziomie operacyjnym.

Proces definiowania projektów do Programu PDOW rozpoczął się jeszcze w trakcie prac nad Strategią PDOW. Samorządy tworzące PDOW zgłaszały podpozycje projektów, które wpisywały się w kierunki działań nakreślone w Strategii PDOW. Propozycje te były analizowane przez zespół autorski Programu PDOW, jak również poddane analizie i dyskusji podczas spotkania warsztatowego, które odbyło się 5 września 2014 r. w Przeworsku. Wśród propozycji projektów były projekty inwestycyjne i nie inwestycyjne. Różna też była skala zgłaszanych projektów oraz stopień ich integracji. Analizując potrzeby i zamierzenia poszczególnych samorządów autorzy programu zaproponowali uwzględnienie w programie kilku zintegrowanych, ponadlokalnych projektów w obszarze turystyki. Było to działanie zbieżne z oczekiwaniami samorządów PDOW wyrażonymi choćby w trakcie konsultacji społecznych Strategii PDOW, czy też wspomnianych warsztatów. Część zgłaszanych propozycji projektów miała charakter projektów indywidualnych, ale istotnych z punktu widzenia rozwiązywania problemów PDOW. Na ich bazie zapisano w Programie PDOW grupy (obszary) projektów kluczowych stanowiących tzw. wiązkę małych projektów. W przypadku projektów z obszaru turystyki, ze względu na ich szczególne znaczenie dla obszaru, wykazano je jako indywidualne projekty kluczowe, nawet pomimo ich stosunkowo niewielkiej wartości. Większość projektów kluczowych ma jednak wartość powyżej 1 mln. złotych, a największe z nich są szacowane na kilkadziesiąt milionów złotych.

Projekty realizujące strategiczne cele PDOW zostały zweryfikowane pod względem ich spójności z zapisami Strategii PDOW. Dokonano także oceny ich znaczenia dla realizacji Strategii PDOW, poprzez ocenę punktową, zgodnie z zasadami i wg kryteriów opisanych w Rozdziale 4. Portfel kluczowych projektów PDOW uszeregowany wg znaczenia projektu dla realizacji celów strategicznych PDOW oraz szczegółową ocenę punktową przedstawiają poniższe zestawienia. Przyjmuje się, że projekty z czołówki tego rankingu powinny uzyskać najwyższy priorytet realizacyjny. Projekty niżej notowane w tym zestawieniu także są spójne z celami Strategii PDOW i mają za zadanie rozwiązać rzeczywiste problemy obszaru. Niemniej jednak, w sytuacji funkcjonowania w oparciu o ograniczone zasoby i fundusze niezbędne jest określenie priorytetów. Decyzje o realizacji projektów nie uznanych za priorytetowe będą podejmowane przez poszczególne samorządy PDOW w perspektywie strategicznej do 2020 roku, z uwzględnieniem sytuacji budżetu poszczególnych samorządów, aktualnej dostępności źródeł finansowania zewnętrznego oraz aktualnych uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych.

Tabela 4 Zestawienie projektów planowanych do realizacji, w kolejności wg oceny punktowej

Lp.	Nazwa projektu	Krótki opis, cel i planowane efekty projektu	Obszar realizacji	Szacunkowa wartość projektu [zł]	Planowany termin realizacji	Suma punktów
1)	**Modernizacja zabytkowej linii kolei wąskotorowej Przeworsk-Dynów wraz z infrastrukturą towarzyszącą**	Przeworska Kolej Dojazdowa- wąskotorowa linia kolejowa łącząca Przeworsk i Dynów o długości 46192 mb (wraz z linią dodatkową 52324 mb), biegnąca doliną rzeki Mleczki. Kolejka o szerokości torowiska 750mm została wybudowana w latach 1885-1904. Celem projektu jest poprawa istniejących powiązań komunikacyjnych regionu, wzrost atrakcyjności inwestycyjnej PDOW i regionu poprzez realizację projektu ukierunkowanego na zwiększenie bezpieczeństwa ruchu kolejowego oraz jakości i efektywności przewozów kolejowych, poprawa warunków prowadzenia działalności gospodarczej, wzrost znaczenia kultury i turystyki, jako czynnika stymulującego rozwój społeczno-gospodarczy PDOW, wydłużenie sezonu turystycznego, wyrównanie zapóźnień dotyczących infrastruktury przy zabytkach poprzez rewitalizację i zachowanie dziedzictwa kulturowego. Planowane efekty: Odbudowa - remont linii kolejowej Przeworsk-Dynów, remont obiektów inżynieryjnych (mosty, przepusty, wiadukty, tunel itp.)	Powiat Przeworski, Gmina Hyżne, Miasto Dynów, Gmina Dynów	20 000 000	2014 - 2018	**35**

Lp.	Nazwa projektu	Krótki opis, cel i planowane efekty projektu	Obszar realizacji	Szacunkowa wartość projektu [zł]	Planowany termin realizacji	Suma punktów
2)	**Zintegrowana sieć tras rowerowych i pieszych wraz z niezbędną infrastrukturą**	Celem projektu jest stworzenie atrakcyjnych warunków do rekreacji i aktywnego trybu życia, zapewnienie warunków do bezpiecznego uprawiania turystyki rowerowej i pieszej, ułatwienie dostępu do atrakcji turystycznych położonych wzdłuż szlaku rowerowego, zwiększenie atrakcyjności turystycznej i krajoznawczej PDOW, rozwój aktywnych form spędzania wolnego czasu oraz popularyzacja zdrowego trybu życia. Projekt obejmuje opracowanie dokumentacji technicznej, wyznaczenie szlaku turystycznego wraz z oznaczeniem i niezbędną infrastrukturą (ławkami, stojakami na rowery i drogowskazami służącymi do oznakowania tras, tarasami widokowymi, wiatami rekreacyjnymi, miejscami pod małą gastronomię, stojakami na rowery, itp.). Trasa przebiegać będzie przez tereny PDOW, w tym np. wzdłuż sieci rzek (Mleczka, Wisłok i San) oraz dróg leśnych. Ścieżka połączy atrakcje turystyczne - najcenniejsze zabytki, atrakcyjne miejsca i urokliwe zakątki położone w PDOW (w tym: linia kolejki wąskotorowej, zespoły pałacowo – parkowe, obiekty sakralne). Szlak rowerowy stanowić będzie jedną z atrakcji turystycznych PDOW. Projekt bazował będzie na wykorzystaniu istniejącego potencjału PDOW, w tym: naturalnych walorów krajoznawczo-turystycznych i przyrodniczych. Wytyczona ścieżka spełniać będzie m.in. funkcje: krajoznawcze, rekreacyjne, komunikacyjne. Efektem realizacji projektu będzie zwiększenie atrakcyjności turystycznej poprzez powstanie rozpoznawalnego produktu turystycznego. Projekt zaowocuje rozwojem społeczno – gospodarczym PDOW w wyniku zwiększonego ruchu turystycznego.	Przeworsko Dynowski Obszar Wsparcia	18 000 000	2015-2020	**30**

Lp.	Nazwa projektu	Krótki opis, cel i planowane efekty projektu	Obszar realizacji	Szacunkowa wartość projektu [zł]	Planowany termin realizacji	Suma punktów
3)	**Szlakiem zespołów pałacowo - parkowych Przeworska i okolic**	Projekt obejmuje opracowanie dokumentacji technicznej, inwestycji mających na celu rewitalizację zespołów pałacowo – parkowych i dworskich. Projekt obejmuje między innymi: 1) rewitalizację zespołu pałacowo – parkowego w Przeworsku, 2) zagospodarowanie zespołu zamkowo-parkowego w Dąbrówce Starzeńskiej, 3) rewitalizację drugiej części zespołu pałacowo - parkowego w Zarzeczu, 4) rewitalizację parku pałacowego w Urzejowicach, 5) rewitalizację zespołu podworskiego w Siennowie, 6) rewitalizację zespołu podworskiego w Krzeczowicach, 7) rewitalizację parku podworskiego w Tryńczy. Projekt bazował będzie na wykorzystaniu endogenicznego potencjału PDOW w postaci zachowanych obiektów zabytkowej architektury magnackiej. Efektem realizacji projektu będzie zwiększenie atrakcyjności turystycznej i rozwój społeczno – gospodarczy PDOW w wyniku zwiększonego ruchu turystycznego. Realizacja inwestycji przyczyni się dodatkowo do rozbudowy lokalnej bazy turystycznej, w tym rozwoju agroturystyki wzdłuż przebiegu szlaku.	Przeworsko Dynowski Obszar Wsparcia	30 000 000	2015-2020	**27**
4)	**Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych zamieszkałych na terenie PDOW**	Projekt ma na celu wsparcie osób bezrobotnych, biernych zawodowo i poszukujących pracy, nabycia doświadczenia zawodowego, nabycia lub dostosowania do potrzeb rynku pracy kwalifikacji zawodowych i kompetencji, a także zapewnienie wsparcia psychologiczno-doradczego. Zakłada się także wsparcie finansowe samozatrudnienia.	Przeworsko Dynowski Obszar Wsparcia	b.d.	2015-2020	**24**

Lp.	Nazwa projektu	Krótki opis, cel i planowane efekty projektu	Obszar realizacji	Szacunkowa wartość projektu [zł]	Planowany termin realizacji	Suma punktów
5)	**Skomunikowanie Zarzecza z siecią dróg wojewódzkich poprzez remont dróg łączących z Bystrowicami z drogą wojewódzką 880, Żurawiczkami – Urzejowicami – drogą wojewódzką 835, Krzeczowicami – Żuklinem z drogą wojewódzką 881**	P 1 617R Kańczuga - Jarosław 0+000 ÷ 6+450 odcinek Kańczuga – Rożniatów wraz z przebudową mostu (Psi Młynek), P 1 605R Urzejowice – Krzeczowice - Siennów (DW 880) w km 0+550 ÷ 7+300) wraz z przebudową mostu w Urzejowicach, Krzeczowicach i przebudową skrzyżowania w Żurawiczkach, P 1 619R Zarzecze -Pełnatycze 0+000 ÷ 3+225 wraz z przebudową mostu, P 1 604R Żurawiczki – Zarzecze w km 0+ 000 ÷ 0+900 (Żurawiczki) i w km 1+700 ÷ 2+960.	Gmina Zarzecze, Gmina Przeworsk, Miasto i Gmina Kańczuga	17 500 000	2016-2017	**22**
6)	**Budowa sieci informacji turystycznej w gminach (wraz z promocją turystyczną)**	Adaptacja pomieszczeń dla potrzeb Sieci Centrum Informacji Turystycznej, wyposażenie centrum informacji, materiały promocyjne i wystawiennicze.	Przeworsko Dynowski Obszar Wsparcia	900 000	2016 - 2019	**21**
7)	**Tworzenie warunków dla rozwoju sektora przedsiębiorstw poprzez uzbrojenie terenów inwestycyjnych**	Przygotowanie terenów inwestycyjnych w celu stworzenia warunków dla zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej PDOW, pozyskania inwestorów oraz stworzenia nowych miejsc pracy. W ramach projektu planuje się uzbrojenie terenów inwestycyjnych w rejonie Gminy Miejskiej Przeworsk i Gminy Przeworsk, które obejmują w szczególności nieruchomości zlokalizowane w rejonie ulicy Pod Chałupkami, Gorliczyńskiej i miejscowości Świętoniowa, Gniewczyna Łańcucka, Gniewczyna Tryniecka oraz w rejonie ulicy Lwowskiej w Przeworsku.	Gmina Miejska Przeworsk, Gmina Przeworsk	34 700 000	2015-2020	**20**

Lp.	Nazwa projektu	Krótki opis, cel i planowane efekty projektu	Obszar realizacji	Szacunkowa wartość projektu [zł]	Planowany termin realizacji	Suma punktów
8)	**Rozwijanie walorów turystycznych PDOW poprzez udostępnienie walorów historycznych ze szczególnym uwzględnieniem odkryć archeologicznych określanych pojęciem „kultura przeworska”**	W ramach projektu planowane jest: 1. Utworzenie w Muzeum w Przeworsku stałej ekspozycji odkryć archeologicznych dokonanych na terenie Gminy Gać (eksponaty pozyskane podczas badań archeologicznych); 2. Utworzenie w budynku Uniwersytetu Ludowego w Gaci sali multimedialnej (prezentacja z zakresu archeologii ze szczególnym uwzględnieniem „kultury przeworskiej”; 3. Wytyczenie i oznakowanie tras turystycznych; 4. Współpraca z UJ w zakresie realizacji dalszych badań na terenie Gminy Gać (teren odkryć profesora Karola Hadaczka); 5.Nawiązanie współpracy z europejskimi uniwersytetami realizującymi badania archeologiczne dotyczące „kultury przeworskiej” (w szczególności uniwersytety niemieckie); 6. Prowadzenie warsztatów archeologicznych dla turystów, młodzieży szkolnej zainteresowanej archeologią; 7. Odtworzenie osady z okresu „kultury przeworskiej”.	Przeworsko Dynowski Obszar Wsparcia	b.d.	2014–2017	**19**
9)	**Rewaloryzacja terenów zabytkowych Starego Miasta Przeworska**	Przebudowa nawierzchni płyty rynku wraz z przebudową infrastruktury technicznej (w tym: wod.-kan., energetycznej, kanalizacji deszczowej i teletechniczne), terenów zielonych, instalacją kiosku multimedialnego, monitoringiem oraz instalacją elementów małej architektury.	Gmina Miejska Przeworsk	9 280 000	2017-2020	**15**
10)	**Rewaloryzacja drewnianej architektury dawnej skansen „PASTEWNIK”**	Remont istniejących budynków drewnianych wchodzących w skład skansenu, modernizacja dróg i ścieżek, zagospodarowanie starorzecza rzeki Mleczka w obrębie skansenu wraz z budową mostków i kładek, rozbudowa bazy miejsc noclegowych o nowe obiekty przeniesione na teren skansenu.	Gmina Miejska Przeworsk, teren kompleksu skansenu „PASTEWNIK” oraz Muzeum w Przeworsku	3 800 000	2016-2020	**15**

Lp.	Nazwa projektu	Krótki opis, cel i planowane efekty projektu	Obszar realizacji	Szacunkowa wartość projektu [zł]	Planowany termin realizacji	Suma punktów
11)	**Rewaloryzacja zabytkowych fortyfikacji obronnych starego miasta Przeworska**	Celem projektu jest przywrócenie dawnych wartości i wyglądu murów obronnych i baszt wchodzących w skład systemu obronnego miasta Przeworska, odtworzenie nieistniejących elementów i baszt fortyfikacji miejskich.	Gmina Miejska Przeworsk	8 000 000	2016-2020	**15**
12)	**Rewaloryzacja zabytkowych budynków należących do zasobów Gminy Miejskiej Przeworsk**	Celem projektu jest przywrócenie dawnych wartości i wyglądu budynków stanowiących własność Miasta Przeworska.	Gmina Miejska Przeworsk	5 500 000	2016–2020	**15**
13)	**Budowa infrastruktury turystycznej i remont zabytków na terenie Miasta Dynów**	Opracowanie dokumentacji technicznej, budowa i wyposażenie ścieżek rowerowych nad rzeką San wraz z ich wyposażeniem (oznakowanie, stojaki na rowery, tablice informacyjne, kosze, ławki, miejsca postoju i odpoczynku wyposażone w miejsca ogniskowe itp.), umocnienie i regulacja brzegów rzeki San na odcinkach tego wymagających, remont zabytkowego dworca kolejki wąskotorowej (obejmujący całą zabytkową infrastrukturę kolejową na terenie Miasta Dynów), budowa parkingów. Cele: zwiększenie atrakcyjności turystycznej regionu, zwiększenie dochodów z turystyki regionu, ochrona dziedzictwa kulturowego regionu. Realizacja projektu przyczyni się do ożywienia społeczno – gospodarczego miasta i regionu. Planowane efekty: rozwój turystyki i kultury, poprawa estetyki przestrzennej miasta i jakości życia mieszkańców.	Miasto Dynów	10 000 000	2015-2020	**15**

Lp.	Nazwa projektu	Krótki opis, cel i planowane efekty projektu	Obszar realizacji	Szacunkowa wartość projektu [zł]	Planowany termin realizacji	Suma punktów
14)	**Wykorzystanie potencjału wód mineralnych i leczniczych**	Wykorzystanie wód mineralnych i leczniczych przyczyni się do rozwoju turystyki uzdrowiskowej ze względu na znajdujące się na terenie Gminy Hyżne (Szklary-Kwotynia) źródło wody mineralnej siarczkowej i siarczkowo-chlorkowo-sodowej wykorzystywanej do celów leczniczych i bogate zadrzewienie terenu, które stanowią naturalne dziedzictwo i bogactwo regionu. Do dalszych środków leczniczych zaliczyć należy oprócz klimatu podgórskiego i solanek siarczkowych peloidy, bogate pokłady borowiny leczniczej, służące do kąpieli, zawijań i tamponów borowinowych. Unikalne walory przyrodniczo-krajobrazowe i obecność wody siarczkowej świadczą o możliwościach rozwoju regionu pod kątem turystyki zdrowotnej i rekreacyjnej oraz lecznictwa uzdrowiskowego, co poprawi jakość życia mieszkańców i przyśpieszy tempo rozwoju społeczno-gospodarczego. Budowa rozlewni wód i ośrodka leczniczo wypoczynkowego przyczyni się do zwiększenia atrakcyjności regionu, powstaną nowe miejsca pracy, a tym samym podniesie się poziom życia mieszkańców.	Gmina Hyżne wieś Szklary	3 000 000	2015-2017	**15**
15)	**Doskonalenie oferty edukacyjnej przedszkoli i szkół podstawowych oraz gimnazjów na terenie PDOW**	Projekt ma na celu zapewnienie u dzieci właściwego rozwoju umiejętności i kompetencji odpowiadających na potrzeby współczesnego świata. Działania ukierunkowane będą między innymi na podnoszenie jakości edukacji szkolnej i przedszkolnej oraz dostosowanie jej do rzeczywistych potrzeb odbiorców usług, w tym w zakresie realizacji zajęć specjalistycznych i wspierających, kształtujących rozwój dzieci i ich kluczowych kompetencji, a także wsparcie tworzenia nowych miejsc przedszkolnych, programów stypendialnych itp.	Przeworsko Dynowski Obszar Wsparcia	b.d.	2015-2020	**13**
16)	**Rewaloryzacja centrum Sieniawy: zabytkowego Kościoła pw. Jana Chrzciciela, dzwonnicy oraz unikatowego ogrodzenia wraz z przebudową mini-dworca autobusowego**	Projekt obejmuje prace konserwatorsko – remontowe zabytkowych obiektów zespołu kościelnego (budynku kościoła, dzwonnicy, ogrodzenia i terenu wewnątrz kompleksu ora przebudowa budynku dworca, parkingu oraz placu manewrowego. Ochrona dziedzictwa narodowego w postaci zabytkowego kompleksu kościelnego, poprawa estetyki miasta, podniesienie standardów obsługi oraz bezpieczeństwa komunikacyjnego mieszkańców oraz przyjezdnych.	Sieniawa	5 000 000	2016-2019	**13**

Lp.	Nazwa projektu	Krótki opis, cel i planowane efekty projektu	Obszar realizacji	Szacunkowa wartość projektu [zł]	Planowany termin realizacji	Suma punktów
17)	**Wzmocnienie lokalnych instytucji otoczenia biznesu**	Projekt ma na celu wzrost jakości usług świadczonych przez Instytucje Otoczenia Biznesu oraz stworzenie oferty usług adekwatnych do zidentyfikowanych potrzeb podmiotów gospodarczych prowadzących działalność na terenie PDOW.	Przeworsko Dynowski Obszar Wsparcia	b.d.	2015-2020	**12**
18)	**Budowa centralnego dworca osobowego oraz sieci komunikacyjnej dla terenu powiatu przeworskiego**	Budowa dworca przesiadkowego komunikacji samochodowej, wyznaczenie tras komunikacyjnych na terenie powiatu, budowa i wyposażenie przystanków na terenie powiatu.	Powiat Przeworski	5 500 000	2015 -2020	**12**
19)	**Rozwój sieci gospodarstw agroturystycznych**	Projekt ma charakter komplementarny do projektu pn. Szlakiem zespołów pałacowo - parkowych PDOW oraz Szlak rowerowy - Skarby Przeworsko Dynowskiego Obszaru Wsparcia. W efekcie realizacji ww. projektów nastąpi poprawa atrakcyjności turystycznej obszaru, co przełoży się na zwiększony ruch turystyczny, co będzie czynnikiem rozwoju agroturystyki w Regionie.	Przeworsko Dynowski Obszar Wsparcia	b.d.	2015-2020	**11**
20)	**Tworzenie sieci współpracy w formie inicjatyw klastrowych**	Projekt ma na celu tworzenie sieci współpracy i powiązań gospodarczych między podmiotami zainteresowanymi rozwojem działalności w obszarze zidentyfikowanych obszarów aktywności gospodarczej.	Przeworsko Dynowski Obszar Wsparcia	b.d.	2015-2020	**10**
21)	**Budowa zbiornika rekreacyjnego wraz z zagospodarowaniem starorzecza Sanu w miejscowości Pigany**	Przebudowa istniejącego zbiornika pokopalnianego w zbiornik rekreacyjno – wypoczynkowy z zapleczem sportowym, socjalno – gastronomicznym, biwakowym. Utworzenie na istniejącym starorzeczu Sanu zbiornika dla rekreacyjnego wędkowania dla pasjonatów tego rodzaju wypoczynku, zachowanie jego naturalnych walorów. Ochrona gatunkowa unikalnej roślinności wodnej i ptactwa. Zwiększenie atrakcyjności regionu, zapewnienie bezpiecznego wypoczynku nad wodą, aktywna ochrona gatunkowa flory i fauny, uaktywnienie organizacji pozarządowych do inicjowania różnych form wypoczynku.	Gmina Sieniawa, Pigany	3 000 000	2018-2020	**10**

Lp.	Nazwa projektu	Krótki opis, cel i planowane efekty projektu	Obszar realizacji	Szacunkowa wartość projektu [zł]	Planowany termin realizacji	Suma punktów
22)	**Budowa przystani kajakowej na terenie Miasta Dynów**	Opracowanie dokumentacji technicznej, budowa przystani kajakowej wyposażonej w keję przeznaczoną do cumowania kajaków, parking umożliwiający pozostawienie samochodów, miejsca do wypoczynku (plaże, boisko do siatkówki plażowej, miejsce ogniskowe, ławki, stoły do biwakowania, kosze, stojaki na rowery, itp.. Cele: Realizacja projektu przyczyni się do ożywienia społeczno – gospodarczego miasta. Planowane efekty: Rozwój turystyki i kultury, poprawa estetyki przestrzennej miasta i jakości życia mieszkańców.	Miasto Dynów	3 000 000	2015-2020	**10**
23)	**Zachowanie i ochrona cmentarzy wojennych na terenie gminy Tryńcza**	Przeprowadzenie prac remontowo – konserwatorskich Cmentarzy Wojennych i zabytków położonych na terenie gminy Tryńcza.	Gmina Tryńcza	b.d.	2015-2020	**10**
24)	**Rewaloryzacja obiektów zabytkowych z terenu Powiatu Przeworskiego będących własnością jednostek samorządowych**	Poprawa stanu technicznego i wizualnego poszczególnych obiektów zabytkowych. Celem jest zachowanie dziedzictwa kulturowego, wzrost atrakcyjności poszczególnych zabytków oraz terenów przyległych. Wzrost atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej poszczególnych miejscowości i całego rejonu powiatu.	Powiat Przeworski	50 000 000	2015-2020	**10**
25)	**Rewitalizacja Budynku szynku w Białobokach**	Celem przedsięwzięcia jest rewitalizacja zabytkowego budynku położonego w centrum wsi Białoboki, udostępnienie budynku mieszkańcom, stowarzyszeniom realizującym zadania statutowe na terenie gminy.	Gmina Gać, Białoboki	250 000	2016-2020	**10**
26)	**Rewitalizacja budynku Uniwersytetu Ludowego w Gaci wraz z zagospodarowaniem ogrodu**	Celem przedsięwzięcia jest adaptacja pomieszczeń budynku uniwersytetu celem przystosowania do utworzenia tam centrum multimedialnego prezentującego z zakresu archeologii ze szczególnym uwzględnieniem okresu „kultury przeworskiej".	Gmina Gać, Gać	3 000 000	2015-2020	**10**
27)	**Rewitalizacja zabytkowego spichlerza**	Zabytkowy spichlerz z XVII w. jest wpisany do rejestru zabytków i stanowi unikatową budowlę, która uległa zniszczona w wyniku pożaru w 1973 r. Cel: Odbudowa zniszczonego spichlerza na cele usługowo-handlowe z zachowaniem charakteru zabytkowego. Efekty: Nowe miejsca pracy oraz zachowanie cennego zabytku dla nowego pokolenia.	Miasto Sieniawa	12 000 000	2018-2020	**10**

Lp.	Nazwa projektu	Krótki opis, cel i planowane efekty projektu	Obszar realizacji	Szacunkowa wartość projektu [zł]	Planowany termin realizacji	Suma punktów
28)	**Rewitalizacja bastionów obronnych**	Zabytkowe bastiony stanowią część fortyfikacji obronnej Sieniawy (wpisane do rejestru zabytków).Cel: w zachowanej części po dokonaniu rewitalizacji powstałoby miejsce spotkań młodzieży i prezentacji twórczości artystycznej. Efekty: promocja miasta Sieniawy i rozwój artystyczny młodzieży.	Miasto Sieniawa	3 000 000	2018-2020	**10**
29)	**Rewitalizacja centrów miast wchodzących w skład PDOW**	Zakres projektu wynikać będzie z zapisów Lokalnych Programów Rewitalizacji.	Przeworsko Dynowski Obszar Wsparcia	b.d.	2015-2020	**9**
30)	**Rozwój grup producenckich w branży przetwórstwa rolno - spożywczego**	Tworzenie grup producenckich. Projekt ma na celu integrację poziomą rolników, jak i integrację pionową producentów rolnych z odbiorcami, m.in. poprzez dostosowanie do wymogów rynkowych procesu produkcyjnego i produktów producentów, wspólnego wprowadzania towarów do obrotu, centralizacji sprzedaży i dostawy do odbiorców hurtowych.	Przeworsko Dynowski Obszar Wsparcia	b.d.	2015-2020	**8**
31)	**Zagospodarowanie zbiorników wodnych po wydobyciu kruszyw**	Stworzenie terenu rekreacyjnego poprzez odpowiednie przystosowanie zbiorników wodnych oraz budowa, m.in. ścieżki rowerowej wzdłuż drogi powiatowej, pól namiotowych i infrastruktury towarzyszącej	Gniewczyna Łańcucka – „Zakręcie”	b.d.	2016–2018	**8**
32)	**Zagospodarowanie gruntów w okolicy zbiornika wodnego w Dylągówce**	Rozbudowa kompleksu sportowego przy kąpielisku w Dylągówce wraz ze ścieżką rowerową prowadzącą do tego kompleksu. Stworzenie działek rekreacyjnych z polami biwakowymi, namiotowymi i parkingiem ze stojakami na rowery. Budowa boiska do siatki plażowej przy zbiorniku wodnym wraz z wypożyczalnią sprzętu wodnego – rowerki wodne. Stworzenie miejsc ogniskowych, grillowych ze stołami i ławkami biwakowymi, a także infrastruktury wypoczynkowej z zapleczem socjalno-gastronomicznym. Zagospodarowanie gruntów w Dylągówce przyczyni się do wzrostu atrakcyjności wsi Dylągówka, zapewni bezpieczny wypoczynek nad wodą z możliwością spędzenia czasu na czystym powietrzu obcując z nieskażoną przyrodą. Podniesie rangę turystyczną terenu wsi. Wpłynie na rozwój wielu elementów usług turystycznych służących podniesieniu atrakcyjności gospodarczej i społecznej terenu Gminy Hyżne i pobudzenia na nim działalności turystycznej.	Gmina Hyżne – Dylągówka	2 000 000	2015-2020	**8**

Lp.	Nazwa projektu	Krótki opis, cel i planowane efekty projektu	Obszar realizacji	Szacunkowa wartość projektu [zł]	Planowany termin realizacji	Suma punktów
33)	**Budowa spływu kajakowego na rzece Wisłok i San**	Budowa spływu kajakowego tj. przystani kajakowych, sprzętu oraz infrastruktury towarzyszącej w celu rozwoju turystyki i rekreacji na terenie gminy.	Gniewczyna Łańcucka, Tryńcza, Ubieszyn	b.d.	2016–2018	**8**
34)	**Remont i rozbudowa Hotelu Sportowego w Dylągówce**	Celem projektu jest: rozszerzenie miejscowej bazy noclegowej, poprawa wizerunku i funkcjonowania obiektu noclegowego, zwiększenie liczby miejsc noclegowych w istniejącym hotelu, poszerzenie oferty i zakresu realizowanych usług, wzrost liczby odbiorców usług (sportowcy, klienci biznesowi, turyści aktywni), wykorzystanie potencjału obiektu i jego lokalizacji, w celu stworzenia z niego komfortowego miejsca dla wypoczynku, podniesienie konkurencyjności firmy na rynku usług turystycznych poprzez rozbudowę, przebudowę i remont, wzrost atrakcyjności wsi pod względem turystycznym, wpływ na rozwój przedsiębiorczości na terenie gminy.	Gmina Hyżne, Dylągówka	1 500 000	2015-2020	**8**
35)	**Utworzenie podziemnej trasy turystycznej poprzez odtworzenie zabytkowych piwnic i korytarzy**	Projekt ma na celu przywrócenie świetności istniejących piwnic i korytarzy podziemnych, wykonanie nowych korytarzy w celu połączenia z istniejącymi tworząc jednolitą trasę podziemną.	Gmina Miejska Przeworsk, Rejon Starego Miasta	4 500 000	2016–2020	**8**
36)	**Poprawa stanu infrastruktury komunikacyjnej w obrębie rzeki San i zabytkowego dworca kolejki wąskotorowej**	Projekt zakłada remont dróg i chodników w rejonie rzeki San i zabytkowego dworca kolejki wąskotorowej. Przyczyni się to zwiększenia atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej Miasta Dynów. Projekt poprawi komunikację oraz zwiększy bezpieczeństwo na terenach rekreacyjnych Dynowa.	Gmina Miasto Dynów	2 000 000	2015-2020	**8**

Lp.	Nazwa projektu	Krótki opis, cel i planowane efekty projektu	Obszar realizacji	Szacunkowa wartość projektu [zł]	Planowany termin realizacji	Suma punktów
37)	**Budowa parkingu niedaleko stacji PKP i zbiornika wodnego w Łopuszce Małej**	Budowa parkingu, obszaru miejsc postojowych dla odwiedzających region. Celem projektu jest: zwiększenie komunikacyjności, dostępności miejsc o wysokich walorach turystycznych poprzez budowę zaplecza technicznego w postaci parkingu w okolicach zbiornika wodnego i stacji PKP w m. Łopuszka Mała. W efekcie oczekuje się zwiększenia liczy odwiedzających, turystów, osób pragnących spędzić wolny czas na łonie natury, rozbudowa infrastruktury technicznej, zagospodarowanie wolnej przestrzeni pod cele publicznej działalności, rozwój usług turystycznych, zwiększanie zainteresowania posiadanymi zasobami.	m. Łopuszka Mała, gmina Kańczuga	200 000	2015-2020	**6**
38)	**Budowa promenady w mieście Dynów**	Projekt obejmuje: opracowanie dokumentacji technicznej, budowę promenady nad rzeką San, umocnienie na całej długości planowanej promenady brzegu rzeki (od ul. Łaziennej do plaży na zakręcie), wyposażenie planowanego obiektu w małą architekturę tj. ławki, kosze, tablice informacyjne itp.), budowa oświetlenia. Realizacja projektu przyczyni się do ożywienia społeczno – gospodarczego miasta. Planowane efekty: rozwój turystyki, poprawa estetyki przestrzennej miasta i jakości życia mieszkańców.	Gmina Miasto Dynów	1 800 000	2015-2020	**6**
39)	**Rozwój infrastruktury zdrowotnej**	Projekt ma na celu dostosowanie infrastruktury ochrony zdrowia do zachodzących zmian demograficznych i epidemiologicznych poprzez podejmowanie działań w zakresie poprawy bazy lokalowej oraz wyposażenie podmiotów leczniczych, w tym w odpowiednią aparaturę medyczną oraz specjalistyczny i wysokospecjalistyczny sprzęt medyczny.	Przeworsko Dynowski Obszar Wsparcia	b.d.	2015-2020	**5**
40)	**Rozwój infrastruktury społecznej**	Rozwój infrastruktury społecznej ma na celu poprawę dostępności i jakości świadczonych usług społecznych poprzez rozwój infrastruktury przeznaczonej dla: osób starszych, niepełnosprawnych, w tym również osób cierpiących na przewlekłe choroby i ich rodzin, rodzinnych domów pomocy-społecznej, placówek opiekuńczo-wychowawczych, świetlic środowiskowych, ośrodków wsparcia i innych.	Przeworsko Dynowski Obszar Wsparcia	b.d.	2015-2020	**5**

Lp.	Nazwa projektu	Krótki opis, cel i planowane efekty projektu	Obszar realizacji	Szacunkowa wartość projektu [zł]	Planowany termin realizacji	Suma punktów
41)	**Rozwój gospodarki wodno- ściekowej**	Rozwój gospodarki wodno-ściekowej ma na celu przygotowanie i realizację rozwiązań w zakresie gospodarki wodno-ściekowej. Projekt obejmuje: 1. Inwestycje dotyczące budowy oczyszczalni ścieków, kanalizacji ściekowej i systemów gospodarki ściekowej z uwzględnieniem indywidualnych i grupowych oczyszczalni ścieków w terenach zabudowy rozproszonej znajdujących się na obszarach górskich oraz dotyczące budowy, rozbudowy i modernizacji systemów zaopatrzenia w wodę. 2. Rozwój form małej retencji i inwestycje w gospodarkę wodami opadowymi i roztopowymi.	Przeworsko Dynowski Obszar Wsparcia	64 576 000	2015-2020	**5**
42)	**Rozwój infrastruktury technicznej**	Rozwój infrastruktury technicznej. Projekt ma na celu tworzenie warunków dla rozwoju społeczno – gospodarczego PDOW i obejmuje m.in. inwestycje w zakresie: gospodarki odpadami (w tym: budowa Punktu Selektywnej Zbiorki Odpadów) i inne.	Przeworsko Dynowski Obszar Wsparcia	5 800 000	2015-2020	**5**
43)	**Rozwój infrastruktury drogowej**	Poprawa dostępności komunikacyjnej z Rzeszowem i w ramach PDOW.	Przeworsko Dynowski Obszar Wsparcia	60 000 000	205-2020	**5**
44)	**Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej oraz zastosowanie odnawialnych źródeł energii**	Poprawa infrastruktury publicznej oraz energooszczędności obiektów na terenie PDOW. Projekt ma na celu poprawę jakości środowiska naturalnego, ograniczenie niskiej emisji poprzez zwiększenie efektywności energetycznej budynków.	Przeworsko Dynowski Obszar Wsparcia	6 500 000	2015-2020	**5**
45)	**Poprawa efektywności energetycznej oświetlenia ulicznego, m. in. poprzez wymianę istniejącego oświetlenia na LED**	Rozbudowa i modernizacja sieci oświetlenia ulicznego na terenie PDOW ma na celu poprawę jakości środowiska naturalnego, ograniczenie niskiej emisji.	Przeworsko Dynowski Obszar Wsparcia	2 300 000	2015-2020	**5**

Lp.	Nazwa projektu	Krótki opis, cel i planowane efekty projektu	Obszar realizacji	Szacunkowa wartość projektu [zł]	Planowany termin realizacji	Suma punktów
46)	**Budowa infrastruktury rekreacyjno-sportowej**	Projekt ma na celu zapewnienie dostępu do niezbędnej infrastruktury rekreacyjno-sportowej na terenie PDOW.	Przeworsko Dynowski Obszar Wsparcia	44 000 000	2015-2020	**2**

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 5 Zestawienie projektów planowanych do realizacji wraz ze szczegółową oceną punktową

Lp.	Nazwa projektu	Obszar realizacji	Partnerzy zaangażowani w realizację projektu	Spójność projektu ze strategią PDOW (T/N)	Ponadlokalny charakter projektu (max 10 pkt)	Zintegrowany charakter projektu (max 15 pkt)	Zaangażowanie partnerów spoza JST (max 5 pkt)	Projekt w obszarze turystyki i dziedzictwa kulturowego (max 10 pkt)	Projekt w obszarze aktywizacji zawodowej i rozwoju przedsiębiorczości (max 10 pkt)	Suma punktów
1)	**Modernizacja zabytkowej linii kolei wąskotorowej Przeworsk-Dynów wraz z infrastrukturą towarzyszącą**	Powiat Przeworski, Gmina Hyżne, Miasto Dynów, Gmina Dynów	Gmina Miejska Przeworsk, Gmina Przeworsk, Miasto i Gmina Kańczuga, Gmina Jawornik Polski, Gmina Hyżne, Gmina Dynów, Miasto Dynów	T	10	15		10		**35**
2)	**Zintegrowana sieć tras rowerowych i pieszych wraz z niezbędną infrastrukturą**	Przeworsko Dynowski Obszar Wsparcia	Jednostki Samorządu Terytorialnego PDOW	T	10	12		8		**30**
3)	**Szlakiem zespołów pałacowo - parkowych Przeworska i okolic**	Przeworsko Dynowski Obszar Wsparcia	Jednostki Samorządu Terytorialnego PDOW	T	10	7		10		**27**
4)	**Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych zamieszkałych na terenie PDOW**	Przeworsko Dynowski Obszar Wsparcia	Jednostki Samorządu Terytorialnego PDOW	T	10	3	1		10	**24**

Lp.	Nazwa projektu	Obszar realizacji	Partnerzy zaangażowani w realizację projektu	Spójność projektu ze strategią PDOW (T/N)	Ponadlokalny charakter projektu (max 10 pkt)	Zintegrowany charakter projektu (max 15 pkt)	Zaangażowanie partnerów spoza JST (max 5 pkt)	Projekt w obszarze turystyki i dziedzictwa kulturowego (max 10 pkt)	Projekt w obszarze aktywizacji zawodowej i rozwoju przedsiębiorczości (max 10 pkt)	Suma punktów
5)	**Skomunikowanie Zarzecza z siecią dróg wojewódzkich poprzez remont dróg łączących z Bystrowicami z drogą wojewódzką 880, Żurawiczkami – Urzejowicami – drogą wojewódzką 835, Krzeczowicami – Żuklinem z drogą wojewódzką 881**	Gmina Zarzecze, Gmina Przeworsk, Miasto i Gmina Kańczuga	Miasto i Gmina Kańczuga, Gmina Zarzecze, Gmina Przeworsk,	T	10	12				**22**
6)	**Budowa sieci informacji turystycznej w gminach (wraz z promocją turystyczną)**	Przeworsko Dynowski Obszar Wsparcia	Podkarpacki Wojewódzki Konserwator Zabytków	T	10	6		5		**21**
7)	**Tworzenie warunków dla rozwoju sektora przedsiębiorstw poprzez uzbrojenie terenów inwestycyjnych**	Gmina Miejska Przeworsk, Gmina Przeworsk	Gmina Miejska Przeworsk, Gmina Przeworsk	T	6	4			10	**20**

Lp.	Nazwa projektu	Obszar realizacji	Partnerzy zaangażowani w realizację projektu	Spójność projektu ze strategią PDOW (T/N)	Ponadlokalny charakter projektu (max 10 pkt)	Zintegrowany charakter projektu (max 15 pkt)	Zaangażowanie partnerów spoza JST (max 5 pkt)	Projekt w obszarze turystyki i dziedzictwa kulturowego (max 10 pkt)	Projekt w obszarze aktywizacji zawodowej i rozwoju przedsiębiorczości (max 10 pkt)	Suma punktów
8)	**Rozwijanie walorów turystycznych PDOW poprzez udostępnienie walorów historycznych ze szczególnym uwzględnieniem odkryć archeologicznych określanych pojęciem „kultura przeworska”**	Przeworsko Dynowski Obszar Wsparcia	Gmina Gać, Powiat Przeworski, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie	T	5	5	2	7		**19**
9)	**Rewaloryzacja terenów zabytkowych Starego Miasta Przeworska**	Gmina Miejska Przeworsk	Podkarpacki Wojewódzki Konserwator Zabytków Przeworska, Gospodarka Komunalna Sp. z o.o.	T	5			10		**15**
10)	**Rewaloryzacja drewnianej architektury dawnej skansen „PASTEWNIK”**	Gmina Miejska Przeworsk, teren kompleksu skansenu „Pastewnik” oraz Muzeum w Przeworsku	Powiat Przeworski, Muzeum w Przeworsku, Podkarpacki Wojewódzki Konserwator Zabytków	T	5			10		**15**

Lp.	Nazwa projektu	Obszar realizacji	Partnerzy zaangażowani w realizację projektu	Spójność projektu ze strategią PDOW (T/N)	Ponadlokalny charakter projektu (max 10 pkt)	Zintegrowany charakter projektu (max 15 pkt)	Zaangażowanie partnerów spoza JST (max 5 pkt)	Projekt w obszarze turystyki i dziedzictwa kulturowego (max 10 pkt)	Projekt w obszarze aktywizacji zawodowej i rozwoju przedsiębiorczości (max 10 pkt)	Suma punktów
11)	**Rewaloryzacja zabytkowych fortyfikacji obronnych starego miasta Przeworska**	Gmina Miejska Przeworsk	Podkarpacki Wojewódzki Konserwator zabytków	T	5			10		**15**
12)	**Rewaloryzacja zabytkowych budynków należących do zasobów Gminy Miejskiej Przeworsk**	Gmina Miejska Przeworsk	Podkarpacki Wojewódzki Konserwator zabytków	T	5			10		**15**
13)	**Budowa infrastruktury turystycznej i remont zabytków na terenie Miasta Dynów**	Miasto Dynów	brak	T	5			10		**15**
14)	**Wykorzystanie potencjału wód mineralnych i leczniczych**	Gmina Hyżne wieś Szklary	brak	T	10			5		**15**
15)	**Doskonalenie oferty edukacyjnej przedszkoli i szkół podstawowych oraz gimnazjów na terenie PDOW**	Przeworsko Dynowski Obszar Wsparcia	Jednostki Samorządu Terytorialnego PDOW	T	10	3				**13**

Lp.	Nazwa projektu	Obszar realizacji	Partnerzy zaangażowani w realizację projektu	Spójność projektu ze strategią PDOW (T/N)	Ponadlokalny charakter projektu (max 10 pkt)	Zintegrowany charakter projektu (max 15 pkt)	Zaangażowanie partnerów spoza JST (max 5 pkt)	Projekt w obszarze turystyki i dziedzictwa kulturowego (max 10 pkt)	Projekt w obszarze aktywizacji zawodowej i rozwoju przedsiębiorczości (max 10 pkt)	Suma punktów
16)	**Rewaloryzacja centrum Sieniawy: zabytkowego Kościoła pw. Jana Chrzciciela, dzwonnicy oraz unikatowego ogrodzenia wraz z przebudową mini-dworca autobusowego**	Sieniawa	brak	T	3			10		**13**
17)	**Wzmocnienie lokalnych instytucji otoczenia biznesu**	Przeworsko Dynowski Obszar Wsparcia	Jednostki Samorządu Terytorialnego PDOW	T	3	0	3		6	**12**
18)	**Budowa centralnego dworca osobowego oraz sieci komunikacyjnej dla terenu powiatu przeworskiego**	Powiat Przeworski	Jednostki Samorządowe Powiatu Przeworskiego	T	7	5				**12**
19)	**Rozwój sieci gospodarstw agroturystycznych**	Przeworsko Dynowski Obszar Wsparcia	Jednostki Samorządu Terytorialnego PDOW	T				5	6	**11**
20)	**Tworzenie sieci współpracy w formie inicjatyw klastrowych**	Przeworsko Dynowski Obszar Wsparcia	Jednostki Samorządu Terytorialnego PDOW	T	5		3		2	**10**

Lp.	Nazwa projektu	Obszar realizacji	Partnerzy zaangażowani w realizację projektu	Spójność projektu ze strategią PDOW (T/N)	Ponadlokalny charakter projektu (max 10 pkt)	Zintegrowany charakter projektu (max 15 pkt)	Zaangażowanie partnerów spoza JST (max 5 pkt)	Projekt w obszarze turystyki i dziedzictwa kulturowego (max 10 pkt)	Projekt w obszarze aktywizacji zawodowej i rozwoju przedsiębiorczości (max 10 pkt)	Suma punktów
21)	**Budowa zbiornika rekreacyjnego wraz z zagospodarowaniem starorzecza Sanu w miejscowości Pigany**	Gmina Sieniawa, Pigany	Organizacje pozarządowe	T	3		2	5		**10**
22)	**Budowa przystani kajakowej na terenie Miasta Dynów**	Miasto Dynów	brak	T	5			5		**10**
23)	**Zachowanie i ochrona cmentarzy wojennych na terenie gminy Tryńcza**	Gmina Tryńcza	brak	T	3			7		**10**
24)	**Rewaloryzacja obiektów zabytkowych z terenu Powiatu Przeworskiego będących własnością jednostek samorządowych**	Powiat Przeworski	Jednostki Samorządu Terytorialnego Powiatu	T	3			7		**10**
25)	**Rewitalizacja Budynku szynku w Białobokach**	Gmina Gać, Białoboki	Stowarzyszenie Razem dla Białobok	T	3			7		**10**
26)	**Rewitalizacja budynku Uniwersytetu Ludowego w Gaci wraz z zagospodarowaniem ogrodu**	Gmina Gać, Gać	Powiat Przeworski	T	3			7		**10**

Lp.	Nazwa projektu	Obszar realizacji	Partnerzy zaangażowani w realizację projektu	Spójność projektu ze strategią PDOW (T/N)	Ponadlokalny charakter projektu (max 10 pkt)	Zintegrowany charakter projektu (max 15 pkt)	Zaangażowanie partnerów spoza JST (max 5 pkt)	Projekt w obszarze turystyki i dziedzictwa kulturowego (max 10 pkt)	Projekt w obszarze aktywizacji zawodowej i rozwoju przedsiębiorczości (max 10 pkt)	Suma punktów
27)	**Rewitalizacja zabytkowego spichlerza**	Miasto Sieniawa	brak	T	3			7		**10**
28)	**Rewitalizacja bastionów obronnych**	Miasto Sieniawa	brak	T	3			7		**10**
29)	**Rewitalizacja centrów miast wchodzących w skład PDOW**	Przeworsko Dynowski Obszar Wsparcia	Jednostki Samorządu Terytorialnego PDOW	T	4			5		**9**
30)	**Rozwój grup producenckich w branży przetwórstwa rolno - spożywczego**	Przeworsko Dynowski Obszar Wsparcia	Jednostki Samorządu Terytorialnego PDOW	T	5		2		1	**8**
31)	**Zagospodarowanie zbiorników wodnych po wydobyciu kruszyw**	Gniewczyna Łańcucka – „Zakręcie”	brak	T	3			5		**8**
32)	**Zagospodarowanie gruntów w okolicy zbiornika wodnego w Dylągówce**	Gmina Hyżne –Dylągówka	brak	T	3			5		**8**
33)	**Budowa spływu kajakowego na rzece Wisłok i San**	Gniewczyna Łańcucka, Tryńcza, Ubieszyn	brak	T	3			5		**8**
34)	**Remont i rozbudowa Hotelu Sportowego w Dylągówce**	Gmina Hyżne, Dylągówka	brak	T	3			5		**8**

Lp.	Nazwa projektu	Obszar realizacji	Partnerzy zaangażowani w realizację projektu	Spójność projektu ze strategią PDOW (T/N)	Ponadlokalny charakter projektu (max 10 pkt)	Zintegrowany charakter projektu (max 15 pkt)	Zaangażowanie partnerów spoza JST (max 5 pkt)	Projekt w obszarze turystyki i dziedzictwa kulturowego (max 10 pkt)	Projekt w obszarze aktywizacji zawodowej i rozwoju przedsiębiorczości (max 10 pkt)	Suma punktów
35)	**Utworzenie podziemnej trasy turystycznej poprzez odtworzenie zabytkowych piwnic i korytarzy**	Gmina Miejska Przeworsk, Rejon Starego Miasta	Podkarpacki Wojewódzki Konserwator zabytków	T	3			5		**8**
36)	**Poprawa stanu infrastruktury komunikacyjnej w obrębie rzeki San i zabytkowego dworca kolejki wąskotorowej**	Gmina Miasto Dynów	Powiat Rzeszowski	T	5			3		**8**
37)	**Budowa parkingu niedaleko stacji PKP i zbiornika wodnego w Łopuszce Małej**	m. Łopuszka Mała, gmina Kańczuga	brak	T	3			3		**6**
38)	**Budowa promenady w mieście Dynów**	Gmina Miasto Dynów		T	3			3		**6**
39)	**Rozwój infrastruktury zdrowotnej**	Przeworsko Dynowski Obszar Wsparcia	Jednostki Samorządu Terytorialnego PDOW	T	5					**5**
40)	**Rozwój infrastruktury społecznej**	Przeworsko Dynowski Obszar Wsparcia	Jednostki Samorządu Terytorialnego PDOW	T	5					**5**

Lp.	Nazwa projektu	Obszar realizacji	Partnerzy zaangażowani w realizację projektu	Spójność projektu ze strategią PDOW (T/N)	Ponadlokalny charakter projektu (max 10 pkt)	Zintegrowany charakter projektu (max 15 pkt)	Zaangażowanie partnerów spoza JST (max 5 pkt)	Projekt w obszarze turystyki i dziedzictwa kulturowego (max 10 pkt)	Projekt w obszarze aktywizacji zawodowej i rozwoju przedsiębiorczości (max 10 pkt)	Suma punktów
41)	**Rozwój gospodarki wodno- ściekowej**	Przeworsko Dynowski Obszar Wsparcia	Jednostki Samorządu Terytorialnego PDOW	T	5					**5**
42)	**Rozwój infrastruktury technicznej**	Przeworsko Dynowski Obszar Wsparcia	Jednostki Samorządu Terytorialnego PDOW	T	5					**5**
43)	**Rozwój infrastruktury drogowej**	Przeworsko Dynowski Obszar Wsparcia	Jednostki Samorządu Terytorialnego PDOW	T	5					**5**
44)	**Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej oraz zastosowanie odnawialnych źródeł energii**	Przeworsko Dynowski Obszar Wsparcia	Jednostki Samorządu Terytorialnego PDOW	T	5					**5**
45)	**Poprawa efektywności energetycznej oświetlenia ulicznego, m. in. poprzez wymianę istniejącego oświetlenia na LED**	Przeworsko Dynowski Obszar Wsparcia	Jednostki Samorządu Terytorialnego PDOW	T	5					**5**

Lp.	Nazwa projektu	Obszar realizacji	Partnerzy zaangażowani w realizację projektu	Spójność projektu ze strategią PDOW (T/N)	Ponadlokalny charakter projektu (max 10 pkt)	Zintegrowany charakter projektu (max 15 pkt)	Zaangażowanie partnerów spoza JST (max 5 pkt)	Projekt w obszarze turystyki i dziedzictwa kulturowego (max 10 pkt)	Projekt w obszarze aktywizacji zawodowej i rozwoju przedsiębiorczości (max 10 pkt)	Suma punktów
46)	**Budowa infrastruktury rekreacyjno-sportowej**	Przeworsko Dynowski Obszar Wsparcia	Jednostki Samorządu Terytorialnego PDOW	T	2					**2**

Źródło: Opracowanie własne

Wśród projektów o najwyższym priorytecie realizacyjnym, cztery wytypowano do opracowania dokumentacji technicznej z dofinansowaniem w ramach POPT 2007 – 2013. Są to następujące projekty:

1) „Modernizacja zabytkowej linii kolei wąskotorowej Przeworsk-Dynów wraz z infrastrukturą towarzyszącą",
2) „Zintegrowana sieć tras rowerowych i pieszych wraz z niezbędną infrastrukturą",
3) „Szlakiem zespołów pałacowo - parkowych Przeworska i okolic",
4) „Skomunikowanie Zarzecza z siecią dróg wojewódzkich poprzez remont dróg łączących z Bystrowicami z drogą wojewódzką 880, Żurawiczkami – Urzejowicami – drogą wojewódzką 835, Krzeczowicami – Żuklinem z drogą wojewódzką 881".

O ich wyborze zadecydowała przede wszystkim ocena wg przyjętych kryteriów. Projekty te uzyskały odpowiednio: 35 pkt, 30 pkt, 27 pkt i 22 pkt, zajmując odpowiednio 1, 2 3 i 5 miejsce w rankingu. Czwarte miejsce w rankingu, z notą 24 pkt, zajął projekt „Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych zamieszkałych na terenie PDOW", jednakże jako projekt nie inwestycyjny, nie wymaga on opracowania dokumentacji technicznej. Do analogicznych wniosków, co do nadania tego szczególnego priorytetu czterem ww. projektom, doszła grupa warsztatowa.

Projekty wyłonione do opracowania dokumentacji technicznej z dofinansowaniem w ramach POPT 2007 – 2013 cechuje przede wszystkim ich ponadlokalny charakter. Ich obszar realizacji to większa część terytorium Przeworsko- Dynowskiego Obszaru Wsparcia. Ich zasięg oddziaływania znacznie wykracza poza teren PDOW, mając na względzie charakter tych projektów. Trzy z nich wpisują się wprost w podniesienie atrakcyjności turystycznej PDOW, z czego jeden dotyczy kolejki wąskotorowej - uznanej atrakcji turystycznej rozpoznawalnej co najmniej w skali regionalnej. Dwa pozostałe mają na celu stworzenie równie rozpoznawalnych produktów turystycznych. Czwarty projekt ma na celu poprawę dostępności transportowej obszaru, co przekłada się na wzrost atrakcyjności inwestycyjnej oraz wspiera potencjał turystyczny. Projekt polega na usprawnieniu połączeń drogowych obszaru z siecią dróg wojewódzkich, zatem można tu mówić o regionalnym oddziaływaniu projektu.

Trzy rozpatrywane projekty z obszaru turystyki cechuje wysoki bądź bardzo wysoki stopień integracji. Projekt dotyczący kolejki wąskotorowej jest inwestycją liniową o przebiegu pomiędzy dwoma głównymi ośrodkami miejskimi PDOW, tj. pomiędzy Przeworskiem a Dynowem. Trasa przebiega przez teren siedmiu gmin PDOW. Kompleksowa rewitalizacja kolejki może być realizowana wyłącznie jako przedsięwzięcie zintegrowane, przy współpracy wszystkich siedmiu gmin i powiatu. Nie mam możliwości wykonania tego zadania odrębnie przez poszczególne JST jako indywidualne projekty. Dwa pozostałe projekty z obszaru turystyki polegają nie tylko na rewaloryzacji, czy budowie określonych obiektów, ale na utworzeniu szlaku turystycznego lub sieci tras rowerowych i pieszych przebiegających przez teren wielu gmin PDOW. Przebieg tras (szlaku) musi być uzgodniony i skoordynowany na gruncie planowania przestrzennego. Inwestycja musi być realizowana według wspólnego

planu. Docelowo wspólne dla całego szlaku turystycznego (sieci tras) musi być oznakowanie, mapy, materiały informacyjne, itp. Tylko wspólna realizacja tych projektów przez grupę JST może przynieść oczekiwane efekty, generując wartość dodaną. Tego typu projekty realizowane indywidualnie, mogłyby doprowadzić jedynie do powstania lokalnych atrakcji o niewielkim znaczeniu dla gospodarki obszaru. Omawiane trzy projekty otrzymały też w ocenie punkty za branże turystyczną, która ma strategiczne znaczenie dla PDOW.

Czwarty z wyłonionych projektów również cechuje bardzo wysoki stopień integracji. Projekt ten wymaga współpracy kilku gmin i powiatu. Dotyczy sieci połączeń drogowych istotnych dla dostępności transportowej całego obszaru, których planowanie i realizacja wymaga wspólnej koordynacji.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Dla poszczególnych projektów (grup projektów) ujętych w Programie PDOW określono planowane źródła finansowania. Dokonano analizy następujących źródeł finansowania:

- Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego,
- Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej,
- krajowe programy operacyjne,
- Norweski Mechanizm Finansowy.

Zakłada się, że projekty, na których realizację JST nie pozyskają finansowania zewnętrznego, będą realizowane ze środków własnych samorządu, przy ewentualnym udziale instrumentów dłużnych. Potencjalnym źródłem finansowania zewnętrznego może być także Partnerstwo Publiczno-Prywatne, jednakże nie jest to jeszcze forma rozpowszechniona w Polsce.

Poniższa tabela obejmuje zestawienie projektów planowanych do realizacji w celu osiągniecia celów strategicznych zdefiniowanych w Strategii PDOW oraz ich potencjalnych źródeł finansowania.

Tabela 6 Źródła finansowania projektów – wg stanu wiedzy na dzień 14.09.2014 r.

Nazwa obszaru kluczowych projektów	Źródła finansowania
Tworzenie warunków dla rozwoju sektora przedsiębiorstw poprzez przygotowanie terenów inwestycyjnych	RPO WP 2014 - 2020, PI 3a Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości; Środki własne.
Wzmocnienie lokalnych instytucji otoczenia biznesu	RPO WP 2014 - 2020, PO PW 2014 - 2020, PO IR 2014 - 2020, PI 3.d. Wspieranie zdolności MŚP do wzrostu na rynkach regionalnych, krajowych i międzynarodowych oraz do angażowania się w procesy innowacji; Środki własne.
Dostosowanie zasobów ludzkich do wymagań rynku pracy	RPO WP 2014 - 2020, Cel tematyczny 8 - Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników, w tym m.in.. PI 8i (8.5.) Zapewnienie dostępu do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym podejmowanie lokalnych inicjatyw na rzecz zatrudnienie oraz wspieranie mobilności pracowników, Priorytet 8ii. trwała integracja na rynku pracy ludzi młodych, w szczególności tych, którzy nie pracują, nie kształcą się ani nie szkolą, w tym ludzi młodych, zagrożonych wykluczeniem społecznym i ludzi młodych wywodzących się ze środowisk marginalizowanych także poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, PI 8v(8.9) Adaptacja pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian oraz Cel tematyczny 10. Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie w tym m.in. PI 10.i Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnienie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego z uwzględnieniem formalnych i nieformalnych i poza-formalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia, PI 10.iv (10.4) lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami; Środki własne.
Tworzenie sieci współpracy w formie inicjatyw klastrowych	RPO WP 2014 - 2020, PO PW 2014 - 2020, PO IR 2014 - 2020, PI 3.d. Wspieranie zdolności MŚP do wzrostu na rynkach regionalnych, krajowych i międzynarodowych oraz do angażowania się w procesy innowacji; Środki własne.
Rozwój grup producenckich w branży przetwórstwa rolno - spożywczego	PROW -7.10.1 Poddziałanie: Tworzenie grup i organizacji producentów w sektorze rolnym i leśnym. Środki własne.

Nazwa obszaru kluczowych projektów	Źródła finansowania
Rozwój infrastruktury zdrowotnej	RPO WP 2014 - 2020, POIS 2014 - 2020, Cel tematyczny 9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem, PI 9a inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych, PI 9.iv ułatwianie dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług społecznych świadczonych w interesie ogólnym Fundusze Norweskie i EOG - Poprawa i lepsze dostosowanie ochrony zdrowia do trendów demograficzno - epidemiologicznych; Środki własne.
Rozwój infrastruktury edukacyjnej	RPO WP 2014 - 2020, Cel tematyczny 9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem, w tym m.in. PI 9 b. wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich - pod warunkiem, że działanie będzie częścią lokalnego planu rewitalizacji; Cel tematyczny 10 Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie, PI 10a (10.4) inwestycje w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej PROW - 7.8 Podstawowe usługi i odnowa miejscowości na obszarach wiejskich; Środki własne.
Aktywne społeczeństwo obywatelskie	RPO WP 2014 - 2020, Cel tematyczny 9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem, Fundusze Norweskie i EOG - Fundusz dla organizacji pozarządowych - Obywatele dla demokracji; Środki własne.
Rozwój gospodarki wodno-ściekowej	RPO WP 2014 -2020, Cel tematyczny 6 Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego korzystania z zasobów, w tym m.in. PI 6ii., 6b. (FS/EFRR) Inwestowanie w sektor gospodarki wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie oraz Cel tematyczny 5 Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, w tym m.in. PI 5 ii., 5b. Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń, przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i rozwijaniu systemów zarządzania klęskami i katastrofami, PROW - 7.8.1 Poddziałanie: Inwestycje związane z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycje w energię odnawialną i w oszczędzanie energii; Środki własne.
Rozwój infrastruktury technicznej	RPO WP 2014 -2020, Cel tematyczny 6 Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego korzystania z zasobów, w tym m.in. PI Priorytet 6i., 6a. Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie, inne; Środki własne.

Nazwa obszaru kluczowych projektów	Źródła finansowania
Rozwój infrastruktury drogowej	RPO WP 2014 - 2020, w tym: 1) Cel tematyczny 7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej, w tym m.in.. PI Priorytet 7b. (7.2.) Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi; 2) Cel tematyczny 9 Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem, w tym m.in. PI 9.b (9.2.) wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich - jedynie jako element lokalnego planu rewitalizacji; 3) Cel tematyczny 4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach, w tym m.in PI 4.e. (4.5.) Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu - jedynie jako element planu mobilności miejskiej, planu niskoemisyjnego. PROW - 7.8.1 Poddziałanie: Inwestycje związane z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycje w energię odnawialną i w oszczędzanie energii; Środki własne.
Wzrost efektywności energetycznej obiektów na terenie PDOW	RPO WP 2014 - 2020, Cel tematyczny 4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach, w tym PI Priorytet 4ii., 4b promowanie efektywności energetycznej i korzystania z odnawialnych źródeł energii w przedsiębiorstwach, PI Priorytet 4iii., 4c. wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania odnawialnych energii w budynkach publicznych i w sektorze mieszkaniowym, PI Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu; Środki własne.
Zagospodarowanie istniejących zbiorników wodnych wraz z budową niezbędnej infrastruktury	RPO WP 2014 - 2020, Cel tematyczny 9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem, w tym m.in. PI 9 b. wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich - pod warunkiem, że działania będzie częścią lokalnego planu rewitalizacji, PROW - 7.8 Podstawowe usługi i odnowa miejscowości na obszarach wiejskich; Środki własne.
Zintegrowana sieć tras rowerowych i pieszych wraz z niezbędną infrastrukturą	RPO WP 2014 - 2020, Cel tematyczny 9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem, w tym m.in. PI 9 b. wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich - pod warunkiem, że działanie będzie częścią lokalnego planu rewitalizacji; PROW - 7.8 Podstawowe usługi i odnowa miejscowości na obszarach wiejskich; Środki własne.
Budowa infrastruktury rekreacyjno-sportowej	RPO WP 2014 - 2020, Cel tematyczny 9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem, w tym m.in. PI 9 b. wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich - pod warunkiem, że działanie będzie częścią lokalnego planu rewitalizacji; Cel tematyczny 10 Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie, PI 10a (10.4) inwestycje w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej PROW - 7.8 Podstawowe usługi i odnowa miejscowości na obszarach wiejskich; Środki własne.

Nazwa obszaru kluczowych projektów	Źródła finansowania
Rewaloryzacja obiektów dziedzictwa kulturowego	RPO WP 2014 - 2020, Cel tematyczny 9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem, w tym m.in. PI 9 b. wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich - pod warunkiem, że działanie będzie częścią lokalnego planu rewitalizacji, Cel tematyczny 6. Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami, PI Priorytet 6c. Zachowanie, ochrona; promowanie i rozwój dziedzictwa, naturalnego i kulturowego, PROW - 7.8 Podstawowe usługi i odnowa miejscowości na obszarach wiejskich; Środki własne.
Szlakiem zespołów pałacowo - parkowych Przeworska i okolic	RPO WP 2014 - 2020, Cel tematyczny 9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem, w tym m.in. PI 9 b. wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich - pod warunkiem, że działanie będzie częścią lokalnego planu rewitalizacji, Cel tematyczny 6. Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami, PI Priorytet 6c. Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego, PROW - 7.8 Podstawowe usługi i odnowa miejscowości na obszarach wiejskich; Środki własne.
Rozwój sieci gospodarstw agroturystycznych	PROW - 7.7.2 Poddziałanie: Pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz działalności pozarolniczej na obszarach wiejskich (Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej); Środki własne.
Podniesienie konkurencyjności produktów turystycznych o znaczeniu ponadlokalnym	RPO WP 2014 - 2020, Cel tematyczny 3, PI 3b. Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu umiędzynarodowienia i Cel tematyczny 6, w tym. M.in. PI Priorytet 6c. Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego; Środki własne.
Realizacja działań ujętych w Lokalnych Programach Rewitalizacji	RPO WP 2014 - 2020, Cel tematyczny 9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem, w tym m.in. PI 9 b. wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich - pod warunkiem, że działanie będzie częścią lokalnego planu rewitalizacji; Środki własne.

Źródło: Opracowanie własne

8. Odniesienie kluczowych projektów do Strategii Rozwoju Gospodarczego PDOW

Zidentyfikowane kluczowe projekty powinny wykazywać spójność z celami Strategii Rozwoju Gospodarczego PDOW. W tym celu dokonano ich weryfikacji poprzez określenie i wskazanie logicznych powiązań pomiędzy celami strategii a poszczególnymi projektami. Poniższa tabela prezentuje projekty inwestycyjne w świetle celów Strategii Rozwoju Gospodarczego PDOW.

Tabela 7 Projekty inwestycyjne w świetle celów Strategii Rozwoju Gospodarczego PDOW

Osie Priorytetowe	Cele strategiczne	Nazwa obszaru kluczowych projektów
Oś priorytetowa 1 - Rozwój konkurencyjnej gospodarki w oparciu o nowoczesne technologie oraz wzrost kapitału ludzkiego i społecznego	Cel strategiczny 1.1. Tworzenie warunków dla lokalizacji inwestycji i tworzenia nowych miejsc pracy w sektorach wzmacniających konkurencyjność PDOW	Tworzenie warunków dla rozwoju sektora przedsiębiorstw poprzez przygotowanie terenów inwestycyjnych
	Cel strategiczny 1.2. Tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości	Wzmocnienie lokalnych instytucji otoczenia biznesu
	Cel strategiczny 1.3. Wzmocnienie potencjału zasobów ludzkich i dostosowanie ich do potrzeb rynku pracy	Dostosowanie zasobów ludzkich do wymagań rynku pracy
	Cel strategiczny 1.4. Rozwój klastrów	Tworzenie sieci współpracy w formie inicjatyw klastrowych
	Cel strategiczny 1.5. Rozwój grup producenckich i przetwórstwa spożywczego	Rozwój grup producenckich w branży przetwórstwa rolno - spożywczego
Oś priorytetowa 2 - Tworzenie warunków dla zrównoważonego rozwoju Przeworsko Dynowskiego Obszaru Wsparcia	Cel strategiczny 2.1. Poprawa dostępu do usług publicznych	Rozwój infrastruktury zdrowotnej
		Rozwój infrastruktury edukacyjnej
	Cel strategiczny 2.2. Rozwój aktywnego społeczeństwa obywatelskiego	Aktywne społeczeństwo obywatelskie
	Cel strategiczny 2.3. Rozwój infrastruktury technicznej warunkującej rozwój społeczno – gospodarczy	Rozwój gospodarki wodno - ściekowej
		Rozwój infrastruktury technicznej
	Cel strategiczny 2.4. Rozwój infrastruktury transportowej drogowej i kolejowej oraz powiązań komunikacyjnych w ramach PDOW i z Rzeszowem	Rozwój infrastruktury drogowej
	Cel strategiczny 2.5. Wzrost efektywności energetycznej i wykorzystania odnawialnych źródeł energii	Wzrost efektywności energetycznej obiektów na terenie PDOW

Osie Priorytetowe	Cele strategiczne	Nazwa obszaru kluczowych projektów
Oś Priorytetowa 3 - Wzmocnienie potencjału turystycznego Przeworsko Dynowskiego Obszaru Wsparcia.	Cel strategiczny 3.1. Rozwój infrastruktury turystycznej w celu generowania zwiększonego ruchu turystycznego	Zagospodarowanie istniejących zbiorników wodnych wraz z budową niezbędnej infrastruktury
		Zintegrowana sieć tras rowerowych i pieszych wraz z niezbędną infrastrukturą
	Cel strategiczny 3.2. Rozwój infrastruktury rekreacyjno-sportowej	Budowa infrastruktury rekreacyjno-sportowej
	Cel strategiczny 3.3. Zachowanie i ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego	Rewaloryzacja obiektów dziedzictwa kulturowego
		Szlakiem zespołów pałacowo - parkowych Przeworska i okolic
	Cel strategiczny 3.4. Rozwój agroturystyki w oparciu o wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego, wód geotermalnych oraz potencjału dziedzictwa kulturowego	Rozwój sieci gospodarstw agroturystycznych
	Cel strategiczny 3.5. Podniesienie konkurencyjności produktów turystycznych o charakterze ponadlokalnym oraz rozwój promocji turystycznej PDOW	Podniesienie konkurencyjności produktów turystycznych o znaczeniu ponadlokalnym
	Cel strategiczny 3.6. Kształtowanie przestrzeni miejskiej i wiejskiej, umożliwiającej rozwój turystyki na terenie PDOW	Realizacja działań ujętych w Lokalnych Programach Rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne

9. Plan i system monitoringu i ewaluacji Programu PDOW

Monitoring i ewaluacja są immanentnymi elementami procesu planowania strategicznego. Gromadzenie danych, ich analiza i interpretacja pozwolą ocenić stopień realizacji Programu PDOW, a pośrednio także Strategii PDOW.

Biorąc pod uwagę rolę Programu PDOW, jako dokumentu stanowiącego operacjonalizację celów Strategii PDOW, nie byłoby zasadne opracowywanie dla Programu PDOW odmiennego systemu monitoringu. W związku z tym w Programie PDOW proponuje się zaadaptowanie logiki i kształtu systemu monitoringu opracowanego dla Strategii PDOW.

W celu monitorowania realizacji Strategii PDOW zaplanowano utworzenie systemu, obejmującego:

- monitoring, czyli podsystem zbierania i selekcjonowania informacji,
- ewaluację, czyli podsystem oceny i interpretacji zgromadzonego materiału.[7]

W ramach tego systemu, proces monitorowania ma polegać na systematycznym obserwowaniu zmian zachodzących w ramach poszczególnych celów wyznaczonych w Strategii. Założono, iż monitorowanie realizacji Strategii PDOW odbywać będzie się na bieżąco, zaś proces ewaluacji będzie przeprowadzony w połowie i po zakończeniu realizacji Strategii. Zaplanowano powołanie Komitetu Monitorującego w składzie odzwierciedlającym mapę głównych interesariuszy Strategii oraz aktorów społecznych zaangażowanych w jej realizację na terenie PDOW, w tym: przedstawiciele powiatu przeworskiego i gmin PDOW, przedstawiciele organizacji gospodarczych i społecznych. Analogiczne procesy proponuje się w celu monitorowania i ewaluacji Programu PDOW. System zbierania i analizowania danych monitoringu i ewaluacji byłby wspólny, należy, więc mówić o systemie monitoringu Strategii PDOW oraz Programu PDOW. Schemat funkcjonowania jego procesów przedstawiono w poniższej tabeli.

[7] Strategia Rozwoju Gospodarczego Przeworsko – Dynowskiego Obszaru Wsparcia, wrzesień 2014

Tabela 8. Schemat procesu monitoringu Strategii i Programu PDOW

L.p.	Etap	Zadania	Wyniki i procedury	Realizujący podmiot
1.	**Zbieranie danych i informacji**	- zbieranie danych	materiał empiryczny stanowiący podstawę do analiz i ocen	Odpowiednie wydziały urzędów gmin i Starostwa Powiatowego
2	**Analiza danych i informacji**	- uporządkowanie, przetworzenie i analiza danych oraz ich archiwizacja - terminowe przekazywanie zebranego materiału do Zespołu ds. monitoringu	materiał służący przygotowaniu raportów	Odpowiednie wydziały urzędów gmin i Starostwa Powiatowego
3.	**Przygotowywanie raportów**	- zestawienie otrzymanych danych w raporty	roczne raporty (w razie potrzeby raportowanie kwartalne)	Odpowiednie wydziały urzędów gmin i Starostwa Powiatowego
4.	**Ocena wyników (normami identyfikacja odchyleń)**	- ocena porównawcza osiągniętych wyników z założeniami	określenie stopnia wykonania przyjętych zapisów strategii (w wypadku stwierdzenia znacznych odchyleń przejście do punktu 5 oraz możliwość wprowadzenia raportów kwartalnych)	Komitet Monitorujący
5.	**Analiza przyczyn odchyleń**	- poszukiwanie i określenie przyczyn zaistniałej sytuacji	przygotowanie materiału dla dalszych działań o charakterze korygującym	Komitet Monitorujący
6.	**Planowanie korekty**	- zmiana dotychczasowych metod realizacji bądź wprowadzenie nowych	określenie i akceptacja działań korygujących	Komitet Monitorujący, przy akceptacji Władz samorządowych PDOW

Źródło: Strategia Rozwoju Gospodarczego Przeworsko - Dynowskiego…, op. cit.

Komitet Monitorujący wskaże instytucje, organizacje i jednostki samorządowe z PDOW, od których będą pozyskiwane dane na temat realizacji Strategii i Programu PDOW. To, co w systemie monitorowania dla Programu PDOW będzie odmienne w stosunku do Strategii PDOW, to lista wskaźników monitoringu. Wskaźniki zaproponowane w systemie monitorowania Programu PDOW zostały dostosowane do wykazu kluczowych projektów (obszarów kluczowych projektów) uwzględnionych w Programie PDOW. Wskaźniki proponowane dla celów monitoringu Programu PDOW przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9. Zestawienie proponowanych wskaźników monitoringu Programu PDOW

Nazwa obszaru kluczowych projektów	Proponowane wskaźniki produktu	Proponowane wskaźniki rezultatu
Tworzenie warunków dla rozwoju sektora przedsiębiorstw poprzez przygotowanie terenów inwestycyjnych	Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych - ha	1. Liczba inwestycji zlokalizowanych na przygotowanych terenach inwestycyjnych – szt. 2. Liczba nowych miejsc pracy powstałych na przygotowanych terenach inwestycyjnych – szt.
Wzmocnienie lokalnych instytucji otoczenia biznesu	Liczba wspartych instytucji otoczenia biznesu – szt.	1. Liczba przedsiębiorstw wspartych przez instytucje otoczenia biznesu – szt. 2. Liczba nowych przedsiębiorstw powstałych przy wsparciu instytucji otoczenia biznesu - szt. 3. Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych - szt.
Dostosowanie zasobów ludzkich do wymagań rynku pracy	1. Liczba projektów z zakresu aktywizacji zawodowej – szt. 2. Liczba projektów z zakresu rozwoju oferty edukacyjnej – szt. 3. Liczba szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem - szt.	1. Liczba osób bezrobotnych i poszukujących pracy objętych wsparciem – os. 2. Liczba uczniów korzystających z efektów projektów – os. 3. Liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym, korzystających z efektów projektów – os.
Tworzenie sieci współpracy w formie inicjatyw klastrowych	Liczba wspartych klastrów - szt.	Liczba przedsiębiorstw zaangażowanych we wsparte klastry - szt.
Rozwój grup producenckich w branży przetwórstwa rolno - spożywczego	Liczba wspartych operacji (grupy i organizacje producentów) - szt.	Liczba gospodarstw uczestniczących we wspieranych grupach i organizacjach producentów - szt.
Rozwój infrastruktury zdrowotnej	1. Liczba wspartych podmiotów leczniczych – szt. 2. Nakłady inwestycyjne na zakup aparatury medycznej - zł	Liczba osób korzystających z ulepszonych usług opieki zdrowotnej – os.
Rozwój infrastruktury edukacyjnej	Liczba projektów z zakresu rozwoju infrastruktury edukacyjnej – szt.	Liczba szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem - szt.

Nazwa obszaru kluczowych projektów	Proponowane wskaźniki produktu	Proponowane wskaźniki rezultatu
Aktywne społeczeństwo obywatelskie	Liczba projektów z zakresu aktywizacji społeczeństwa obywatelskiego – szt.	Liczba osób korzystających z projektów z zakresu aktywizacji społeczeństwa obywatelskiego – os.
Rozwój gospodarki wodno- ściekowej	1. Liczba wybudowanych/przebudowanych oczyszczalni ścieków komunalnych – szt. 2. Długość wybudowanej/przebudowanej sieci kanalizacji deszczowej - km 3. Długość wybudowanej/przebudowanej sieci wodociągowej - km 4. Długość wybudowanej/przebudowanej sieci kanalizacji sanitarnej - km	1. Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków – % 2. Odsetek gospodarstw domowych przyłączonych do sieci wodociągowej – % 3. Odsetek gospodarstw domowych przyłączonych do sieci kanalizacji sanitarnej – %
Rozwój infrastruktury technicznej	1. Liczba wspartych zakładów zagospodarowania odpadów – szt. 2. Liczba wspartych Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych - szt.	Liczba osób objętych selektywnym zbieraniem odpadów – os.
Rozwój infrastruktury drogowej	1. Całkowita długość zbudowanych/przebudowanych dróg – km 2. Liczba wybudowanych/ przebudowanych drogowych obiektów inżynierskich (np. mostów, konstrukcji oporowych) – szt.	1. Średni czas przejazdu między dwoma punktami sieci – minuty 2. Nośność wybudowanego obiektu (drogi/mostu) – kN/oś

Nazwa obszaru kluczowych projektów	Proponowane wskaźniki produktu	Proponowane wskaźniki rezultatu
Wzrost efektywności energetycznej obiektów na terenie PDOW	1. Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej/cieplnej z OZE – szt. 2. Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków – szt. *3.* Liczba wybudowanych stanowisk oświetlenia ulicznego o wysokiej efektywności energetycznej – szt. 4. Liczba zmodernizowanych stanowisk oświetlenia ulicznego o wysokiej efektywności energetycznej – szt.	1. Dodatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej – MW 2. Zmniejszenie zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych – kWh/rok 3. Ilość zaoszczędzonej energii elektrycznej do oświetlenia ulic – MWh/rok
Zagospodarowanie istniejących zbiorników wodnych wraz z budową niezbędnej infrastruktury	1. Liczba zagospodarowanych zbiorników wodnych w celach rekreacyjnych – szt. 2. Liczba wybudowanych/ przebudowanych obiektów turystycznych i rekreacyjnych – szt.	Ludność korzystająca z wybudowanych/ przebudowanych obiektów turystycznych i rekreacyjnych – os.
Zintegrowana sieć tras rowerowych i pieszych wraz z niezbędną infrastrukturą	1. Długość wybudowanych/przebudowanych ścieżek rowerowych - km 2. Długość wyznaczonych ścieżek rowerowych - km	Ludność korzystająca z wybudowanych/ przebudowanych ścieżek rowerowych – os.
Budowa infrastruktury rekreacyjno-sportowej	Liczba wybudowanych/przebudowanych obiektów sportowych i rekreacyjnych - szt.	Ludność korzystająca z wybudowanych/ przebudowanych obiektów sportowych i rekreacyjnych – os.
Rewaloryzacja obiektów dziedzictwa kulturowego	1. Liczba obiektów zasobów kultury objętych wsparciem – szt. 2. Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem - szt. 3. Liczba zabytków ruchomych objętych wsparciem - szt.	Wzrost liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne - szt.

Nazwa obszaru kluczowych projektów	Proponowane wskaźniki produktu	Proponowane wskaźniki rezultatu
Szlakiem zespołów pałacowo - parkowych Przeworska i okolic	1. Liczba obiektów zasobów kultury objętych wsparciem – szt. 2. Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem - szt. 3. Liczba zabytków ruchomych objętych wsparciem - szt.	Wzrost liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne - szt.
Rozwój sieci gospodarstw agroturystycznych	Liczba beneficjentów, którzy otrzymali wsparcie na uruchomienie/ rozwój działalności agroturystycznej na obszarach wiejskich – os.	1. Korzystający z noclegów ogółem I-XII – os. 2. Udzielone noclegi ogółem I-XII – szt.
Podniesienie konkurencyjności produktów turystycznych o znaczeniu ponadlokalnym	1. Liczba wspartych przedsięwzięć informacyjno-promocyjnych – szt. 2. Liczba utworzonych punktów informacji turystycznej i info-kiosków – szt.	1. Liczba wypromowanych markowych produktów turystycznych i kulturowych – szt. 2. Liczba turystów korzystających z systemu informacji turystycznej – os.
Realizacja działań ujętych w Lokalnych Programach Rewitalizacji	1. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach - szt. 2. Liczba projektów z zakresu odnowy i rewitalizacji miast – szt.	1. Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, które zakończą udział w projekcie – os. 2. Powierzchnia zrewitalizowanych obszarów miejskich - ha

Źródło: Opracowanie własne

Spis Tabel:

Tabela 1 Obszar i ludność Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Wsparcia 7
Tabela 2 Zestawienie wybranych atrakcji turystycznych w gminach PDOW 14
Tabela 3 Układ osi priorytetowych oraz celów strategicznych PDOW..... 18
Tabela 4 Zestawienie projektów planowanych do realizacji, w kolejności wg oceny punktowej..... 30
Tabela 5 Zestawienie projektów planowanych do realizacji wraz ze szczegółową oceną punktową... 44
Tabela 6 Źródła finansowania projektów – wg stanu wiedzy na dzień 14.09.2014 r..... 56
Tabela 7 Projekty inwestycyjne w świetle celów Strategii Rozwoju Gospodarczego PDOW..... 60
Tabela 8. Schemat procesu monitoringu Strategii i Programu PDOW..... 63
Tabela 9. Zestawienie proponowanych wskaźników monitoringu Programu PDOW..... 64

Załącznik Nr 2 do Uchwały Nr V(22)2015
Rady Gminy Dynów
z dnia 22 stycznia 2015 r.

Prognoza oddziaływania na środowisko dla Programu Rozwoju Gospodarczego PDOW

Prognoza oddziaływania na środowisko Programu Rozwoju Gospodarczego Przeworsko – Dynowskiego Obszaru Wsparcia

Gmina Adamówka, Gmina Dynów, Miasto Dynów, Gmina Gać, Gmina Hyżne, Gmina Jawornik Polski, Miasto i Gmina Kańczuga, Gmina Miejska Przeworsk, Powiat Przeworski, Gmina Przeworsk, Miasto i Gmina Sieniawa, Gmina Tryńcza, Gmina Zarzecze

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013

POMOC TECHNICZNA
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

„Prognoza oddziaływania na środowisko dla Programu Rozwoju Gospodarczego Przeworsko – Dynowskiego Obszaru Wsparcia” została wykonana w ramach projektu „Zintegrowany Rozwój Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Wsparcia” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej, Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013. Opracowanie zostało wykonane w ramach „Konkursu dotacji na działania wspierające jednostki samorządu terytorialnego w zakresie planowania miejskich obszarów funkcjonalnych” ogłoszonego przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego.

Opracowanie:

„4ECO” Projektowanie w Ochronie Środowiska Maciej Majer

43-400 Cieszyn, ul. Ogrodowa 4

(Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Gospodarczych DELTA PARTNER

43-400 Cieszyn, ul. Zamkowa 3A/1)

Rzeszów, listopad 2014 r.

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013

POMOC TECHNICZNA
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Spis treści

1. Przedmiot opracowania 8

2. Podstawy formalno–prawne opracowania 9

3. Cel i zakres merytoryczny opracowania 13

4. Metody pracy i materiały źródłowe 15

4.1. Wykorzystane materiały źródłowe 15

4.2. Metoda opracowania 16

5. Charakterystyka poszczególnych elementów środowiska przyrodniczego i ich powiązań 18

5.1. Położenie, użytkowanie i zagospodarowanie terenu 18

5.2. Geomorfologia 19

5.3. Budowa geologiczna 20

5.3. Hydrogeologia 21

5.4. Hydrologia 24

5.5. Gleby 32

5.6. Klimat 33

5.7. Powietrze atmosferyczne 33

5.8. Struktura Zagospodarowania oraz szata roślinna 35

5.9. Świat zwierzęcy 39

5.10. Formy ochrony przyrody 40

5.11. Uwarunkowania wynikające ze stanu i funkcjonowania środowiska 45

5.12. Ocena odporności na degradację i zdolności regeneracyjne środowiska 47

6. Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia Programu Rozwoju Gospodarczego... 48

7. Ocena rozwiązań funkcjonalno-przestrzennych i innych ustaleń projektu 51

7.1. Cel opracowania Programu Rozwoju Gospodarczego Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Wsparcia 51

7.2. Główne założenia Programu Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Wsparcia 51

8. Powiązanie ustaleń Programu Rozwoju Gospodarczego PDOW z innymi dokumentami oraz sposób

realizacji celów ochrony środowiska ustanowionych na szczeblu międzynarodowym i krajowym 66

8.1. Komplementarność Programu Rozwoju Gospodarczego z innymi dokumentami 66

8.2. Ocena zgodności ustaleń planu z przepisami dotyczącymi ochrony środowiska 72

9. Skutki braku realizacji ustaleń Programu Rozwoju Gospodarczego 78

10. Ocena oddziaływania na komponenty środowiska i zagrożenia dla środowiska w wyniku realizacji ustaleń projektu Programu Rozwoju Gospodarczego PDOW 80

10.1. Wpływ na klimat i powietrze atmosferyczne 80

10.2. Wody powierzchniowe i podziemne 82

10.3. Krajobraz, powierzchnia ziemi i gleby 84

10.4. Fauna i flora, różnorodność biologiczna i formy ochrony przyrody 86

10.5. Wpływ na klimat akustyczny 91

10.6. Wpływ na zasoby naturalne i zabytki 91

10.7. Wpływ na zdrowie i bezpieczeństwo ludzi 92

11. Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji Programu Rozwoju Gospodarczego PDOW 96

12. Oddziaływania transgraniczne 102

13. Analiza rozwiązań alternatywnych do rozwiązań zaproponowanych w projekcie Programu Rozwoju Gospodarczego PDOW 103

14. Propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień Programu Rozwoju Gospodarczego PDOW oraz częstotliwości jej przeprowadzania 105

Spis ilustracji 109

Spis tabel 109

Spis załączników 109

Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Celem utworzenia PDOW jest współpraca między samorządami w celu zwiększenia konkurencyjności i spójności obszaru w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym, a także wykorzystanie wewnętrznego potencjału obszaru współpracy samorządów poprzez wspólną realizację przedsięwzięć.

Program Rozwoju Gospodarczego PDOW opiera się na dwóch głównych dokumentach powstałych w ramach realizacji niniejszego projektu:

1. Analiza potencjału gospodarczego, turystycznego i społecznego Przeworsko-Dynowskiego Obszaru wsparcia.
2. Strategia Rozwoju Gospodarczego Przeworsko – Dynowskiego Obszaru Wsparcia.

Przedmiotem niniejszego opracowania jest prognoza oddziaływania na środowisko Programu Rozwoju Gospodarczego Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Wsparcia. W myśl ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz. U. 2013 poz. 1235), prognoza oddziaływania na środowisko stanowi podstawowy dokument niezbędny do przeprowadzenia postępowania w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji polityki, strategii, planu lub programu.

Prognoza ma na celu identyfikację przewidywanych ewentualnych skutków wpływu ustaleń Strategii na środowisko, ocenę zaproponowanych w nim rozwiązań funkcjonalno -przestrzennych, a także ich zgodności z przepisami prawa z zakresu ochrony środowiska. Szczegółowy zakres informacji wymaganych w prognozie jest zgodny z art. 51 ust. 2 ww. ustawy.

Analiza celów ustanowionych w Programie oraz Strategii Rozwoju Gospodarczego Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Wsparcia wykazała, że są one komplementarne i realizują cele strategiczne wyznaczone w:

1. Program Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego;
2. Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Przeworskiego na lata 2013-2016 z uwzględnieniem lat 2017-2020;
3. Strategia rozwoju społeczno - gospodarczego powiatu rzeszowskiego do roku 2015.

W trakcie analizy uwarunkowań środowiskowych realizacji postanowień Programu i Rozwoju Gospodarczego PDOW, zidentyfikowano podstawowe obszary problemowe:

- zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego, którego głównymi źródłami są źródła komunalne, tzw. niska emisja oraz źródła liniowe – główne ciągi komunikacyjne,
- zagrożenie pogarszania się właściwego stanu wód powierzchniowych i podziemnych oraz zagrożenie powodziowe,
- antropopresja na obszary cenne przyrodniczo,
- emisja hałasu, w tym przede wszystkim w sąsiedztwie głównych ciągów komunikacyjnych.

Wskazane problemy środowiskowe na terenie miasta znajdują rozwiązanie w ramach zaproponowanych w Programie zadań do realizacji.

W prognozie przeanalizowano możliwy wpływ wskazanych do realizacji w projektach zadań na następujące elementy: powietrze i klimat, wody, bioróżnorodność, powierzchnię ziemi i glebę, krajobraz, dziedzictwo kulturowe, w tym zabytki oraz zdrowie ludzi. Określono oddziaływanie na poszczególne elementy środowiska.

Przy tak przeprowadzonej ocenie możliwe było ogólne określenie potencjalnych niekorzystnych skutków środowiskowych związanych z realizacją poszczególnych zadań. Oceny tej dokonano przede wszystkim pod kątem oddziaływania na środowisko w fazie budowy i eksploatacji. Negatywne krótkoterminowe oddziaływania na zasoby środowiska mogą być związane z fazą realizacji inwestycji. Jako ewentualne długoterminowe oddziaływania związane są głównie z realizacją przedsięwzięć drogowych oraz realizacją zabudowy przemysłowej. Oddziaływania te polegać będą na lokalnym przekształceniu terenu, pogorszeniu jakości powietrza oraz podwyższenie poziomu hałasu.

Przeworsko-Dynowski Obszar Wsparcia jest zlokalizowany w znacznej odległości od granicy Państwa – najbliższa granica z Ukrainą znajduje się w odległości ok. 40 km w kierunku południowo-wschodnim. Zakres oddziaływania wszystkich działań określonych w Strategii Rozwoju Gospodarczego PDOW nie obejmie obszarów sąsiednich państw, w związku z tym nie wystąpią oddziaływania o zasięgu transgranicznym.

Brak realizacji dokumentów strategicznych spowodowałoby mniejszą skuteczność

wykorzystania zasobów finansowych, gospodarczych, przestrzennych związku samorządów oraz mniejszy stopień osiągnięcia zamierzonych celów. Można przyjąć założenie, że bez wdrożonych mechanizmów planowania strategicznego nie byłaby możliwa realizacja podstawowej zasady zrównoważonego rozwoju, która z założenia wymaga podejścia całościowego i długofalowego.

Większość proponowanych do realizacji przedsięwzięć ma pozytywny wpływ na środowisko i proponowanie rozwiązań alternatywnych nie ma uzasadnienia na obecnym etapie prognozowania. W przypadku inwestycji, których oddziaływanie na środowisko może być negatywne należy rozważać warianty alternatywne tak, aby wybrać ten, który w najmniejszym stopniu będzie niekorzystnie oddziaływać na środowisko. Przeprowadzona analiza i ocena wszystkich priorytetów pozwala na stwierdzenie, że ich realizacja spowoduje poprawę jakości środowiska, zachowanie różnorodności biologicznej oraz dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego, a także wpłynie na ograniczenie zapotrzebowania na nieodnawialne zasoby środowiska.

1. Przedmiot opracowania

Celem utworzenia PDOW jest współpraca między samorządami w celu zwiększenia konkurencyjności i spójności obszaru w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym, a także wykorzystanie wewnętrznego potencjału obszaru współpracy samorządów poprzez wspólną realizację przedsięwzięć.

Przedmiotem niniejszego opracowania jest prognoza oddziaływania na środowisko (zwana dalej Prognozą OOŚ) dla dokumentu ramowego - Programu Rozwoju Gospodarczego Przeworsko – Dynowskiego Obszaru Wsparcia (zwana dalej Programem lub Programem PDOW).

Celem opracowania „Programu Rozwoju Gospodarczego Przeworsko – Dynowskiego Obszaru Wsparcia" jest tworzenie optymalnych warunków rozwoju gospodarczego, które zachodzą równolegle do przebiegających procesów utrzymywania i rozbudowy infrastruktury społecznej i technicznej. Dokument, opracowany w procesie strategicznego planowania rozwoju, będzie ukierunkowany na realizację długofalowych celów PDOW i w efekcie przyczyni się do osiągnięcia rozwoju ekonomicznego i społecznego zarówno w kategoriach ilościowych jak i jakościowych.

Program Rozwoju Gospodarczego PDOW opiera się na dwóch głównych dokumentach powstałych w ramach realizacji niniejszego projektu:

1. Analiza potencjału gospodarczego, turystycznego i społecznego Przeworsko-Dynowskiego Obszaru wsparcia.
2. Strategia Rozwoju Gospodarczego Przeworsko – Dynowskiego Obszaru Wsparcia.

Naczelną zasadą przy sporządzaniu Programu jest operacjonalizacja wizji rozwoju PDOW nakreślona w Strategii.

2. Podstawy formalno–prawne opracowania

Zgodnie z art. 51 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko* (tj. Dz.U. 2013 poz. 1235) na organie administracji opracowującym projekt polityki, strategii, planów lub programów w dziedzinie przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystywania terenu lub innych dokumentów, które wyznaczają ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko i realizacja postanowień tych dokumentów mogących spowodować znaczące oddziaływanie na środowisko, spoczywa obowiązek sporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko ww. dokumentu.

W myśl ustawy o *udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko* prognoza oddziaływania na środowisko stanowi podstawowy dokument, niezbędny do przeprowadzenia postępowania w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji polityki, strategii, planu lub programu.

Prognoza ma na celu identyfikację przewidywanych ewentualnych skutków wpływu ustaleń Programu na środowisko, ocenę zaproponowanych w nim rozwiązań funkcjonalno -przestrzennych, a także ich zgodność z przepisami prawa z zakresu ochrony środowiska.

Opracowanie prognozy oddziaływania na środowisko jest obligatoryjne dla każdego dokumentu o charakterze ramowym, stanowi wyznacza podstawy i ogólne warunki dla realizacji przyszłych przedsięwzięć, tak infrastrukturalnych, jak i o charakterze organizacyjnym i przestrzennym. Analizie i ocenie podlega całość założeń wynikających z Programu. Prognoza pozwala – we wszystkich fazach planowania – uwzględnić wzajemne relacje pomiędzy uwarunkowaniami przyrodniczymi, a przyjętymi zadaniami i celami strategicznymi i metodami ich wdrożenia.

Zapisy ustawy z 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* stanowią odzwierciedlenie wdrożenia do polskich regulacji prawnych ustaleń podjętych na poziomie międzynarodowym w dyrektywach Wspólnot Europejskich, w tym:

– Dyrektywy Rady 85/337/EWG z dnia 27 czerwca 1985 r. w sprawie oceny skutków

wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko naturalne (Dz. Urz. WE L 175 z 05.07.1985),

- Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz. Urz. WE L 206 z 22.07.1992),
- Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (Dz. Urz. WE L 197 z 21.07.2001),
- Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/4/WE z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska i uchylającej dyrektywę Rady 90/313/EWG (Dz. Urz. WE L 41 z 14.02.2003),
- Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/35/WE z dnia 26 maja 2003 r. przewidującej udział społeczeństwa w odniesieniu do sporządzania niektórych planów i programów w zakresie środowiska oraz zmieniającej w odniesieniu do udziału społeczeństwa i dostępu do wymiaru sprawiedliwości dyrektywy Rady 85/337/EWG (Dz. Urz. UE L 156 z 25.06.2003),
- Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/1/WE z dnia 15 stycznia 2008 r. dotyczącej zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i ich kontroli (Dz. Urz. UE L 24 z 29.01.2008).

Oprócz wymienionej ustawy podstawą opracowania prognozy oddziaływania na środowisko są również inne obowiązujące ustawy i rozporządzenia krajowe, w tym przede wszystkim:

- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (t. j. Dz. U. 2013 poz. 1232 ze zm.),
- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz.U. 2013 poz. 1235),
- Ustawa z dnia 18 lipca 2001r. Prawo wodne (t. j. Dz. U. 2012 poz. 145 ze zm.),
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2012r. o odpadach (Dz. U. 2013 poz. 21),
- Ustawa z dnia 23 czerwca 2006 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (t. j. Dz.U. 2013 poz. 1399),
- Ustawa z dnia 13 kwietnia 2007r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz. U. nr 75 poz. 493),

- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. 2010 nr 213 poz. 1397 ze zm.),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 lipca 2006r. w sprawie warunków jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska (Dz. U. 2006 nr 137, poz. 984 ze zm.),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (t. j. Dz. U. 2014 poz. 112),
- Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów Dz. U. 2003 nr 192, poz. 1883),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. nr 112, poz. 1206),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 marca 2006r. w sprawie odzysku lub unieszkodliwiania odpadów poza instalacjami i urządzeniami (Dz. U. nr 49, poz. 356),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 22 kwietnia 2011 r. w sprawie standardów emisyjnych z instalacji (Dz. U. 2011 nr 95 poz. 558),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 stycznia 2010 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. 2010 nr 16 poz. 87),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 2 lipca 2010 r. w sprawie przypadków, w których wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza z instalacji nie wymaga pozwolenia (Dz. U. 2010 nr 130 poz. 881),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 2 lipca 2010 r. w sprawie rodzajów instalacji, których eksploatacja wymaga zgłoszenia (Dz. U. 2010 nr 130 poz. 880),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. 2012 nr 0 poz. 1031),
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 9 kwietnia 2004r. w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (Dz. U. nr 58, poz. 535 ze zm.),

- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 14 stycznia 2002r. w sprawie określenia przeciętnych norm zużycia wody (Dz. U. 2002 nr 8, poz. 70).

3. Cel i zakres merytoryczny opracowania

Głównym celem sporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko jest wskazanie przewidywanego wpływu na środowisko, jaki może mieć miejsce na skutek realizacji przedsięwzięć, dla których Program wyznacza ramy i kierunki rozwoju, między innymi poprzez ocenę relacji pomiędzy przyjętymi w Programie rozwiązaniami o charakterze planistycznym i organizacyjnym, a uwarunkowaniami środowiska przyrodniczego, a także aspektami gospodarczymi i społecznymi, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Szczegółowy zakres informacji wymaganych w prognozie wskazano w art. 51 ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko*. Zgodnie z tym artykułem prognoza oddziaływania na środowisko zawiera:

1. Informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązanie z innymi dokumentami,
2. Informację o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
3. Propozycje dotyczące przewidywanych metod analiz skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
4. Informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
5. Streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym.

Prognoza określa, analizuje i ocenia:

1. Istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
2. Stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
3. Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
4. Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,
5. Przewidywane znaczące oddziaływanie, w tym oddziaływanie bezpośrednie, pośrednie,

wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe, długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na: różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne, z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy.

Ponadto prognoza przedstawia:

1. Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,
2. Biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu, cele i przedmiot obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru – rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub we współczesnej wiedzy.

Zgodnie z art. 52 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko*, informacje zawarte w prognozie powinny być opracowane stosownie do stanu współczesnej wiedzy i metod oceny oraz dostosowane do zawartości i stopnia szczegółowości projektowanego dokumentu oraz etapu przyjęcia tego dokumentu w procesie opracowywania projektów dokumentów powiązanych z tym dokumentem.

4. Metody pracy i materiały źródłowe

W Prognozie przedstawiono wyniki analizy, a także oceny potencjalnych zagrożeń dla środowiska wynikających z zapisów Programu Rozwoju Gospodarczego Przeworsko -Dynowskiego Obszaru Wsparcia. Zaproponowano rozwiązania minimalizujące negatywny wpływ ustaleń Programu na środowisko. Określono także możliwości poprawy stanu oraz funkcjonowania systemów przyrodniczych.

4.1. Wykorzystane materiały źródłowe

Literatura:

- Geografia Polski. Mezoregiony fizyczno-geograficzne, J. Kondracki, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, 1994,
- Raport o stanie środowiska w województwie podkarpackim w roku 2012 r., WIOŚ, Biblioteka Monitoringu Środowiska, Kraków 2013 r.,
- Geomorfologia, Klimaszewski M., PWN Warszawa, 1978,
- Koncepcja krajowej sieci ekologicznej ECONET-POLSKA. Fundacja IUCN, Warszawa.

Materiały kartograficzne:

- mapa topograficzna dla obszaru PDOW,
- mapa zasięgu obszarów zagrożenia powodziowego, Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie.
- mapa zasięgu obszarów Natura 2000 w skali 1:50 000.

Dokumenty, inne opracowania:

- Krajowa strategia ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej oraz Program działań na lata 2007-2013, Warszawa 2007,
- II Polityka ekologiczna Państwa, Warszawa 2001,
- Polityka ekologiczna państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010, Warszawa 2003,
- Polityka ekologiczna państwa w latach 2009–2012 z perspektywą do roku 2016, Warszawa 2008,
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego województwa podkarpackiego,
- Program Ochrony Środowiska dla województwa podkarpackiego na lata 2012 – 2015 z perspektywą do 2019r. Wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko, Podkarpackie

Biuro Planowania Przestrzennego w Rzeszowie, 2013r.,

- Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Przeworskiego na lata 2013-2016 z uwzględnieniem lat 2017-2020, FOR-ECO Agnieszka Klimek, 2013r.
- Prognoza Oddziaływania na Środowisko Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Przeworskiego na lata 2013-2016 z uwzględnieniem lat 2017-2020, FOR-ECO Agnieszka Klimek, 2013r.
- Raport z realizacji „Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Przeworskiego" za lata 2011-2012, Starostwo Powiatowe w Przeworsku, listopad 2013r.

4.2. Metoda opracowania

Materiały literaturowe, w połączeniu z wizją terenową, pozwoliły na opracowanie charakterystyki stanu funkcjonowania środowiska, występujących zagrożeń i zasobów cennych pod względem wartości przyrodniczych w podziale na poszczególne komponenty. Dostępne materiały źródłowe, w tym przede wszystkim Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Przeworskiego posłużyły głównie do scharakteryzowania, określenia stanu i waloryzacji warunków środowiskowych i przyrodniczych obszaru, a także do prognozowania przypuszczalnych kierunków zmian w środowisku.

Prognozę oddziaływania na środowisko sporządzono głównie przy zastosowaniu metody indukcyjno-opisowej, polegającej na charakterystyce istniejących zasobów środowiska oraz łączeniu w logiczną całość posiadanych informacji o dotychczasowych mechanizmach funkcjonowania środowiska i wskazaniu, jakie potencjalne skutki mogą wystąpić w środowisku w wyniku realizacji ustaleń planu.

Posłużono się również metodą porównawczą, wykorzystując wiedzę o funkcjonowaniu środowiska jako całości. Porównano zaproponowane rozwiązania planistyczne z istniejącymi uwarunkowaniami przyrodniczymi. Prognozę oddziaływania na środowisko przedstawiono w zakresie, jaki umożliwia obecny stan dostępnej informacji o środowisku oraz w tym kontekście - stopień ogólności (lub szczegółowości) ustaleń Programu.

Powyższe materiały, w połączeniu ze szczegółową wizją terenową, pozwoliły opracować charakterystykę stanu funkcjonowania środowiska, a także określić szanse i zagrożenia wynikające z realizacji Programu w odniesieniu do środowiska przyrodniczego oraz warunków życia mieszkańców i funkcjonowania lokalnych społeczności.

Ocenę i identyfikację znaczących oddziaływań na środowisko poszczególnych zadań dokonano

w tabeli tzw. macierzy skutków środowiskowych, która jest syntetycznym zestawieniem możliwych pozytywnych bądź negatywnych oddziaływań ocenianych zadań na środowisko naturalne.

W toku prac nad sporządzeniem strategicznej prognozy oddziaływania na środowisko posłużono się także ogólnie stosowanymi metodami analiz przestrzennych, w tym metodą nakładkową polegającą na nanoszeniu warstw zasięgów występowania danego zjawiska lub czynnika na podkłady kartograficzne, obrazując w ten sposób zasięg przestrzenny oraz bariery ekotopograficzne danych zjawisk.

Ponadto przy ocenie przewidywanych zmian w środowisku wywołanych realizacją postanowień Programu oparto się o metodę analizy trendu – umożliwiającą ocenę stanu zasobów, ekosystemu, społeczności ludzkiej w danej perspektywie czasowej.

5. Charakterystyka poszczególnych elementów środowiska przyrodniczego i ich powiązań

5.1. Położenie, użytkowanie i zagospodarowanie terenu

Przeworsko-Dynowski Obszar Wsparcia położony jest w województwie podkarpackim, na terenie dwóch powiatów: przeworskiego i rzeszowskiego. PDOW obejmuje swym zasięgiem 12 gmin, w tym dwie gminy miejskie:

- Przeworsk - miasto;
- Dynów - miasto,
- Kańczuga, Sieniawa - gminy miejsko-wiejskie;
- Adamówka, Gać, Tryńcza, Zarzecze, Jawornik Polski, Przeworsk, Dynów, Hyżne - gminy wiejskie.

PDOW położony jest w południowo-wschodniej Polsce, w województwie podkarpackim. Od strony wschodniej obszar graniczy z powiatami: przemyskim, jarosławskim i lubaczowskim, od zachodniej z rzeszowskim ziemskim, łańcuckim i leżajskim, zaś od strony północnej stanowi granicę województwa.

Ilustracja 1 Mapa Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Wsparcia

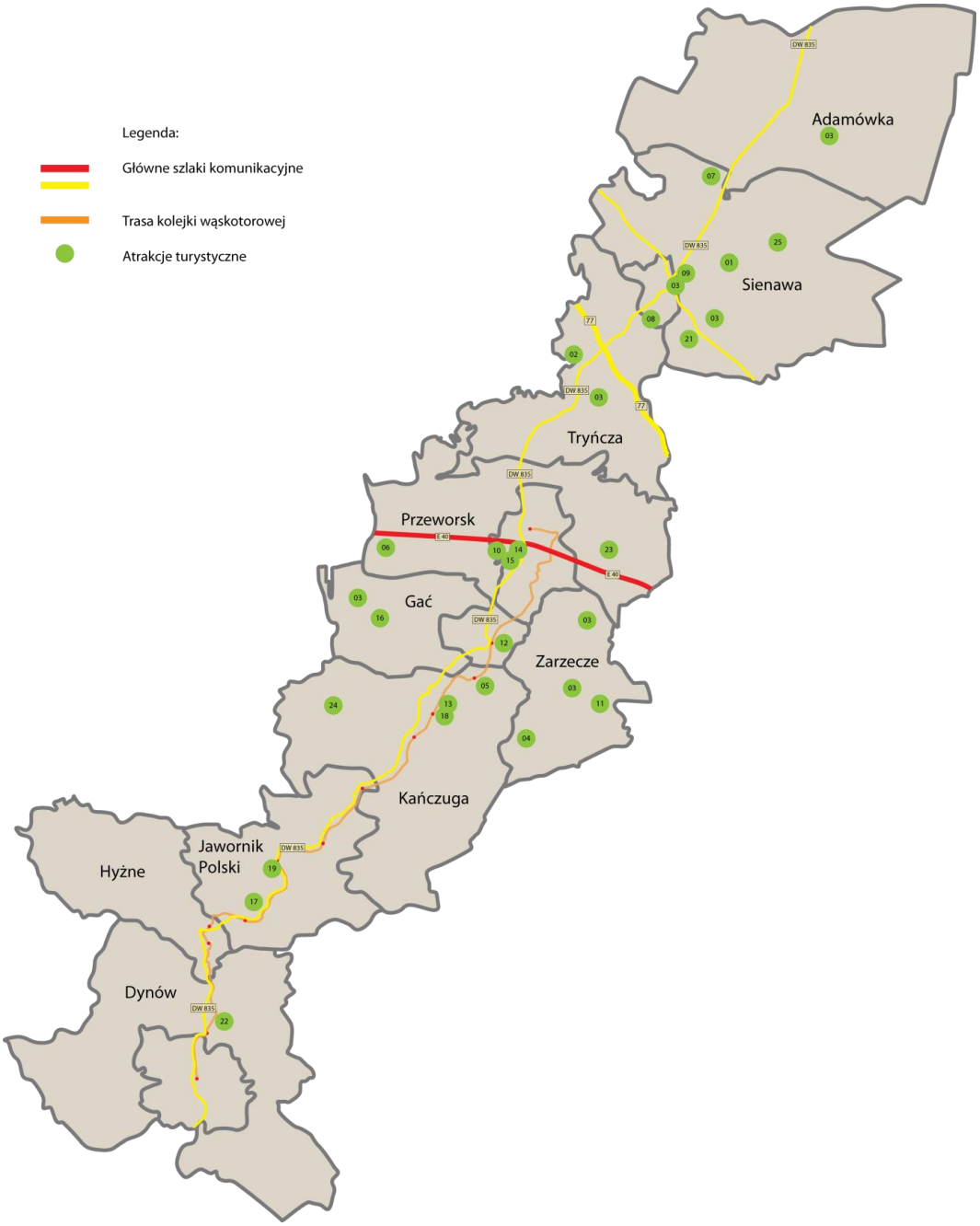

źródło: Analiza potencjału gospodarczego, turystycznego i społecznego Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Wsparcia

5.2. Geomorfologia

Wg podziału fizyczno-geograficznego J. Kondrackiego teren opracowania położony jest w obrębie dwóch makroregionów, południowy kraniec tzn. gmina Jawornik Polski i cześć Kańczugi to Pogórze Pełna klasyfikacja fizyczno-geograficzna obszaru (Kondracki 1994) wygląda następująco:

- Prowincja: Karpaty Zachodnie z Podkarpaciem (51)
- Podprowincja: Podkarpacie Północne (512)
- Makroregion: Pogórze Środkowobeskidzkie (513.6)
- Mezoregion: Pogórze Dynowskie (513.64)
- Makroregion: Kotlina Sandomierska (512.4-5)
- Mezoregion: Podgórze Rzeszowskie (512.52)
- Mezoregion: Pradolina Podkarpacka (512.51)
- Mezoregion: Dolina dolnego Sanu (512.46)
- Mezoregion: Płaskowyż Tarnogórski (512.43)

Obszar PDOW zajmuje wąski, długi pas rozciągający się od Pogórza Dynowskiego na południu aż po Płaskowyż Tarnogrodzki na północy. Położony jest na płaskim terenie, którego dno tworzy najstarsza w Polsce dolina fluwioglacjalna, stanowiąca część Niziny Sandomierskiej. Kotlina Sandomierska jest rozległą, monotonną równiną, urozmaiconą niewielkimi kulminacjami wydm i płaskowyżów polodowcowych oraz rozcięciami dolinnymi. Niewielki obszar stanowią rozległe niziny, z zachowanymi resztkami dawnej Puszczy Sandomierskiej, zastępowane stopniowo pagórkowatymi terenami wokół Przeworska, a następnie łagodnie przechodzące w pasmo Pogórza Dynowskiego. Pasmo Pogórza Karpackiego przedzielone jest w samym środku przez rzekę Mleczkę. Prostopadle do niej ciągną się wąskie i krótkie doliny. Lodowce znacząco wpłynęły na ukształtowanie się powierzchni ziemi przeworskiej zostawiając po sobie m.in. liczne moreny czołowe.

5.3. Budowa geologiczna

Obszar Przeworsko-Dynowski leży w obrębie dwóch jednostek geomorfologicznych: Pogórza Karpackiego oraz Kotliny Sandomierskiej. Pogórza Karpackie charakteryzują szerokie zaokrąglone garby o wypukło – wklęsłych lub wypukłych stokach. W obrębie Kotliny Sandomierskiej występują obok siebie dwa typy krajobrazów: wysoczyzny i równin dolinnych. Wysoczyzny wznoszą się na 30 – 60 m nad dnami dolin w części południowej.

Współczesna struktura podłoża uformowała się w okresie późnoalpejskiej kolizji kontynentalnej. Głębokość podłoża platformowego w zapadlisku waha się od kilkuset metrów do 3500 metrów, dochodząc niekiedy do 5000 metrów. Na przedpolu Karpat miąższość osadów mioceńskich dochodzi do 3500 metrów, a pod nasunięciem karpackim nie przekracza zazwyczaj 1000 metrów. Najstarsze skały w podłożu zapadliska są w wieku

przedkambryjskiego. Sekwencja utworów miocenu rozpoczyna się serią szarozielonych iłów marglistych i mułowców z rzadkimi wkładkami tufów sięgająca na południu do 200 m.

Utwory czwartorzędowe na powierzchni zapadliska przedkarpackiego tworzą ciągłą pokrywę o miąższości przeważnie 10 – 40 m. Są to głównie osady morenowe, wodno – lodowcowe i rzeczne oraz utwory lessowe. W Karpatach występują bardzo zróżnicowane genetycznie i litologicznie osady czwartorzędu. Grubsze ich pokrywy występują jako żwiry na dnach dolin i w tarasach. Grubsze pokrywy lessopodobnych osadów pylastych występują na linii Łańcut – Przeworsk – Jarosław.

5.3. Hydrogeologia

Przeworsko-Dynowski Obszar Wsparcia położony jest na obszarze o zróżnicowanej budowie geologiczno-strukturalnej co powoduje różnorodność i zmienność zasobów wód podziemnych. Są to wody w utworach kredowych, trzeciorzędowych i czwartorzędowych. Wody w utworach trzeciorzędowych mają niewielkie znaczenie użytkowe i wyłącznie charakter lokalny. Głównym użytkowym poziomem wodonośnym jest poziom czwartorzędowy, o zróżnicowanej miąższości, wahającej się od kilku do kilkunastu metrów. Część gmin wchodzących w skład PDOW (gm. Przeworsk, Tryńcza, Sieniawa i Zarzecze) leży w obrębie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 425 Dębica-Stalowa Wola-Rzeszów. Jest to największy i najbardziej zasobny zbiornik wód czwartorzędowych w rejonie Zapadliska Podkarpackiego. W części południowej występują słabe i średnio korzystne warunki infiltracji. Zbiornik GZWP 425 cechuje się niską i średnią odnawialnością zasobów, przy średniej i małej retencyjności zlewni. Wody gruntowe mają charakter porowych, związanych z piaszczysto – żwirowymi osadami czwartorzędowymi, lokalnie przykrytymi madami lub gruntami organicznymi. Są one zasilane przez infiltrujące wody opadowe i rzeczne. Wody występujące w Kotlinie Sandomierskiej charakteryzują się niewielkim stopniem mineralizacji i średniej twardości. Odczyn wód kształtuje się w granicach 6 – 8 pH. Na terenie analizowanego obszaru zasoby wód podziemnych są duże, ujmowane są za pomocą studni głębinowych z utworów czwartorzędowych. Średnia głębokość ujęć w zbiorniku GZWP 425 to 10 – 30 metrów.

Obszar PDOW znajduje się w obrębie Jednolitej Części Wód Podziemnych nr 127 oraz 158. W oparciu o ocenę stanu ilościowego oraz chemicznego stwierdzić można, że stan wód jest dobry i nie występuje zagrożenie nieosiągnięcia dobrego stanu ilościowego jak i chemicznego.

W sąsiedztwie znajdują się dwa punkty pomiarowe na terenie miasta Leżajsk i powiatu Łańcut. Wykonane badania w 2012 roku zakwalifikowały badane wody do klasy czystości na terenie miasta Leżajsk do klasy III, czyli wody zadowalającej jakości a wody z punktu kontrolnego z Łańcuta do klasy II – wody dobrej jakości.

Tabela 1 Wykaz jednolitych części wód podziemnych na terenie PDOW

Nazwa jednolitej części wód podziemnych	127	158
Europejski kod JCWPd	PLGW2200127	PLGW2200158
Powierzchnia jednolitej części wód [km2]	8933.04	3811.44
Warstwowość	jednowarstwowa	jednowarstwowa
Średnia grubość [m]	2.05.1950	1.10.2020
Średnia głębokość [m]	1 - 80	1 – 50
Ocena stanu ilościowego	dobry	dobry
Ocena stanu chemicznego	dobry	dobry
Ocena zagrożenia nieosiągnięcia dobrego stanu ilościowego	niezagrożona	niezagrożona

źródło: POŚ pow. przeworskiego

Ilustracja 2 Zasięg granic jednostki JCWPd nr 127

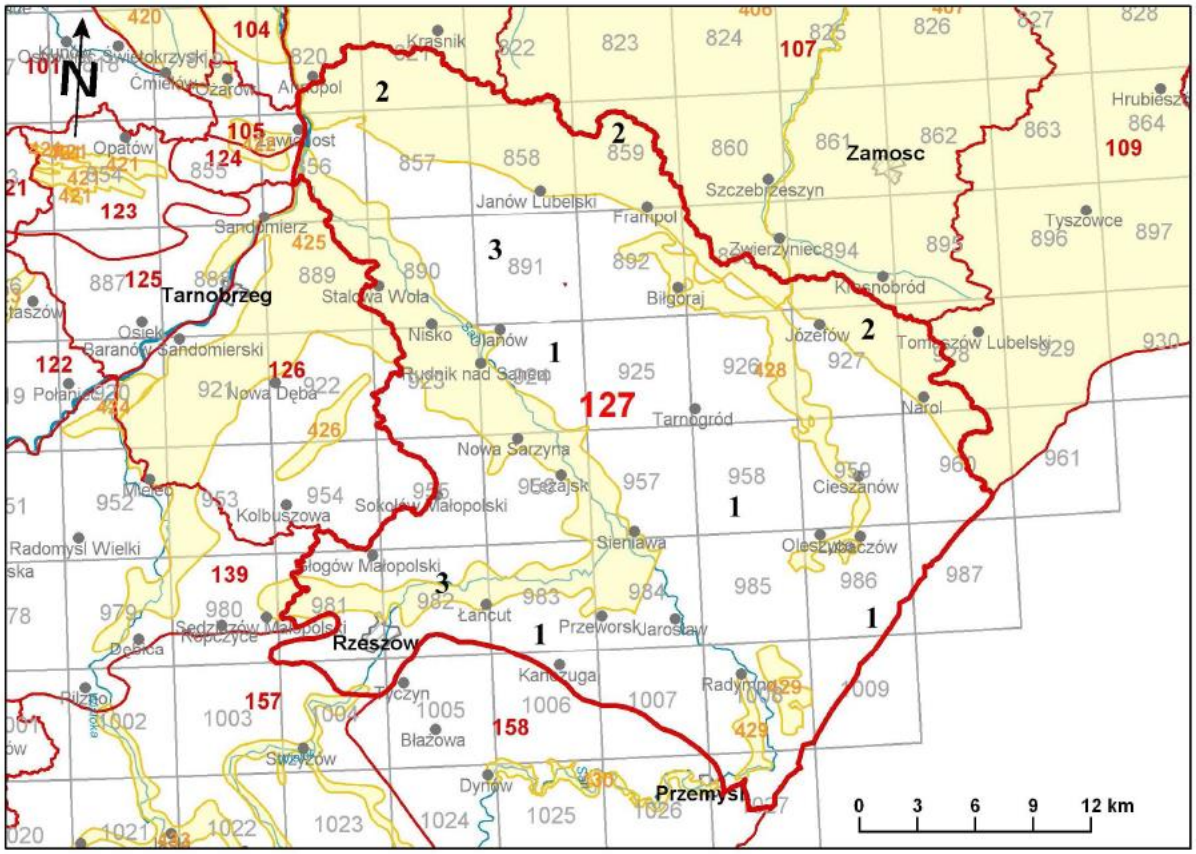

źródło: Państwowy Instytut Geologiczny

Ilustracja 3 Zasięg granic jednostki JCWPd nr 158

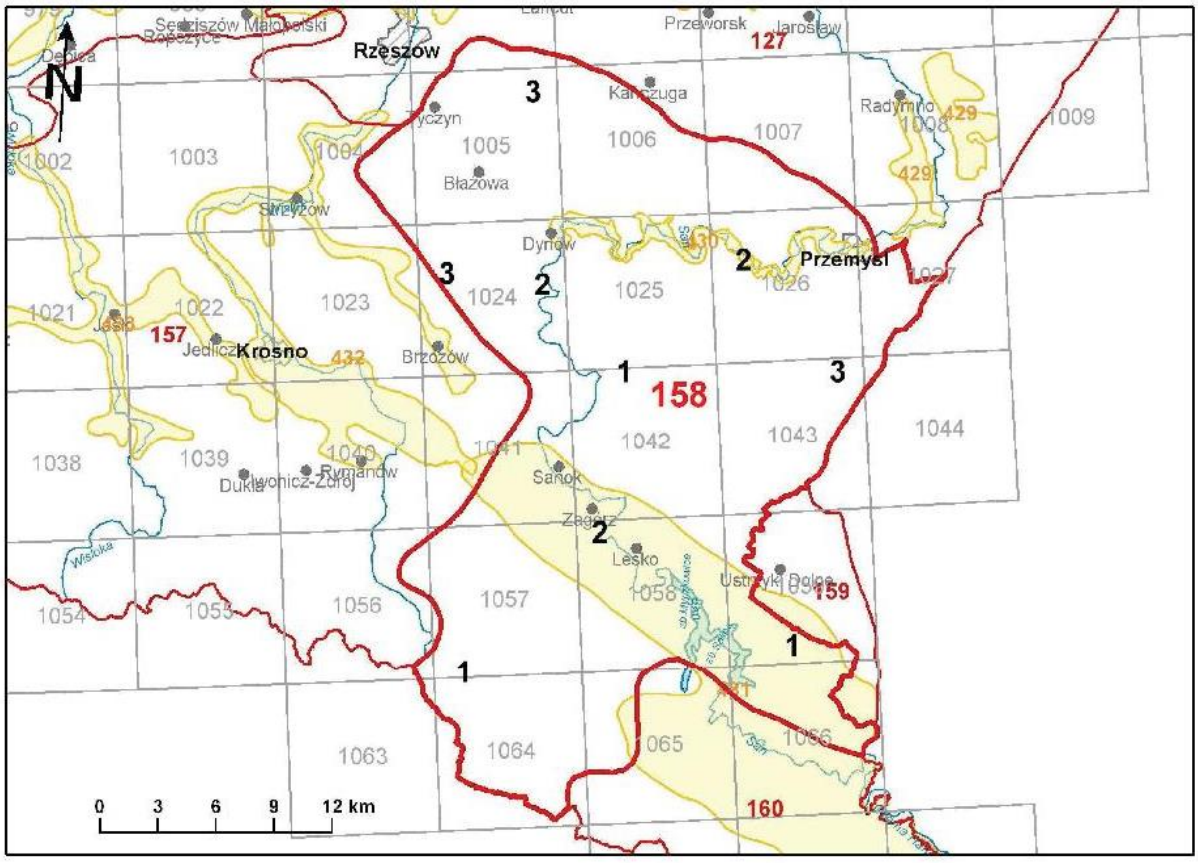

źródło: Państwowy Instytut Geologiczny

Głównym rezerwuarem wody wykorzystywanej do zaopatrzenia ludności w wodę do picia są warstwy czwartorzędowego poziomu wodonośnego. Wody te ujmowane są za pomocą studni głębinowych. Główne ujęcia wód podziemnych na terenie PDOW wyszczególniono poniżej.

Tabela 2: Wykaz ujęć wód podziemnych na terenie Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Wsparcia.

Gmina	Miejscowość	Średniodobowy pobór wody [m^3/d]
Adamówka	Krasne	700,0
Gać	Dębów	229,5
Przeworsk	Rozbórz	252,0
	Urzejowice	790,0
	Świętoniowa	1569,7
Tryńcza	Jagiełła-Gorzyce	800,0
Zarzecze	Zarzecze	640,0
Miasto i Gmina Kańczuga	Krzeczowice	150,0
	Łopuszna Mała - Siedleczka	900,0

Gmina	Miejscowość	Średniodobowy pobór wody [m^3/d]
Miasto Przeworsk	Rozbórz	5100,0
Miasto i Gmina Sieniawa	Pigany	2660,0
	Leżachów	400,0
	Dobra	200,0
	Sieniawa	180,0
Jawornik Polski	Jawornik Polski ujęcie „Leszczyny”	Brak danych

źródło: POŚ Powiatu Przeworskiego

5.4. Hydrologia

Obszar zawierający się pomiędzy miejscowościami Przeworsk i Dynów należy do dwóch dużych jednostek hydrograficznych rozdzielonych granicą Karpat. Pierwszą jest region Kotliny Sandomierskiej posiadający charakter infiltracyjno-spływowy i odznaczający się większą niż region karpacki retencją podłoża. Sieć rzeczną tworzą dopływające z gór rzeki karpackie i cieki Kotliny mające swe źródła na jej obszarze. Drugą jednostką jest region karpacki. Jako obszar podgórski cechuje się większymi opadami i dużym spływem po mało przepuszczalnych utworach fliszowych. Obszar ten wyróżnia się dużą liczbą źródeł o małej wydajności i dużym zagęszczeniem sieci rzecznej.

Obszar opracowania należy w całości do zlewni Wisły (zlewnia I rzędu). Największą rzeką regionu jest San. Rzeka wypływa w Bieszczadach Zachodnich w rejonie przełęczy Użockiej na wysokości ok. 900 m n.p.m na terenie Ukrainy. Długość Sanu wynosi 443,4 km, a powierzchnia zlewni wynosi 16861,3 km^2, z czego 14390 km^2 znajduje się na terenie Polski.

Dno rzeki jest podmokłe, występuje gęsta sieć starorzeczy i rowów melioracyjnych. Na terenie obszaru San płynie doliną dolnego Sanu o szerokości 200-700 m, na znacznej długości jest obwałowany. Przy połączeniu z Wisłokiem zlewnia Sanu obejmuje powierzchnię 8582 km^2, a długość rzeki wynosi 354 km. Na terenie obszaru odcinek Sanu znajduje się w jego środkowym biegu. Do ujścia do rzeki Wisły San płynie z południowego-wschodu na północny-zachód ze średnim spadkiem 0,34%.

Zlewnia Wisłoka przy ujściu Sanu wynosi 3528 km^2, a jego długość wynosi 205 km. Wisłok w ujściowym odcinku (poniżej ujścia rzeki Mleczki) płynie z południowego-zachodu na północny-wschód. Na analizowanym terenie znajdujące się wodowskazy o długoletnich ciągach obserwacyjnych: Leżachów (rz. San), Rzuchów (rz. San) i Tryńcza (rz. Wisłok).

Przepływy charakterystyczne dla wymienionych wodowskazów wynoszą:

1. San poniżej ujścia Lubeni SNQ – 24,7 m^3/s,
2. San w profilu wodowskazowym Rzuchów SNQ – 19,7 m^3/s,
3. Wisłok w profilu wodowskazowym Tryńcza SNQ – 6,25 m^3/s.

Wisłok jest rzeką o dużym znaczeniu gospodarczym. Źródła rzeki znajdują się w Beskidzie Niskim, na wysokości ok. 820 m n.p.m przy granicy ze Słowacją. Rzeka jest największym lewobrzeżnym dopływem Sanu. Głównymi dopływami rzeki Wisłok na terenie obszaru opracowania to: Lubaczówka i Mleczka. Główne miejscowości w zlewni Wisłoka na terenie obszaru to Przeworsk i Kańczuga.

Ważnym ciekiem wodnym regionu jest Mleczka, dopływ Wisłoka, biorąca swój początek na Pogórzu Dynowskim, wraz z jej dopływami potokiem Markówka i Mleczką Zachodnią. Na terenie obszaru zlokalizowane są również następujące cieki: potok Lubinka, potok Strzyganka, potok Mirociński, potok Nowosiółka (na terenie gm. Przeworsk), potok Pantalówka, potok Łopuszanka, potok Nietecz, potok Sieteski (gm. Kańczuga), potok Pawłowa (gm. Adamówka). Ważniejszymi ciekami są również m.in. Lubaczówka, Złota i potok Lubenia. Potoki zasilane są głównie wodami opadowymi i roztopowymi, szybko reagują na zmianę zasilania. Spotykane są nagłe i krótkotrwałe wezbrania wód spowodowane letnimi burzami. Ponadto na obszarze opracowania występuje szereg bezimiennych cieków, okresowo wysychających oraz sieć rowów melioracyjnych znacznie wpływająca na warunki wilgotnościowe powierzchniowych warstw pokrywy glebowej.

Rzeka Mleczka jest prawostronnym dopływem rzeki Wisłok. Powierzchnia zlewni wynosi 558,5 km, ma budowę urozmaiconą. W górnej części ma charakter rzeki górskiej, odcinek ujściowy ma charakter nizinny. Stanowią ją dwa dopływy – Mleczka Wschodnia i Zachodnia. Powierzchnia zlewni Mleczki Wschodniej wynosi 240,6 km^2, a Mleczki Zachodniej (Kańczuckiej) 221,1 km^2. Zlewnie te znajdują się w obrębie gmin Kańczuga, Przeworsk, Zarzecze, Jawornik Polski i miasta Przeworsk. Rzeka Mleczka płynie korytem o szerokości 4-10 m wciętym w dno doliny. Zlewnia Mleczki zbiera dopływy z obszaru Pogórza Dynowskiego i Pogórza Rzeszowskiego. Sieć rzeczna jest bardzo rozbudowana. Mleczka Zachodnia zasilana jest Mleczką Wschodnią poniżej miejscowości Kańczuga i płynąc dalej wpada do rzeki Wisłok poniżej miejscowości Gniewczyna Łańcucka. Na odcinku rzeki Mleczki występuje szereg obiektów inżynierskich i hydrotechnicznych.

Klasa jakości wód rzeki San w ppk Ubieszyn dla badanych wskaźników fizykochemicznych w roku 2012 była stanu dobrego. Większość wskaźników charakteryzujących warunki tlenowe, zanieczyszczenia organiczne, biogeny oraz zasolenie mieściły się w granicach stężeń dla stanu bardzo dobrego i dobrego (klasa I i II). Stan ekologiczny oraz chemiczny jest dobry.

Klasa jakości wód rzeki Wisłok w ppk Tryńcza dla badanych elementów fizykochemicznych była stanu dobrego. Wyniki wskaźników biologicznych (fitobentos, makrobezkręgowce bentosowe) wystąpiły w III klasie jakości, co zadecydowało o umiarkowanym stanie ekologicznym wód Wisłoka. Stan chemiczny oraz elementy fizykochemiczne są stanu dobrego.

Jakość wód rzeki Złota 1 w ppk Kuryłówka w 2012 roku dla wskaźników fizykochemicznych była stanu dobrego, a większość wskaźników mieściła się w stanie bardzo dobrym (I klasa) jedynie ChZT – Mn występował w II klasie. Stan ekologiczny jest umiarkowany ze względu na występujący w III klasie wskaźnik biologiczny fitobentos.

Przy ustalaniu celów środowiskowych dla jednolitych części wód powierzchniowych brano pod uwagę aktualny stan JCWP w związku z wymaganym zgodnie z RDW warunkiem niepogarszania ich stanu. Dla jednolitych części wód, będących obecnie w bardzo dobrym stanie/potencjale ekologicznym, celem środowiskowym będzie utrzymanie tego stanu/potencjału. Ponadto, ustalając cele uwzględniano także różnicę pomiędzy naturalnymi, a silnie zmienionymi oraz sztucznymi częściami wód. Dla naturalnych części wód celem będzie osiągnięcie co najmniej dobrego stanu ekologicznego (Czerniawa, Dopływ spod Sieniawy, Lubienia, Radawka, Dopływ spod Ścieżek, Dopływ spod Czerc, Szewnia, Przykopa, Mleczka do Łopuszki, Potok średni, Markówka, Pantalówka, Mirociński, Mleczka od Łopuszki do ujścia z Mleczką Wschodnią od Węgierki, Lubinka, Wirowa do Kaflewy, Lubienia San od Huczek do Wisłoka, bez Wisłoka), dla silnie zmienionych i sztucznych części wód – co najmniej dobrego potencjału ekologicznego (Złota I, Strzyganka, Wisłok od Starego Wisłoka do ujścia). Ponadto, w obydwu przypadkach, w celu osiągnięcia dobrego stanu/potencjału konieczne będzie dodatkowo utrzymanie co najmniej dobrego stanu chemicznego. Wykaz jednolitych części wód powierzchniowych na terenie PDOW przedstawiono poniżej.

Tabela 3 Charakterystyka Jednolitych Części Wód Powierzchniowych na terenie PDOW

Jednolita część wód powierzchniowych (JCWP)			Lokalizacja				Typ JCWP	Status	Ocena stanu	Cel środowiskowy	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
Nr	Europejski kod JCWP	Nazwa JCWP	Scalona część wód powierzchniowych (SCWP)	Region wodny	Obszar dorzecza						
					Kod	Nazwa					
630	PLRW20001722576	Czerniawa	GW0814	Region wodny Górnej Wisły	2000	Obszar dorzecza Wisły	Potok nizinny piaszczysty (17)	Naturalna część wód	zły	Dobry stan wód	niezagrożona
631	PLRW20001722578	Dopł. spod Sieniawy	GW0814	Region wodny Górnej Wisły	2000	Obszar dorzecza Wisły	Potok nizinny piaszczysty (17)	Naturalna część wód	zły	Dobry stan wód	niezagrożona
632	PLRW20001722589	Lubienia	GW0814	Region wodny Górnej Wisły	2000	Obszar dorzecza Wisły	Potok nizinny piaszczysty (17)	Naturalna część wód	zły	Dobry stan wód	niezagrożona
645	PLRW20001722729	Złota I	GW0829	Region wodny Górnej Wisły	2000	Obszar dorzecza Wisły	Potok nizinny piaszczysty (17)	Silnie zmieniona część wód	dobry	Dobry potencjał wód	niezagrożona
625	PLRW200017225689	Radawka	GW0827	Region wodny Górnej Wisły	2000	Obszar dorzecza Wisły	Potok nizinny piaszczysty (17)	Naturalna część wód	zły	Dobry stan wód	niezagrożona
626	PLRW200017225692	Dopł. spod Ścieżek	GW0827	Region wodny Górnej Wisły	2000	Obszar dorzecza Wisły	Potok nizinny piaszczysty (17)	Naturalna część wód	zły	Dobry stan wód	niezagrożona
627	PLRW200017225694	Dopł. spod Czerc	GW0827	Region wodny Górnej Wisły	2000	Obszar dorzecza Wisły	Potok nizinny piaszczysty (17)	Naturalna część wód	zły	Dobry stan wód	niezagrożona
628	PLRW200017225729	Szewnia	GW0814	Region wodny Górnej Wisły	2000	Obszar dorzecza Wisły	Potok nizinny piaszczysty (17)	Naturalna część wód	dobry	Dobry stan wód	niezagrożona
629	PLRW200017225749	Przykopa	GW0814	Region wodny Górnej Wisły	2000	Obszar dorzecza Wisły	Potok nizinny piaszczysty (17)	Naturalna część wód	zły	Dobry stan wód	niezagrożona
425	PLRW200012226856	Mleczka do Łopuszki	GW0823	Region wodny Górnej Wisły	2000	Obszar dorzecza Wisły	Potok fliszowy (12)	Naturalna część wód	zły	Dobry stan wód	niezagrożona
521	PLRW200016226858	Potok Średni	GW0823	Region wodny Górnej Wisły	2000	Obszar dorzecza Wisły	Potok nizinny lessowogliniasty (16)	Naturalna część wód	zły	Dobry stan wód	niezagrożona
522	PLRW200016226869	Markówka	GW0823	Region wodny Górnej Wisły	2000	Obszar dorzecza Wisły	Potok nizinny lessowogliniasty (16)	Naturalna część wód	zły	Dobry stan wód	niezagrożona

526	PLRW200016226888	Pantalówka	GW0823	Region wodny Górnej Wisły	2000	Obszar dorzecza Wisły	Potok nizinny lessowo-gliniasty (16)	Naturalna część wód	zły	Dobry stan wód	niezagrożona
527	PLRW2000162268929	Nowosiółka	GW0823	Region wodny Górnej Wisły	2000	Obszar dorzecza Wisły	Potok nizinny lessowogliniasty (16)	Silnie zmieniona część wód	zły	Dobry potencjał wód	niezagrożona
528	PLRW200016226894	Mirociński	GW0823	Region wodny Górnej Wisły	2000	Obszar dorzecza Wisły	Potok nizinny lessowogliniasty (16)	Naturalna część wód	zły	Dobry stan wód	niezagrożona
529	PLRW200016226898	Strzyganka	GW0823	Region wodny Górnej Wisły	2000	Obszar dorzecza Wisły	Potok nizinny lessowogliniasty (16)	Silnie zmieniona część wód	zły	Dobry potencjał wód	niezagrożona
1766	PLRW200019226899	Mleczka od Łopuszki do ujścia z Mleczką Wschodnią od Węgierki	GW0823	Region wodny Górnej Wisły	2000	Obszar dorzecza Wisły	Rzeka nizinna piaszczysto-gliniasta (19)	Naturalna część wód	zły	Dobry stan wód	niezagrożona
641	PLRW200017227129	Lubinka	GW0828	Region wodny Górnej Wisły	2000	Obszar dorzecza Wisły	Potok nizinny piaszczysty (17)	Naturalna część wód	zły	Dobry stan wód	niezagrożona
531	PLRW200016228232	Wirowa do Kaflewy	GW0836	Region wodny Górnej Wisły	2000	Obszar dorzecza Wisły	Potok nizinny lessowogliniasty (16)	Naturalna część wód	zły	Dobry stan wód	niezagrożona
534	PLRW200016228232	Lubienia	GW0837	Region wodny Górnej Wisły	2000	Obszar dorzecza Wisły	Potok nizinny lessowo-gliniasty (16)	Naturalna część wód	zły	Dobry stan wód	niezagrożona
1767	PLRW20001922699	Wisłok od Starego Wisłoka do ujścia	GW0822	Region wodny Górnej Wisły	2000	Obszar dorzecza Wisły	Rzeka nizinna piaszczystogliniasta (19)	Naturalna część wód	zły	Dobry potencjał wód	niezagrożona
1764	PLRW2000192259	San od Huczek do Wisłoka, bez Wisłoka	GW0814	Region wodny Górnej Wisły	2000	Obszar dorzecza Wisły	Rzeka nizinna piaszczysto-gliniasta (19)	Naturalna część wód	dobry	Dobry stan wód	niezagrożona
376	PLRW20001222349	Batyczka	GW0810	Region wodny Górnej Wisły	2000	Obszar dorzecza Wisły	Potok fliszowy (12)	Naturalna część wód	zły	Dobry stan wód	niezagrożona
377	PLRW20001222352	Łubienka	GW0810	Region wodny Górnej Wisły	2000	Obszar dorzecza Wisły	Potok fliszowy (12)	Silnie zmieniona część wód	zły	Dobry potencjał wód	niezagrożona
378	PLRW2000122233532	Potok Kruszelnica	GW0810	Region wodny Górnej Wisły	2000	Obszar dorzecza Wisły	Potok fliszowy (12)	Naturalna część wód	zły	Dobry stan wód	niezagrożona
379	PLRW200012223534	Potok Kruszelnica	GW0810	Region wodny Górnej Wisły	2000	Obszar dorzecza	Potok fliszowy (12)	Naturalna część wód	zły	Dobry stan wód	niezagrożona

						Wisły					
380	PLRW200012223549	Dynówka	GW0810	Region wodny Górnej Wisły	2000	Obszar dorzecza Wisły	Potok fliszowy (12)	Naturalna część wód	zły	Dobry stan wód	niezagrożona
381	PLRW2000122235529	Szklarka	GW0810	Region wodny Górnej Wisły	2000	Obszar dorzecza Wisły	Potok fliszowy (12)	Naturalna część wód	zły	Dobry stan wód	niezagrożona
382	PLRW200012223556	Laskowska Rzeka	GW0810	Region wodny Górnej Wisły	2000	Obszar dorzecza Wisły	Potok fliszowy (12)	Naturalna część wód	zły	Dobry stan wód	niezagrożona
383	PLRW200012223558	Cygański Potok	GW0810	Region wodny Górnej Wisły	2000	Obszar dorzecza Wisły	Potok fliszowy (12)	Naturalna część wód	zły	Dobry stan wód	niezagrożona
424	PLRW2000122265689	Strug do Chmielnickiej Rzeki	GW0821	Region wodny Górnej Wisły	2000	Obszar dorzecza Wisły	Potok fliszowy (12)	Silnie zmieniona część wód	zły	Dobry potencjał wód	niezagrożona
425	PLRW200012226856	Mleczka do Łopuszki	GW0823	Region wodny Górnej Wisły	2000	Obszar dorzecza Wisły	Potok fliszowy (12)	Naturalna część wód	zły	Dobry stan wód	niezagrożona
467	PLRW20001522379	San od Tyrawki do Olszanki	GW0810	Region wodny Górnej Wisły	2000	Obszar dorzecza Wisły	Średnia rzeka wyżynna – wschodnia (15)	Silnie zmieniona część wód	dobry	Dobry potencjał wód	niezagrożona

źródło: www.kzgw.gov.pl

Ilustracja 4 Zakres terytorialny PDOW na tle Jednolitych Części Wód

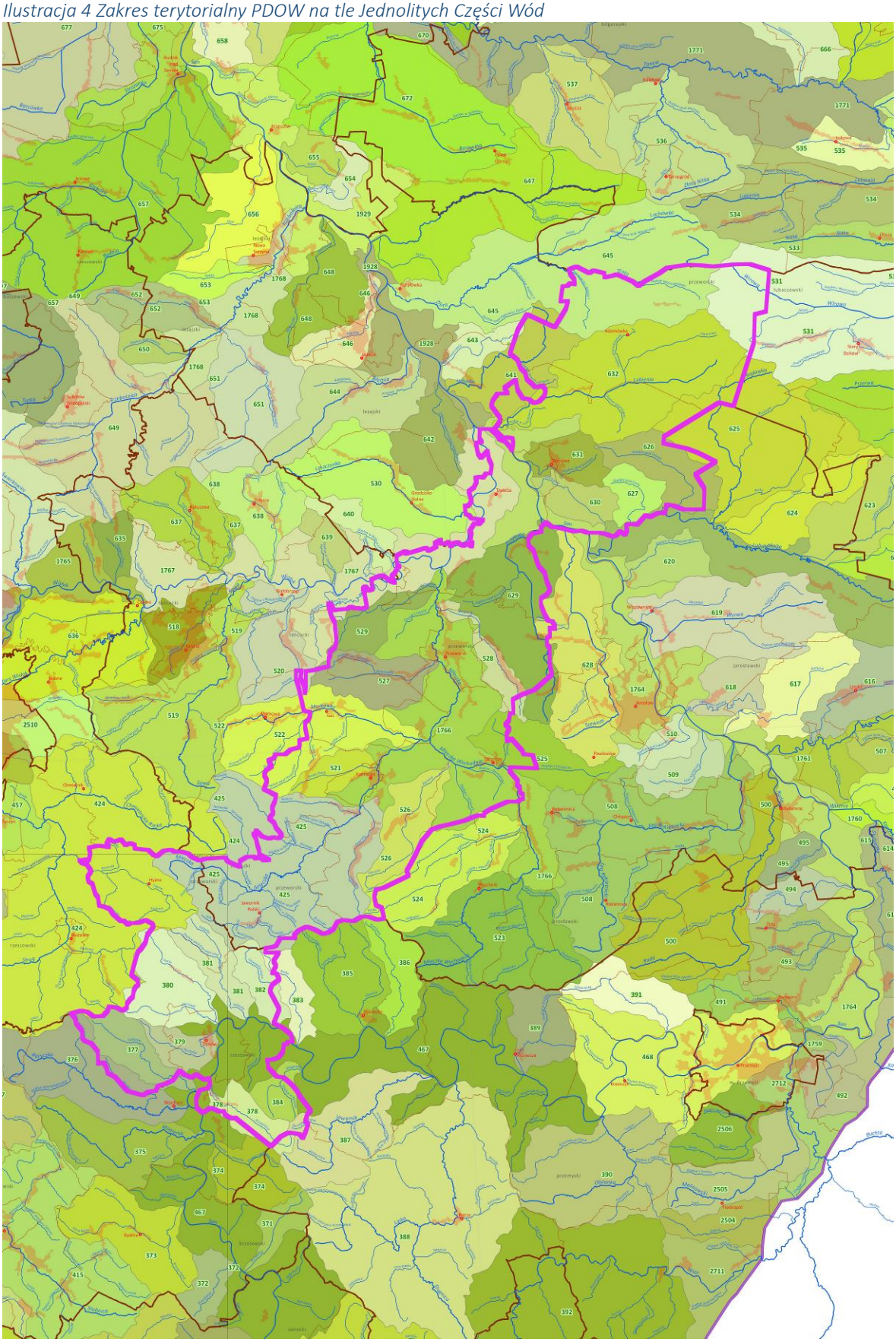

źródło: http://www.krakow.rzgw.gov.pl

Udział zbiorników wód stojących w ogólnej powierzchni obszaru jest niewielki, jednakże występują one licznie choć są o niewielkiej powierzchni. O stanie takim decydują uwarunkowania morfologiczne, w tym rzeźba terenu, a także i sama wysokość bezwzględna jego położenia. Na terenie PDOW brak jest zarówno dużych jezior o szczególnych walorach przyrodniczo-krajobrazowych i znaczącym wpływie na kształt stosunków wodnych, jak też dużych sztucznych zbiorników wodnych retencjonujących znaczne ilości wód powierzchniowych o znaczeniu, w aspekcie hydrologicznym, większym niż lokalne. W większości przypadków zarówno naturalne stawy i oczka wodne, tereny zawodnione, czy też rozlewiska jak i utworzone spiętrzeniem wód płynących niewielkie zalewy spełniają funkcje sportowo-rekreacyjne, niektóre pełnią funkcje zbiorników hodowlanych, bywają również wykorzystywane dla wędkarstwa w zakresie rekreacyjnym. Budowle hydrotechniczne głównie w postaci zapór ziemnych lub betonowych służą okresowej regulacji stosunków wodnych na skalę miejscową. Na terenie obszaru powstało wiele stawów służących wyłącznie do celów własnych w gospodarstwach rolnych oraz odbudowuje się istniejące niegdyś stawy rybne położone w otoczeniu pałacyków i dworków. Budowa tych zbiorników (tworzących tzw. małą retencję) wpływa na zwiększenie przyrodniczo-kulturowo-turystycznych walorów obszaru.

Retencję sztuczną stanowią: stawy rybne w Hadlach Szklarskich, w gminie Adamówka znajdowało się kilka kompleksów stawów rybnych, związanych z zabudową dworsko -folwarczną. Fragmentarycznie zachowały się stawy w rejonie Dobczy i Pawłowej oraz staw w Pełnatyczach (gm. Zarzecze).

Na terenie PDOW występuje zagrożenie zalaniem wodami powodziowymi rzeki San, Wisłoka oraz Mleczki. Najbardziej zagrożonym terenem jest gmina Sieniawa, Tryńcza oraz Przeworsk. W 2011 roku został zrealizowany projekt budowy „Systemu monitoringu i ostrzegania powodziowego" na rzekach stwarzających zagrożenie powodziowe. System tworzy jedenaście stacji pomiarowych zlokalizowanych na rzekach stwarzających zagrożenie powodziowe na terenie powiatu przeworskiego.

Ilustracja 5 Mapa zagrożenia powodziowego (Q=0,2%, ciemnoniebieski) i wstępnej oceny ryzyka powodziowego (jasnoniebieski) dla rejonu Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Wsparcia

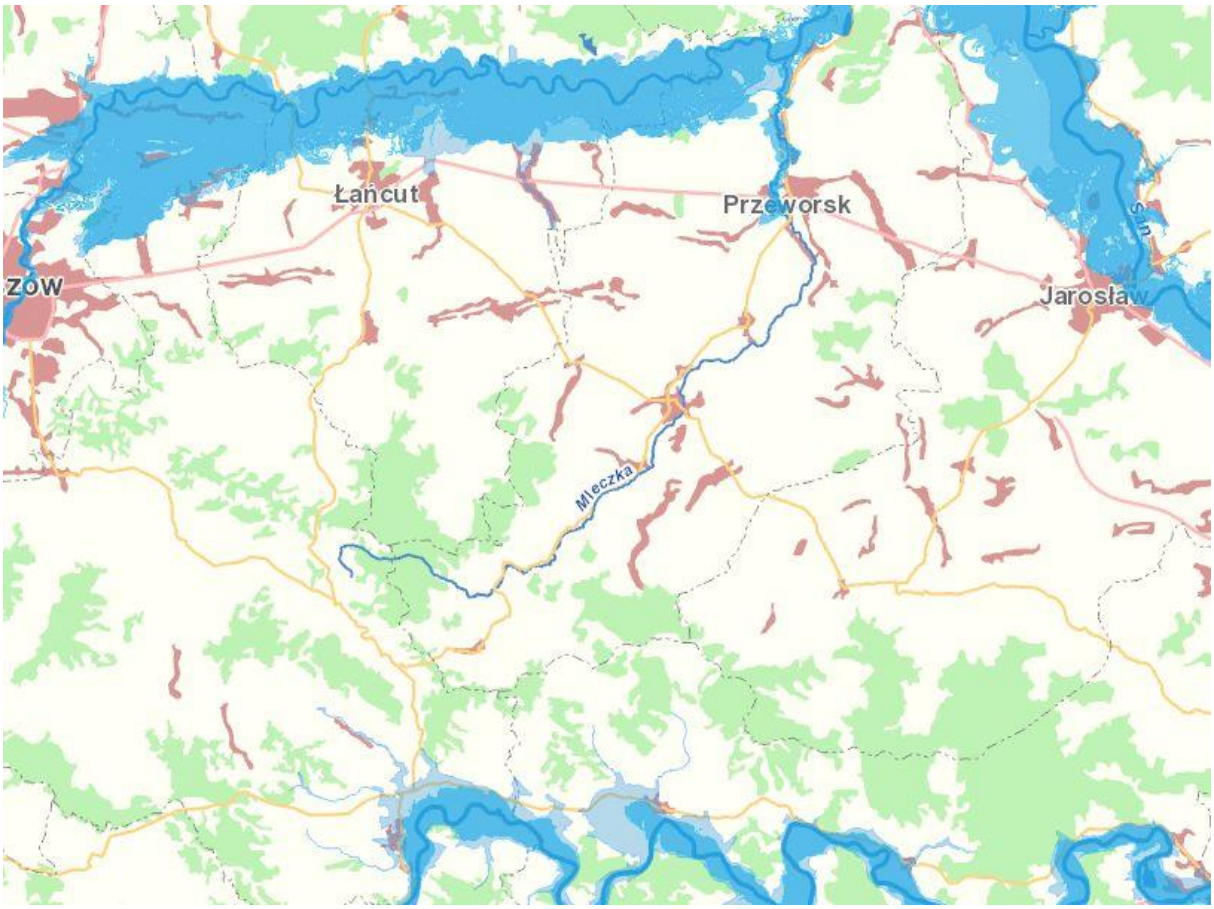

źródło: http://mapy.isok.gov.pl

5.5. Gleby

Gleby w obrębie PDOW są jakościowo zróżnicowane w zależności od podłoża geologicznego, różnorodności topograficznej związanej z nachyleniem i wysokością powierzchni terenu, jak również od miejsca położenia i zmienności czynników antropogenicznych. Na obszarze dolin rzecznych dominują mady rozciągające się wzdłuż koryta Mleczki, powstałe na skutek nagromadzenia się osadów rzecznych, wykorzystane, jako grunty orne, łąki i pastwiska.

Średnie i lekkie mady występują w dolinie Wisłoka i Sanu są bardzo urodzajne i lekkie do uprawy, szczególnie dla zbóż okopowych i roślin pastewnych. Najbardziej żyznymi obszarami są tereny okryte lessem leżące na linii Łańcut-Przeworsk-Jarosław. Odpowiednie pod wszystkie uprawy, w szczególności buraków cukrowych i pszenicy. Północną część obszaru zajmują iły, mady i gleby pochodzenia osadowego. W okolicach Krzeczowic, Urzejowic i Maćkówki występują czarnoziemy bagienne. Słabe piaszczyste gleby tzw. szczerki, utworzone z sandrów wypłukiwanych z czoła lodowca, występuje w północnej części obszaru. Mało urodzajne gleby gliniaste, występują głownie na stokach wzgórz Pogórza Dynowskiego.

Największy udział w powiecie mają gleby IV klasy bonitacyjnej. Duży jest też udział III i V klasy. Na terenie miasta Przeworsk dominuje klasa II. Stan gleb na terenie obszaru jest dobry. Zanieczyszczenia mają jedynie charakter punktowy (emisja zakładów przemysłowych i składowisk odpadów) oraz liniowy (wzdłuż szlaków komunikacyjnych).

5.6. Klimat

Według podziału rolniczo-klimatycznego Polski (Gumiński), opisywany obszar wchodzi w obręb dzielnicy Sandomiersko-Rzeszowskiej. W tworzeniu warunków klimatycznych decydujące znaczenie ma powietrze polarno-morskie i polarno-kontynentalne. Obszar leży w strefie klimatu umiarkowanego, przejściowego. Pogoda odznacza się dużą zmiennością, związaną z przemieszczaniem się frontów mas powietrza atlantyckiego i kontynentalnego. Obszar Przeworsko-Dynowski znajduje się pod wpływem północno – zachodnich prądów oceanicznych i wiatrów wiejących od południowego wschodu i Przełęczy Dukielskiej.

W części południowej klimat jest surowszy, lata są upalne a zimy mroźne i śnieżne. W części centralnej i północnej pokrywa śnieżna utrzymuje się krocej. Średnia roczna temperatura na całym obszarze wynosi 7,5^{o}C. Średnia temperatura stycznia nie przekracza – 3°C, natomiast średnia temperatura lipca to 17 – 18°C. Najkorzystniejsze warunki klimatyczne występują w obrębie tarasy nadzalewowej Sanu i w obrębie wzniesień płaskowyżu, mniej korzystne na tarasach zalewowych i w rejonie dolin bocznych oraz lokalnych zagłębień i obniżeń. Większość opadów przypada na miesiące letnie. Roczna suma opadów to około 700 mm, w tym na okres wegetacji przypada 400 mm. Długość okresu wegetacyjnego waha się od 205 – 220 dni, pokrywa śnieżna zalega 60 – 70 dni w roku, a dni mroźnych 40 – 55 dni. Dni z przymrozkami jest 120 – 135 w roku. Obszar Przeworsko-Dynowski znajduje się pod wpływem północno–zachodnich prądów oceanicznych oraz wiatrów wiejących ze strony południowo–wschodniej i od Przełęczy Dukielskiej. W obszarze klimatycznym średnia prędkość wiatru wynosi od 2 do 4 m/s.

5.7. Powietrze atmosferyczne

Ocena jakości powietrza dokonywana jest przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w oparciu o układ strefowy. W zakresie wszystkich uwzględnionych w ocenie za rok 2012 zanieczyszczeń województwo podkarpackie podzielone zostało na dwie strefy. Strefę stanowią

miasto Rzeszów oraz pozostała część województwa jako strefa podkarpacka.

Na terenie obszaru w 2012 roku nie było lokalizowanych punktów pomiaru jakości powietrza. Najbliższy punkt pomiarowy znajduje się w Jarosławiu. Zanieczyszczenia gazowe i pyłowe objęte programem badań na terenie województwa podkarpackiego w roku 2012 obejmowały: dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, tlenek węgla, benzen i ozon, pył zawieszony o średnicy ziaren poniżej 10 [µm] (PM10), pył zawieszony o średnicy ziaren poniżej 2.5 [µm] (PM2.5), ołów, kadm, nikiel, arsen, benzo(a)piren (B(a)P) (w kryterium ochrony zdrowia) oraz dwutlenek siarki, dwutlenek azotu i ozon (w kryterium ochrony roślin). W 2012 roku na terenie województwa podkarpackiego było przy opracowywaniu oceny stopnia zanieczyszczenia powietrza analizie poddano wyniki pomiarów poziomów stężeń zanieczyszczeń z 12 stacji i stanowisk pomiarowych włączonych do wojewódzkiej sieci monitoringu powietrza.

Zanieczyszczenia gazowe objęte programem badań na terenie województwa podkarpackiego w roku 2012 osiągały na terenie województwa niskie wartości stężeń. Nie stwierdzono przekroczeń obowiązujących dla tych substancji wartości kryterialnych w powietrzu, zarówno ze względu na ochronę zdrowia, jak i ochronę roślin. Pozwoliło to na zakwalifikowanie wszystkich stref z terenu województwa podkarpackiego pod względem zanieczyszczenia powietrza tymi substancjami, dla obu kryteriów, do klasy A.

Badania powietrza atmosferycznego oraz analiza wyników pomiarów w ocenie rocznej w 2012r. wykazują ponadnormatywne zanieczyszczenie powietrza w województwie podkarpackim pyłem zawieszonym PM10 mierzonym w kryterium ochrony zdrowia, również znaczne zanieczyszczenie powietrza stwierdzono w zakresie pyłu PM2,5. Strefy miasto Rzeszów i podkarpacka zostały zaliczone do klasy C przy zanieczyszczeniach pyłowych. Dla metali w pyle PM10 (arsen, kadm, nikiel, ołów) wartości odniesienia zostały dotrzymane na obszarze całego województwa. Średnioroczne stężenia benzo(a)pirenu w pyle zawieszonym PM10 przekroczyły wartość docelową we wszystkich punktach pomiarowych, co było podstawą dla zaliczenia stref: miasto Rzeszów i podkarpackiej do klasy C.

Stężenia zanieczyszczeń powietrza były znacznie wyższe w sezonie grzewczym niż w sezonie letnim. Najwyższe stężenia dwutlenku siarki w 2012 r. zanotowano w lutym, co było związane z bardzo dużymi spadkami temperatury powietrza, a tym samym wzrostem emisji zanieczyszczeń ze spalania paliw na cele grzewcze. Na wszystkich stanowiskach pomiarowych przekroczenia normy dobowej pyłu PM10 notowane były również w okresie grzewczym. W 2012 r. najwięcej przekroczeń na stacjach pomiarowych zlokalizowanych w strefie

podkarpackiej zanotowano w miesiącach: luty, marzec i grudzień. W Jarosławiu i w Przemyślu, gdzie na poziom notowanych na stacjach stężeń znaczny wpływ wywiera emisja liniowa przekroczenia notowane były również poza sezonem grzewczym.

W obszarze PDOW głównym źródłem emisji zanieczyszczeń do powietrza jest tzw. emisja antropogeniczna, wynikająca z działalności człowieka. Naturalne procesy zachodzące w przyrodzie (emisja naturalna) mają znaczenie marginalne i w niewielkim stopniu oddziałują na jakość powietrza. Emisja antropogeniczna obejmuje emisję z zakładów przemysłowych oraz emisję komunikacyjną. Ze względu na wysoki stopień zgazyfikowania PDOW oraz korzystanie podmiotów gospodarczych oraz odbiorców indywidualnych głownie z gazu jako podstawowego nośnika energii emisja niska w powiecie nie stanowi istotnego zagrożenia dla jakości powietrza atmosferycznego. Jednakże, ze względu na wysokie ceny gazu odbiorcy indywidualni rezygnują często z ogrzewania pomieszczeń mieszkalnych gazem korzystając z mniej ekologicznych nośników energii.

5.8. Struktura Zagospodarowania oraz szata roślinna

Północna część terenu opracowania to rozległe obszary nizinne, nieznacznie pofałdowane. Otwarte przestrzenie pól i łąk są zamknięte od wschodu masywami leśnymi, stanowiącymi pozostałości *Puszczy Sandomierskiej*. Przeważa typowo rolniczy sposób zagospodarowania przestrzeni.

Na południe od Przeworska teren jest pagórkowaty, rzeźba jest charakterystyczna dla przedgórza. Elementy górskie przemieszane są z łagodniejszymi elementami pogórzy. Pokrycie terenu stanowią uprawy rolne i sadownicze w postaci tzw. szachownicy pól oraz lasy i zadrzewienia, a także osadnictwo wiejskie, głównie w postaci łańcuchówek oraz licznej zabudowy rozproszonej. Teren stopniowo wznosi się przechodząc w pasmo *Pogórza Dynowskiego*. Doliny strumieni i potoków wcinają się głęboko w podłoże, wzniesienia sięgają 350-450 m n.p.m. Fliszowe skały są przykryte cienką warstwą gleby, miejscami są rozcięte labiryntem wąwozów, jarów i parowów. Krajobraz kulturowy jest zachowany dość dobrze. Wyróżniają się elementy naturalne takie jak duże zespoły leśne, wzgórza i wzniesienia. Są one jednak miejscami silnie przekształcone przez nową zabudowę, niestety czasami niedostosowaną do budownictwa tradycyjnego i lokalnego otoczenia.

Wskaźnik lesistości obszaru wynosi ok. 23% i jest niższy od wskaźnika lesistości całego kraju wynoszącego 28,4%. Wielkość wskaźnika lesistości wynika z wysokiej klasy bonitacyjnej gleb występującej w poszczególnych gminach PDOW. Ok. 60% powierzchni lasów zajmują drzewostany iglaste, głównie sosna i modrzew. Głównymi gatunkami lasów liściastych są buk, grab i dąb. Są to w większości monokultury sosnowe zbliżone do boru sosnowego suchego. Gatunkiem dominującym jest sosna zwyczajna stanowiąca 85% drzewostanu. Struktura wieku drzewostanu jest niekorzystna. Najwięcej jest drzew w przedziałach wiekowych 61-80 i 41-60 lat, ze zróżnicowaniem poszczególnych niewielkich obszarów leśnych np. w gminie Kańczuga, gdzie spotyka się starodrzew modrzewiowy.

Najczęściej spotykane typy ekosystemowe na terenie PDOW to:

- torfowiskowe rozproszonych miejscach we wszystkich gminach (głównie Kańczuga, Zarzecze),
- łąkowe,
- leśne,
- zieleni śródpolnej,
- dolin rzek – Złota, Lubenia, Przykopa, San, Wisłok, Rudawka i innych cieków z zaroślami łęgowymi.

Flora obszaru jest charakterystyczna dla dwóch krain geograficznych: *Pogórza Karpackiego* i *Kotliny Sandomierskiej*. Lasy rozmieszczone są nierównomiernie. Niemal zupełnie są ich pozbawione tereny na południe od Przeworska, zaś w rejonie *Pogórza Dynowskiego* występują tylko niewielkie enklawy leśne. Zwarte masywy leśne pokrywają natomiast północno -wschodnią część obszaru.

Enklawami przyrody są również liczne parki podworskie z okazami pomnikowych drzew (Przeworsk, Sieniawa, Żuklin, Urzejowice, Zarzecze, Siennów, Hadle Szklarskie, Sietesz, Lipnik, Łopuszka Mała, Rudka, Siennów).

Zgodnie z podziałem geobotanicznym Polski, w obrębie obszaru opracowania wyróżniono takie jednostki:

- *Kraina Kotliny Sandomierskiej* – niskie terasy zalewowe wzdłuż dolin dużych rzek są siedliskiem zarośli wiklinowych oraz lasów wierzbowo-topolowych. Nad mniejszymi potokami powinny rozwijać się łęgi olszowo-jesionowe, reprezentujące niżowy zespół *Circaeo-*

Alnetum. Bezodpływowe obniżenia terenu porasta bagienny las olchowy. Omawiane zbiorowiska związane są z glebami mułowo-glejowymi lub madami. Potencjalną roślinnością na terasach nadzalewowych, na madach i gliniastych glebach są grądy. W obrębie śródleśnych kotlinek zachowały się fragmenty torfowisk wysokich, a w starorzeczach roślinność wodna i szuwarowa. Gleby uboższe, wytworzone z piasków i żwirów, porastają bory mieszane i świeże bory sosnowe, a w obniżeniach terenu rozwijają się bagienne bory sosnowe. Na obrzeżu borów występują murawy piaskowe i wrzosowiska.

Współcześnie zbiorowiska naturalne są silnie zniszczone i zachowane tylko na bardzo ograniczonej przestrzeni, a ich skład często znacznie odbiega od pierwotnego. Ponadto przeważająca część siedlisk, na których mogłyby się rozwinąć, jest przekształcona, głównie w wyniku osuszenia. W obecnym krajobrazie *Kotliny Sandomierskiej* dominują pola uprawne, gdzie rozwijają się zbiorowiska segetalne, miejscami większy udział mają łąki i pastwiska. W obrębie miast, miasteczek i wsi spotyka się zbiorowiska ruderalne (Towpasz, 1988).

- *Kraina Pogórza Karpat Zachodnich* – urozmaicona rzeźba i budowa geologiczna *Pogórza* wpływa także na różnorodność zbiorowisk roślinnych. Wzdłuż dolin dużych rzek powinny rozwijać się zarośla wiklin i łęgów wierzbowo-topolowych. Na Pogórzu pojawia się również górskie zbiorowisko łęgowe – olszyna karpacka. W obniżeniach terenu w niewielu miejscach zachowały się fragmenty niżowego, bagiennego lasu olchowego (olsu). Wyższe terasy rzek oraz zbocza są siedliskiem dla lasu grabowo-dębowego (grądu). W wyższych położeniach Pogórza grądy powinny przechodzić w buczyny lub w bory mieszane. Na zboczach wyższych wzniesień, zaczyna się regiel dolny z buczyną karpacką (*Dentario glandulosae-Fagetum).* W dolinach dużych rzek, w niewielu miejscach, rozwinęły się zbiorowiska muraw kserotermicznych z klasy *Festuco-Brometea*. Zarastanie niektórych spośród tych muraw, rozwijających się na miedzach i skarpach śródpolnych, prowadzi do rozwoju ciepłych zarośli z ligustrem (*Ligustrum vulgare)* i szakłakiem (*Rhamnus cathartica).*

We współczesnym krajobrazie Pogórza zbiorowiska naturalne zajmują jedynie niewielki odsetek powierzchni, są silnie zniszczone i przekształcone, natomiast dominują zbiorowiska wtórne. Spośród tych ostatnich największą powierzchnię zajmują pola uprawne, mniejszy udział mają łąki i pastwiska (Towpasz, 1988).

Współcześnie zbiorowiska naturalne zachowane są na siedliskach najmniej korzystnych dla

działalności człowieka (strome zbocza, kamieniste gleby). W związku z antropogenicznymi przekształceniami krajobrazu wiele zbiorowisk naturalnych uległo zniszczeniu, a ich miejsce zajęły zbiorowiska wtórne (synantropijne na polach i uprawach okopowych oraz na siedliskach ruderalnych w miastach). Przestrzennie duże znaczenie mają także zbiorowiska półnaturalne (łąki i pastwiska, a także część zbiorowisk leśnych), które utrzymują się głównie dzięki zabiegom gospodarczym.

Głębokim przemianom uległy głównie zbiorowiska związane z ekosystemami wilgotnymi – torfowiska, szuwary oraz bory bagienne, olsy, łęgi i łąki trzęślicowe. Znacznie zmniejszyła się powierzchnia lasów grądowych i bukowych. Masowe stosowanie środków ochrony roślin doprowadziło do zmian w zbiorowiskach segetalnych. Obecnie zwiększa się powierzchnia pól leżących odłogiem, na których zachodzą procesy sukcesji wtórnej.

Najcenniejszymi przyrodniczo i krajobrazowo są torfowiska, bagna i oczka wodne z bogatą roślinnością i fauną. Bogate w rośliny bagienne jest stare koryto rzeki Wisłok miedzy Gniewczyną Tryniecką a Wólką Małkową (gmina Tryńcza). Nad brzegami potoków rosną wierzby, olchy, osiki, topole. Roślinność łąkową w okolicy reprezentują: pełnik europejski, goryczka wąskolistna, kosaciec syberyjski.

Z rzadkich rośli występujących w powiecie wymienić należy: pełnika europejskiego, goryczkę wąskolistną, kosaćca syberyjskiego, goździka pysznego. Do ciekawostek należy stanowisko pałki wysmukłej porastającej brzegi zalanego wyrobiska po eksploatacji żwiru w miejscowości Pigany (gm. Sieniawa). Jest to gatunek nowy dla flory Polski, dotychczas podawanego jedynie ze Śląska (Czylok, Baryła, 2003).

Regulacja cieków i osuszanie wszelkiego rodzaju terenów podmokłych, zarówno leśnych jak i łąkowych powoduje degradację cennych ekosystemów wodno-błotnych. Pozbawia je zdolności samooczyszczania i zawsze prowadzi do zubożenia składu gatunkowego zwierząt. Zubaża także krajobraz pozbawiając go walorów estetycznych towarzyszących np. meandrującym ciekom wodnym.

Ekosystemy związane z polami uprawnymi również uległy przemianom. Na skutek masowego stosowania środków ochrony roślin oraz przechodzenia na intensywny sposób uprawy roli doszło do zubożenia składu gatunkowego zbiorowisk segetalnych.

Na zwiększającej się powierzchni pól leżących odłogiem pojawiają się intensywne procesy zarastania (sukcesja wtórna) ukierunkowane na powstanie zbiorowisk klimaksowych (w większości przypadków są to zbiorowiska leśne).

5.9. Świat zwierzęcy

Obszar Przeworsko-Dynowski można podzielić na dwie części: południową i północną, stwarzające nieco odmienne warunki dla bytowania zwierząt. W części południowej, obejmującej fragmenty Pogórza, teren jest pagórkowaty; wprawdzie z niskim procentem lesistości, lecz dużą mozaikowatością pól, lasów, śródpolnych lasów i zadrzewień. W takim urozmaiconym krajobrazie z reguły znajduje dogodne warunki do bytowania większa liczba gatunków zwierząt, niż w krajobrazach jednorodnych.

Północną część obszaru, obejmującą dużą połać *Kotliny Sandomierskiej*, stanowi rozległy obszar nizinny, pokryty polami uprawnymi z rozlokowanymi wśród nich dużymi kompleksami leśnymi i stosunkowo mniejszą liczbą śródpolnych zadrzewień (Tomek A., Tomek., W., 1988).

Świat zwierzęcy najliczniej reprezentowany jest przez bezkręgowce, a zwłaszcza owady. Spośród przedstawicieli tej gromady dużą różnorodnością i liczebnością wyróżniają się motyle, a także rząd chrząszczy. W lasach spotyka się wiele gatunków chrząszczy z rodziny biegaczy.

Wody Sanu i Wisłoka i ich dopływów zasobne są w gatunki ryb, występują tutaj takie gatunki jak: brzana, kleń, ukleja, karaś, płoć, karp, szczupak i sandacz. Bystrza zasiedlane są przez pstrągi potokowe, lipienie i strzeblę potokową. Spotkać także można chronione głowacze. Fauna ryb występujących w rzekach powiecie ubożeje. Na skutek postępującej degradacji wód zanikają gatunki szlachetne, a na ich miejsce pojawiają się gatunki pospolite.

Płazy i gady reprezentowane są przez nieliczne gatunki, jednak są to gatunki rzadkie, podlegające ochronie gatunkowej. Pospolicie występują tu jaszczurka zwinka, jaszczurka żyworodna, padalec zwyczajny oraz węże: zaskroniec zwyczajny, gniewosz plamisty i żmija zygzakowata. Z płazów najpospolitsze są żaby. Często spotykane są kumaki i ropuchy.

Tereny podmokłe (rozlewiska i starorzecza) są miejscem żerowania bociana czarnego, czapli. Oprócz nich występują tu m.in. żuraw, puchacz, kobuz.

Znaczący udział w faunie obszaru mają ssaki. Najliczniej reprezentowane są gryzonie,

do ciekawszych można zaliczyć bobra europejskiego. Żyją tu w niewielkiej ilości wilki a ponadto jelenie, sarny, dziki, zające. Sporadycznie natknąć się można na kunę leśną, borsuka, dość pospolite są lisy.

5.10. Formy ochrony przyrody

Na terenie Obszaru znajdują się bogate zasoby środowiska naturalnego. Największą powierzchnię objętą ochroną zajmują obszary chronionego krajobrazu. Obejmują tereny atrakcyjne krajobrazowo o zróżnicowanych ekosystemach zapewniając zachowanie stanu równowagi ekologicznej w środowisku przyrodniczym. W obrębie obszaru opracowania wyróżniono takie obszary chronione jak:

Sieniawski Obszar Chronionego Krajobrazu zlokalizowany jest na terenie gmin: Jarosław, Wiązownica, Stary Dzików, Oleszyce, Adamówka, Sieniawa i Tryńcza oraz miasta Sieniawa. Ogólna jego powierzchnia wynosi 52 408 ha. Założony w 1987 roku (uchwała Wojewódzkiej Rady Narodowej w Przemyślu, nr XX/148/87 z dnia 25.06.1987 r., utrzymany w mocy Obwieszczeniem Wojewody Przemyskiego z dnia 11.XII.1990 r.). Obszar ten został utworzony dla ochrony Lasów Sieniawskich, jednego z największych kompleksów leśnych w województwie, będącego częścią Puszczy Sandomierskiej. Na żyznych glebach części wschodniej występują lasy mieszane i bory. Wiodącym gatunkiem w tym zbiorowisku jest sosna pospolita i dąb szypułkowy. W zachodniej części przeważa krajobraz kulturowy z doliną Sanu i Lubaczówki z bardzo ciekawą roślinnością. Występują tu synantropy północnoamerykańskie tj. aster amerykański i wirginijski. Na łąkach koło Sieniawy - kosaciec syberyjski, goździk pyszny, goryczka wąskolistna i pełnik europejski. Fauna ma charakter wybitnie nizinny. Z ssaków można spotkać: łosia, borsuka, kunę leśną, orzesznicę, z ptaków: gadożera, pszczołojada, kobuza, bociana czarnego, remiza, z płazów: ropuchę zieloną i paskówkę. Ciekawie reprezentuje się obszar pod względem ichtiologicznym. W rzekach występują: dziki karp, sazan, sandacz, sum, sumik karłowaty, wzdręga i ciernik.

Przemysko-Dynowski Obszar Chronionego Krajobrazu obejmuje środkowo-zachodnią część województwa podkarpackiego o łącznej powierzchni 47346 ha. Występuje na terenie gmin: Pruchnik, Rokietnica, Roźwienica, Bircza, Dubiecko, Fredropol, Krasiczyn, Krzywcza, Przemyśl, Żurawica, Jawornik Polski i Dynów. Obszar od północy stanowi otulinę Parku Krajobrazowego Pogórza Przemyskiego. Na terenie podgórskim, poprzecinanym licznymi rzeczkami i potokami,

występują drzewostany bukowe i jodłowe oraz grądy. Licznie występują tu m.in. jelenie, sarny i dziki.

Hyżniańsko-Gwoźnicki Obszar Chronionego Krajobrazu. Obszar o powierzchni 24 011 ha, zlokalizowany w południowo-zachodniej części Pogórza Dynowskiego, obejmuje swoim zasięgiem tereny gmin: Tyczyn, Chmielnik, Błażowa, Hyżne, Niebylec z wsią Gwoźnica oraz Markowa z wsią Husów. Hyżniańsko-Gwoźnicki Obszar Chronionego Krajobrazu posiada tylko 32% powierzchni leśnej. Przeważają tu lasy liściaste i mieszane, tworzące grądy i skupiska drzew bukowych będące pozostałością pradawnej buczyny karpackiej. Skupiska drzew w dolinach rzecznych są pozostałością lasów łęgowych. Hyżniańsko-Gwoźnicki Obszar Chronionego Krajobrazu został powołany także ze względu na ciekawy przykład krajobrazu kulturowego (przekształconego przez wielowiekową działalność człowieka), charakterystycznego dla drobnej, rozproszonej własności chłopskiej. Hyżniańsko-Gwoźnicki Obszar Chronionego Krajobrazu jest bogaty faunistycznie. Stanowi ostoję rzadkich gatunków: puchacza, bociana czarnego, salamandry plamistej (leśnictwo Szklary i Hadle Szklarskie), rzadkiego motyla górskiego - niepylaka mnemozyny (okolice Błażowej) oraz borsuka, gronostaja, łasicy, chomika, rzadkich ptaków drapieżnych, np. krogulca, myszołowa oraz licznych ptaków śpiewających. Swoją ostoję ma tu również zwierzyna łowna.

Park Krajobrazowy Pogórza Przemyskiego. Objęcie terenu wielkoobszarowymi formami ochrony przyrody miało na celu zachowanie malowniczego krajobrazu, bogatej szaty roślinnej, zwłaszcza buczyny karpackiej w formie podgórskiej, nielicznych grądów i łęgów oraz muraw kserotermicznych i osobliwości geologicznych. Na terenie PK stwierdzono takie chronione gatunki roślin jak: storczyki (*Orchis sp.*), śnieżyca wiosenna, lilia złotogłów, narecznica samcza, lepiężnik różowy, wawrzynek wilczełyko, bluszcz pospolity, kłokoczka południowa.

Rezerwaty, w tym:

- Rezerwat Husówka położony jest na terenie wsi Lipnik, kilka kilometrów od Kańczugi. Obejmuje powierzchnię 72 ha. Utworzono go w roku 1995, aby chronić liczne naturalne stanowiska kłokoczki południowej,
- Rezerwat Lupa położony jest na terenie gminy Sieniawa, w pobliżu miejscowości Dobra o powierzchni 4,23 ha. Utworzy został w 1953 r. w dużym kompleksie leśnym. Wśród

roślin runa na uwagę zasługują storczyki: kruszczyk szerokolistny i gnieźnik leśny.

Na opisywanym terenie znajdują się fragmenty następujących obszarów włączonych do krajowej sieci ekologicznej ECONET-PL (Liro 1998, Jędrzejewski 2009):

- krajowy obszar węzłowy *Dolina Środkowego Sanu* (symbol *25K)*,
- krajowy obszar węzłowy *Leżajski* (symbol *24K).*

W obrębie obszaru znajdują się również dwa użytki ekologiczne:

- torfowisko w Majdanie Sieniawskim o powierzchni 1 ha,
- torfowisko w miejscowości Cieplice o powierzchni 0,93 ha.

Obszary NATURA 2000. Na terenie PDOW zlokalizowanych jest sześć obszarów zatwierdzonych Decyzją Komisji Europejskiej w ramach ochrony sieci Natura 2000.

Tabela 4 Obszary NATURA 2000 na terenie Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Wsparcia

Nazwa ostoi	kod	Powierzchnia ogólna [ha]
Dolina Dolnego Sanu	PLH180020	10176,6
Nad Husowem	PLH180025	3347,7
Starodub w Pełkiniach	PLH180050	574,8
Lasy Sieniawskie	PLH180054	18015,4
Rzeka San	(PLH180007)	1374,8
Pogórze Przemyskie	(PLB 180001)	65 366,3

Dolina Dolnego Sanu (Kod obszaru: PLH180020) objęta jest Dyrektywą Siedliskową oraz Ptasią. Występuje na terenie gminy Sieniawa i Tryńcza. Dolina Dolnego Sanu obejmuje powierzchnię 10176,6 ha w ramach Dyrektywy Siedliskowej. Obszar położony jest w Kotlinie Sandomierskiej na wysokości 140-225 m n.p.m. i obejmuje najbardziej cenne przyrodniczo fragmenty doliny dolnego Sanu na odcinku Jarosław - ujście. Dolina rzeki w stadium dojrzałym osiąga szerokość 7-15 km. Zasadniczymi elementami jej budowy są dwa poziomy terasowe holoceńskie oraz terasa plejstoceńska. W dolinie dominuje krajobraz rolniczy. Siedliska rolnicze zajmują ponad połowę powierzchni, jedną czwartą - siedliska łąkowe i zaroślowe, prawie jedną piątą - wody Sanu. Lasy iglaste, liściaste oraz obszary zantropogenizowane stanowią około 5%. Zidentyfikowano tu 14 typów siedlisk przyrodniczych z Załącznika I Dyrektywy Siedliskowej. Największe znaczenie mają: kompleks zbiorowisk przykorytowych (łęgi wierzbowe, ziołorośla i pionierska roślinność na piaszczystych odsypach i namuliskach). Istotną rolę w dolinie odgrywają także rożnego typu ekstensywnie użytkowane łąki oraz liczne starorzecza z bogatą florą wodną. Na suchych łąkach i pastwiskach oraz na krawędziach erozyjnych występują

ciekawe zbiorowiska kserotermiczne. Florę i faunę cechuje znaczne bogactwo, wykazano tu 19 gatunków z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej. Występują tu istotne regionalnie populacje modraszka teleiusa, modraszka nausithousa, wydry i bolenia. W dolinie występują również takie gatunki roślin jak storczyk cuchnący, róża francuska, pięciornik skalny, powojnik prosty, kotewka orzech wodny oraz owad: modliszka zwyczajna. Obszar stanowi istotny korytarz ekologiczny w tym dla ichtiofauny. Wody rzeki San i jej dopływów są siedliskiem cennych gatunków ryb z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej. Dorzecze Sanu objęte jest krajowym programem restytucji ryb wędrownych (certy, troci wędrownej, łososia i jesiotra ostronosego). Dopływy Sanu prezentują walory potencjalnych tarlisk i siedlisk wędrownych ryb prądolubnych o znaczeniu europejskim.

Lasy Sieniawskie (Kod obszaru: PLH180054) są największym kompleksem leśnym na terenie PDOW. Obejmuje gminy Adamowka i Sieniawa. Jako obszar specjalnej ochrony siedlisk zajmuje powierzchnie: 18015,4 ha. Obszar leży na wysokości 181-250 m n.p.m. Na żyznych glebach rosną lasy liściaste (12%), mieszane (66%), spotyka się także bory (18%) oraz olsy. Obszar jest ważną ostoją populacji wilka liczącej 6-8 osobników, spokrewnionej genetycznie z watahami w Kotlinie Sandomierskiej, na Roztoczu oraz lasach wokół Horyńca. W obszarze stwierdzono obecność dwóch osiadłych watah (grup rodzinnych) wilków. Stanowi to 15% liczącej około 50 osobników populacji bytującej w kontynentalnej części województwa podkarpackiego oraz 1% populacji krajowej tego gatunku. W obszarze występuje dość licznie bóbr (10-15 osobników) oraz wydra (około 40 osobników). Spośród nietoperzy obserwowano tu nocka rudego i borowca wielkiego. Ponadto stwierdzono tu pachnicę dębową - rzadki gatunek bezkręgowca. Występuje tu także około 158 gatunków ptaków, w tym 37 z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej. Między innymi stwierdzono tu gniazdującą populację bociana czarnego, trzmielojada, orlika krzykliwego, derkacza, puchacza, puszczyka uralskiego, dzięcioła zielonosiwego, dzięcioła białoszyjego i muchołówki białoszyjej. Z roślin chronionych stwierdzono tu m.in. występowanie trzech storczyków: stoplamka plamistego, listery jajowatej oraz gnieźnika leśnego, dwóch gatunków widłakow: widłaka jałowcowatego i widłaka goździstego oraz przylaszczki pospolitej, wawrzynka wilczełyko i ciemiężycy zielonej.

Starodub w Pełkiniach (Kod obszaru: PLH180050) obejmuje gminy Przeworsk i Tryńcza. Forma ochrony w ramach sieci Natura 2000 jest specjalny obszar ochrony siedlisk o powierzchni

574,8 ha. Obszar leży na wysokości 180-185 m n.p.m. i obejmuje dobrze zachowany, zwarty kompleks bogatych florystycznie, cennych łąk (77% powierzchni obszaru) znajdujący się pomiędzy miejscowościami Pełkinie, Ujezna, Jagiełła i Rozbórz. Najcenniejsza jest liczna populacja (ponad 1000 osobników) staroduba łąkowego występująca przede wszystkim we wschodniej części obszaru. Siedliska rolnicze zajmują 22%.

Nad Husowem (Kod obszaru:PLH180025) obejmuje specjalny obszar ochrony siedlisk o powierzchni 3347,7 ha. Obejmuje gminy Jawornik Polski i Kańczuga. Ostoja obejmuje fragment lasów, śródleśnych stawów i łąk. W podłożu występują utwory fliszu karpackiego i gleby brunatne. Lasy zajmują ponad 95% powierzchni, w tym lasy iglaste 2%, lasy liściaste 55%, a lasy mieszane 42%. Siedliska rolnicze zajmują tylko 1%. W obszarze kontynentalnym niewiele jest tak dobrze zachowanych żyznych buczyn karpackich i tak dobrze zachowanych grądów, z ponad 20 gatunkami roślin chronionych. W obszarze stwierdzono występowanie jednego z krańcowych stanowisk kłokoczki południowej, przy północnej granicy zasięgu tego gatunku. Fragmenty łąk przylegające do lasu są miejscem występowania 3 gatunków motyli z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej. Ponadto na tym obszarze stwierdzono obecność chrząszczy (biegacz urozmaicony i zgniotek cynobrowy) oraz płazów (kumaka górskiego i traszki karpackiej i traszki grzebieniastej) z tego samego załącznika.

Rzeka San (PLH180007). Obszar położony na wysokości 175 – 280 m n.p.m. obejmuje odcinek środkowego Sanu, dużej podgórskiej rzeki o naturalnych brzegach i słabo przekształconym korycie pomiędzy Sanokiem i Jarosławiem. W Załączniku I Dyrektywy Siedliskowej wymieniono występujące tu cenne siedlisko - nizinne i podgórskie rzeki. Z gatunków wymienionych w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej stwierdzono tu występowanie wielu gatunków ryb, takich jak: minóg strumieniowy, kiełb białopłetwy, boleń, różanka, koza złotawa, brzanka, głowacz białopłetwy, kiełb Kesslera oraz ważne gatunki ryb nie wymienione w Załączniku II: piekielnica, brzana, świnka, głowacz pręgopłetwy, sum europejski, certa.

Pogórze Przemyskie (PLB 180001); Obszar ten obejmuje najbardziej wysunięte na zachód fragmenty pogórza Karpat Wschodnich. Są to fragmenty Pogórza Przemyskiego i Pogórza Dynowskiego. Pogórze Przemyskie jest najsłabiej zaludnionym i najlepiej zachowanym przyrodniczo fragmentem polskich pogórzy. Minimalna wysokość obszaru to 100 m n.p.m., maksymalna – 616 m n.p.m. Teren ten wyróżnia się naturalnym krajobrazem rusztowego

układu grzbietów górskich, poprzecinanych dolinami rzeki Sanu i Wiaru. Wzgórza pokryte są lasami liściastymi - w wyższych partiach dominuje buczyna karpacka, a w niższych przeważają grądy. W dolinach rzecznych występują lasy łęgowe i olszynki karpackie. Pozostałe tereny są uprawiane bądź ugorowane, występują tu też łąki i zbiorowiska roślinności kserotermicznej. Obszar ten stanowi cenną ostoję ptaków - występuje tu co najmniej 29 gatunków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, wśród których dość liczne populacje bociana białego, derkacza, dzięcioła czarnego, gąsiorka, muchołówkę białoszyją. Teren ten zasiedlają również ptaki z Polskiej Czerwonej Księgi, takie jak: bączek, dzięcioł białogrzbiety, orlik krzykliwy, orzeł przedni, puchacz, puszczyk uralski.

5.11. Uwarunkowania wynikające ze stanu i funkcjonowania środowiska

Podstawowymi czynnikami wymienianymi w analizie SWOT stanowiącej część Programu, zaliczonymi do mocnych stron Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Wsparcia należą takie atrybuty jak:

- dobrze rozwinięta sieć wodociągowa za wyjątkiem terenów obejmujących gminy: Jawornik Polski, Kańczuga, Dynów, Hyżne,
- dobrze rozwinięta sieć kanalizacyjna za wyjątkiem terenów obejmujących gminy: Jawornik Polski, Kańczuga, Dynów, Hyżne,
- dobrze rozwinięta sieć gazowa, z wyjątkiem gminy Adamówka,
- dobra dostępność komunikacyjna,
- dobrze rozwinięta sieć dróg powiatowych,
- niski poziom zanieczyszczenia środowiska naturalnego i degradacji przyrodniczej,
- bogactwo naturalne – lasy oraz różnorodność fauny i flory,
- tereny o walorach przyrodniczych i krajobrazowych, które zostały objęte ochroną prawną,
- wzrastająca świadomość ekologiczna mieszkańców,
- brak dużych zakładów zagrażających jakości środowiska naturalnego.

Do słabych stron PDOW zaliczono m.in.:

- niska jakość techniczna nawierzchni dróg,
- słabo rozwinięta gospodarka odpadami,

- słabo rozwinięta sieć wodociągowa w gminach Jawornik Polski, Kańczuga, Dynów, Hyżne,
- słabo rozwinięta sieć kanalizacyjna w gminach Jawornik Polski, Kańczuga, Dynów, Hyżne,
- niski poziom efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej i mieszkaniowych,
- brak odpowiednio rozwiniętej infrastruktury okołoturystycznej,
- brak terenów uzbrojonych pod inwestycje,
- wzrost poziomu zanieczyszczenia środowiska,
- rosnące natężenie ruchu drogowego,
- wzrost poziomu hałasu.

Ocena stanu zachowania funkcjonalności ekosystemów przyrodniczych wypada pomyślnie. Znaczna część powierzchni obszaru, w tym głównie obszary zalesione i towarzyszące dużym rzekom zostały włączone w sieć obszarów chronionych: parki krajobrazowe i obszary chronionego krajobrazu, rezerwaty i obszary wchodzące w skład sieci Natura 2000.

Wskaźniki zanieczyszczenia poszczególnych elementów środowiska są dostateczne. Jednakże badania monitoringowe powietrza atmosferycznego wykazują podniesione stężenia takich substancji jak: pyłu zawieszonego – PM10 i PM2,5, benzo(a)piernu. Stężenia te wzrastają znacznie w okresie grzewczym. Źródłem emisji są głównie indywidualne piece grzewcze – źródła komunalne oraz środki komunikacji – ruch samochodowy.

Stopień zanieczyszczenia głównych zbiorników wód powierzchniowych w obrębie obszaru wykazuje znaczną poprawę w przeciągu ostatnich kilkunastu lat. Jednakże stopień izolacji warstw wodonośnych oraz stale wzrastająca antropopresja i związana z nią emisja zanieczyszczeń do środowiska gruntowo-wodnego, powoduje, że jakość tych wód może być zagrożona. Dlatego konieczne są dalsze działania zmierzające do poprawy stanu wód powierzchniowych i podziemnych.

Brak dużych zakładów produkcyjnych w ujęciu środowiskowym jest korzystne. Jednakże rozwój regionu jest ściśle powiązany ze zdolnością do przyciągania zewnętrznego kapitału oraz inwestycji. Stąd konieczne jest wyznaczenie i uzbrojenie obszarów z przeznaczeniem na funkcje przemysłowe.

5.12. Ocena odporności na degradację i zdolności regeneracyjne środowiska

Odporność środowiska na degradację wiąże się z nasileniem i czasem antropopresji, a także ze stanem i jakością komponentów środowiska występujących na analizowanym obszarze. Dotyczy to przede wszystkim jakości gleb, wód gruntowych i podziemnych, powietrza, warunków klimatycznych, a także ilości opadów atmosferycznych oraz prędkości i kierunków wiatrów.

Najwrażliwszymi elementami ekosystemu są te, dla których stan zanieczyszczenia lub pojemność środowiskowa zostały przekraczają wartości dopuszczalne lub są bliskie wyczerpania. W kontekście analizy aktualnego stanu środowiska naturalnego oraz zanieczyszczenia poszczególnych komponentów należy zwrócić szczególną uwagę na takie aspekty jak:

- zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego, w tym głównie przez źródła komunalne tzw. niska emisja pyłu, związków azotu i siarki;
- zanieczyszczenie wód powierzchniowych poprzez zrzuty ścieków socjalno-bytowych, komunalnych oraz wód opadowych z obszarów utwardzonych (głównie dróg);
- zanieczyszczenie wód podziemnych, w tym głównie czwartorzędowego użytkowego poziomu wodonośnego; zbiornik ten będąc rezerwuarem wody pitnej dla znacznej części mieszkańców, zasilany jest poprzez infiltrację i jednocześnie nie posiada wystarczającej osłony geologicznej, stąd jego podatność na zanieczyszczenia;
- obciążenie ekosystemów przyrodniczych powodowane przez presję antropogeniczną: zabudowę mieszkaniową i przemysłową;
- zagrożenie powodowane przez niewłaściwe magazynowanie odpadów, zbyt duży strumień odpadów, w tym głównie zmieszanych odpadów komunalnych, niepodlegających odzyskowi.

Te obszary wymagają pilnych działań w celu zmniejszenia presji oraz doprowadzenia do właściwego stanu funkcjonalnego.Ze względu na to, że większa część planowanych działań i inwestycji opisanych w Programie dotyczy obszaru przekształconych (zabudowa miejska i wiejska) lub jest ograniczona do istniejącej infrastruktury komunalnej lub turystycznej, należy ocenić odporność poszczególnych elementów środowiska występujących w zasięgu oddziaływania tych działań jako wysoką.

6. Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia Programu Rozwoju Gospodarczego

Wśród istniejących i potencjalnych problemów ochrony środowiska w obrębie granic administracyjnych PDOW, wymienić należy m. in.:

- zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego, którego głównymi źródłami są źródła komunalne, tzw. niska emisja oraz źródła liniowe – główne ciągi komunikacyjne;
- zagrożenie pogarszania się właściwego stanu wód powierzchniowych i podziemnych oraz zagrożenie powodziowe;
- antropopresja na obszary cenne przyrodniczo;
- emisja hałasu, w tym głównie w sąsiedztwie głównych ciągów komunikacyjnych.

Ad 1. Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego

Problemem jest głównie emisja niska związana z paleniskami domowymi oraz transportem drogowym i związany z tym wzrost emisji pyłów, tlenków azotu i tlenków siarki. Poprawa jakości powietrza może nastąpić poprzez zamianę rozwój sieci gazowej oraz upowszechnienie technologii wykorzystujących paliwa odnawialne. Wiele obiektów wymaga termomodernizacji a realizacja tego zadania również wpłynie korzystnie na jakość powietrza i spowoduje oszczędność surowców naturalnych. Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych jest jednym z istotnych komponentów zrównoważonego rozwoju przynoszącego wymierne efekty ekologiczno-ekonomiczne. Wzrost udziału odnawialnych źródeł energii w bilansie paliwowo -energetycznym powinien przyczynić się do poprawy efektywności wykorzystania oraz do poprawy stanu środowiska.

Ad 2. Zagrożenia wód podziemnych i powierzchniowych

Główne zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych to:

- ścieki komunalne, przemysłowe i opadowe. Głównymi ich odbiornikami są wody powierzchniowe (rzeki), które odbierają głównie ścieki pochodzące z gospodarstw domowych; pozostałe zanieczyszczania pochodzą z prowadzonej działalności przemysłowej oraz działalności rolniczej (stosowanie nawozów i środków ochrony roślin, hodowla zwierząt gospodarskich),
- składowiska odpadów i miejsca magazynowania produktów ropopochodnych (główny

wpływ na wody podziemne; produkty ropopochodne zawierają szkodliwe związki typu benzen, toluen, ksyleny BTEX, które rozpuszczają się w wodach podziemnych i migrują, stanowiąc zagrożenie dla ujęć wody pitnej).

Wyznaczone do realizacji zadania inwestycyjne w zakresie uporządkowania gospodarki wodno -ściekowej przyczynią się do poprawy jakości wód powierzchniowych. Podjęte działania będą miały też wpływ na zmniejszenie w dużym stopniu zanieczyszczenia wód podziemnych, a w perspektywie długoterminowej przyczynią się do poprawy ich jakości, co ma ogromne znaczenie przy wykorzystaniu wód podziemnych do zaopatrzenia ludności w wodę pitną.

Stan czystości wód powierzchniowych w regionie ulega sukcesywnej poprawie. Znaczna część wód powierzchniowych wykazuje dobry stan/potencjał ekologiczny.. Większość jednolitych części wód charakteryzuje się dobrym i umiarkowanym stanem/potencjałem ekologicznym. Jednakże niektóre spośród zidentyfikowanych JCWP wykazują stan zły. Za główną przyczynę zanieczyszczenia wód należy uznać niedoinwestowanie i zaniedbania w zakresie gospodarki komunalnej. Zaniechanie realizacji planowanych działań w zakresie gospodarki wodno -ściekowej może prowadzić do wystąpienia niekorzystnych zmian w zakresie środowiska wodnego.

Ochrona jakości i ilości wód podziemnych musi być realizowana w pierwszej kolejności w odniesieniu do głównych zbiorników wód podziemnych. Stopień zagrożenia wód podziemnych zależy głównie od litologii i miąższości utworów izolujących warstwę wodonośną od powierzchni, charakteru i sposobu zagospodarowania powierzchni terenu oraz stanu i funkcjonowania środowiska przyrodniczego. W badanych jednolitych częściach wód podziemnych, pomimo tendencji poprawy, nie występują wody w klasie I. Niepodjęcie działań w zakresie ochrony wód podziemnych, jak również brak likwidacji źródeł zanieczyszczeń występujących na obszarach zasilania, może doprowadzić do degradacji użytkowych poziomów wodonośnych i w konsekwencji do pogarszania się jakości wód podziemnych.

Ad 3. Antropopresja na obszary cenne przyrodniczo

Na terenie Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Wsparcia zlokalizowane jest wiele obszarów przyrodniczych o statusie ochronnym, w tym obszary NATURA 2000, rezerwaty przyrody, obszary chronionego krajobrazu i park krajobrazowy oraz użytki ekologiczne. Największym problem związanym z ochroną różnorodności przyrodniczej jest silna antropopresja na tereny

cenne przyrodniczo. Związane jest to z zajmowaniem tych terenów pod zabudowę mieszkaniową czy letniskową. Lokalizacja inwestycji na obszarach chronionych, których powierzchnia na analizowanym obszarze jest rozległa, może z dużym prawdopodobieństwem powodować konflikty społeczne. Zagrożeniem dla bioróżnorodności jest coraz rzadszy wypas zwierząt na pastwiskach, introdukcja obcych, ekspansywnych gatunków, monokultura i zwiększanie powierzchni gospodarstw rolnych, odwadnianie, osuszanie torfowisk, bagien i łąk. Problemem jest również brak Planów Zadań Ochronnych dla obszarów NATURA 2000. Teren gmin, na których znajdują się obszary chronione NATURA 2000 jest użytkowany głównie pod kątem rolniczym, stąd zagrożenie dla środowiska powodują głównie stosowane przez rolników nawozy sztuczne.

Zagrożeniem dla obszarów chronionych jest także przecinanie tych terenów elementami infrastruktury technicznej i komunikacyjnej. Infrastruktura taka w szczególności drogi stanowią barierę dla przemieszczających się zwierząt, zagrożenie dla ich życia lub powodują zmianę ich tras migracyjnych. Zwiększająca się presja turystyczna na tereny cenne przyrodnicze jest także dużym zagrożeniem. Nadmierna penetracja wiąże się z bezpośrednim niszczeniem cennych gatunków roślin, płoszeniem zwierząt, zwiększonym hałasem, zaśmiecaniem i tworzeniem nielegalnych wysypisk śmieci.

Ad 4. Emisja hałasu, w tym głównie w sąsiedztwie głównych ciągów komunikacyjnych

Hałas komunikacyjny w decydującym stopniu wpływa na klimat akustyczny i dotyczy zarówno dużych aglomeracji, jak również mniejszych miast i miejscowości położonych przy szlakach komunikacyjnych. Generalnie prawie we wszystkich miastach województwa podkarpackiego notuje się nadmierne natężenie hałasu komunikacyjnego, a wynika to z faktu, że poza nielicznymi wyjątkami przez centra miast prowadzą drogi ruchu tranzytowego. Na analizowanym terenie występuje duża i średnia uciążliwość hałasu panującego w sąsiedztwie głównych ciągów komunikacyjnych, co oznacza konieczność modernizacji dróg i transportu zbiorowego oraz odpowiednie utrzymanie zieleni.

7. Ocena rozwiązań funkcjonalno-przestrzennych i innych ustaleń projektu

7.1. Cel opracowania Programu Rozwoju Gospodarczego Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Wsparcia

Strategiczne obszary rozwojowe PDOW, cele i kierunki działań zdefiniowano w oparciu o diagnozę obszaru wsparcia oraz o autorską analizę trendów rozwojowych. Budowa struktury celów pozwoliła na selekcję najważniejszych kierunków działań i najbardziej pożądanych stanów przyszłości PDOW. Cele strategiczne i szczegółowe zostały określone przy zachowaniu zasady ogólności, gdyż ujęte w ten sposób najdłużej zachowują swoje walory dla społeczności lokalnej, a co za tym idzie przekładają się na długofalową perspektywę ich realizacji.

GŁÓWNY CEL STRATEGICZNY:

ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ I WZROST JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW PRZEWORSKO – DYNOWSKIEGO OBSZARU WSPARCIA

7.2. Główne założenia Programu Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Wsparcia

7.2.1. Cele strategiczne Programu Rozwoju Gospodarczego PDOW

Dla realizacji głównego celu strategicznego zdefiniowano trzy obszary strategiczne (osie strategiczne) w ramach których wyznaczono cele strategiczne. Cele strategiczne pokazują, poprzez jakie obszary działań zamierza się osiągnąć cel główny. Strukturę celów strategicznych prezentuje poniższa tabela.

Tabela 5: Układ osi priorytetowych oraz celów strategicznych PDOW.

Os priorytetowa 1 Rozwój konkurencyjnej gospodarki w oparciu o nowoczesne technologie oraz wzrost kapitału ludzkiego i społecznego PDOW	Os priorytetowa 2 Tworzenie warunków dla zrównoważonego rozwoju PDOW	Os priorytetowa 3 Wzmocnienie potencjału turystycznego PDOW.
Cele realizowane w ramach Osi 1 zmierzają do osiągnięcia rozwoju gospodarczego, rozwoju przedsiębiorczości, podniesienia atrakcyjności inwestycyjnej, w tym poprzez tworzenie stref i terenów	Cele realizowane w ramach Osi 2 obejmują działania na rzecz przyjaznego środowiska, rozwoju społecznego, gospodarki niskoemisyjnej, gospodarki odpadami, gospodarki wodnej, w tym	Cele realizowane w ramach Osi 3 przyczynia się do podniesienie atrakcyjności turystycznej, wypromowanie marki turystycznej obszaru, rozwój infrastruktury obsługi ruchu turystycznego, szlaków

inwestycyjnych, wzrostu innowacyjności gospodarki, promowania inteligentnych powiązań gospodarczych, w tym tworzenie inicjatyw klastrowych, generowania nowych miejsc pracy.	ochrony przeciwpowodziowej, rewitalizację miast i obszarów zdegradowanych.	turystycznych, poprawa stanu dziedzictwa kulturowego, w tym rewaloryzacja obiektów zabytkowych, promocja imprez i obiektów kulturotwórczych.
Cel strategiczny 1.1. Tworzenie warunków dla lokalizacji inwestycji i tworzenia nowych miejsc pracy w sektorach wzmacniających konkurencyjność PDOW Cel strategiczny 1.2. Tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości Cel strategiczny 1.3. Wzmocnienie potencjału zasobów ludzkich i dostosowanie ich do potrzeb rynku pracy Cel strategiczny 1.4. Rozwój klastrów Cel strategiczny 1.5. Rozwój grup producenckich i przetwórstwa spożywczego	Cel strategiczny 2.1. Poprawa dostępu do usług publicznych Cel strategiczny 2.2. Rozwój aktywnego społeczeństwa obywatelskiego Cel strategiczny 2.3. Rozwój infrastruktury technicznej warunkującej rozwój społeczno – gospodarczy Cel strategiczny 2.4. Rozwój infrastruktury transportowej drogowej i kolejowej oraz powiązań komunikacyjnych w ramach PDOW i z Rzeszowem Cel strategiczny 2.5. Wzrost efektywności energetycznej i wykorzystania odnawialnych źródeł energii	Cel strategiczny 3.1. Rozwój infrastruktury turystycznej w celu generowania zwiększonego ruchu turystycznego Cel strategiczny 3.2. Rozwój infrastruktury rekreacyjno – sportowej Cel strategiczny 3.3. Zachowanie i ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego, Cel strategiczny 3.4. Rozwój agroturystyki w oparciu o wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego, wód geotermalnych oraz potencjału dziedzictwa kulturowego Cel strategiczny 3.5. Podniesienie konkurencyjności produktów turystycznych o charakterze ponadlokalnym oraz rozwój promocji turystycznej PDOW Cel strategiczny 3.6. Kształtowanie przestrzeni miejskiej i wiejskiej, umożliwiającej rozwój turystyki na terenie PDOW

Źródło: Program Rozwoju Gospodarczego PDOW

7.2.2. Projekty kluczowe Programu Rozwoju Gospodarczego PDOW

Program Rozwoju Gospodarczego PDOW określa strategiczne obszary (osie) priorytetowe i kierunki działań wybrane w procesie planowania strategicznego. Natomiast Program PDOW stanowi doprecyzowanie zapisów Programu Rozwoju PDOW, określając zbiór projektów kluczowych w ramach poszczególnych strategicznych osi priorytetowych.

Celem opracowania Programu jest co do zasady operacjonalizacja wizji i celów strategicznych poprzez zdefiniowanie projektów do realizacji na poziomie operacyjnym. Sprowadza się to

w dużej mierze do określenia wykazu przedsięwzięć, głównie projektów inwestycyjnych wraz z określeniem planowanych źródeł finansowania dla poszczególnych projektów ujętych w Programie Rozwoju Gospodarczego Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Wsparcia.

Wstępnie przewiduje się analizę następujących źródeł finansowania:

- budżety JST wschodzących w skład Obszaru Wsparcia,
- Regionalny Program Operacyjny województwa podkarpackiego,
- Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej,
- krajowe programy operacyjne,
- Norweski Mechanizm Finansowy,
- Partnerstwo Publiczno- Prywatne.

Poniższe tabele obejmują zestawienie projektów planowanych do realizacji w celu osiągnięcia celów strategicznych zdefiniowanych dla Przeworsko Dynowskiego Obszaru Wsparcia.

Tabela 6: Zestawienie projektów planowanych do realizacji

Lp.	Nazwa projektu	Krótki opis, cel i planowane efekty projektu	Obszar realizacji	Planowany termin realizacji
1	Modernizacja zabytkowej linii kolei wąskotorowej Przeworsk-Dynów wraz z infrastrukturą towarzyszącą	Przeworska Kolej Dojazdowa- wąskotorowa linia kolejowa łącząca Przeworsk i Dynów o długości 46192 mb (wraz z linią dodatkową 52324 mb), biegnąca doliną rzeki Mleczki. Kolejka o szerokości torowiska 750mm została wybudowana w latach 1885-1904. Celem projektu jest poprawa istniejących powiązań komunikacyjnych regionu, wzrost atrakcyjności inwestycyjnej PDOW i regionu poprzez realizację projektu ukierunkowanego na zwiększenie bezpieczeństwa ruchu kolejowego oraz jakości i efektywności przewozów kolejowych, poprawa warunków prowadzenia działalności gospodarczej, wzrost znaczenia kultury i turystyki, jako czynnika stymulującego rozwój społeczno-gospodarczy PDOW, wydłużenie sezonu turystycznego, wyrównanie zapóźnień dotyczących infrastruktury przy zabytkach poprzez rewitalizację i zachowanie dziedzictwa kulturowego. Planowane efekty: Odbudowa - remont linii kolejowej Przeworsk-Dynów, remont obiektów inżynieryjnych (mosty, przepusty, wiadukty, tunel itp.)	Powiat Przeworski, Gmina Hyżne, Miasto Dynów, Gmina Dynów	2014 - 2018

Lp.	Nazwa projektu	Krótki opis, cel i planowane efekty projektu	Obszar realizacji	Planowany termin realizacji
2)	Zintegrowana sieć tras rowerowych i pieszych wraz z niezbędną infrastrukturą	Celem projektu jest stworzenie atrakcyjnych warunków do rekreacji i aktywnego trybu życia, zapewnienie warunków do bezpiecznego uprawiania turystyki rowerowej i pieszej, ułatwienie dostępu do atrakcji turystycznych położonych wzdłuż szlaku rowerowego, zwiększenie atrakcyjności turystycznej i krajoznawczej PDOW, rozwój aktywnych form spędzania wolnego czasu oraz popularyzacja zdrowego trybu życia. Projekt obejmuje opracowanie dokumentacji technicznej, wyznaczenie szlaku turystycznego wraz z oznaczeniem i niezbędną infrastrukturą (ławkami, stojakami na rowery i drogowskazami służącymi do oznakowania tras, tarasami widokowymi, wiatami rekreacyjnymi, miejscami pod małą gastronomię, stojakami na rowery, itp.). Trasa przebiegać będzie przez tereny PDOW, w tym np. wzdłuż sieci rzek (Mleczka, Wisłok i San) oraz dróg leśnych. Ścieżka połączy atrakcje turystyczne - najcenniejsze zabytki, atrakcyjne miejsca i urokliwe zakątki położone w PDOW (w tym: linia kolejki wąskotorowej, zespoły pałacowo – parkowe, obiekty sakralne). Szlak rowerowy stanowić będzie jedną z atrakcji turystycznych PDOW. Projekt bazował będzie na wykorzystaniu istniejącego potencjału PDOW, w tym: naturalnych walorów krajoznawczo-turystycznych i przyrodniczych. Wytyczona ścieżka spełniać będzie m.in. funkcje: krajoznawcze, rekreacyjne, komunikacyjne. Efektem realizacji projektu będzie zwiększenie atrakcyjności turystycznej poprzez powstanie rozpoznawalnego produktu turystycznego. Projekt zaowocuje rozwojem społeczno – gospodarczym PDOW w wyniku zwiększonego ruchu turystycznego.	Przeworsko Dynowski Obszar Wsparcia	2015-2020

Lp.	Nazwa projektu	Krótki opis, cel i planowane efekty projektu	Obszar realizacji	Planowany termin realizacji
3)	Szlakiem zespołów pałacowo - parkowych Przeworska i okolic	Projekt obejmuje opracowanie dokumentacji technicznej, inwestycji mających na celu rewitalizację zespołów pałacowo – parkowych i dworskich. Projekt obejmuje między innymi: 1) rewitalizację zespołu pałacowo – parkowego w Przeworsku, 2) zagospodarowanie zespołu zamkowo-parkowego w Dąbrówce Starzeńskiej, 3) rewitalizację drugiej części zespołu pałacowo - parkowego w Zarzeczu, 4) rewitalizację parku pałacowego w Urzejowicach, 5) rewitalizację zespołu podworskiego w Siennowie, 6) rewitalizację zespołu podworskiego w Krzeczowicach, 7) rewitalizację parku podworskiego w Tryńczy. Projekt bazował będzie na wykorzystaniu endogenicznego potencjału PDOW w postaci zachowanych obiektów zabytkowej architektury magnackiej. Efektem realizacji projektu będzie zwiększenie atrakcyjności turystycznej i rozwój społeczno – gospodarczy PDOW w wyniku zwiększonego ruchu turystycznego. Realizacja inwestycji przyczyni się dodatkowo do rozbudowy lokalnej bazy turystycznej, w tym rozwoju agroturystyki wzdłuż przebiegu szlaku.	Przeworsko Dynowski Obszar Wsparcia	2015-2020
4)	Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych zamieszkałych na terenie PDOW	Projekt ma na celu wsparcie osób bezrobotnych, biernych zawodowo i poszukujących pracy, nabycia doświadczenia zawodowego, nabycia lub dostosowania do potrzeb rynku pracy kwalifikacji zawodowych i kompetencji, a także zapewnienie wsparcia psychologiczno-doradczego. Zakłada się także wsparcie finansowe samozatrudnienia.	Przeworsko Dynowski Obszar Wsparcia	2015-2020

Lp.	Nazwa projektu	Krótki opis, cel i planowane efekty projektu	Obszar realizacji	Planowany termin realizacji
5)	Skomunikowanie Zarzecza z siecią dróg wojewódzkich poprzez remont dróg łączących z Bystrowicami z drogą wojewódzką 880, Żurawiczkami – Urzejowicami – drogą wojewódzką 835, Krzeczowicami – Żuklinem z drogą wojewódzką 881	P 1 617R Kańczuga - Jarosław 0+000 ÷ 6+450 odcinek Kańczuga – Rożniatów wraz z przebudową mostu (Psi Młynek), P 1 605R Urzejowice – Krzeczowice - Siennów (DW 880) w km 0+550 ÷ 7+300) wraz z przebudową mostu w Urzejowicach, Krzeczowicach i przebudową skrzyżowania w Żurawiczkach, P 1 619R Zarzecze -Pełnatycze 0+000 ÷ 3+225 wraz z przebudową mostu, P 1 604R Żurawiczki – Zarzecze w km 0+ 000 ÷ 0+900 (Żurawiczki) i w km 1+700 ÷ 2+960.	Gmina Zarzecze, Gmina Przeworsk, Miasto i Gmina Kańczuga	2016-2017
6)	Budowa sieci informacji turystycznej w gminach (wraz z promocją turystyczną)	Adaptacja pomieszczeń dla potrzeb Sieci Centrum Informacji Turystycznej, wyposażenie centrum informacji, materiały promocyjne i wystawiennicze.	Przeworsko Dynowski Obszar Wsparcia	2016 - 2019
7)	Tworzenie warunków dla rozwoju sektora przedsiębiorstw poprzez uzbrojenie terenów inwestycyjnych	Przygotowanie terenów inwestycyjnych w celu stworzenia warunków dla zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej PDOW, pozyskania inwestorów oraz stworzenia nowych miejsc pracy. W ramach projektu planuje się uzbrojenie terenów inwestycyjnych w rejonie Gminy Miejskiej Przeworsk i Gminy Przeworsk, które obejmują w szczególności nieruchomości zlokalizowane w rejonie ulicy Pod Chałupkami, Gorliczyńskiej i miejscowości Świętoniowa, Gniewczyna Łańcucka, Gniewczyna Tryniecka oraz w rejonie ulicy Lwowskiej w Przeworsku.	Gmina Miejska Przeworsk, Gmina Przeworsk	2015-2020

Lp.	Nazwa projektu	Krótki opis, cel i planowane efekty projektu	Obszar realizacji	Planowany termin realizacji
8)	Rozwijanie walorów turystycznych PDOW poprzez udostępnienie walorów historycznych ze szczególnym uwzględnieniem odkryć archeologicznych określanych pojęciem „kultura przeworska”	W ramach projektu planowane jest: 1. Utworzenie w Muzeum w Przeworsku stałej ekspozycji odkryć archeologicznych dokonanych na terenie Gminy Gać (eksponaty pozyskane podczas badań archeologicznych); 2. Utworzenie w budynku Uniwersytetu Ludowego w Gaci sali multimedialnej (prezentacja z zakresu archeologii ze szczególnym uwzględnieniem „kultury przeworskiej”; 3. Wytyczenie i oznakowanie tras turystycznych; 4. Współpraca z UJ w zakresie realizacji dalszych badań na terenie Gminy Gać (teren odkryć profesora Karola Hadaczka); 5.Nawiązanie współpracy z europejskimi uniwersytetami realizującymi badania archeologiczne dotyczące „kultury przeworskiej” (w szczególności uniwersytety niemieckie); 6. Prowadzenie warsztatów archeologicznych dla turystów, młodzieży szkolnej zainteresowanej archeologią; 7. Odtworzenie osady z okresu „kultury przeworskiej”.	Przeworsko Dynowski Obszar Wsparcia	2014–2017
9)	Rewaloryzacja terenów zabytkowych Starego Miasta Przeworska	Przebudowa nawierzchni płyty rynku wraz z przebudową infrastruktury technicznej (w tym: wod.-kan., energetycznej, kanalizacji deszczowej i teletechniczne), terenów zielonych, instalacją kiosku multimedialnego, monitoringiem oraz instalacją elementów małej architektury.	Gmina Miejska Przeworsk	2017-2020
10)	Rewaloryzacja drewnianej architektury dawnej skansen „PASTEWNIK”	Remont istniejących budynków drewnianych wchodzących w skład skansenu, modernizacja dróg i ścieżek, zagospodarowanie starorzecza rzeki Mleczka w obrębie skansenu wraz z budową mostków i kładek, rozbudowa bazy miejsc noclegowych o nowe obiekty przeniesione na teren skansenu.	Gmina Miejska Przeworsk, teren kompleksu skansenu „PASTEWNIK” oraz Muzeum w Przeworsku	2016-2020
11)	Rewaloryzacja zabytkowych fortyfikacji obronnych starego miasta Przeworska	Celem projektu jest przywrócenie dawnych wartości i wyglądu murów obronnych i baszt wchodzących w skład systemu obronnego miasta Przeworska, odtworzenie nieistniejących elementów i baszt fortyfikacji miejskich.	Gmina Miejska Przeworsk	2016-2020
12)	Rewaloryzacja zabytkowych budynków należących do zasobów Gminy Miejskiej Przeworsk	Celem projektu jest przywrócenie dawnych wartości i wyglądu budynków stanowiących własność Miasta Przeworska.	Gmina Miejska Przeworsk	2016–2020

Lp.	Nazwa projektu	Krótki opis, cel i planowane efekty projektu	Obszar realizacji	Planowany termin realizacji
13)	Budowa infrastruktury turystycznej i remont zabytków na terenie Miasta Dynów	Opracowanie dokumentacji technicznej, budowa i wyposażenie ścieżek rowerowych nad rzeką San wraz z ich wyposażeniem (oznakowanie, stojaki na rowery, tablice informacyjne, kosze, ławki, miejsca postoju i odpoczynku wyposażone w miejsca ogniskowe itp.), umocnienie i regulacja brzegów rzeki San na odcinkach tego wymagających, remont zabytkowego dworca kolejki wąskotorowej (obejmujący całą zabytkową infrastrukturę kolejową na terenie Miasta Dynów), budowa parkingów. Cele: zwiększenie atrakcyjności turystycznej regionu, zwiększenie dochodów z turystyki regionu, ochrona dziedzictwa kulturowego regionu. Realizacja projektu przyczyni się do ożywienia społeczno – gospodarczego miasta i regionu. Planowane efekty: rozwój turystyki i kultury, poprawa estetyki przestrzennej miasta i jakości życia mieszkańców.	Miasto Dynów	2015-2020
14)	Wykorzystanie potencjału wód mineralnych i leczniczych	Wykorzystanie wód mineralnych i leczniczych przyczyni się do rozwoju turystyki uzdrowiskowej ze względu na znajdujące się na terenie Gminy Hyżne (Szklary-Kwotynia) źródło wody mineralnej siarczkowej i siarczkowo-chlorkowo-sodowej wykorzystywanej do celów leczniczych i bogate zadrzewienie terenu, które stanowią naturalne dziedzictwo i bogactwo regionu. Do dalszych środków leczniczych zaliczyć należy oprócz klimatu podgórskiego i solanek siarczkowych peloidy, bogate pokłady borowiny leczniczej, służące do kąpieli, zawijań i tamponów borowinowych. Unikalne walory przyrodniczo-krajobrazowe i obecność wody siarczkowej świadczą o możliwościach rozwoju regionu pod kątem turystyki zdrowotnej i rekreacyjnej oraz lecznictwa uzdrowiskowego, co poprawi jakość życia mieszkańców i przyśpieszy tempo rozwoju społeczno-gospodarczego. Budowa rozlewni wód i ośrodka leczniczo wypoczynkowego przyczyni się do zwiększenia atrakcyjności regionu, powstaną nowe miejsca pracy, a tym samym podniesie się poziom życia mieszkańców.	Gmina Hyżne wieś Szklary	2015-2017

Lp.	Nazwa projektu	Krótki opis, cel i planowane efekty projektu	Obszar realizacji	Planowany termin realizacji
15)	Doskonalenie oferty edukacyjnej przedszkoli i szkół podstawowych oraz gimnazjów na terenie PDOW	Projekt ma na celu zapewnienie u dzieci właściwego rozwoju umiejętności i kompetencji odpowiadających na potrzeby współczesnego świata. Działania ukierunkowane będą między innymi na podnoszenie jakości edukacji szkolnej i przedszkolnej oraz dostosowanie jej do rzeczywistych potrzeb odbiorców usług, w tym w zakresie realizacji zajęć specjalistycznych i wspierających, kształtujących rozwój dzieci i ich kluczowych kompetencji, a także wsparcie tworzenia nowych miejsc przedszkolnych, programów stypendialnych itp.	Przeworsko Dynowski Obszar Wsparcia	2015-2020
16)	Rewaloryzacja centrum Sieniawy: zabytkowego Kościoła pw. Jana Chrzciciela, dzwonnicy oraz unikatowego ogrodzenia wraz z przebudową mini-dworca autobusowego	Projekt obejmuje prace konserwatorsko – remontowe zabytkowych obiektów zespołu kościelnego (budynku kościoła, dzwonnicy, ogrodzenia i terenu wewnątrz kompleksu ora przebudowa budynku dworca, parkingu oraz placu manewrowego. Ochrona dziedzictwa narodowego w postaci zabytkowego kompleksu kościelnego, poprawa estetyki miasta, podniesienie standardów obsługi oraz bezpieczeństwa komunikacyjnego mieszkańców oraz przyjezdnych.	Sieniawa	2016-2019
17)	Wzmocnienie lokalnych instytucji otoczenia biznesu	Projekt ma na celu wzrost jakości usług świadczonych przez Instytucje Otoczenia Biznesu oraz stworzenie oferty usług adekwatnych do zidentyfikowanych potrzeb podmiotów gospodarczych prowadzących działalność na terenie PDOW.	Przeworsko Dynowski Obszar Wsparcia	2015-2020
18)	Budowa centralnego dworca osobowego oraz sieci komunikacyjnej dla terenu powiatu przeworskiego	Budowa dworca przesiadkowego komunikacji samochodowej, wyznaczenie tras komunikacyjnych na terenie powiatu, budowa i wyposażenie przystanków na terenie powiatu.	Powiat Przeworski	2015 -2020
19)	Rozwój sieci gospodarstw agroturystycznych	Projekt ma charakter komplementarny do projektu pn. Szlakiem zespołów pałacowo - parkowych PDOW oraz Szlak rowerowy - Skarby Przeworsko Dynowskiego Obszaru Wsparcia. W efekcie realizacji ww. projektów nastąpi poprawa atrakcyjności turystycznej obszaru, co przełoży się na zwiększony ruch turystyczny, co będzie czynnikiem rozwoju agroturystyki w Regionie.	Przeworsko Dynowski Obszar Wsparcia	2015-2020

Lp.	Nazwa projektu	Krótki opis, cel i planowane efekty projektu	Obszar realizacji	Planowany termin realizacji
20)	Tworzenie sieci współpracy w formie inicjatyw klastrowych	Projekt ma na celu tworzenie sieci współpracy i powiązań gospodarczych między podmiotami zainteresowanymi rozwojem działalności w obszarze zidentyfikowanych obszarów aktywności gospodarczej.	Przeworsko Dynowski Obszar Wsparcia	2015-2020
21)	Budowa zbiornika rekreacyjnego wraz z zagospodarowaniem starorzecza Sanu w miejscowości Pigany	Przebudowa istniejącego zbiornika pokopalnianego w zbiornik rekreacyjno – wypoczynkowy z zapleczem sportowym, socjalno – gastronomicznym, biwakowym. Utworzenie na istniejącym starorzeczu Sanu zbiornika dla rekreacyjnego wędkowania dla pasjonatów tego rodzaju wypoczynku, zachowanie jego naturalnych walorów. Ochrona gatunkowa unikalnej roślinności wodnej i ptactwa. Zwiększenie atrakcyjności regionu, zapewnienie bezpiecznego wypoczynku nad wodą, aktywna ochrona gatunkowa flory i fauny, uaktywnienie organizacji pozarządowych do inicjowania różnych form wypoczynku.	Gmina Sieniawa, Pigany	2018-2020
22)	Budowa przystani kajakowej na terenie Miasta Dynów	Opracowanie dokumentacji technicznej, budowa przystani kajakowej wyposażonej w keję przeznaczoną do cumowania kajaków, parking umożliwiający pozostawienie samochodów, miejsca do wypoczynku (plaże, boisko do siatkówki plażowej, miejsce ogniskowe, ławki, stoły do biwakowania, kosze, stojaki na rowery, itp.. Cele: Realizacja projektu przyczyni się do ożywienia społeczno – gospodarczego miasta. Planowane efekty: Rozwój turystyki i kultury, poprawa estetyki przestrzennej miasta i jakości życia mieszkańców.	Miasto Dynów	2015-2020
23)	Zachowanie i ochrona cmentarzy wojennych na terenie gminy Tryńcza	Przeprowadzenie prac remontowo – konserwatorskich Cmentarzy Wojennych i zabytków położonych na terenie gminy Tryńcza.	Gmina Tryńcza	2015-2020
24)	Rewaloryzacja obiektów zabytkowych z terenu Powiatu Przeworskiego będących własnością jednostek samorządowych	Poprawa stanu technicznego i wizualnego poszczególnych obiektów zabytkowych. Celem jest zachowanie dziedzictwa kulturowego, wzrost atrakcyjności poszczególnych zabytków oraz terenów przyległych. Wzrost atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej poszczególnych miejscowości i całego rejonu powiatu.	Powiat Przeworski	2015-2020

Lp.	Nazwa projektu	Krótki opis, cel i planowane efekty projektu	Obszar realizacji	Planowany termin realizacji
25)	Rewitalizacja Budynku szynku w Białobokach	Celem przedsięwzięcia jest rewitalizacja zabytkowego budynku położonego w centrum wsi Białoboki, udostępnienie budynku mieszkańcom, stowarzyszeniom realizującym zadania statutowe na terenie gminy.	Gmina Gać, Białoboki	2016-2020
26)	Rewitalizacja budynku Uniwersytetu Ludowego w Gaci wraz z zagospodarowaniem ogrodu	Celem przedsięwzięcia jest adaptacja pomieszczeń budynku uniwersytetu celem przystosowania do utworzenia tam centrum multimedialnego prezentującego z zakresu archeologii ze szczególnym uwzględnieniem okresu „kultury przeworskiej".	Gmina Gać, Gać	2015-2020
27)	Rewitalizacja zabytkowego spichlerza	Zabytkowy spichlerz z XVII w. jest wpisany do rejestru zabytków i stanowi unikatową budowlę, która uległa zniszczona w wyniku pożaru w 1973 r. Cel: Odbudowa zniszczonego spichlerza na cele usługowo-handlowe z zachowaniem charakteru zabytkowego. Efekty: Nowe miejsca pracy oraz zachowanie cennego zabytku dla nowego pokolenia.	Miasto Sieniawa	2018-2020
28)	Rewitalizacja bastionów obronnych	Zabytkowe bastiony stanowią część fortyfikacji obronnej Sieniawy (wpisane do rejestru zabytków).Cel: w zachowanej części po dokonaniu rewitalizacji powstałoby miejsce spotkań młodzieży i prezentacji twórczości artystycznej. Efekty: promocja miasta Sieniawy i rozwój artystyczny młodzieży.	Miasto Sieniawa	2018-2020
29)	Rewitalizacja centrów miast wchodzących w skład PDOW	Zakres projektu wynikać będzie z zapisów Lokalnych Programów Rewitalizacji.	Przeworsko Dynowski Obszar Wsparcia	2015-2020
30)	Rozwój grup producenckich w branży przetwórstwa rolno - spożywczego	Tworzenie grup producenckich. Projekt ma na celu integrację poziomą rolników, jak i integrację pionową producentów rolnych z odbiorcami, m.in. poprzez dostosowanie do wymogów rynkowych procesu produkcyjnego i produktów producentów, wspólnego wprowadzania towarów do obrotu, centralizacji sprzedaży i dostawy do odbiorców hurtowych.	Przeworsko Dynowski Obszar Wsparcia	2015-2020
31)	Zagospodarowanie zbiorników wodnych po wydobyciu kruszyw	Stworzenie terenu rekreacyjnego poprzez odpowiednie przystosowanie zbiorników wodnych oraz budowa, m.in. ścieżki rowerowej wzdłuż drogi powiatowej, pól namiotowych i infrastruktury towarzyszącej	Gniewczyna Łańcucka – „Zakręcie"	2016–2018

Lp.	Nazwa projektu	Krótki opis, cel i planowane efekty projektu	Obszar realizacji	Planowany termin realizacji
32)	Zagospodarowanie gruntów w okolicy zbiornika wodnego w Dylągówce	Rozbudowa kompleksu sportowego przy kąpielisku w Dylągówce wraz ze ścieżką rowerową prowadzącą do tego kompleksu. Stworzenie działek rekreacyjnych z polami biwakowymi, namiotowymi i parkingiem ze stojakami na rowery. Budowa boiska do siatki plażowej przy zbiorniku wodnym wraz z wypożyczalnią sprzętu wodnego – rowerki wodne. Stworzenie miejsc ogniskowych, grillowych ze stołami i ławkami biwakowymi, a także infrastruktury wypoczynkowej z zapleczem socjalno-gastronomicznym. Zagospodarowanie gruntów w Dylągówce przyczyni się do wzrostu atrakcyjności wsi Dylągówka, zapewni bezpieczny wypoczynek nad wodą z możliwością spędzenia czasu na czystym powietrzu obcując z nieskażoną przyrodą. Podniesie rangę turystyczną terenu wsi. Wpłynie na rozwój wielu elementów usług turystycznych służących podniesieniu atrakcyjności gospodarczej i społecznej terenu Gminy Hyżne i pobudzenia na nim działalności turystycznej.	Gmina Hyżne –Dylągówka	2015-2020
33)	Budowa spływu kajakowego na rzece Wisłok i San	Budowa spływu kajakowego tj. przystani kajakowych, sprzętu oraz infrastruktury towarzyszącej w celu rozwoju turystyki i rekreacji na terenie gminy.	Gniewczyna Łańcucka, Tryńcza, Ubieszyn	2016–2018
34)	Remont i rozbudowa Hotelu Sportowego w Dylągówce	Celem projektu jest: rozszerzenie miejscowej bazy noclegowej, poprawa wizerunku i funkcjonowania obiektu noclegowego, zwiększenie liczby miejsc noclegowych w istniejącym hotelu, poszerzenie oferty i zakresu realizowanych usług, wzrost liczby odbiorców usług (sportowcy, klienci biznesowi, turyści aktywni), wykorzystanie potencjału obiektu i jego lokalizacji, w celu stworzenia z niego komfortowego miejsca dla wypoczynku, podniesienie konkurencyjności firmy na rynku usług turystycznych poprzez rozbudowę, przebudowę i remont, wzrost atrakcyjności wsi pod względem turystycznym, wpływ na rozwój przedsiębiorczości na terenie gminy.	Gmina Hyżne, Dylągówka	2015-2020
35)	Utworzenie podziemnej trasy turystycznej poprzez odtworzenie zabytkowych piwnic i korytarzy	Projekt ma na celu przywrócenie świetności istniejących piwnic i korytarzy podziemnych, wykonanie nowych korytarzy w celu połączenia z istniejącymi tworząc jednolitą trasę podziemną.	Gmina Miejska Przeworsk, Rejon Starego Miasta	2016–2020

Lp.	Nazwa projektu	Krótki opis, cel i planowane efekty projektu	Obszar realizacji	Planowany termin realizacji
36)	Poprawa stanu infrastruktury komunikacyjnej w obrębie rzeki San i zabytkowego dworca kolejki wąskotorowej	Projekt zakłada remont dróg i chodników w rejonie rzeki San i zabytkowego dworca kolejki wąskotorowej. Przyczyni się to zwiększenia atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej Miasta Dynów. Projekt poprawi komunikację oraz zwiększy bezpieczeństwo na terenach rekreacyjnych Dynowa.	Gmina Miasto Dynów	2015-2020
37)	Budowa parkingu niedaleko stacji PKP i zbiornika wodnego w Łopuszce Małej	Budowa parkingu, obszaru miejsc postojowych dla odwiedzających region. Celem projektu jest: zwiększenie komunikacyjności, dostępności miejsc o wysokich walorach turystycznych poprzez budowę zaplecza technicznego w postaci parkingu w okolicach zbiornika wodnego i stacji PKP w m. Łopuszka Mała. W efekcie oczekuje się zwiększenia liczy odwiedzających, turystów, osób pragnących spędzić wolny czas na łonie natury, rozbudowa infrastruktury technicznej, zagospodarowanie wolnej przestrzeni pod cele publicznej działalności, rozwój usług turystycznych, zwiększanie zainteresowania posiadanymi zasobami.	m. Łopuszka Mała, gmina Kańczuga	2015-2020
38)	Budowa promenady w mieście Dynów	Projekt obejmuje: opracowanie dokumentacji technicznej, budowę promenady nad rzeką San, umocnienie na całej długości planowanej promenady brzegu rzeki (od ul. Łaziennej do plaży na zakręcie), wyposażenie planowanego obiektu w małą architekturę tj. ławki, kosze, tablice informacyjne itp.), budowa oświetlenia. Realizacja projektu przyczyni się do ożywienia społeczno – gospodarczego miasta. Planowane efekty: rozwój turystyki, poprawa estetyki przestrzennej miasta i jakości życia mieszkańców.	Gmina Miasto Dynów	2015-2020
39)	Rozwój infrastruktury zdrowotnej	Projekt ma na celu dostosowanie infrastruktury ochrony zdrowia do zachodzących zmian demograficznych i epidemiologicznych poprzez podejmowanie działań w zakresie poprawy bazy lokalowej oraz wyposażenie podmiotów leczniczych, w tym w odpowiednią aparaturę medyczną oraz specjalistyczny i wysokospecjalistyczny sprzęt medyczny.	Przeworsko Dynowski Obszar Wsparcia	2015-2020

Lp.	Nazwa projektu	Krótki opis, cel i planowane efekty projektu	Obszar realizacji	Planowany termin realizacji
40)	Rozwój infrastruktury społecznej	Rozwój infrastruktury społecznej ma na celu poprawę dostępności i jakości świadczonych usług społecznych poprzez rozwój infrastruktury przeznaczonej dla: osób starszych, niepełnosprawnych, w tym również osób cierpiących na przewlekłe choroby i ich rodzin, rodzinnych domów pomocy-społecznej, placówek opiekuńczo-wychowawczych, świetlic środowiskowych, ośrodków wsparcia i innych.	Przeworsko Dynowski Obszar Wsparcia	2015-2020
41)	Rozwój gospodarki wodno- ściekowej	Rozwój gospodarki wodno-ściekowej ma na celu przygotowanie i realizację rozwiązań w zakresie gospodarki wodno-ściekowej. Projekt obejmuje: 1. Inwestycje dotyczące budowy oczyszczalni ścieków, kanalizacji ściekowej i systemów gospodarki ściekowej z uwzględnieniem indywidualnych i grupowych oczyszczalni ścieków w terenach zabudowy rozproszonej znajdujących się na obszarach górskich oraz dotyczące budowy, rozbudowy i modernizacji systemów zaopatrzenia w wodę. 2. Rozwój form małej retencji i inwestycje w gospodarkę wodami opadowymi i roztopowymi.	Przeworsko Dynowski Obszar Wsparcia	2015-2020
42)	Rozwój infrastruktury technicznej	Rozwój infrastruktury technicznej. Projekt ma na celu tworzenie warunków dla rozwoju społeczno – gospodarczego PDOW i obejmuje m.in. inwestycje w zakresie: gospodarki odpadami (w tym: budowa Punktu Selektywnej Zbiorki Odpadów) i inne.	Przeworsko Dynowski Obszar Wsparcia	2015-2020
43)	Rozwój infrastruktury drogowej	Poprawa dostępności komunikacyjnej z Rzeszowem i w ramach PDOW.	Przeworsko Dynowski Obszar Wsparcia	205-2020
44)	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej oraz zastosowanie odnawialnych źródeł energii	Poprawa infrastruktury publicznej oraz energooszczędności obiektów na terenie PDOW. Projekt ma na celu poprawę jakości środowiska naturalnego, ograniczenie niskiej emisji poprzez zwiększenie efektywności energetycznej budynków.	Przeworsko Dynowski Obszar Wsparcia	2015-2020
45)	Poprawa efektywności energetycznej oświetlenia ulicznego, m. in. poprzez wymianę istniejącego oświetlenia na LED	Rozbudowa i modernizacja sieci oświetlenia ulicznego na terenie PDOW ma na celu poprawę jakości środowiska naturalnego, ograniczenie niskiej emisji.	Przeworsko Dynowski Obszar Wsparcia	2015-2020
46)	Budowa infrastruktury rekreacyjno-sportowej	Projekt ma na celu zapewnienie dostępu do niezbędnej infrastruktury rekreacyjno-sportowej na terenie PDOW.	Przeworsko Dynowski Obszar Wsparcia	2015-2020

Źródło: Program Rozwoju Gospodarczego Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Wsparci

8. Powiązanie ustaleń Programu Rozwoju Gospodarczego PDOW z innymi dokumentami oraz sposób realizacji celów ochrony środowiska ustanowionych na szczeblu międzynarodowym i krajowym

8.1. Komplementarność Programu Rozwoju Gospodarczego z innymi dokumentami

Program Rozwoju Godpodarczego PDOW jest dokumentem o charakterze ogólnym, którego podstawowym założeniem jest wyznaczenie ram dla dalszego rozwoju obszaru opracowania i co równie ważne, scalenie celów i metod osiągnięcia tych celów w ramach polityki gospodarczej, społecznej i ekologicznej w skali ponadlokalnej.

Program musi być zatem z jednej strony zgodna z podstawowymi dokumentami o charakterze planistycznym i programowym oraz z drugiej strony tworzyć płaszczyznę zgodności pomiędzy poszczególnymi dokumentami z różnych dziedzin funkcjonowania społeczności lokalnej i samorządu.

8.1.1. Program Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego

Naczelną zasadą przyjętą w Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego jest zasada zrównoważonego rozwoju, umożliwiająca harmonijny rozwój gospodarczy i społeczny regionu wraz z ochroną walorów środowiskowych. Zaproponowano, w perspektywie najbliższych lat, następującą hierarchię celów:

W zakresie zadań systemowych:

- Rozwój edukacji ekologicznej,
- Zarządzanie środowiskowe.

W zakresie poprawy jakości środowiska:

- Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych,
- Racjonalizacja gospodarki odpadami,
- Poprawa jakości powietrza atmosferycznego,
- Ochrona przed hałasem ze źródeł komunikacyjnych.

W zakresie ochrony dziedzictwa przyrodniczego i racjonalnego użytkowania zasobów przyrody:

- Efektywna ochrona przyrody i racjonalna eksploatacja ekosystemów leśnych,
- Ochrona gleb użytkowanych rolniczo.

W zakresie zrównoważonego wykorzystania surowców, wody i energii:

1. Zabezpieczenie środowiska i człowieka przed zagrożeniami powodziowymi,
2. Wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych.

Program Rozwoju Gospodarczego Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Wsparcia jest komplementarna z POŚ dla woj. podkarpackiego w takich obszarach jak:

- Zarządzanie środowiskowe – w obszarze celu strategicznego 1.1. - Tworzenie warunków dla lokalizacji inwestycji i tworzenia nowych miejsc pracy w sektorach wzmacniających konkurencyjność PDOW (w tym: uzbrojenie terenów inwestycyjnych, tworzenie stref inwestycyjnych);
- Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych oraz powietrza atmosferycznego - w obszarze celu strategicznego 2.3. Rozwój infrastruktury technicznej warunkującej rozwój społeczno – gospodarczy (planowany jest rozwój sieci gazowniczej w oparciu o operatora PGNiG, sieci energetycznych w tym szczególnie do odbioru energii z przyszłych przyłączy do OZE, poprawa stanu gospodarki wodno - ściekowej);
- Ochrona przed hałasem ze źródeł komunikacyjnych - w obszarze celu strategicznego 2.4. Rozwój infrastruktury transportowej drogowej i kolejowej oraz powiązań komunikacyjnych w ramach PDOW i z Rzeszowem (przewidywana jest modernizacja drogi wojewódzkiej 835 na odcinku Adamówka – Sieniawa – Przeworsk – Dynów, poprawa układu komunikacyjnego Przeworska, modernizacja linii kolejowej Rzeszów – Przemyśl oraz rewaloryzacja techniczna linii kolejki wąskotorowej do Przeworsk – Dynów);
- Efektywna ochrona przyrody i ochrona gleb użytkowanych rolniczo - w obszarze celu strategicznego 3.4. Rozwój agroturystyki w oparciu o wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego, wód geotermalnych oraz potencjału dziedzictwa kulturowego (przewidywane jest wsparcie rozwoju sieci gospodarstw agroturystycznych ze środków PROW rozwój wykorzystania energii z OZE w tym geotermii w rejonie Kańczugi, tworzenie sieci szlaków turystycznych łączących obiekty dziedzictwa kulturowego z walorami krajobrazowymi) ;
- Wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych - w obszarze celu strategicznego 2.5. Wzrost efektywności energetycznej i wykorzystania odnawialnych źródeł energii

(planowany jest rozwój urządzeń korzystających z energii wiatrowej w południowej części PDOW oraz wód geotermalnych z rejonu Mirocin – Jarosław – Przeworsk oraz rejonu Próchnik – Kańczuga oraz poprawa efektywności energetycznej w szczególności w budynkach użyteczności publicznej)

8.1.2. Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Przeworskiego na lata 2013-2016 z uwzględnieniem lat 2017-2020

Podstawowym celem Programu jest określenie priorytetów i działań dla samorządu powiatowego w dziedzinie ochrony środowiska. Realizacja założonych celów umożliwi harmonijny rozwój gospodarczy i społeczny Powiatu, czyniąc go bardziej konkurencyjnym i atrakcyjnym, a poprzez ochronę środowiska naturalnego stworzy warunki do poprawy jakości życia i zrównoważonego rozwoju.

W Programie wyróżniono szereg celów i priorytetów obejmujących zagadnienia społeczno -gospodarczego rozwoju powiatu. Wyszczególniono także szereg celów zmierzających do poprawy stanu środowiska na terenie powiatu, w tym:

5. Cele, priorytety i przedsięwzięcia w sferze ochrony dziedzictwa przyrodniczego i racjonalnego użytkowania zasobów przyrody.

5.1. Ochrona przyrody i krajobrazu. Różnorodność biologiczna i krajobrazowa.

5.2. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

5.3. Ochrona gleb.

5.4. Ochrona zasobów kopalin i powierzchni terenu.

6. Cele, priorytety, przedsięwzięcia konieczne do realizacji w perspektywie wieloletniej w dziedzinie poprawy jakości środowiska.

6.1. Jakość wód i stosunki wodne.

6.2. Jakość powietrza i zmiany klimatu.

6.3. Stres miejski - ochrona przed hałasem i wibracjami.

6.4. Stres miejski - oddziaływanie pól elektromagnetycznych.

6.5. Poprawa stanu bezpieczeństwa ekologicznego - poważne awarie przemysłowe i zagrożenia naturalne.

6.6. Gospodarowanie odpadami i ochrona powierzchni ziemi.

7. Zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii.

7.1. Racjonalizacja użytkowania wody do celów konsumpcyjnych.

7.2. Zmniejszenie zużycia energii – wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych.

8. Włączanie aspektów ekologicznych do polityk sektorowych.

9. Edukacja ekologiczna.

10. Zarządzanie ochroną środowiska.

Biorąc pod uwagę zapisy Programu ochrony środowiska dla powiatu przeworskiego oraz odnosząc je do wyżej przedstawionych zapisów Strategii PDOW, stwierdza się zgodność jego zapisów i integralność z celami i kierunkami w zakresie takich celów jak:

Oś priorytetowa 2 - Tworzenie warunków dla zrównoważonego rozwoju PDOW - działania na rzecz przyjaznego środowiska, rozwoju społecznego, gospodarki niskoemisyjnej, gospodarki odpadami, gospodarki wodnej w tym ochrony przeciwpowodziowej, rewitalizacja miast i obszarów zdegradowanych

- Cel strategiczny 2.2. Rozwój aktywnego społeczeństwa obywatelskiego
- Cel strategiczny 2.3. Rozwój infrastruktury technicznej warunkującej rozwój społeczno – gospodarczy (planowany jest rozwój sieci gazowniczej w oparciu o operatora PGNiG, sieci energetycznych w tym szczególnie do odbioru energii z przyszłych przyłączy do OZE, poprawa stanu gospodarki wodno - ściekowej)
- Cel strategiczny 2.4. Rozwój infrastruktury transportowej drogowej i kolejowej oraz powiązań komunikacyjnych w ramach PDOW i z Rzeszowem;
- Cel strategiczny 2.5. Wzrost efektywności energetycznej i wykorzystania odnawialnych źródeł energii (rozwój urządzeń korzystających z energii wiatrowej w południowej części PDOW oraz wód geotermalnych z rejonu Mirocin – Jarosław – Przeworsk oraz rejonu Próchnik – Kańczuga oraz poprawa efektywności energetycznej w szczególności w budynkach użyteczności publicznej);

Oś priorytetowa 3 - Wzmocnienie potencjału turystycznego PDOW – podniesienie atrakcyjności turystycznej, wypromowanie marki turystycznej obszaru, rozwój infrastruktury obsługi ruchu turystycznego, szlaków turystycznych, dbałość o stan dziedzictwa kulturowego w tym rewaloryzacja obiektów zabytkowych, promocja imprez i obiektów kulturotwórczych.

- Cel strategiczny 3.4. Rozwój agroturystyki w oparciu o wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego, wód geotermalnych oraz potencjału dziedzictwa kulturowego (wsparcie rozwoju sieci gospodarstw agroturystycznych ze środków PROW rozwój wykorzystania energii z OZE w tym geotermii w rejonie Kańczugi, tworzenie sieci

szlaków turystycznych łączących obiekty dziedzictwa kulturowego z walorami krajobrazowymi).

8.1.3. Strategia Rozwoju Społeczno - Gospodarczego Powiatu Rzeszowskiego do roku 2015

Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu rzeszowskiego do roku 2015 została przyjęta przez Radę Powiatu w Rzeszowie dnia 25 października 2006 roku uchwałą nr XXXV/299/06. Podstawą rozwoju Powiatu Rzeszowskiego jest zaktualizowana strategia która określa misję oraz cele i kierunki działania do roku 2015. Dokument ten podany ocenie radnych a następnie uchwalony przez Radę Powiatu zawiera zhierarchizowane cele w poszczególnych obszarach rozwoju spłeczno-gospodarczego oraz wariant rozwoju.

Cele wraz z kierunkami działania zostały podzielone na obszary strategiczne. Obszary strategiczne są najistotniejszymi polami działania Powiatu, jednocześnie wytyczają kierunki prac na najbliższe lata. Działalność Powiatu Rzeszowskiego koncentrować będzie się na pięciu obszarach:

- Gospodarka
- Infrastruktura
- Obszary wiejskie
- Ochrona środowiska
- Obszar społeczny

W obszarze strategicznym: Ochrona środowiska wymieniono cele pierwszorzędne:

- Wspierać tworzenie sprawnego systemu oczyszczania ścieków.
- Podjąć działania w kierunku kompleksowych rozwiązań dotyczących segregacji i przetwarzania odpadów.
- Podjąć działania w kierunku poprawy stosunków wodnych na terenie Powiatu.

oraz cele drugorzędne:

1. Tworzyć warunki do rozwoju różnych form ochrony przyrody.
2. Działać na rzecz ograniczenia niskiej emisji.
3. Podjąć działania w kierunku racjonalnej gospodarki zasobami leśnymi.

W ujęciu założonych w Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Rzeszowskiego do roku 2015 celów można stwierdzić zgodność z celami Programu Rozwoju Gospodarczego Przeworsko–Dynowskiego Obszaru Wsparcia w zakresie:

Oś priorytetowa 2 - Tworzenie warunków dla zrównoważonego rozwoju PDOW - działania

na rzecz przyjaznego środowiska, rozwoju społecznego, gospodarki niskoemisyjnej, gospodarki odpadami, gospodarki wodnej w tym ochrony przeciwpowodziowej, rewitalizacja miast i obszarów zdegradowanych

- Cel strategiczny 2.3. Rozwój infrastruktury technicznej warunkującej rozwój społeczno – gospodarczy (planowany jest rozwój sieci gazowniczej w oparciu o operatora PGNiG, sieci energetycznych w tym szczególnie do odbioru energii z przyszłych przyłączy do OZE, poprawa stanu gospodarki wodno-ściekowej)
- Cel strategiczny 2.5. Wzrost efektywności energetycznej i wykorzystania odnawialnych źródeł energii (rozwój urządzeń korzystających z energii wiatrowej w południowej części PDOW oraz wód geotermalnych z rejonu Mirocin – Jarosław – Przeworsk oraz rejonu Próchnik – Kańczuga oraz poprawa efektywności energetycznej w szczególności w budynkach użyteczności publicznej);

Oś priorytetowa 3 - Wzmocnienie potencjału turystycznego PDOW – podniesienie atrakcyjności turystycznej, wypromowanie marki turystycznej obszaru, rozwój infrastruktury obsługi ruchu turystycznego, szlaków turystycznych, dbałość o stan dziedzictwa kulturowego w tym rewaloryzacja obiektów zabytkowych, promocja imprez i obiektów kulturotwórczych.

- Cel strategiczny 3.4. Rozwój agroturystyki w oparciu o wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego, wód geotermalnych oraz potencjału dziedzictwa kulturowego (wsparcie rozwoju sieci gospodarstw agroturystycznych ze środków PROW rozwój wykorzystania energii z OZE w tym geotermii w rejonie Kańczugi, tworzenie sieci szlaków turystycznych łączących obiekty dziedzictwa kulturowego z walorami krajobrazowymi)

Ponadto Strategia Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Wsparcia jest komplementarna do następujących dokumentów strategicznych:

- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności,
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020,
- Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo,
- Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030,
- Planu zagospodarowania przestrzennego Województwa Podkarpackiego.

8.2. Ocena zgodności ustaleń planu z przepisami dotyczącymi ochrony środowiska

Jednym z podstawowych obszarów, w którym realizowane będą cele strategiczne PDOW jest tworzenie warunków dla zrównoważonego rozwoju PDOW - działania na rzecz przyjaznego środowiska, rozwoju społecznego, gospodarki niskoemisyjnej, gospodarki odpadami, gospodarki wodnej w tym ochrony przeciwpowodziowej, rewitalizacja miast i obszarów zdegradowanych.

Polityka trwałego zrównoważonego rozwoju rozumiana jest tutaj jako konsolidacja celów polityki społecznej, gospodarczej i ekologicznej. Wynika z tego konieczność uwzględniania we wszystkich działaniach administracji lokalnej i ponadlokalnej, które mogą mieć wpływa na środowisko naturalne i warunki życia mieszkańców, aspektu zachowania właściwego stanu i funkcjonalności środowiska naturalnego.

Strategia jako jeden z podstawowych obszarów rozwoju kładzie nacisk na zachowanie właściwego stanu i jakości środowiska naturalnego oraz tam gdzie to możliwe poprawę istniejącego stanu.

Strategia PDOW opiera się na 3 osiach priorytetowych, z których wszystkie realizowane równocześnie wspierają politykę zrównoważonego rozwoju. Są to:

Oś priorytetowa 1 - rozwoju konkurencyjnej gospodarki w oparciu o nowoczesne technologie oraz wzrost kapitału ludzkiego i społecznego - rozwój gospodarczy, rozwój przedsiębiorczości, podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej w tym tworzenie stref i terenów inwestycyjnych, wzrost innowacyjności gospodarki, promowanie inteligentnych powiązań gospodarczych w tym tworzenie inicjatyw klastrowych, generowanie nowych miejsc pracy.

Oś priorytetowa 2 - tworzenie warunków dla zrównoważonego rozwoju PDOW - działania na rzecz przyjaznego środowiska, rozwoju społecznego, gospodarki niskoemisyjnej, gospodarki odpadami, gospodarki wodnej w tym ochrony przeciwpowodziowej, rewitalizacja miast i obszarów zdegradowanych.

Oś priorytetowa 3 - wzmocnienie potencjału turystycznego PDOW – podniesienie atrakcyjności turystycznej, wypromowanie marki turystycznej obszaru, rozwój infrastruktury obsługi ruchu turystycznego, szlaków turystycznych, dbałość o stan dziedzictwa kulturowego w tym rewaloryzacja obiektów zabytkowych, promocja imprez i obiektów kulturotwórczych.

Ustalenia Strategii odnoszą się do wymagań Ustawy z 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, a ponadto są zgodne z:

- ustawą z dnia 27 lipca 2001 o wprowadzeniu ustawy - Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw,
- ustawą z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne,
- ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
- rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko;
- rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 24 lipca 2006 r. w sprawie warunków jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska;
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 stycznia 2010 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu;
- rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku.

W Programie uwzględniono szereg warunków określonych w aktach prawa krajowego oraz rozporządzeniach wykonawczych do tych aktów.

W zakresie ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (t. j. Dz.U. 2013 poz. 1232 ze zm.):

Art. 85 ust. 1

Ochrona powietrza polega na zapewnieniu jak najlepszej jego jakości, w szczególności przez:

- utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej dopuszczalnych dla nich poziomów lub co najmniej na tych poziomach;
- zmniejszanie poziomów substancji w powietrzu co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane;
- zmniejszanie i utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej poziomów docelowych albo poziomów celów długoterminowych lub co najmniej na tych poziomach

W przedmiotowym dokumencie szczególną uwagę poświęcono działaniom zmierzającym do ograniczania wielkości emisji ze źródeł przemysłowych i komunalnych oraz komunikacyjnych. Do zadań tych można zaliczyć:

1. Cel strategiczny 2.3. Rozwój infrastruktury technicznej warunkującej rozwój społeczno – gospodarczy (rozwój sieci gazowniczej w oparciu o operatora PGNiG, sieci energetycznych w tym szczególnie do odbioru energii z przyszłych przyłączy do OZE)
2. Cel strategiczny 2.4. Rozwój infrastruktury transportowej drogowej i kolejowej oraz powiązań komunikacyjnych w ramach PDOW i z Rzeszowem
3. Cel strategiczny 2.5. Wzrost efektywności energetycznej i wykorzystania odnawialnych źródeł energii (planowany jest rozwój urządzeń korzystających z energii wiatrowej oraz wód geotermalnych, a także poprawa efektywności energetycznej w szczególności w budynkach użyteczności publicznej)

Art. 97 ust. 1

Ochrona wód polega na zapewnieniu ich jak najlepszej jakości, w tym utrzymywanie ilości wody na poziomie zapewniającym ochronę równowagi biologicznej, w szczególności przez:

- utrzymywanie jakości wód powyżej albo co najmniej na poziomie wymaganym w przepisach;
- doprowadzanie jakości wód co najmniej do wymaganego przepisami poziomu, gdy nie jest on osiągnięty.

Powyższe zobowiązania będą realizowane poprzez wdrażanie inwestycji w zakresie infrastruktury technicznej warunkującej rozwój społeczno – gospodarczy, w tym poprawa stanu gospodarki wodno - ściekowej w regionie.

W Programie uwzględniono również zapisy dotyczące ochrony zasobów przyrody ożywionej poprzez efektywną i aktywną ochronę środowiska naturalnego, w tym głównie poprzez działania zmierzające do rozwoju agroturystyki w oparciu o wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego, wód geotermalnych oraz potencjału dziedzictwa kulturowego.

Postanowienia te są zgodne z art. 127 ust 1 POŚ, w którym ochrona zwierząt oraz roślin polega na:

- zachowaniu cennych ekosystemów, różnorodności biologicznej i utrzymaniu równowagi przyrodniczej;
- tworzeniu warunków prawidłowego rozwoju i optymalnego spełniania przez zwierzęta i roślinność funkcji biologicznej w środowisku;

- zapobieganiu lub ograniczaniu negatywnych oddziaływań na środowisko, które mogłyby niekorzystnie wpływać na zasoby oraz stan zwierząt oraz roślin;
- zapobieganiu zagrożeniom naturalnych kompleksów i tworów przyrody.

Z kolei ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (tj. Dz. U. z 2013 r., poz. 627 ze zm.) nakazuje szereg działań zmierzających do zachowania właściwego stanu populacji gatunków i siedlisk przyrodniczych poprzez m.in. gospodarowanie zasobami przyrody nieożywionej powinno być prowadzone w sposób zapewniający ochronę innych zasobów, tworów i składników przyrody, oszczędne użytkowanie przestrzeni oraz zachowanie szczególnie cennych tworów i składników przyrody nieożywionej, w tym profili geologicznych i glebowych, jaskiń, turni, skałek, głazów narzutowych, naturalnych zbiorników i cieków wodnych, źródeł i wodospadów, elementów dna morza, wydm i glebowych powierzchni wzorcowych, a także miejsc występowania kopalnych szczątków roślin i zwierząt.

W tym kontekście Program Rozwoju Gospodarczego Przeworsko–Dynowskiego Obszaru Wsparcia jest komplementarna do zapisów ustawy o ochronie przyrody.

Realizacja zadań w obrębie celu strategicznego 2.3.: Rozwój infrastruktury technicznej warunkującej rozwój społeczno – gospodarczy (poprawa stanu gospodarki wodno-ściekowej), wpisuje się w założenia ustawy z dnia z dnia 18 lipca 2001r. Prawo wodne (t. j. Dz. U. 2012 poz. 145 ze zm.), w którym w dziale III, przyjmuje się za cel środowiskowych: *Poprawę oraz przywracanie stanu jednolitych części wód powierzchniowych, tak aby osiągnąć dobry stan tych wód*.

W maju 2003 r. Sejm RP przyjął dokument *Polityka ekologiczna państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010* stanowiący uszczegółowienie „II Polityki ekologicznej Państwa" z 2000 r. Natomiast w maju 2009 r. został przyjęty dokument „Polityka ekologiczna państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016".

Dokument ten jest dostosowaniem wcześniejszego dokumentu do zmian w prawodawstwie polskim i wspólnotowym w zakresie ochrony środowiska.

Polska polityka ekologiczna opiera się na konstytucyjnej zasadzie zrównoważonego rozwoju, co powoduje, że musi być uwzględniania we wszystkich dokumentach strategicznych i programach, mających wpływ na środowisko. Jednocześnie zgodnie z art. 74 Konstytucji RP nakłada to obowiązek dbałości o środowisko na instytucje publiczne. Celem podstawowym

II Polityki ekologicznej jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego kraju (mieszkańców, infrastruktury społecznej i zasobów przyrodniczych), przy założeniu, że strategia zrównoważonego rozwoju Polski pozwoli na wdrażanie takiego modelu tego rozwoju, który zapewni na tyle skuteczną regulację i reglamentację korzystania ze środowiska, aby rodzaj i skala tego korzystania realizowane przez wszystkich użytkowników nie stwarzały zagrożenia dla jakości i trwałości przyrodniczych zasobów.

Kierunki działań określone w celach średniookresowych do 2016 r. mają stać się odpowiedzią na przywrócenie właściwej roli planowaniu przestrzennemu, w szczególności w zakresie lokalizacji nowych inwestycji. Ma się to odbywać poprzez m.in.:

- wdrożenie wytycznych metodycznych dotyczących uwzględnienia w planach zagospodarowania przestrzennego wymagań ochrony środowiska i gospodarki wodnej, w szczególności wynikających z opracowań ekofizjograficznych, prognoz oddziaływania na środowisko (wraz z poprawą jakości tych dokumentów),
- wdrożenie przepisów umożliwiających przeprowadzanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko już na etapie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (które jest opracowaniem planistycznym obejmującym teren całej gminy),
- zatwierdzenie wszystkich obszarów europejskiej sieci Natura 2000 oraz sporządzenie dla nich planów ochrony,
- wdrożenie koncepcji korytarzy ekologicznych,
- uwzględnianie obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi,
- określenie zasad ustalenia progów tzw. chłonności środowiskowej oraz pojemności przestrzennej zależnie od typu środowiska,
- wprowadzenie mechanizmów ochrony zasobów złóż kopalin przed zagospodarowaniem powierzchni uniemożliwiającym przyszłe wykorzystanie,
- uwzględnienie w planach zagospodarowania przestrzennego wyników monitoringu środowiska, w szczególności w zakresie powietrza, wód i hałasu.

W zakresie ustaleń dotyczących projektów studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, II Polityka ekologiczna odnosi się m. in. do:

- ochrony gleb,
- racjonalizacji użytkowania wody,

- gospodarowania odpadami,
- jakości wód i powietrza,
- hałasu,
- różnorodności biologicznej,
- działań mających na celu zmniejszenie energochłonności gospodarki, wzrostu wykorzystania energii powstałej z odnawialnych źródeł.

Program Rozwoju Gospodarczego Przeworsko–Dynowskiego Obszaru Wsparcia jest komplementarny z Polityką ekologiczną państwa w obszarach strategicznych:

- poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych – realizacja tego celu ma być zapewniona poprzez rozwój gospodarki wodno-ściekowej,

- poprawa jakości powietrza – w tym obszarze działania koncentrować się będą na przeciwdziałaniu niskiej emisji i wzroście wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Pozytywne oddziaływanie na jakość powietrza będzie miała również realizacja zadań z zakresu modernizacji istniejących połączeń komunikacyjnych oraz zwiększenie jakości korzystania i dostępności środków komunikacji zbiorowej,

- różnorodność biologiczna – celem działań przewidzianych w Programie jest także wspieranie działań zmierzających do rozwoju agroturystyki w oparciu o wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego, wód geotermalnych oraz potencjału dziedzictwa kulturowego,

- edukacja ekologiczna – jest to obszar oddziaływania społecznego, na który wpływ będą mieć działania polegające na rozwoju aktywnego społeczeństwa obywatelskiego.

9. Skutki braku realizacji ustaleń Programu Rozwoju Gospodarczego

Program Rozwoju Gospodarczego Przeworsko–Dynowskiego Obszaru Wsparcia w powiązaniu z pozostałymi dokumentami o charakterze ramowym diagnozuje uwarunkowania rozwojowe obszaru funkcjonalnego oraz wyznacza perspektywy rozwoju na najbliższe lata. Koncepcja zarządzania strategicznego przyjęta w tych dokumentach jest koniecznym elementem umożliwiającym integrację celów z różnych dziedzin życia społeczno-gospodarczego lokalnej społeczności. Z punktu widzenia administracji samorządowej dokument ten stanowi narzędzie uzupełniające efektywnego zarządzaniu obszarem. Umożliwiają także właściwe, skuteczne i racjonalne wykorzystanie zasobów finansowych i instytucjonalnych, pozwalają na przewidywanie możliwych barier i ograniczeń na drodze do osiągnięcia zamierzonych celów oraz podjęcie środków zapobiegawczych lub minimalizujących skutki tych ograniczeń.

W tym ujęciu, brak realizacji dokumentów strategicznych spowodowałoby mniejszą skuteczność wykorzystania zasobów finansowych (wewnętrznych i zewnętrznych), gospodarczych, przestrzennych gminy oraz mniejszy stopień osiągnięcia zamierzonych celów.

Można przyjąć założenie, że bez wdrożonych mechanizmów planowania strategicznego nie byłaby możliwa realizacja podstawowej zasady zrównoważonego rozwoju, która z założenia wymaga podejścia całościowego i długofalowego.

Brak realizacji postanowień Programu oznaczający w praktyce brak realizacji celów szczegółowych przyczyni się do wystąpienia szeregu niekorzystnych zjawisk:

- Pogarszanie się stanu wód powierzchniowych i podziemnych w wyniku braku modernizacji i dalszej rozbudowy systemu wodno-ściekowego. W przypadku utrzymania się tendencji rozwoju zabudowy, w tym zabudowy mieszkalnej i przemysłowej oraz szlaków komunikacyjnych, sumaryczny ładunek zanieczyszczeń ze źródeł rozproszonych ulegnie zwiększeniu, a jakość wód powierzchniowych i podziemnych stanowiących odbiornik tych zanieczyszczeń ulegnie pogorszeniu. Ponadto Program Rozwoju Gospodarczego PDOW przewiduje utworzenie stref gospodarczych oraz uzbrojenie terenu w niezbędną infrastrukturę. Pozwoli to na koncentrację zabudowy przemysłowej poza obszarami mieszkaniowymi oraz cennymi przyrodniczo.
- Utrzymanie niezadowalającego poziomu jakości powietrza atmosferycznego – brak działań ograniczających emisję zanieczyszczeń, w tym głównie emisję niską ze źródeł

komunalnych (SO_2, NO_2, PM10, PM2,5) oraz emisję ze źródeł liniowych – drogi, a także niedostateczny stopień wykorzystania odnawialnych źródeł energii będzie powodować dalsze pogarszanie się stanu powietrza. Skutkiem tego będzie szereg niekorzystnych zjawisk o charakterze społecznym (wzrost zachorowalności na choroby układu oddechowego, układu krążenia itp.), gospodarczym (spadek atrakcyjności regionu) oraz ekologicznym (pogorszenie zdrowotności i odporności ekosystemów oraz populacji gatunków roślin i zwierząt wrażliwych na zanieczyszczenia atmosferyczne).

- Brak wdrażania nowych metod i technologii w zakresie produkcji rolnej oraz działalności przemysłowej – Program przewiduje działania zmierzające do wsparcia rozwoju nowoczesnych technologii produkcji opartych na metodach o niskim potencjale zagrożeń, niskoemisyjnych, a także rozwój działalności rolniczej, w tym agroturystyki w oparciu o wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego. Brak realizacji tych celów może spowodować spowolnienie osiągnięcia stanu zrównoważonej produkcji w dziedzinie przemysłu i rolnictwa.

- Pogarszający się stan głównych ciągów komunikacyjnych oraz niewystarczający stopień wykorzystania środków komunikacji zbiorowej – brak działań w zakresie modernizacji infrastruktury komunikacyjnej może spowodować oprócz następstw o charakterze społeczno-gospodarczym także pogłębianie się niekorzystnych zjawisk związanych z ruchem kołowym: wzrost natężenia hałasu, emisji do powietrza, zanieczyszczenia środowiska gruntowo-wodnego w rejonie głównych ciągów komunikacyjnych.

10. Ocena oddziaływania na komponenty środowiska i zagrożenia dla środowiska w wyniku realizacji ustaleń projektu Programu Rozwoju Gospodarczego PDOW

Oddziaływanie projektowanych działań wymienionych w analizowanym dokumencie należy rozpatrywać w kontekście szerszym niż wpływ na poszczególne komponenty środowiska. Program Rozwoju Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Wsparcia ma stworzyć ramy dla osiągnięcia celów o charakterze społecznym, gospodarczym i kulturowym obszaru. W perspektywie długofalowej Program ma na celu: rozwój konkurencyjnej gospodarki, tworzenie warunków dla zrównoważonego rozwoju oraz wzmocnienie potencjału turystycznego obszaru.

Z powyższego wynika, że dbałość o właściwy stan środowiska naturalnego oraz dążenie do poprawy w obszarach, w których stan ten nie jest zadowalający jest jednym z podstawowych celów Programu, bowiem wpływa on zarówno na jakość życia mieszkańców, pozytywne postrzeganie obszaru jako miejsca atrakcyjnego turystycznie, a także określa potencjał miejscowości do przyciągania nowych inwestycji i inwestorów.

Zmiany, jakie wystąpią w środowisku będą obejmować wszystkie jego komponenty, tj.: warunki gruntowe, wodne, szatę roślinną, zwierzęta, powietrze, a także krajobraz.

10.1. Wpływ na klimat i powietrze atmosferyczne

W ujęciu jednostkowym Program przewiduje wsparcie realizacji szeregu inwestycji infrastrukturalnych. W trakcie budowy poszczególnych obiektów należy spodziewać się okresowych emisji pyłów i gazów, spowodowanych pracami budowlanymi i konstrukcyjno -montażowymi (wykopy, wzmożony ruch pojazdów, szczególnie ciężarowych itp.). Uciążliwości z nimi związane ustąpią po zakończeniu prac budowlanych.

Działaniami wpływający korzystnie na jakość powietrza są wszelkie działania związane z ograniczeniem emisji zanieczyszczeń ze źródeł liniowych (drogi), punktowych (zakłady produkcyjne) oraz rozproszonych (źródła komunalne).

W ramach Programu założono szereg działań w zakresie modernizacji i rozbudowy systemu komunikacji drogowej, w tym modernizacja i rozbudowa istniejącej sieci dróg na terenie PDOW (modernizacja drogi wojewódzkiej 835 na odcinku Adamówka – Sieniawa – Przeworsk

– Dynów, poprawa układu komunikacyjnego Przeworska, modernizacja linii kolejowej Rzeszów – Przemyśl, skomunikowanie Zarzecza z siecią dróg wojewódzkich poprzez remont dróg łączących z Bystrowicami z drogą wojewódzką 880, Żurawiczkami – Urzejowicami – drogą wojewódzką 835, Krzeczowicami – Żuklinem z drogą wojewódzką 881 oraz rewaloryzacja techniczna linii kolejki wąskotorowej do Przeworsk – Dynów). Działania te mogą wpłynąć na częściową poprawę jakości powietrza w perspektywie długoterminowej. Zwiększy się płynność poruszania się pojazdów po drogach oraz średnia prędkość ruchu.

Działania zmierzające do zwiększenia efektywności i komfortu miejskiej komunikacji publicznej, rozbudowa i modernizacja połączeń kolejowych oraz budowa tras rowerowych, powinny spowodować pozytywne skutki w odniesienie do jakości powietrza. Preferowanie środków transportu zbiorowego w zastępstwie indywidualnych środków transportu spowoduje zmniejszenie całkowitego ładunku zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza. Ponadto budowa nowych ścieżek rowerowych może przyczynić się do zastąpienia tradycyjnych środków lokomocji (samochodów) środkami nie powodującymi emisji zanieczyszczeń.

Jednym z celów operacyjnych w obszarze środowiskowym określonych w Programie wymieniono ochronę powietrza i zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii. W obrębie tego celu wymieniono takie działania jak:

- Rozwój infrastruktury technicznej warunkującej rozwój społeczno – gospodarczy (w tym: rozwój sieci gazowniczej w oparciu o operatora PGNiG, sieci energetycznych w tym szczególnie do odbioru energii z przyszłych przyłączy do OZEW),
- Wzrost efektywności energetycznej i wykorzystania odnawialnych źródeł energii (rozwój urządzeń korzystających z energii wiatrowej w południowej części PDOW oraz wód geotermalnych z rejonu Mirocin – Jarosław – Przeworsk oraz rejonu Próchnik – Kańczuga oraz poprawa efektywności energetycznej w szczególności w budynkach użyteczności publicznej.

W opisie projektów kluczowych w ramach PDWO przewidziano takie działania jak:

- Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej oraz zastosowanie odnawialnych źródeł energii - projekt ma na celu poprawę jakości środowiska naturalnego, ograniczenie niskiej emisji poprzez zwiększenie efektywności energetycznej budynków.
- Poprawa efektywności energetycznej oświetlenia ulicznego, m. in. poprzez wymianę istniejącego oświetlenia na LED - rozbudowa i modernizacja sieci oświetlenia ulicznego

na terenie PDOW ma na celu poprawę jakości środowiska naturalnego, ograniczenie niskiej emisji.

Działania te przełożą się bezpośrednio na zmniejszenie lub ograniczenie tempa wzrostu stężenia głównych związków zanieczyszczających (tlenki azotu, tlenki siarki, pył zawieszony). Działania zmierzające do wzrostu stopnia wykorzystania OZE oraz ograniczenia zapotrzebowania na energię przez budynki użyteczności publicznej (termomodernizacje) spowodują proporcjonalnie zmniejszenie zapotrzebowania na surowce tradycyjne – nieodnawialne źródła energii takie jak: węgiel, koks, olej opałowy.

Wprowadzenie rozwiązań minimalizujących zużycie energii elektrycznej przez system oświetlenia ulicznego spowoduje oprócz korzyści ekonomicznych także zmniejszenie ogólnej wielkości zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza atmosferycznego w ujęciu ponadlokalnym.

Realizacja zadań polegających na ograniczaniu niskiej emisji do atmosfery pozwoli na wyeliminowanie zagrożenia dla zdrowia ludzi i ograniczy przyspieszone niszczenie budynków, w tym także zabytkowych, co związane jest z zanieczyszczeniem powietrza.

Ponadto w ramach Programu przewidziano działania zmierzające do promowania inwestycji innowacyjnych, wzrost konkurencyjności gospodarki. Jednym z możliwych pól osiągnięcia tych celów jest upowszechnianie sposobów produkcji w oparciu o technologie niskoemisyjne, o niskiej materiało- i surowcochłonności.

10.2. Wody powierzchniowe i podziemne

Jak wspominano przy analizie warunków środowiskowych, w obrębie granic przestrzennych PDOW głównym użytkowym poziomem wodonośnym jest poziom czwartorzędowy. Ponadto gminy Przeworsk, Tryńcza, Sieniawa i Zarzecze zlokalizowane są w obrębie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 425 Dębica - Stalowa Wola - Rzeszów. Zbiornik ten charakteryzuje się słabymi i średnio korzystnymi warunkami infiltracji. Wody gruntowe mają charakter porowych, związanych z piaszczysto – żwirowymi osadami czwartorzędowymi. Są one zasilane przez infiltrujące wody opadowe i rzeczne. W chwili obecnej jakość wód podziemnych jest dobra i nie wykazuje tendencji do pogarszania się stany chemicznego. Jednak ze względu na kontakt hydrauliczny wód tego poziomu z wodami powierzchniowymi istnieje możliwość zanieczyszczenia tych wód ze źródeł antropogenicznych.

Wody powierzchniowe na terenie PDOW znajdują się w dobrym stanie (San, Złota I, Szewnia). Stan pozostałych cieków oceniono jako zły. Klasa jakości wód rzeki San (Ubieszyn) dla badanych wskaźników fizykochemicznych w roku 2012 była stanu dobrego. Większość wskaźników charakteryzujących warunki tlenowe, zanieczyszczenia organiczne, biogeny oraz zasolenie mieściły się w granicach stężeń dla stanu bardzo dobrego i dobrego (klasa I i II). Stan ekologiczny oraz chemiczny jest dobry.

Obszar opracowania zlokalizowany jest w dorzeczu rzeki Wisły. W większości jednolite części wód wyodrębnione w tym obszarze charakteryzują się złym stanem oraz oceną ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych jako niezagrożoną. Zgodnie z Planem gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły zatwierdzonym na posiedzeniu Rady Ministrów dnia 22.02.2011r. (M.P. 2011 nr 49 poz. 549). Celami środowiskowymi dla JCWP jest osiągnięcie co najmniej dobrego stanu ekologicznego lub utrzymanie tego stanu oraz co najmniej dobrego potencjału ekologicznego dla silnie zmienionych i sztucznych części wód. Ponadto w celu osiągnięcia dobrego stanu/potencjału konieczne będzie dodatkowo utrzymanie co najmniej dobrego stanu chemicznego.

Realizacja postanowień Programu powinna przyczynić się w sposób znaczący do poprawy stanu/potencjału JCWP. W ramach Programu przewidziano szereg działań w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki odpadami itp., które przyczyniać się będą do poprawy stanu fizykochemicznego i ekologicznego wód powierzchniowych. Ponadto przewidziano działania zmierzające do rozwoju form małej retencji i inwestycje w gospodarkę wodami opadowymi i roztopowymi. Powinno to spowodować poprawę warunków reżimu hydrologicznego, a tym samym spowodować pozytywne efekty w postaci np. mniejszego ryzyka wystąpienia sytuacji nadzwyczajnych (powodzi i podtopień) w korytach rzek.

W celu dotrzymania wymagań wynikających z Ramowej Dyrektywy Wodnej niezbędne jest podjęcie zintegrowanych działań w celu przywrócenia lub utrzymania dobrego stanu/potencjału wód. Realizacja ustaleń Programu związanych z poprawą stanu systemu wodno-ściekowego ma na celu eliminacje zagrożeń niekontrolowanych zrzutów ścieków komunalnych oraz ochronę środowiska gruntowo-wodnego.

Modernizacja oraz budowa nowych odcinków dróg z zachowaniem zasad ochrony środowiska pozwoli na ujęcie ścieków deszczowych z powierzchni utwardzonych i podczyszczenie tych ścieków do wymaganych standardów. Ograniczeniu ulegną zatem wielkości ładunków zanieczyszczeń (ropopochodnych i zawiesin) wprowadzanych w sposób bezpośredni

do środowiska.

Wyznaczenie stref ekonomicznych oraz koncentracja działalności produkcyjno-magazynowej w obrębie obszarów uzbrojonych w zorganizowane systemy odprowadzania i zagospodarowania wód opadowych, ścieków komunalnych i przemysłowych pozwoli na wdrożenie skutecznych metod oczyszczania ścieków oraz kontrolę ilości i jakości oczyszczonych ścieków odprowadzanych do środowiska.

Lista projektów kluczowych zawiera propozycje działań zmierzających bezpośrednio do poprawy jakości wód powierzchniowych i podziemnych. Projekt polegający na rozwoju gospodarki wodno – ściekowej obejmuje takie poddziałania jak: inwestycje dotyczące budowy oczyszczalni ścieków, kanalizacji ściekowej i systemów gospodarki ściekowej z uwzględnieniem indywidualnych i grupowych oczyszczalni ścieków w terenach zabudowy rozproszonej znajdujących się na obszarach górskich oraz dotyczące budowy, rozbudowy i modernizacji systemów zaopatrzenia w wodę oraz rozwój form małej retencji i inwestycje w gospodarkę wodami opadowymi i roztopowymi.

Działania te w sposób bezpośredni przyczynią się do zmniejszenia ładunków wprowadzanych wraz ze ściekami bytowymi oraz wodami opadowymi do środowiska gruntowo-wodnego, a tym samym pozwolą na realizację celów wyznaczonych w Ramowe Dyrektywie Wodnej.

Ponadto jednym z projektów kluczowych jest rozwój infrastruktury technicznej, w tym także inwestycje w zakresie gospodarki odpadami (w tym: budowa Punktu Selektywnej Zbiorki Odpadów). Działania w tym zakresie przyczynią się do ograniczenia ryzyka wystąpienia ponadnormatywnych stężeń zanieczyszczeń w wodach powierzchniowych i podziemnych, których źródłem mogłyby być niewłaściwie składowane odpady, w tym odpady niebezpieczne.

Wiele działań wyznaczonych w Programie ma charakter neutralny (działania o charakterze organizacyjnym i administracyjnym, rozwój oferty turystycznej i kulturalnej itp.), nie przewiduje się wystąpienia negatywnego wpływu na wody powierzchniowe i podziemne.

10.3. Krajobraz, powierzchnia ziemi i gleby

W wyniku realizacji inwestycji komunikacyjnej oraz powstania nowej zabudowy przemysłowej i mieszkaniowej, nastąpi lokalne przekształcenie powierzchni ziemi oraz zmiana struktury. Wszelkie przekształcenia prowadzące do realizacji nowego zainwestowania wiążą się z trwałym oddziaływaniem na powierzchnię terenu (z wyłączeniem realizacji inwestycji w zakresie infrastruktury podziemnej).

Budowa nowych elementów infrastruktury oddziałuje w sposób znaczący na powierzchnię ziemi, ponieważ następuje zmiana ukształtowania terenu oraz zmniejsza się powierzchnia biologicznie czynna, zmianie ulegają stosunki gruntowo-wodne oraz sposób odpływu i retencjonowania wód opadowych i roztopowych. Zadania inwestycyjne związane z prowadzeniem prac budowlanych oraz ziemnych na obszarach niezabudowanych mogą stanowić źródło potencjalnego oddziaływania na powierzchnię ziemi i krajobraz. Przy czym modernizacja (przebudowa) dróg, budowa sieci kanalizacyjnych, uzbrojenie nowych terenów będą prowadzone głównie na terenach zurbanizowanych gdzie pokrywa glebowa jest już przekształcona. Należy mieć na uwadze, że krajobraz jak i powierzchnia ziemi w obrębie zabudowy miejskiej i częściowo wiejskiej są elementami antropogenicznie przekształconymi, a więc realizacja działań zapisanych w Programie w głównej mierze dotyczyć będzie terenów już przekształconych.

Najistotniejsze oddziaływanie na uwarunkowania przestrzenne i krajobrazowe będą wykazywały takie działania jak:

- tworzenie stref inwestycyjnych, uzbrojenie terenów inwestycyjnych; planowane tereny inwestycyjne zostaną zlokalizowane w bezpośredniej bliskości komunikacyjnej Przeworska, Dynowa, Sieniawy, Tryńczy;
- rozwój urządzeń korzystających z energii wiatrowej w południowej części PDOW oraz wód geotermalnych z rejonu Mirocin – Jarosław – Przeworsk oraz rejonu Pruchnik – Kańczuga;
- rozwój bazy boisk i przyszkolnych hal sportowych.

Wyznaczenie stref przeznaczonych pod skoncentrowaną działalność gospodarczą wraz z uzbrojeniem terenu w niezbędna infrastrukturę powinno mieć pozytywny wpływ na kształtowanie krajobrazu w obrębie PDOW. Obszary takie charakteryzują się zgodnością zagospodarowania oraz wyznaczane są poza terenami ściśle zagospodarowanymi. Dzięki takim działaniom zapobiega się niekontrolowanemu rozrostowi zabudowy na obszarach do tego nie przeznaczonych. Całość działań związanych z nowym zagospodarowaniem lub przebudową i modernizacją istniejącej zabudowy będzie realizowana w oparciu o narzędzia planowania przestrzennego (plany zagospodarowania, studium uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego itp.). Oznacza to przede wszystkim harmonijny rozwój infrastruktury zgodnie z ogólnymi zasadami zagospodarowania przestrzennego i estetyki krajobrazu kulturowego i przyrodniczego.

Na polepszenie krajobrazu antropogenicznego wpłyną wszelkie prace związane z modernizacją istniejącej infrastruktury (dróg, budynków użyteczności publicznej, infrastruktury edukacyjnej i sportowo-rekreacyjnej). Założone prace rewitalizacyjne mają na celu poprawę warunków życia ludzi poprzez uzyskanie korzystnego stanu środowiska i estetyzacji krajobrazu.

W ramach Programu Rozwoju Gospodarczego PDOW wyszczególniono projekty kluczowe polegające na rewitalizacji i modernizacji m.in. infrastruktury turystycznej, w tym takie projekty jak: zagospodarowanie zbiorników wodnych po wydobyciu kruszyw (przystosowanie zbiorników wodnych oraz budowa, m.in. ścieżki rowerowej wzdłuż drogi powiatowej, pól namiotowych i infrastruktury towarzyszącej) oraz przebudowa istniejącego zbiornika pokopalnianego w miejscowości Pigany w zbiornik rekreacyjno – wypoczynkowy z zapleczem sportowym, socjalno–gastronomicznym, biwakowym z zachowaniem jego naturalnych walorów. Realizacja tych projektów przyczyni się do nie tylko do zwiększenia atrakcyjności turystycznej regionu ale także pozwoli na wzbogacenie istniejącego krajobrazu poprzez stworzenie atrakcyjnej infrastruktury w miejscu obecnie występujących obszarów nieużytkowanych lub poprzemysłowych.

10.4. Fauna i flora, różnorodność biologiczna i formy ochrony przyrody

Środowisko naturalne i zasoby ekologiczne PDOW są jedną z jego najmocniejszych stron. Na obszarze opracowania wyszczególniono szereg obszarów o dużych wartościach przyrodniczych, w tym:

- Sieniawski Obszar Chronionego Krajobrazu,
- Hyżniańsko-Gwoźnicki Obszar Chronionego Krajobrazu,
- Przemysko-Dynowski Obszar Chronionego Krajobrazu
- rezerwat Husówka oraz rezerwat Lupa
- Obszary Natura 2000: Dolina Dolnego Sanu (PLH180020), Nad Husowem (PLH180025), Starodub w Pełkiniach (PLH180050), Lasy Sieniawskie (PLH180054), Rzeka San (PLH180007) i Pogórze Przemyskie (PLB 180001).

Podstawową funkcją wyznaczonych obszarów chronionego krajobrazu jest zachowanie wyróżniającego się krajobrazu o zróżnicowanych ekosystemach. Realizacja postanowień Programu przyczyni się regulacji zasad gospodarowania przestrzenią, wzmocnienia gospodarstw agroturystycznych oraz rozwoju turystyki w oparciu o walory środowiska przyrodniczego. Z tego względu oddziaływanie na te formy ochrony przyrody będzie

pozytywne.

W ramach Strategii nie przewiduje się działań obejmujących swoim zasięgiem wyznaczonych rezerwatów przyrody.

Powołane obszary chronione wchodzące w skład sieci Natura 2000 występujące na terenie PDOW obejmują głównie doliny Rzeki San, kompleks Lasy Sieniawskie i Pogórze Przemyskie. Wśród zagrożeń mogących wpłynąć na stan siedlisk przyrodniczych wymieniono takie czynniki jak:

- intensyfikacja rolnictwa i niewłaściwa melioracja (osuszanie naturalnie podmokłych lasów),
- intensyfikację gospodarki leśnej (ciecia w cennych drzewostanach),
- zaniechanie użytkowania łąk i pastwisk powodująca sukcesję roślinności na opuszczonych terenach rolniczych,
- intensyfikacja gospodarki rybackiej w starorzeczach oraz niewłaściwa gospodarka leśna,
- niekontrolowany rozwój zabudowy i związane z tym odprowadzanie zanieczyszczeń do wód i powietrza,
- intensywna eksploatacja kruszywa.

Z kolei ochrona zidentyfikowanych obszarów węzłowych wchodzących w skład sieci ECO-NET polegać ma m.in. na:

Objęciu ochroną prawną i wprowadzeniu do strategii i planów zagospodarowania przestrzennego na poziomie kraju, województwa i gminy.

- Zalesieniu (zwiększanie lesistości);
- Ochronie ciągłości dolin rzecznych i linii brzegowej wód;
- Ograniczaniu zabudowy ciągłej (plany miejscowe);
- Szczególnej ochronie odcinków newralgicznych (najbardziej zagrożonych);
- Budowa przejść dla zwierząt na drogach o dużym natężeniu ruchu.

W ogólnym ujęcie realizacja postanowień Programu Rozwoju Gospodarczego PDOW nie powinna przyczynić się do pogorszenia stanu siedlisk przyrodniczych objętych ochroną oraz stanu ochrony gatunków i zwierząt. W ramach strategii nie przewiduje się działań, które stanowiłyby czynniki zagrażające ww. obszarom, w tym: intensyfikację rolnictwa i przekształcenia obszarów podmokłych na znacznej powierzchni, intensyfikację gospodarki

rybackiej i leśnej, niekontrolowany rozwój zabudowy na obszarach do tego nieprzeznaczonych, eksploatację kruszywa. Ponadto w Programie wyszczególniono szereg działań zmierzających do poprawy warunków środowiskowych i przyrodniczych na terenie PDOW jako czynnika wspierającego rozwój turystyczny regionu oraz służący poprawie warunków życia mieszkańców regionu.

W przypadku realizacji postanowień Programu z zakresu rozbudowy infrastruktury drogowej nie przewiduje się kolizji projektowanych odcinków dróg z obszarami podlegającymi ochronie, w tym obszarami wchodzącymi w skład sieci Natura 2000. Jednak w przypadku stwierdzenia możliwości znaczącego oddziaływania szczegółowego przedsięwzięcia na obszary Natura 2000, zostanie przeprowadzona ocena oddziaływania projektowanej inwestycji na obszar Natura 2000. Efektem tego postępowania będzie określenie szczegółowych warunków realizacji przedsięwzięcie, o ile z analizy tej nie wyniknie możliwość znaczącego negatywnego oddziaływania na obszar Natura 2000.

Pozostałe przewidziane w ramach Programu działania o charakterze infrastrukturalnym: uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej, budowa i remont szlaków komunikacyjnych, działania w zakresie modernizacji i budowy obiektów użyteczności publicznej i infrastruktury sportowej będą prowadzone głównie w obszarze zurbanizowanym i zagospodarowanym poza zasięgiem występowania chronionych siedlisk i gatunków. Przygotowanie stref gospodarczych w obrębie PDOW ma na celu przeniesienie działalności mogącej powodować negatywne skutki dla środowiska poza obszary wrażliwe na to oddziaływanie. Dlatego realizacja zapisów dotyczących przygotowania obszarów pod działalność gospodarczą realizują zasadę zrównoważonego rozwoju.

W ramach Programu PDOW przewiduje się także inwestycje związane rozwojem urządzeń korzystających z energii wiatrowej w południowej części PDOW oraz wód geotermalnych w rejonie Mirocin – Jarosław – Przeworsk oraz rejonu Pruchnik – Kańczuga. Mogą one wykazywać potencjalne oddziaływanie na populacje gatunków zwierząt objętych ochroną i ich siedliska. W przypadku stwierdzenia potencjalnego negatywnego oddziaływania na gatunki lub siedliska o szczególnej wartości przyrodniczej, indywidualne przedsięwzięcia należy poddać ocenie oddziaływania zgodnie z wymogami ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t. j. Dz. U. 2013 poz. 1235).

Zadania o charakterze rozwojowym: uzbrojenie terenów inwestycyjnych, tworzenie stref inwestycyjnych itp. może wiązać się z lokalnym pogorszeniem warunków przyrodniczych (np. likwidacja powierzchni biologicznie czynnych, zmiana sposobu odprowadzania wód opadowych itp.). Jednakże działalność ta będzie skoncentrowana na obszarach stosunkowo mało wrażliwych oraz już przekształconych (w sąsiedztwie głównych szlaków komunikacyjnych oraz obszarów przemysłowych), stąd oddziaływanie to nie powinno być znaczące. Rozwój gospodarczy obszaru wiązać się będzie z udziałem technologii i rozwiązań mających na celu skuteczniejszą ochronę środowiska podczas realizacji inwestycji i eksploatacji przedsięwzięć.

Rozwój turystyki i promocja turystyczna PDOW, w tym rozwoju obiektów noclegowych i gastronomicznych oraz rozwój sieci szlaków turystyczno - sportowych przyniesie pozytywny efekt społeczny i ekonomiczny, pozwoli m.in. na wyeksponowanie walorów obszaru, w tym także wartości przyrodniczych, zachęci do korzystania z istniejącej infrastruktury turystycznej oraz umożliwi aktywne kreowanie postaw mieszkańców i turystów jako współodpowiedzialnych za stan przyrody i środowiska. Modernizacja szlaków turystycznych przyczyni się do skanalizowania ruchu turystycznego oraz ograniczenie niekontrolowanej penetracji obszarów nieprzeznaczonych do ruchu turystycznego.

Przewidziane w Programie projekty kluczowe koncentrują się głównie na zadaniach z zakresu rozbudowy i modernizacji infrastruktury komunikacyjnej, w tym szczególnie drogowej i kolejowej, rozbudowa obiektów użyteczności publicznej: edukacyjnych, sportowych i obiektów zabytkowych. Wymieniono także szeregu działań zmierzających do podniesienia atrakcyjności turystycznej i dostępności do obiektów turystycznych i rekreacyjnych. Przewiduje się takie działania jak:

- Zagospodarowanie zbiorników wodnych po wydobyciu kruszyw - stworzenie terenu rekreacyjnego poprzez odpowiednie przystosowanie zbiorników wodnych oraz budowa, m.in. ścieżki rowerowej wzdłuż drogi powiatowej, pól namiotowych i infrastruktury towarzyszącej
- Budowa zbiornika rekreacyjnego wraz z zagospodarowaniem starorzecza Sanu w miejscowości Pigany - przebudowa istniejącego zbiornika pokopalnianego w zbiornik rekreacyjno – wypoczynkowy z zapleczem sportowym, socjalno – gastronomicznym, biwakowym.
- Zagospodarowanie gruntów w okolicy zbiornika wodnego w Dylągówce - rozbudowa kompleksu sportowego przy kąpielisku w Dylągówce wraz ze ścieżką rowerową

prowadzącą do tego kompleksu.

- Budowa przystani kajakowej na terenie Miasta Dynów – przewiduje się budowę przystani kajakowej wyposażonej w keję przeznaczoną do cumowania kajaków, parking umożliwiający pozostawienie samochodów, miejsca do wypoczynku (plaże, boisko do siatkówki plażowej, miejsce ogniskowe, ławki, stoły do biwakowania, kosze, stojaki na rowery, itp.
- Budowa spływu kajakowego na rzece San i Wisłok - budowa przystani kajakowych, sprzętu oraz infrastruktury towarzyszącej w celu rozwoju turystyki i rekreacji na terenie gminy.
- Budowa sieci tras rowerowych i pieszych wraz z niezbędną infrastrukturą - w ramach projektu przewiduje się m.in.: wyznaczenie i budowę szlaku turystycznego wraz z oznaczeniem i niezbędną infrastrukturą (ławkami, stojakami na rowery i drogowskazami służącymi do oznakowania tras, tarasami widokowymi, wiatami rekreacyjnymi, miejscami pod małą gastronomię, stojakami na rowery). Projekt zakłada budowę nowych ścieżek rowerowych oraz przebudowę już istniejących odcinków.

Realizacja powyższych projektów może potencjalnie przyczynić się do pogorszenia lokalnych warunków bytowania roślin i zwierząt oraz wpłynąć na stan siedlisk przyrodniczych (szczególnie na etapie realizacji przedsięwzięć). Jednakże biorąc pod uwagę obecne zagospodarowania tych przestrzeni – są to tereny poprzemysłowe (wyrobiska pogórnicze) oraz tereny antropogeniczne (przystań kajakowa na terenie Miasta Dynów) należy spodziewać się, że realizacja tych przedsięwzięć nie spowoduje znaczących oddziaływań negatywnych. Wykorzystanie istniejących zbiorników i wyrobisk jako terenów rekreacyjnych spowodować może poprawę warunków bytowania roślin i zwierząt tam występujących. Właściwe zagospodarowania przyczyni się do poprawy warunków ochrony gatunkowej unikalnej roślinności wodnej i ptactwa.

Część projektów związanych z rozwojem turystyki wodnej – spływów kajakowych, może spowodować zwiększoną presję turystów w korytach rzeki San i większych dopływów. Rozbudowa infrastruktury towarzyszce temu sportowi - wyznaczenie przystani i miejsc wypoczynku dla kajakarzy pozwoli na ograniczenie penetracji cennych obszarów przez osoby nieupoważnione.

Ponadto w przypadku stwierdzenia możliwości innych oddziaływań na siedliska oraz gatunki

roślin i zwierząt należy podjąć działania minimalizujące opisane w dalszej części opracowania.

10.5. Wpływ na klimat akustyczny

Podczas prac prowadzonych w ramach modernizacji i budowy obiektów użyteczności publicznej, dróg, infrastruktury sportowej, kulturalno-oświatowej i komunalnej, może wystąpić krótkoterminowe zwiększenie się poziom hałasu, a także pojawić się mogą wibracje i drgania. Zmiany te będą miały jednak charakter przejściowy i krótkotrwały.

Realizacja zadań z zakresu budowy nowych odcinków dróg może powodować lokalne zwiększenie natężenia hałasu w bezpośrednim sąsiedztwie tych szlaków komunikacyjnych związane ze zwiększoną przepustowością i większym obciążeniem szlaków komunikacyjnych. Minimalizacja oddziaływania akustycznego projektowanych odcinków dróg powinna zostać przewidziana na etapie oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko lub na etapie przeglądu porealizacyjnego. W przypadku stwierdzenia wystąpienia ponadnormatywnego oddziaływania na klimat akustyczny na obszarach podlegających ochronie przed hałasem zostaną zainstalowane urządzenia do tłumienia hałasu (ekrany akustyczne).

Jednocześnie budowa nowych odcinków łącznikowych dróg lokalnych i regionalnych pozwoli na przeniesienie znacznej części ruchu kołowego poza obszary ścisłego zagospodarowania miast i gmin, a tym samym przyczyni się do zmniejszenia poziomu hałasu na obszarach najbardziej wrażliwych na jego oddziaływanie.

Modernizacji istniejącej sieci drogowej spowoduje pozytywne skutki w odniesieniu do oddziaływania na klimat akustyczny w granicach PDOW. Zwiększenie płynności ruchu, poprawa stanu nawierzchni drogowej oraz wzrost średniej prędkości poruszania się pojazdów po szlakach komunikacyjnych wpłynie na znaczne obniżenie emisji hałasu od źródeł liniowych (praca na wyższym biegu, krótszy czas emisji hałasu).

Skoncentrowanie zabudowy przemysłowej w obrębie stref gospodarczych spowoduje lokalny wzrost poziomu hałasu, jednakże w skali całego obszaru pozwoli na zmniejszenie uciążliwości akustycznej na obszarach mieszkaniowych lub innych terenach chronionych.

10.6. Wpływ na zasoby naturalne i zabytki

Działania wyznaczone w projekcie Programu Rozwoju Gospodarczego PDOW w większości mają charakter neutralny lub pozytywny, odnoszą się do działań ogólnorozwojowych w sferze społeczno-gospodarczej, a zatem będą miały wpływ na ogólną poprawę jakości życia

w mieście.

Charakter pozytywny będzie mieć realizacja zapisów modernizacji i rozwoju obiektów kultury, sportu i rekreacji oraz użyteczności publicznej, w tym edukacji.

Zanieczyszczenia w powietrzu, których źródłem jest transport drogowy, sektor komunalny i w niewielkim stopniu przemysł mają wpływ na stan obiektów budowlanych, również tych o charakterze zabytkowym, co wymusza częstsze zabiegi renowacyjne i konserwatorskie. Wszelkie działania polegające na ograniczeniu emisji zanieczyszczeń do atmosfery pozwolą na ograniczenie niszczenia fasad budynków, w tym także zabytkowych.

Wzmożony ruch komunikacyjny jest źródłem hałasu, jak również drgań i wibracji. Wszelkiego rodzaju inwestycje ograniczające emisję hałasu, przede wszystkim na obszarach zwartej zabudowy przyczynią się do istotnego zmniejszenia ryzyka uszkodzenia budynków, w tym także obiektów zabytkowych.

Program PDOW zawiera działania prowadzące do podniesienia wartości i jakości dóbr materialnych. Realizacja ustaleń Programu będzie się wiązała z poprawą jakości i wartości przestrzeni publicznych (estetyzacja, modernizacja, remonty, realizacja nowych elementów architektury), ponadto realizacja ustaleń Programu będzie się wiązała z poprawą sytuacji materialnej (aktywizacja zawodowa mieszkańców, podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej oraz turystycznej regionu) mieszkańców, co będzie sprzyjać konsumpcji i poprawie standardu zamieszkania.

10.7. Wpływ na zdrowie i bezpieczeństwo ludzi

Działania wyznaczone w projekcie Programu mają duże znaczenie dla zdrowia i samopoczucia mieszkańców. Program Rozwoju Gospodarczego PDOW jako dokument o charakterze społeczno-gospodarczym ma na celu w pierwszej kolejności wyznaczenie celów zmierzających do poprawy warunków funkcjonowania społeczności regiony (mieszkańcy, przedsiębiorcy, turyści itp.). Z tego względu Program ma z założenia wpływać w sposób pozytywny na zdrowie i bezpieczeństwo tych grup odbiorców.

Działania wyznaczone w projekcie Programu mają charakter społeczny. Pozytywne oddziaływanie realizacji zapisów dokumentu na ludność jest oczywiste i będzie miało wieloaspektowy charakter, zarówno w sferze materialnej, jak i pozamaterialnej. Przewiduje się szereg działań zmierzających do tworzenia nowych miejsc pracy w sektorach wzmacniających konkurencyjność, wzmocnienie potencjału zasobów ludzkich i dostosowanie ich do potrzeb

rynku pracy, rozwój aktywnego społeczeństwa obywatelskiego, poprawy dostępu do usług publicznych, rozwoju infrastruktury rekreacyjno – sportowej, co przyczyni się bezpośrednio do poprawy jakości życia mieszkańców.

Realizacja przedsięwzięć służących aktywizacji i wzrostowi atrakcyjności turystycznej będzie miała konsekwencje zarówno bezpośrednie, jak i pośrednie poprzez wzrost atrakcyjności przestrzeni PDOW dla wypoczynku i codziennej rekreacji oraz tworzenia nowych miejsc pracy i uzyskiwania dochodów z obsługi turystów.

Istniejąca infrastruktura miasta jest wystarczająca, jednak stan dróg nie jest zadowalający. Budowa nowych szlaków komunikacyjnych jak również zmiana nawierzchni dróg wiąże się z szeregiem utrudnień dla mieszkańców, jak również z potencjalnym, lecz krótkotrwałym i odwracalnym oddziaływaniem na ich zdrowie.

Poprawa jakości szlaków komunikacyjnych wiązać się może z większym natężeniem ruchu pojazdów, ale także lepszą przepustowością i przeniesieniem ruchu kołowego poza obszary ścisłego centrum miast i gmin. Emisja zanieczyszczeń (hałasu, zanieczyszczeń do powietrza etc.) nie będzie kumulowała się w miejscach, gdzie ruch jest spowolniony, a rozłoży się równomiernie wzdłuż ciągów komunikacyjnych.

Potencjalne oddziaływanie może wystąpić podczas prac związanych z budową, przebudową dróg, budową nowych obiektów, rozbudową instalacji kanalizacyjnej, przebudową (rewitalizacją) obszarów miejskich itp. Wspomniane prace realizacyjne mogą stanowić zagrożenie dla ruchu pieszego i kołowego, w związku z powyższym istotne jest odpowiednio wczesne poinformowanie lokalnej ludności o prowadzonych pracach budowlanych i ziemnych, które umożliwi przygotowanie się do ewentualnych utrudnień.

Poprawę jakości przestrzeni miejskiej uzyska się poprzez realizację zapisów związanych z ograniczeniem wielkości emisji ze źródeł komunalnych i przemysłowych oraz wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii, które stanowią ważne działanie wyznaczone w projekcie Programu.

W załączonej do opracowania tabeli macierzy przedstawiono wpływ poszczególnych przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w ramach Programu na poszczególne elementy środowiska przyrodniczego, ludzi i dobra kultury. Przy ocenie starano się brać pod uwagę końcowy efekt realizacji przedsięwzięcia i jego potencjalne oddziaływania na etapie normalnego funkcjonowania jak również na etapie budowy.

Oddziaływanie proponowanych przez ustalenia Programu rodzajów zainwestowania i form zagospodarowania na przestrzeń i obiekty z nią związane podzielić można na: bezpośrednie, pośrednie, wtórne (pochodne, występujące jako skutek w późniejszym okresie) i skumulowane (nakładające się oddziaływanie pochodzące z różnych źródeł).

W przypadku, gdy kryterium oceny będzie stanowił czas, mówić należy o oddziaływaniu długoterminowym (kilkudziesięcioletnim, np. powyżej 50 lat), średnioterminowym (obliczonym na około 5-10 lat), krótkoterminowym (do 1 roku) i chwilowym (ograniczonym do maksimum 1 doby).

Można przyjąć, że w przypadku realizacji ustaleń Programu PDOW wystąpi przede wszystkim oddziaływanie średnioterminowe, związane z fazą budowy i modernizacji obiektów. Ponadto oddziaływanie długoterminowe związane będzie z funkcjonowaniem zabudowy przemysłowej i usługowej, w tym głownie niską emisją zanieczyszczeń do powietrza w okresie grzewczym oraz wprowadzaniem oczyszczonych ścieków socjalno-bytowych i wód opadowych do wód lub ziemi.

Nieodwracalne oddziaływania mogą wystąpić w przypadku zmian ukształtowania powierzchni terenu. Poprzez wprowadzone zasady zrównoważonego rozwoju oraz zwrócenie szczególnej uwagi na zachowanie właściwego stanu walorów przyrodniczych obszaru opracowania, w tym na obszary chronione: parki krajobrazowe, rezerwaty, obszary Natura 2000, nie przewiduje się wystąpienia znaczących oddziaływań nieodwracalnych związanych z zagrożeniem dla gatunków roślin i zwierząt objętych ochroną prawną, poprzez ubytek ich siedlisk.

Jako oddziaływanie skumulowane należy wymienić emisję hałasu. Realizacja inwestycji w zakresie infrastruktury drogowej – budowa nowych połączeń z głównymi ciągami komunikacyjnymi może spowodować miejscowy wzrost poziomu hałasu w środowisku. Jednocześnie uciążliwości związane z emisją hałasu zmniejszą się na obszarach o zwartej zabudowie w centrum miast, co spowodowane będzie przejęciem znacznej części natężenia ruchu przez nowe odcinki dróg oraz modernizacją infrastruktury służącej transportowi zbiorowemu. W związku z tym należy oczekiwać, że realizacja założeń Programu nie spowoduje znaczącego wzrostu obciążenia hałasem terenów podlegających ochronie akustycznej.

Inwestycje związane z infrastrukturą techniczną, warunkującą rozwój społeczno–gospodarczy, w tym także związane z ochroną środowiska (poprawa gospodarki wodno-ściekowej,

rozbudowa systemu dostarczania gazu, rozwój OZE itp.) wpłyną bezpośrednio na poprawę warunków sanitarnych w regionie, a tym samym poprawie ulegnie wpływ na zdrowie i bezpieczeństwo ekologiczne mieszkańców.

11. Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji Programu Rozwoju Gospodarczego PDOW

Negatywny wpływ na środowisko zadań i działań przewidzianych do realizacji w ramach Programu nie będzie miała istotnego znaczenia i w przypadku większości założeń będzie ograniczała się do etapu realizacji poszczególnych przedsięwzięć (etapu budowy i modernizacji). Zdecydowana większość planowanych inwestycji będzie realizowana na obszarach miejskich i wiejskich, przekształconych przez działalność człowieka.

W celu zmniejszenia lub eliminacji negatywnego oddziaływania na środowisko przyrodnicze lub społeczne proponuje się podjęcie szeregu działań łagodzących opisanych poniżej.

Oś priorytetowa 1. Rozwój konkurencyjnej gospodarki w oparciu o nowoczesne technologie oraz wzrost kapitału ludzkiego i społecznego - rozwój gospodarczy, rozwój przedsiębiorczości, podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej w tym tworzenie stref i terenów inwestycyjnych, wzrost innowacyjności gospodarki, promowanie inteligentnych powiązań gospodarczych w tym tworzenie inicjatyw klastrowych, generowanie nowych miejsc pracy

Działania te obejmują zarówno obszary zagospodarowane (centrum miast, obszary przemysłowe) oraz jak i obszary wykorzystywane obecnie na cele rolne. Działania polegające na uzbrojeniu terenów inwestycyjnych oraz tworzeniu stref inwestycyjnych mogą wykazywać potencjalne negatywne oddziaływanie na poszczególne komponenty środowiska, w tym szczególnie na etapie budowy lub modernizacji, stąd konieczne jest podjęcie działań minimalizujących to oddziaływanie. Do działań ograniczających i minimalizujących należą:

- wszelkie prace mogące mieć znaczący negatywny wpływ na siedliska lub gatunki chronione należy poprzedzić szczegółową inwentaryzacją zasobów przyrodniczych zarówno w odniesieniu do zasobów ożywionych jak i nieożywionych; ponadto prace terenowe w takim wypadku należy prowadzić pod nadzorem upoważnionego przyrodnika i zgodnie z jego zaleceniami,
- rozwój infrastruktury przemysłowej powinien odbywać się w oparciu o zasady

zrównoważonego rozwoju, z ograniczeniem ingerencji w naturalne ekosystemy do minimum poprzez wybór wariantu charakteryzującego się najmniejszym negatywnym oddziaływaniem na środowisko przy osiągnięciu optymalnych korzyści ekonomicznych i społecznych,

- ograniczenie ingerencji w naturalne zbiorowiska występujące w sąsiedztwie cieków i rzek, stanowiących szlaki migracyjne dla zwierząt; oznacza to konieczność pozostawienia ciągłości koryt cieków naturalnych oraz zadrzewień i zakrzewień występujących w dolinach cieków, zakaz zabudowy trwałej w bezpośrednim sąsiedztwie koryt cieków, prowadzenie wszelkich prac budowlanych w sposób nie powodujący niszczenia siedlisk i zbiorowisk roślinnych w dolinach cieków oraz w terminie niepowodującym płoszenia lub niszczenia gniazd i siedlisk gatunków znajdujących się w okresie rozrodczym.

Planowane tereny inwestycyjne zostaną zlokalizowane w bezpośredniej bliskości komunikacyjnej Przeworska, Dynowa, Sieniawy, Tryńczy. Obszary te nie podlegają ochronie i wykazują silny stopień przekształceń antropogenicznych, stąd ich wartość pod względem przyrodniczym nie jest duża.

Oś priorytetowa 2. Tworzenie warunków dla zrównoważonego rozwoju PDOW - działania na rzecz przyjaznego środowiska, rozwoju społecznego, gospodarki niskoemisyjnej, gospodarki odpadami, gospodarki wodnej w tym ochrony przeciwpowodziowej, rewitalizacja miast i obszarów zdegradowanych

Podjęcie tych działań wymagać będzie wdrożenia środków zapobiegających potencjalnym znaczącym oddziaływaniom na środowisko:

- inwestycje liniowe, w tym rozbudowę i modernizację infrastruktury drogowej i sieci kanalizacyjnej należy prowadzić po wcześniejszym rozpoznaniu warunków środowiskowych i geologicznych; przed przystąpieniem do realizacji inwestycji należy przeanalizować konieczność przeprowadzenia procedury oddziaływania na środowisko,
- przed przystąpieniem do realizacji inwestycji należy rozważyć racjonalne warianty alternatywne, w tym przede wszystkim warianty lokalizacyjne pozwalające na zoptymalizowanie korzyści i szkód wywołanych realizacją inwestycji,
- na etapie projektowania, w tym głównie inwestycji liniowych oraz wykorzystujących energię wiatru, należy przeanalizować lokalizację inwestycji na tle cennych

przyrodniczo siedlisk i stanowisk oraz przebiegu korytarzy ekologicznych, w tym przede wszystkim koryt cieków naturalnych oraz ich dolin,

- w przypadku wystąpienia możliwości przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku stwierdzonych na etapie oceny oddziaływania inwestycji na środowisko lub rzeczywistego przekroczenia tych poziomów stwierdzonych na podstawie pomiarów w fazie eksploatacji infrastruktury, należy zastosować środki ograniczające rozprzestrzenianie się hałasu w środowisku – ekrany akustyczne,
- inwestycje liniowe, w tym przede wszystkim nowe odcinki dróg, należy projektować oraz wykonać zgodnie z dobą praktyką w zakresie budowy szlaków komunikacji drogowej; oznacza to przede wszystkim projektowanie przejść dla małych i dużych zwierząt, tworzenie pasów zieleni izolacyjnej, wyposażenie dróg w kanalizację deszczową z podczyszczeniem ścieków deszczowych przed wprowadzeniem do środowiska itp.

Oś priorytetowa 3. Wzmocnienie potencjału turystycznego PDOW – podniesienie atrakcyjności turystycznej, wypromowanie marki turystycznej obszaru, rozwój infrastruktury obsługi ruchu turystycznego, szlaków turystycznych, dbałość o stan dziedzictwa kulturowego w tym rewaloryzacja obiektów zabytkowych, promocja imprez i obiektów kulturotwórczych.

W tym obszarze na szczególną uwagę zasługują działania związane z rewitalizacja centrów miejskich Przeworska, Dynowa i Sieniawy, rozwój agroturystyki w oparciu o wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego, rozwój infrastruktury rekreacyjno–sportowej oraz wsparcie rozwoju obiektów noclegowych i gastronomicznych. W ramach tego obszaru przewiduje się także realizację projektów związanych z rozwojem turystyki pieszej i rowerowej, budowę przystani kajakowej w Mieście Dynów i rozwój infrastruktury związanej ze spływami kajakowymi wzdłuż rzeki San, a także rewitalizację zbiorników pokopalnianych. Do działań zapobiegawczych można zaliczyć wszystkie działania wymienione dla osi priorytetowej nr 1.

Oprócz wymienionych poniżej środków i metod ograniczania uciążliwości planowanych inwestycji na środowisko, ważnym aspektem będzie promowanie odpowiedzialnej turystyki oraz kształtowanie postaw użytkowników obiektów i odbiorców usług zgodnych z zasadami ochrony środowiska i ochrony przyrody.

Na obecnym etapie nie ma możliwości jednoznacznego odniesienia się do wystąpienia

potencjalnego znaczącego oddziaływania na środowisko w związku z realizacją postanowień Programu. Szczegółowe warunki realizacji inwestycji powinny być określone w ramach wydawanych decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla poszczególnych przedsięwzięć. Zgodnie z art. 71 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Decyzje te określają środowiskowe uwarunkowania realizacji przedsięwzięć, a w szczególności warunki wykorzystywania terenu w fazie realizacji i eksploatacji lub użytkowania przedsięwzięcia, ze szczególnym uwzględnieniem konieczności ochrony cennych wartości przyrodniczych, zasobów naturalnych i zabytków oraz ograniczenia uciążliwości dla terenów sąsiednich a także w przypadku, gdy z oceny przedsięwzięcia na środowisko wynika potrzeba wykonania kompensacji przyrodniczej, stwierdza się konieczność jej wykonania.

Ponadto wszelkie działania o charakterze infrastrukturalnym powinny spełniać podstawowe wymagania dotyczące BHP i ochrony środowiska, w tym także opisane poniżej.

Tabela 7 Proponowane środki i zalecenia łagodzące niekorzystne oddziaływania na środowisko wynikające z realizacji Programu

Element środowiska przyrodniczego	Środki łagodzące i zalecenia
Ludzie i społeczności	• oznakowanie obszarów, gdzie prowadzone będą prace budowlane i modernizacyjne w celu zwiększenia bezpieczeństwa ludzi podczas wykonywania tych prac;, • stosowanie sprawnego technicznie sprzętu, stałe prowadzenie nadzoru budowlanego oraz bezwzględne przestrzeganie przepisów BHP, • ograniczenie czasu pracy maszyn budowlanych do niezbędnego minimum w celu zmniejszenia emisji spalin oraz hałasu, • stosowanie systemów zabezpieczających rusztowania oraz maszyny i urządzenia podczas remontów i innych prac budowlanych, ograniczające jednocześnie uciążliwości przez niewywoływane, • stosowanie roślinności izolacyjnej (obudowa biologiczna wzdłuż ciągów komunikacyjnych).
Świat zwierzęcy	• wykonanie inwentaryzacji budynków przed przystąpieniem do prac budowlanych pod kątem występowania ptaków oraz nietoperzy, • prowadzenie prac poza okresem lęgowym ptaków oraz rozrodu nietoperzy i innych gatunków istotnych pod względem przyrodniczym, których występowanie zidentyfikowano w rejonie planowanych inwestycji, • w przypadku braku możliwości prowadzenia prac w okresie poza lęgowym odpowiednio wcześniejsze zabezpieczenie budynków przed zakładaniem w nich lęgowisk, • prowadzenie prac budowlanych i modernizacyjnych w możliwe najkrótszym czasie.
Świat roślinny	• wykonywanie inwentaryzacji florystycznych, dendrologicznych i badań fitosocjologicznych w przypadku realizacji przedsięwzięć w rejonie lub sąsiedztwie obszarów cennych przyrodniczo,

	• zachowanie obszarów biologicznie czynnych o powierzchni proporcjonalnej do powierzchni zagospodarowania, • wprowadzanie nowych obszarów zielni urządzonej, dostosowanej do warunków siedliskowych oraz współgrającej z otoczeniem, • zachowanie wysokiej kultury prowadzenia robót budowlanych, z poszanowaniem wymagań ochrony środowiska, • prowadzenie ręcznych wykopów w sąsiedztwie systemów korzeniowych w czasie wykonywania prac budowlanych, • zabezpieczenie pni drzew narażonych na otarcia ze strony sprzętu budowlanego np. włókniny i obudowy drewniane.
Wody powierzchniowe i podziemne	• zabezpieczenie/uszczelnienie terenów zapleczy budów (magazynowanie substancji, materiałów oraz odpadów w sposób eliminujący kontakt z wodami opadowymi i gruntowymi), • kontrolowanie szczelności zbiorników paliw płynnych pojazdów stosowanych w czasie prac budowlanych w celu niedopuszczenia do miejscowego skażenia środowiska gruntowego substancjami ropopochodnymi, • zapewnienie dostępu pracownikom przedsiębiorstw budowlanych do przenośnych toalet oraz regularnie opróżnianie toalet z wykorzystaniem samochodów serwisowo-asenizacyjnych wyposażonych w odpowiednie akcesoria, • zachowanie szczególnej ostrożności w czasie prowadzenia prac w sąsiedztwie cieków i zbiorników wodnych, • stosowanie w budowanych i modernizowanych budynkach rozwiązań technicznych mających na celu ograniczenie zużycia wody.
Powietrze	• zachowanie wysokiej kultury prowadzenia robót, a w szczególności przez: systematyczne sprzątanie placów budowy, zraszanie wodą placów budowy (zależnie od potrzeb), ograniczenie do minimum czasu pracy silników spalinowych maszyn i samochodów budowy, uważne ładowanie materiałów sypkich na samochody, stosowanie osłon na rusztowania, urządzenia, maszyny i pojazdy, ograniczających pylenie oraz inne zanieczyszczenia, • propagowanie ruchu rowerowego, pieszego, poprzez budowę nowych lub modernizację istniejących ciągów komunikacyjnych, • ograniczenie zmniejszania się lub zwiększanie powierzchni terenów zielonych na terenach zurbanizowanych, • budowanie pasów zieleni izolacyjnej, ograniczającej uciążliwości komunikacyjne.
Powierzchnia ziemi	• przed rozpoczęciem prac ziemnych zebranie warstwy wierzchniej gleby (humus), a po zakończeniu prac – rozplantowanie na powierzchni terenu, • przestrzegania prawidłowej gospodarki odpadami.
Krajobraz	• zintegrowanie nowych przedsięwzięć inwestycyjnych z istniejącą rzeźbą terenu, • utrzymanie areału zieleni miejskiej i zapobieganie degradacji infrastruktury wypoczynkowo-rekreacyjnej, • konsultacje społeczne przed realizacją przedsięwzięć wielkopowierzchniowych lub związanych ze istotna ingerencją w krajobraz.
Klimat	• utrzymanie zieleni na terenach zurbanizowanych i centrum miasta, • stosowanie zabiegów mających na celu zmniejszenie zatorów komunikacyjnych w mieście (odpowiednio zsynchronizowana sygnalizacja świetlna, propagowanie ruchu pieszego, rowerowego oraz komunikacji publicznej).

Zabytki i dobra materialne	• planowanie nowych inwestycji w harmonii z istniejącym krajobrazem i historycznym układem przestrzennym, • odpowiednie wyeksponowanie obiektów zabytkowych o wysokich wartościach artystycznych, historycznych i kulturowych na tle istniejącej zabudowy oraz planowanych inwestycji, • prowadzenie prac remontowych obiektów zabytkowych w uzgodnieniu z Konserwatorem Zabytków.

12. Oddziaływania transgraniczne

Przeworsko-Dynowski Obszar Wsparcia jest zlokalizowany w znacznej odległości od granicy Państwa – najbliższa granica z Ukrainą znajduje się w odległości ok. 40 km w kierunku południowo-wschodnim. Zakres oddziaływania wszystkich działań określonych w Programie Rozwoju Gospodarczego PDOW nie obejmie obszarów sąsiednich państw zarówno na etapie budowy obiektów i modernizacji infrastruktury jak i na etapie eksploatacji obiektów. W związku z powyższym można stwierdzić, że oddziaływanie transgraniczne nie wystąpi.

13. Analiza rozwiązań alternatywnych do rozwiązań zaproponowanych w projekcie Programu Rozwoju Gospodarczego PDOW

Kwestie rozwiązań alternatywnych w odniesieniu do analizowanego projektu Programu rozwoju można generalnie rozpatrywać na trzech poziomach:

- analizy prawidłowości sformułowania celów i ich ewentualnych modyfikacji,
- analizy doboru sposobów i środków osiągania tak określonych celów,
- rodzaju, lokalizacji i skali przedsięwzięć inwestycyjnych, służących osiąganiu celów projektu programu.

Ograniczeniem w zaproponowaniu rozwiązań alternatywnych, typowym dla projektu strategii lub programu rozwoju jest charakter ogólny wielu zapisów. Obok konkretnych zadań, projekt Programu zawiera także ogólne ustalenia dotyczące określonych sfer funkcjonowania obszaru. Program PDPW ma charakter deklaratywny i w pewnej mierze dotyczy także spraw, postrzeganych jako ważne dla rozwoju, ale nie posiadających żadnych przesądzeń co do realności ich realizacji, a tym bardziej szczegółowych rozwiązań czy umiejscowienia w przestrzeni.

Kierunek działań wyznaczony w projekcie Programu rozwoju dąży do osiągnięcia celów spełniających kryteria zrównoważonego rozwoju i jest istotny dla zwiększenia efektywności działań w zakresie poprawy stanu środowiska przyrodniczego. Niemniej jednak na tym etapie prac wdrożeniowych nie można jeszcze określić z dostatecznym prawdopodobieństwem, czy realizacja których zadań będzie miała najbardziej korzystny wpływ na środowisko przyrodnicze zwłaszcza w dłuższym horyzoncie czasowym.

Rozważając warianty alternatywne przedsięwzięć wynikających z zapisów Programu PDOW, mogą to być działania związane z wyborem innej lokalizacji (warianty lokalizacji), innego sposobu prowadzenia inwestycji (warianty konstrukcyjne i technologiczne, warianty organizacyjne), a także wariant niezrealizowania inwestycji tzw. wariant „0". Należy jednak pamiętać, że nawet wybór wariantu „0", może wiązać się z pewnymi konsekwencjami, ponieważ brak realizacji inwestycji może powodować negatywny oddźwięk środowiskowy np. niepodejmowanie rozbudowy i modernizacji kanalizacji sanitarnej, brak realizacji przedsięwzięć ograniczający emisję do powietrza itp. zaniechanie podejmowania pewnych działań wpłynie niekorzystnie na rozwój społeczno-gospodarczy obszaru. Bez potrzebnych

działań stan środowiska oraz jakość życia mieszkańców może ulec pogorszeniu.

Dokładne określanie alternatywnych rozwiązań oznaczałoby konieczność opracowania Prognozy oddziaływania na środowisko na poziomie szczegółowości, który adekwatny jest dla wymaganych przez prawo raportów dla poszczególnych przedsięwzięć inwestycyjnych. Na obecnym etapie programowym, ze względu na ilość zadań inwestycyjnych oraz różny stopień zaawansowania procesu inwestycyjnego dla poszczególnych zadań (część zadań jest w trakcie realizacji, a niektóre zadania nie zostały jeszcze rozpoczęte) nie jest możliwe przeprowadzenie rzetelnej oceny wpływu wszystkich poszczególnych działań wymienionych w Programie na środowisko oraz wyodrębnienie oddziaływań nadmiernych i wskazanie wariantów alternatywnych.

W tej sytuacji wybór optymalnej lokalizacji lub warunków realizacji poszczególnych zadań należy przeprowadzić w drodze indywidualnych postępowań w sprawie oceny oddziaływania na środowisko planowanych przedsięwzięć.

14. Propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień Programu Rozwoju Gospodarczego PDOW oraz częstotliwości jej przeprowadzania

Aby w przyszłości istniała możliwość obiektywnej weryfikacji i modyfikacji celów i zadań proponowanych w ramach Programu Rozwoju Gospodarczego PDOW, konieczne jest prowadzenie monitoringu, który dostarczy danych niezbędnych do weryfikacji poprawności i właściwej dalszej realizacji tych działań.

W ramach tego systemu proces monitorowania ma polegać na systematycznym obserwowaniu zmian zachodzących w ramach poszczególnych celów wyznaczonych w Programie. Założono, iż monitorowanie realizacji Programu PDOW odbywać będzie się na bieżąco, zaś proces ewaluacji będzie przeprowadzony w połowie i po zakończeniu realizacji Programu. Zaplanowano powołanie Komitetu Monitorującego w składzie odzwierciedlającym mapę głównych interesariuszy Programu oraz aktorów społecznych zaangażowanych w jej realizację na terenie PDOW, w tym: przedstawiciele Starostwa Powiatowego, Zarządu Powiatu, przedstawiciele gmin, przedstawiciele organizacji gospodarczych i społecznych.

Biorąc pod uwagę rolę Programu PDOW, jako dokumentu stanowiącego operacjonalizację celów Strategii PDOW, nie byłoby zasadne opracowywanie dla Programu PDOW odmiennego systemu monitoringu. W związku z tym w Programie PDOW proponuję się zaadaptowanie logiki i kształtu systemu monitoringu opracowanego dla Strategii PDOW.

Komitet Monitorujący wskaże instytucje, organizacje i jednostki samorządowe z PDOW, od których będą pozyskiwane dane na temat realizacji Strategii. To, co w systemie monitorowania dla Programu PDOW będzie odmienne w stosunku do Strategii PDOW, to lista wskaźników monitoringu. Wskaźniki zaproponowane w systemie monitorowania Programu PDOW zostały dostosowane do wykazu kluczowych projektów (obszarów kluczowych projektów) uwzględnionych w Programie PDOW. Co do zasady wskaźniki te są spójne z Wspólną Listą Wskaźników Kluczowych oraz w większości obszarów kluczowych także ze wskaźnikami odpowiednich osi RPO WP 2014 – 2020. Wskaźniki proponowane dla celów monitoringu strategii PDOW przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8. Zestawienie proponowanych wskaźników monitoringu Programu PDOW

Nazwa obszaru kluczowych projektów	Proponowane wskaźniki produktu	Proponowane wskaźniki rezultatu
Tworzenie warunków dla rozwoju sektora przedsiębiorstw poprzez przygotowanie terenów inwestycyjnych	Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych - ha	Liczba inwestycji zlokalizowanych na przygotowanych terenach inwestycyjnych – szt. Liczba nowych miejsc pracy powstałych na przygotowanych terenach inwestycyjnych – szt.
Wzmocnienie lokalnych instytucji otoczenia biznesu	Liczba wspartych instytucji otoczenia biznesu – szt.	Liczba przedsiębiorstw wspartych przez instytucje otoczenia biznesu – szt. Liczba nowych przedsiębiorstw powstałych przy wsparciu instytucji otoczenia biznesu - szt. Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych - szt.
Dostosowanie zasobów ludzkich do wymagań rynku pracy	Liczba projektów z zakresu aktywizacji zawodowej – szt. Liczba projektów z zakresu rozwoju oferty edukacyjnej – szt. Liczba szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem - szt.	Liczba osób bezrobotnych i poszukujących pracy objętych wsparciem – os. Liczba uczniów korzystających z efektów projektów – os. Liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym, korzystających z efektów projektów – os.
Tworzenie sieci współpracy w formie inicjatyw klastrowych	Liczba wspartych klastrów - szt.	Liczba przedsiębiorstw zaangażowanych we wsparte klastry - szt.
Rozwój grup producenckich w branży przetwórstwa rolno - spożywczego	Liczba wspartych operacji (grupy i organizacje producentów) – szt.	Liczba gospodarstw uczestniczących we wspieranych grupach i organizacjach producentów – szt.
Rozwój infrastruktury zdrowotnej	Liczba wspartych podmiotów leczniczych – szt. Nakłady inwestycyjne na zakup aparatury medycznej - zł	Liczba osób korzystających z ulepszonych usług opieki zdrowotnej – os.
Rozwój infrastruktury edukacyjnej	Liczba projektów z zakresu rozwoju infrastruktury edukacyjnej – szt.	Liczba szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem - szt.
Aktywne społeczeństwo obywatelskie	Liczba projektów z zakresu aktywizacji społeczeństwa obywatelskiego – szt.	Liczba osób korzystających z projektów z zakresu aktywizacji społeczeństwa obywatelskiego – os.
Rozwój gospodarki wodno - ściekowej	Liczba wybudowanych/przebudowanych oczyszczalni ścieków komunalnych – szt. Długość wybudowanej/przebudowanej sieci kanalizacji deszczowej - km Długość wybudowanej/przebudowanej sieci wodociągowej - km Długość wybudowanej/przebudowanej sieci kanalizacji sanitarnej - km	Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków – % Odsetek gospodarstw domowych przyłączonych do sieci wodociągowej – % Odsetek gospodarstw domowych przyłączonych do sieci kanalizacji sanitarnej – %
Rozwój infrastruktury technicznej	Liczba wspartych zakładów zagospodarowania odpadów – szt. Liczba wspartych Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych - szt.	Liczba osób objętych selektywnym zbieraniem odpadów – os.

Nazwa obszaru kluczowych projektów	Proponowane wskaźniki produktu	Proponowane wskaźniki rezultatu
Rozwój infrastruktury drogowej	Całkowita długość zbudowanych/przebudowanych dróg – km Liczba wybudowanych/ przebudowanych drogowych obiektów inżynierskich (np. mostów, konstrukcji oporowych) – szt.	Średni czas przejazdu między dwoma punktami sieci – minuty Nośność wybudowanego obiektu (drogi/mostu) – kN/oś
Wzrost efektywności energetycznej obiektów na terenie PDOW	Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej/cieplnej z OZE – szt. Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków – szt. Liczba wybudowanych stanowisk oświetlenia ulicznego o wysokiej efektywności energetycznej – szt. Liczba zmodernizowanych stanowisk oświetlenia ulicznego o wysokiej efektywności energetycznej – szt.	Dodatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej – MW Zmniejszenie zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych – kWh/rok Ilość zaoszczędzonej energii elektrycznej do oświetlenia ulic – MWh/rok
Zagospodarowanie istniejących zbiorników wodnych wraz z budową niezbędnej infrastruktury	Liczba zagospodarowanych zbiorników wodnych w celach rekreacyjnych – szt. Liczba wybudowanych/ przebudowanych obiektów turystycznych i rekreacyjnych – szt.	Ludność korzystająca z wybudowanych/ przebudowanych obiektów turystycznych i rekreacyjnych – os.
Zintegrowana sieć tras rowerowych i pieszych wraz z niezbędną infrastrukturą	Długość wybudowanych/przebudowanych ścieżek rowerowych - km Długość wyznaczonych ścieżek rowerowych - km	Ludność korzystająca z wybudowanych/ przebudowanych ścieżek rowerowych – os.
Budowa infrastruktury rekreacyjno - sportowej	Liczba wybudowanych/przebudowanych obiektów sportowych i rekreacyjnych - szt.	Ludność korzystająca z wybudowanych/ przebudowanych obiektów sportowych i rekreacyjnych – os.
Rewaloryzacja obiektów dziedzictwa kulturowego	Liczba obiektów zasobów kultury objętych wsparciem – szt. Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem – szt. Liczba zabytków ruchomych objętych wsparciem – szt.	Wzrost liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne – szt.
Szlakiem zespołów pałacowo - parkowych Przeworsko Dynowskiego Obszaru Wsparcia	Liczba obiektów zasobów kultury objętych wsparciem – szt. Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem – szt. Liczba zabytków ruchomych objętych wsparciem – szt.	Wzrost liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne – szt.
Rozwój sieci gospodarstw agroturystycznych	Liczba beneficjentów, którzy otrzymali wsparcie na uruchomienie/ rozwój działalności agroturystycznej na obszarach wiejskich – os.	Korzystający z noclegów ogółem I-XII – os. Udzielone noclegi ogółem I-XII – szt.

Nazwa obszaru kluczowych projektów	Proponowane wskaźniki produktu	Proponowane wskaźniki rezultatu
Podniesienie konkurencyjności produktów turystycznych o znaczeniu ponadlokalnym	Liczba wspartych przedsięwzięć informacyjno-promocyjnych – szt. Liczba utworzonych punktów informacji turystycznej i infokiosków – szt.	Liczba wypromowanych markowych produktów turystycznych i kulturowych – szt. Liczba turystów korzystających z systemu informacji turystycznej – os.
Realizacja działań ujętych w Lokalnych Programach Rewitalizacji	Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach - szt. Liczba projektów z zakresu odnowy i rewitalizacji miast – szt.	Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, które zakończą udział w projekcie – os. Powierzchnia zrewitalizowanych obszarów miejskich - ha

W zakresie ochrony środowiska prowadzony jest monitoring przeprowadzany przez odpowiednie służby, zarówno ochrony środowiska, przyrody czy sanitarne. Należą do nich m.in. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny, jak i wydziały ochrony środowiska Urzędu Wojewódzkiego, i powiatowego. Polega on na corocznej analizie i ocenie stanu poszczególnych komponentów środowiska w oparciu o wyniki pomiarów uzyskanych w ramach państwowego monitoringu (w szczególności dotyczącego: stanu wód powierzchniowych i podziemnych, powietrza, klimatu akustycznego, gleb) oraz na analizie i ocenie innych dostępnych wyników pomiarów i obserwacji. Wyniki monitoringu stanu środowiska przyrodniczego są publikowane w odpowiednich opracowaniach, takich jak np. Raport o stanie środowiska województwa podkarpackiego, wydawanym corocznie. Ponadto na obszarze opracowania i jego sąsiedztwie są dokonywane pomiary hałasu komunikacyjnego wykonywane zarówno poprzez odpowiednich zarządców dróg, jak i służby inspektoratu ochrony środowiska.

Spis ilustracji

Ilustracja 1 Mapa Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Wsparcia *19*
Ilustracja 2 Zasięg granic jednostki JCWPd nr 127 ..... *22*
Ilustracja 3 Zasięg granic jednostki JCWPd nr 158 ..... *23*
Ilustracja 4 Zakres terytorialny PDOW na tle Jednolitych Części Wód *30*
Ilustracja 5 Mapa zagrożenia powodziowego (Q=0,2%, ciemnoniebieski) i wstępnej oceny ryzyka powodziowego (jasnoniebieski) dla rejonu Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Wsparcia *32*

Spis tabel

Tabela 1 Wykaz jednolitych części wód podziemnych na terenie PDOW *22*
Tabela 2: Wykaz ujęć wód podziemnych na terenie Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Wsparcia. *23*
Tabela** 3 **Charakterystyka Jednolitych Części Wód Powierzchniowych na terenie PDOW *27*
Tabela 4 Obszary NATURA 2000 na terenie Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Wsparcia *42*
Tabela 5: Układ osi priorytetowych oraz celów strategicznych PDOW. *51*
Tabela 6: Zestawienie projektów planowanych do realizacji *54*
Tabela 7 Proponowane środki i zalecenia łagodzące niekorzystne oddziaływania na środowisko wynikające z realizacji Programu. *99*
Tabela 8. Zestawienie proponowanych wskaźników monitoringu Programu PDOW *106*

Spis załączników

- Zmodyfikowana macierz oddziaływań Programu Rozwoju Gospodarczego Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Wsparcia.
- Mapa topograficzna z naniesieniem granic obszarów Natura 2000 na terenie Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Wsparcia.

ZAŁĄCZNIK NR 1: MACIERZ ODDZIAŁYWAŃ DLA PROGRAMU ROZWOJU GOSPODARCZEGO PRZEWORSKO-DYNOWSKIEGO OBSZARU WSPARCIA.

L.p.	WYSZCZEGÓLNIENIE	Ludzie	Różnorodność biologiczna	Zwierzęta	Rośliny	Wody powierzchniowe i podziemne	Powierzchnia ziemi i gleba	Krajobraz	Klimat, powietrze atmosferyczne	Zabytki i dobra materialne
1.	**Oś priorytetowa: Rozwój konkurencyjnej gospodarki**									
1.1.	Cel strategiczny: Tworzenie warunków dla lokalizacji inwestycji i tworzenia nowych miejsc pracy w sektorach wzmacniających konkurencyjność PDOW (w tym: uzbrojenie terenów inwestycyjnych, tworzenie stref inwestycyjnych. Planowane tereny inwestycyjne zostaną zlokalizowane w bezpośredniej bliskości komunikacyjnej Przeworska, Dynowa, Sieniawy, Tryńczy)	+	0/-	0/-	0/-	+/-	+/-	+/-	0/-	0
1.2.	Cel strategiczny: Tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości (planowane jest wsparcie lokalnych instytucji otoczenia biznesu oraz działalności Oddziału RARR w Przeworsku)	+	0	0	0	0	0	0	0	0
1.3.	Cel strategiczny: Wzmocnienie potencjału zasobów ludzkich i dostosowanie ich do potrzeb rynku pracy (planowane jest wsparcie lokalnych placówek edukacyjnych w tym ze środków POWER 2014 – 2020 oraz ich współpracy z przedsiębiorstwami)	+	0	0	0	0	0	0	0	0
1.4.	Cel strategiczny: Rozwój klastrów (planowane jest wsparcie procesu tworzenia klastrów przez instytucje otoczenia biznesu, w tym ze środków RPO)	+	0	0	0	0	0	0	0	0
1.5.	Cel strategiczny: Rozwój przetwórstwa spożywczego (planowany jest rozwój grup producenckich jako bazy surowcowej dla małych zakładów przetwórstwa spożywczego zlokalizowanych na obszarach wiejskich)	+	0	0	0	0	0	0	0	0
2.	**Oś priorytetowa: Tworzenie warunków dla zrównoważonego rozwoju**									
2.1.	Cel strategiczny: Poprawa dostępu do usług publicznych (planowany jest rozwój sieci przedszkoli ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb ludności na terenach wiejskich oraz rozwój sieci gabinetów świadczących usługi medyczne jak również ZOZ w Przeworsku)	+	0	0	0	0	0	0	0	0
2.2.	Cel strategiczny: Rozwój aktywnego społeczeństwa obywatelskiego	+	0	0	0	0	0	0	0	0
2.3.	Cel strategiczny: Rozwój infrastruktury technicznej warunkującej rozwój społeczno – gospodarczy (planowany jest rozwój sieci gazowniczej w oparciu o operatora PGNiG, sieci energetycznych w tym szczególnie do odbioru energii z przyszłych przyłączy do OZE, poprawa stanu gospodarki wodno - ściekowej oraz sieci szerokopasmowego Internetu o dużej wydajności z możliwością finansowania z RPO 2014 – 2020)	+	0/+	0/+	0/+	0/+	0/+	0/+	0/+	0
2.4.	Cel strategiczny: Rozwój infrastruktury transportowej drogowej i kolejowej oraz powiązań komunikacyjnych w ramach PDOW i z Rzeszowem (przewidywana jest modernizacja drogi wojewódzkiej 835 na odcinku Adamówka – Sieniawa – Przeworsk – Dynów, poprawa układu	+	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+	+	0

L.p.	WYSZCZEGÓLNIENIE	Ludzie	Różnorodność biologiczna	Zwierzęta	Rośliny	Wody powierzchniowe i podziemne	Powierzchnia ziemi i gleba	Krajobraz	Klimat, powietrze atmosferyczne	Zabytki i dobra materialne
	komunikacyjnego Przeworska, modernizacja linii kolejowej Rzeszów – Przemyśl oraz rewaloryzacja techniczna linii kolejki wąskotorowej do Przeworsk – Dynów, do wykorzystania środki z RPO i POIŚ 2014 - 2020)									
2.5.	Cel strategiczny: Wzrost efektywności energetycznej i wykorzystania odnawialnych źródeł energii (planowany jest rozwój urządzeń korzystających z energii wiatrowej w południowej części PDOW oraz wód geotermalnych z rejonu Mirocin – Jarosław – Przeworsk oraz rejonu Próchnik – Kańczuga oraz poprawa efektywności energetycznej w szczególności w budynkach użyteczności publicznej, z wykorzystaniem środków RPO i POIŚ 2014 - 2020)	+	0/+	0/+	0/+	0	0	+/-	+	0
3.	**Oś priorytetowa: Wzmocnienie potencjału turystycznego**									
3.1.	Cel strategiczny: Rozwój infrastruktury turystycznej w celu generowania zwiększonego ruchu turystycznego (przewidywane jest wsparcie rozwoju obiektów noclegowych i gastronomicznych ze środków PROW oraz rozwój sieci szlaków turystyczno - sportowych)	+	0	0	0	0	0	0	0	0
3.2.	Cel strategiczny: Rozwój infrastruktury rekreacyjno – sportowej (planowany jest rozwój bazy boisk i przyszkolnych hal sportowych ze wsparciem ze środków RPO 2014 – 2020)	+	0/-	0/-	0/-	0	0/-	+/-	+	0
3.3.	Cel strategiczny: Zachowanie i ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego, w tym obiektów zabytkowych (planowana jest rewaloryzacja obiektów dziedzictwa kulturowego	+	0	0	0	0	0	+	0	+
3.4.	Cel strategiczny: Rozwój agroturystyki w oparciu o wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego, wód geotermalnych oraz potencjału dziedzictwa kulturowego (przewidywane jest wsparcie rozwoju sieci gospodarstw agroturystycznych ze środków PROW rozwój wykorzystania energii z OZE w tym geotermii w rejonie Kańczugi, tworzenie sieci szlaków turystycznych łączących obiekty dziedzictwa kulturowego z walorami krajobrazowymi)	+	+	+	+	+/-	+	+	+	0
3.5.	Cel strategiczny: Rozwój promocji turystycznej PDOW (planowane jest uruchomienie lokalnej agencji turystycznej w celu promocji marki turystycznej PDOW)	+	0	0	0	0	0	0	0	0
3.6.	Cel strategiczny: Kształtowanie przestrzeni miejskiej i wiejskiej umożliwiającej rozwój turystyki na terenie PDOW (planowana jest rewitalizacja centrów miejskich Przeworska, Dynowa i Sieniawy w tym ze środków RPO 2014 – 2020 oraz prace nad jakością i estetyką otoczenia w ośrodkach wiejskich ze środków PROW)	+	0	0	0	0	0	+	+	
	PROJEKTY KLUCZOWE									
1.	Modernizacja zabytkowej linii kolei wąskotorowej Przeworsk-Dynów wraz z infrastrukturą towarzyszącą	+	0	0	0	0	0	+	0/+	+
2.	Zintegrowana sieć tras rowerowych i pieszych wraz z niezbędną infrastrukturą	+	+/-	+/-	+/-	0	0	+	0	0
3.	Szlakiem zespołów pałacowo - parkowych Przeworska i okolic	+	0/+	0/+	0/+	0	0	0	0	0
4.	Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych zamieszkałych na terenie PDOW	+	0	0	0	0	0	0	0	0

L.p.	**WYSZCZEGÓLNIENIE**	Ludzie	Różnorodność biologiczna	Zwierzęta	Rośliny	Wody powierzchniowe i podziemne	Powierzchnia ziemi i gleba	Krajobraz	Klimat, powietrze atmosferyczne	Zabytki i dobra materialne
5.	Skomunikowanie Zarzecza z siecią dróg wojewódzkich poprzez remont dróg łączących z Bystrowicami z drogą wojewódzką 880, Żurawiczkami – Urzejowicami – drogą wojewódzką 835, Krzeczowicami – Żuklinem z drogą wojewódzką 881	+	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+	+	0
6.	Budowa sieci informacji turystycznej w gminach (wraz z promocją turystyczną)	+	0	0	0	0	0	+	0	0
7.	Tworzenie warunków dla rozwoju sektora przedsiębiorstw poprzez uzbrojenie terenów inwestycyjnych	+	0/-	0/-	0/-	+/-	+/-	+/-	0/-	0
8.	Rozwijanie walorów turystycznych PDOW poprzez udostępnienie walorów historycznych ze szczególnym uwzględnieniem odkryć archeologicznych określanych pojęciem „kultura przeworska”	+	0	0	0	0	0	+	0	+
9.	Rewaloryzacja terenów zabytkowych Starego Miasta Przeworska	+	0	0	0	0	0	+	0	+
10.	Rewaloryzacja drewnianej architektury dawnej skansen „PASTEWNIK”	+	0	0	0	0	0	+	0	+
11.	Rewaloryzacja zabytkowych fortyfikacji obronnych starego miasta Przeworska	+	0	0	0	0	0	+	0	+
12.	Rewaloryzacja zabytkowych budynków należących do zasobów Gminy Miejskiej Przeworsk	+	0	0	0	0	0	+	0	+
13.	Budowa infrastruktury turystycznej i remont zabytków na terenie Miasta Dynów	+	0	0	0	0	0	+	0	+
14.	Wykorzystanie potencjału wód mineralnych i leczniczych	+	0	0	0	0	0	+	0	0
15.	Doskonalenie oferty edukacyjnej przedszkoli i szkół podstawowych oraz gimnazjów na terenie PDOW	+	0	0	0	0	0	0	0	0
16.	Rewaloryzacja centrum Sieniawy: zabytkowego Kościoła pw. Jana Chrzciciela, dzwonnicy oraz unikatowego ogrodzenia wraz z przebudową mini-dworca autobusowego	+	0	0	0	0	0	+	0	+
17.	Wzmocnienie lokalnych instytucji otoczenia biznesu	+	0	0	0	0	0	0	0	0
18.	Budowa centralnego dworca osobowego oraz sieci komunikacyjnej dla terenu powiatu przeworskiego	+	0	0	0	0	0	+	0	+
19.	Rozwój sieci gospodarstw agroturystycznych	+	0/+	0/+	0/+	0	0	+	0	0
20.	Tworzenie sieci współpracy w formie inicjatyw klastrowych	+	0	0	0	0	0	0	0	0
21.	Budowa zbiornika rekreacyjnego wraz z zagospodarowaniem starorzecza Sanu w miejscowości Pigany	+	0/+	0/+	0/+	+	0/+	+	0	+
22.	Budowa przystani kajakowej na terenie Miasta Dynów	+	0	0	0	0	0	+	0	+
23.	Zachowanie i ochrona cmentarzy wojennych na terenie gminy Tryńcza	+	0	0	0	0	0	+	0	+
24.	Rewaloryzacja obiektów zabytkowych z terenu Powiatu Przeworskiego będących własnością jednostek samorządowych	+	0	0	0	0	0	+	0	+
25.	Rewitalizacja Budynku szynku w Białobokach	+	0	0	0	0	0	+	0	+
26.	Rewitalizacja budynku Uniwersytetu Ludowego w Gaci wraz z zagospodarowaniem ogrodu	+	0	0	0	0	0	+	0	+

L.p.	**WYSZCZEGÓLNIENIE**	Ludzie	Różnorodność biologiczna	Zwierzęta	Rośliny	Wody powierzchniowe i podziemne	Powierzchnia ziemi i gleba	Krajobraz	Klimat, powietrze atmosferyczne	Zabytki i dobra materialne
27.	Rewitalizacja zabytkowego spichlerza	+	0	0	0	0	0	+	0	+
28.	Rewitalizacja bastionów obronnych	+	0	0	0	0	0	+	0	+
29.	Rewitalizacja centrów miast wchodzących w skład PDOW	+	0	0	0	0	0	+	0	+
30.	Rozwój grup producenckich w branży przetwórstwa rolno - spożywczego	+	0	0	0	0	0	0	0	0
31.	Zagospodarowanie zbiorników wodnych po wydobyciu kruszyw	+	0/+	0/+	0/+	+	0/+	+	0	+
32.	Zagospodarowanie gruntów w okolicy zbiornika wodnego w Dylągówce	+	0/+	0/+	0/+	0	0/+	+	0	+
33.	Budowa spływu kajakowego na rzece Wisłok i San	+	+/-	+/-	+/-	0/+	0	+/-	0	+
34.	Remont i rozbudowa Hotelu Sportowego w Dylągówce	+	0	0	0	0	0	+	0	+
35.	Utworzenie podziemnej trasy turystycznej poprzez odtworzenie zabytkowych piwnic i korytarzy	+	0	0	0	0	0	+	0	+
36.	Poprawa stanu infrastruktury komunikacyjnej w obrębie rzeki San i zabytkowego dworca kolejki wąskotorowej	+	0	0	0	0	0	+	0	+
37.	Budowa parkingu niedaleko stacji PKP i zbiornika wodnego w Łopuszce Małej	+	0	0	0	0	0/+	+	0	+
38.	Budowa promenady w mieście Dynów	+	0	0	0	0	0	+	0	+
39.	Rozwój infrastruktury zdrowotnej	+	0	0	0	0	0	0	0	+
40.	Rozwój infrastruktury społecznej	+	0	0	0	0	0	0	0	+
41.	Rozwój gospodarki wodno- ściekowej	+	0/+	+	+	+	+	0	0	+
42.	Rozwój infrastruktury technicznej	+	0/+	0/+	0/+	+	+	+	0	+
43.	Rozwój infrastruktury drogowej	+	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+	+	0
44.	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej oraz zastosowanie odnawialnych źródeł energii	+	0/+	0/+	0/+	0	0/+	+	+	+
45.	Poprawa efektywności energetycznej oświetlenia ulicznego, m. in. poprzez wymianę istniejącego oświetlenia na LED	+	0	0	0	0	0	+	+	0
46.	Budowa infrastruktury rekreacyjno-sportowej	+	0	0	0	0	0	+	0	+

Zastosowano następujące oznaczenia:

(0) - brak zauważalnego oddziaływania w zakresie analizowanego przedsięwzięcia;
(+) - potencjalnie pozytywne oddziaływanie;
(-/+) - realizacja zadania może spowodować zarówno pozytywne, jak i negatywne oddziaływanie;
(-) - potencjalnie negatywne oddziaływanie;
(N) - brak możliwość jednoznacznego określenia spodziewanego oddziaływania.

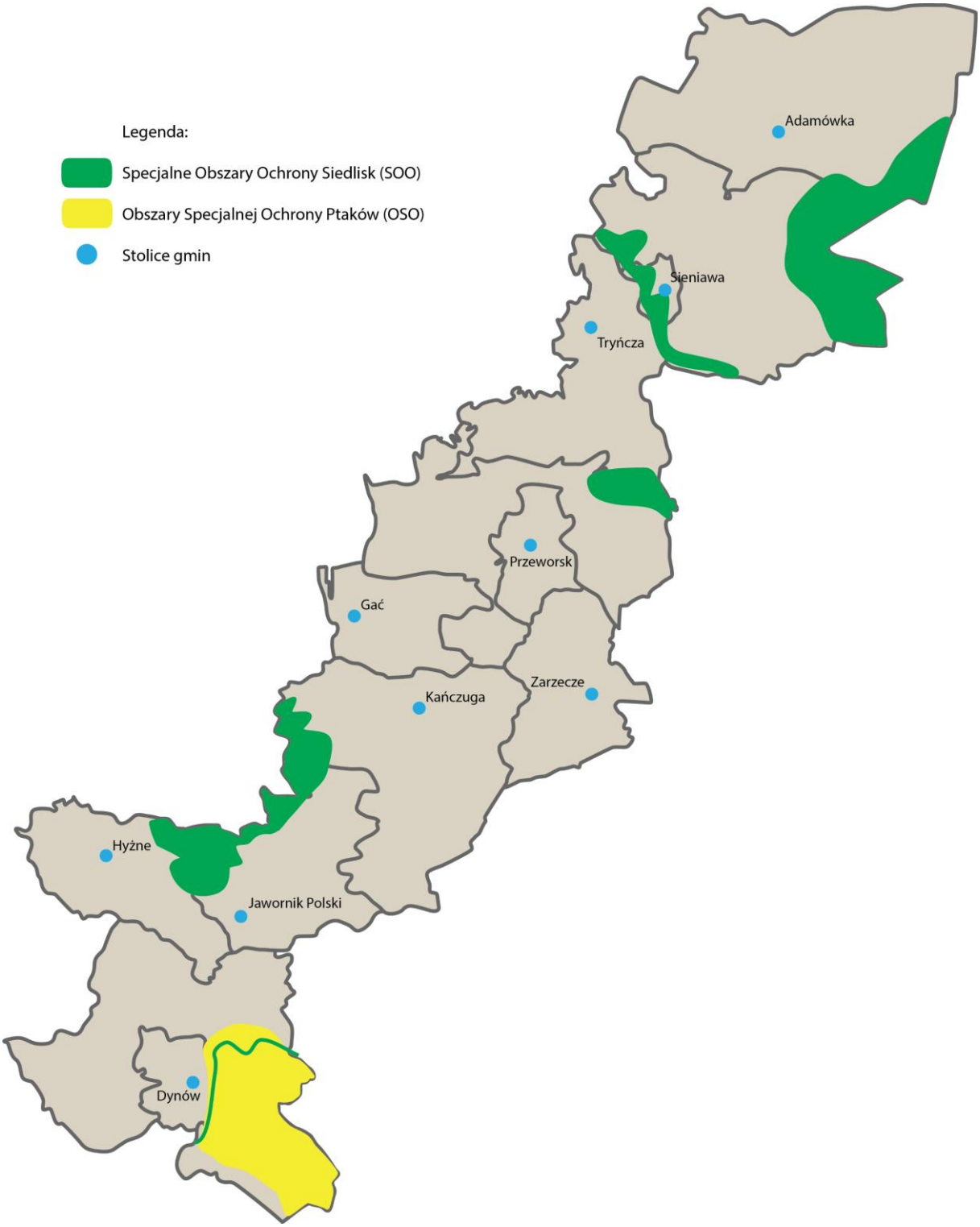
Legenda:
Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk (SOO)
Obszary Specjalnej Ochrony Ptaków (OSO)
Stolice gmin
Adamówka
Sieniawa
Tryńcza
Przeworsk
Gać
Kańczuga
Zarzecze
Hyżne
Jawornik Polski
Dynów